

Vládní návrh

ZÁKON

ze dne 2021,

kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o azylu

Čl. I

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb., zákona č. 217/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 519/2002 Sb., zákona č. 222/2003 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 57/2005 Sb., zákona č. 350/2005 Sb., zákona č. 444/2005 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 136/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 170/2007 Sb., zákona č. 343/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 140/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 197/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 9/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 303/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 103/2013 Sb., zákona č. 105/2013 Sb., zákona č. 101/2014 Sb., zákona č. 314/2015 Sb., zákona č. 318/2015 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 456/2016 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 222/2017 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 16/2019 Sb., a zákona č. 176/2019 Sb., se mění takto:

1. V § 2 odst. 1 se na konci textu písmene b) doplňují slova „a dosud nebylo v České republice vydáno rozhodnutí, jemuž předcházelo posouzení potřeby mezinárodní ochrany a které již nepodléhá opravnému prostředku“.

CELEX 32011L0095

CELEX32013L0032

CELEX32013L0033

2. V § 2 odst. 1 písmeno g) zní:

„g) další opakovanou žádostí o udělení mezinárodní ochrany třetí žádost o udělení mezinárodní ochrany podaná toutéž osobou a všechny žádosti následující po ní za podmínky, že v řízení ve věci mezinárodní ochrany o druhé žádosti bylo

1. rozhodnuto o neudělení mezinárodní ochrany,

2. rozhodnuto o zamítnutí žádosti o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodné,

3. vydáno rozhodnutí podle § 15, 15a, 17 nebo 17a, nebo

4. řízení zastaveno podle § 25 písm. i) z důvodu uvedeného v § 10a odst. 1 písm. a) nebo e),“.

CELEX32013L0032

3. V § 2 odst. 1 písm. j) se slovo „partnerem“ nahrazuje slovy „registrovaným partnerem“ a za slovo „je“ se vkládá slovo „registrovaným“.

4. V § 2 odstavce 2 a 3 znějí:

„(2) Azylantem se rozumí cizinec,

a) kterému bylo doručeno rozhodnutí o udělení azylu, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu, nebo

b) u kterého bylo zahájeno řízení o odnětí azylu, a to

1. do doby nabytí právní moci rozhodnutí o odnětí azylu,

2. po dobu běhu lhůty pro podání žaloby podle § 32 proti rozhodnutí o odnětí azylu,

3. po dobu běhu lhůty pro podání případné kasační stížnosti v této věci, nebo

4. po dobu soudního řízení o žalobě a o kasační stížnosti v této věci.

(3) Osobou požívající doplňkové ochrany se rozumí cizinec,

a) kterému bylo doručeno rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení nebo prodloužení doplňkové ochrany,

b) který podal v době platnosti rozhodnutí o udělení nebo prodloužení doplňkové ochrany žádost o prodloužení doplňkové ochrany,

1. do doby nabytí právní moci rozhodnutí o této žádosti,

2. po dobu běhu lhůty pro podání žaloby podle § 32 proti rozhodnutí v této věci,

3. po dobu běhu lhůty pro podání případné kasační stížnosti v této věci, nebo

4. po dobu soudního řízení o žalobě a kasační stížnosti v této věci, nebo

c) v jehož případě bylo zahájeno řízení o odnětí doplňkové ochrany, a to

1. do doby nabytí právní moci rozhodnutí ministerstva o odnětí doplňkové ochrany,

2. po dobu běhu lhůty pro podání žaloby podle § 32 proti rozhodnutí o odnětí doplňkové ochrany,

3. po dobu běhu lhůty pro podání případné kasační stížnosti v této věci, nebo

4. po dobu soudního řízení o žalobě a kasační stížnosti v této věci.“.

CELEX 32013L0032

CELEX 32011L0095

CELEX 32003L0086

CELEX 32003L0109

5. V § 3a odst. 1 písm. a) bodě 4 se za slovo „zajištěného“ vkládají slova „nebo ubytovaného“.

CELEX 32013L0032

6. V § 3a se za odstavec 1 vkládá nový odstavec 2, který zní:

„(2) Ministerstvo v případě hodném zvláštního zřetele, zejména je-li cizinec upoután na lůžko v domácím ošetřování, umožní cizinci podat žádost o udělení mezinárodní ochrany ministerstvu.“.

Dosavadní odstavec 2 se označuje jako odstavec 3.

CELEX 32013L0032

7. V § 3c větě první a v § 93 odst. 3 písm. a) bodě 1 se za text „§ 3a“ vkládá text „odst. 1“.

8. V § 3c větě první a druhé a v § 93 odst. 3 písm. a) bodě 1 se slova „příjímacího střediska“ nahrazují slovy „azylového zařízení“.

CELEX 32013L0032

9. V § 3d odstavec 2 zní:

„(2) Setrvání žadatele o udělení mezinárodní ochrany na území nelze ukončit na základě vydaného správního nebo soudního rozhodnutí; to neplatí v případě žadatele,

a) který

1. podal opakovanou žádost o udělení mezinárodní ochrany, která je nepřipustná podle § 25 písm. i) ve spojení s § 10a odst. 1 písm. e), a

2. má být vydán do státu, jehož je státním občanem nebo v němž měla osoba bez státního občanství poslední trvalé bydliště, nebo

b) který podal další opakovanou žádost o udělení mezinárodní ochrany.“.

CELEX 32013L0032

CELEX 32013L0033

10. V § 3d se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) Žadatele o udělení mezinárodní ochrany lze dále

a) předat

1. jinému členskému státu Evropské unie na základě evropského zatýkacího rozkazu,

2. mezinárodnímu trestnímu soudu nebo mezinárodnímu trestnímu tribunálu, nebo

3. mezinárodnímu soudnímu orgánu, který splňuje alespoň 1 z podmínek uvedených v zákoně o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, nebo

b) vydat jinému než členskému státu Evropské unie, který je odlišný od státu,

1. jehož je žadatel o udělení mezinárodní ochrany státním občanem, nebo

2. v němž měla osoba bez státního občanství poslední trvalé bydliště.“

CELEX 32013L0032

CELEX 32013L0033

11. V § 4 odst. 1 se slova „je-li důvodná obava, že se ve stanovené lhůtě do přijímacího střediska nedostaví“ nahrazují slovy „jiný důvod hodný zvláštního zřetele“.

12. V § 8 se písmeno d) včetně poznámky pod čarou č. 24 zrušuje.

Dosavadní písmeno e) se označuje jako písmeno d).

CELEX 32013L0032

13. V § 9 se slova „, c) a d)“ nahrazují slovy „a c)“ a za slovo „jednání,^{5g)}“ se vkládají slova „o přerušení řízení³⁶⁾“,“.

CELEX 32013L0032

CELEX 32013L0033

CELEX 32013R0604

Poznámka pod čarou č. 36 zní:

„³⁶⁾ § 64 a 65 správního řádu.“.

14. V § 10 odst. 2 písm. f) se za slovo „nebo“ vkládá slovo „registrovaném“.

15. V § 10 odst. 2 se za písmeno l) vkládá nové písmeno m), které zní:

„m) tom, zda je nebo bylo proti němu vedeno trestní stíhání nebo byl odsouzen za spáchání trestného činu,“.

Dosavadní písmena m) až o) se označují jako písmena n) až p).

CELEX 32013L0032

CELEX 32013L0033

CELEX 32011L0095

16. V § 10 odst. 5 se za slovo „Ministerstvo“ vkládají slova „v písemném poučení podle odstavce 1 věty třetí“.

CELEX 32013L0032

17. V § 11 se na konci odstavce 1 doplňuje věta „Ustanovení § 23c a 25 se použijí přiměřeně“.

CELEX 32011L0095

CELEX 32013L0032

18. V § 11 se doplňují odstavce 3 a 4, které znějí:

„(3) Je-li vedeno řízení o předání do příslušného státu, nelze vydat ani vykonat rozhodnutí o správním vyhoštění, pokud nebylo příslušným členským státem oznámeno, že vydal rozhodnutí, jemuž předcházelo posouzení potřeby mezinárodní ochrany a které již nepodléhá opravnému prostředku.

(4) Byla-li podána žádost o udělení mezinárodní ochrany po dni nabytí právní moci rozhodnutí, kterým bylo ukončeno řízení o předání podle odstavce 2, a před přemístěním z území podle přímo použitelného předpisu Evropské unie²⁰⁾, ministerstvo řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany usnesením zastaví. Ustanovení § 11c odst. 5 věty druhé a třetí se použijí obdobně.

CELEX 32013R0604

CELEX 32013L0032

19. V § 11b odst. 2 písm. f) se za slovo „účinku“ vkládají slova „nebo nevyhovění návrhu na předběžné opatření“.

20. V § 11b se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) Řízení o projevu vůle podle odstavce 2 není zahájeno a ministerstvo věc usnesením odloží. Žaloba proti tomuto usnesení není přípustná.“.

21. V § 11c se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní:

„(3) Za opakovanou žádost o udělení mezinárodní ochrany se dále nepovažuje žádost o udělení mezinárodní ochrany podaná po přechodu příslušnosti k posouzení žádosti o mezinárodní ochranu na Českou republiku v souladu s přímo použitelným předpisem Evropské unie²⁰⁾“.

Dosavadní odstavce 3 a 4 se označují jako odstavce 4 a 5.

22. V § 13 odst. 1 se text „§ 14“ nahrazuje slovy „humanitární azyl“.
23. V § 13 odst. 2 písm. a) a v § 14b odst. 2 písm. a) se za slovo „nebo“ vkládá slovo „registrovaný“.
24. V § 13 odst. 3 větě druhé a v § 14b odst. 3 větě druhé se za slovo „rodiny“ vkládá slovo „registrovanému“ a za slovo „trvání“ se vkládá slovo „registrovaného“.
25. § 14 se včetně nadpisu zrušuje.
26. V § 14a odst. 2 se na konci písmene b) doplňuje slovo „nebo“.
27. V § 14a odst. 2 se na konci písmene c) slovo „, nebo“ nahrazuje tečkou a písmeno d) se zrušuje.

CELEX 32011L0095

CELEX 32013L0032

CELEX 32008L0115

28. V § 15 se na konci odstavce 3 tečka nahrazuje čárkou a doplňují se písmena c) a d), která znějí:

„c) cizinec jako pravomocně odsouzený za zvlášť závažný zločin představuje nebezpečí pro společnost, nebo

d) existují další oprávněné důvody považovat cizince za nebezpečí pro bezpečnost státu.“.

CELEX 32011L0095

29. V § 15a odst. 1 písm. d) se za slovo „nebezpečí“ vkládají slova „pro společnost nebo“.

CELEX 32011L0095

30. V § 16 odst. 1 se písmeno d) zrušuje.

Dosavadní písmena e) až h) se označují jako písmena d) až g).

31. V § 16 se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní:

„(3) Jako zjevně nedůvodná se dále zamítne i žádost o udělení mezinárodní ochrany, jestliže žadatel o udělení mezinárodní ochrany má více než 1 státní občanství a nevyužil ochrany některého ze států, jehož státní občanství má, pokud neprokáže, že z důvodů uvedených v § 12 nebo 14a této ochrany využít nemohl.“.

Dosavadní odstavce 3 a 4 se označují jako odstavce 4 a 5.

32. V § 16 odst. 4 větě první se slova „a 14“ zrušují.

33. V § 17 odst. 1 písm. j) se slova „bezpečnost státu“ nahrazují slovem „společnost“.

CELEX 32011L0095

34. V § 17a odst. 1 písm. d) se slovo „osoba“ nahrazuje slovy „je důvodné podezření, že osoba“.

CELEX 32011L0095

35. V § 17a odst. 2 větě první se slovo „důvodů“ nahrazuje slovem „okolností“ a za slova „odstavci 1“ se vkládá text „písm. a)“.

CELEX 32011L0095

36. V § 18 písmeno b) zní:

„b) nabytím občanství Evropské unie,“.

CELEX 32013L0032

37. V § 23 se na konci odstavce 1 doplňují věty „Na žádost účastníka řízení ministerstvo provede audiozáznam pohovoru. Audiozáznam pohovoru může ministerstvo provést i z moci úřední.“.

CELEX 32013L0032

38. V § 23 odst. 2 se na konci písmene b) slovo „nebo“ zrušuje, na konci písmene c) se doplňuje slovo „nebo“ a za písmeno c) se vkládá nové písmeno d), které zní:

„d) jde-li o občana Evropské unie²⁷⁾,“.

39. V § 23 se na konci textu odstavce 5 doplňují slova „; to neplatí, pokud se ministerstvo důvodně domnívá, že žádost je založena na skutečnostech, které nesouvisí s obtížemi žadatele o udělení mezinárodní ochrany při předkládání důvodů žádosti o udělení mezinárodní ochrany“.

CELEX 32013L0032

40. Za § 23c se vkládá nový § 23d, který včetně nadpisu zní:

„§ 23d

Použití videokonferenčního zařízení

(1) Použije-li ministerstvo k provedení úkonu technické zařízení pro přenos obrazu a zvuku (dále jen „videokonferenční zařízení“), nesmí dojít ke zkrácení práv účastníka řízení;

zejména musí být umožněna přítomnost jeho zástupce na místě, kde se účastník řízení nachází.

(2) V případě postupu podle odstavce 1 ověří po dohodě s úřední osobou, která úkon provádí, totožnost účastníka řízení zaměstnanec ministerstva nebo provozovatele azylového zařízení, příslušník nebo zaměstnanec policie nebo příslušník vězeňské služby. Tento zaměstnanec nebo příslušník je po celou dobu provádění úkonu za použití videokonferenčního zařízení přítomen na místě, kde se účastník řízení nachází.

(3) Úřední osoba poučí před zahájením úkonu účastníka řízení o způsobu jeho provádění za použití videokonferenčního zařízení.

(4) Kdykoli v průběhu provádění úkonu za použití videokonferenčního zařízení může účastník řízení vznášet námitky proti kvalitě obrazového nebo zvukového přenosu. Je-li námitka důvodná, učiní úřední osoba kroky k nápravě a není-li náprava možná nebo je-li spojena se značnými obtížemi, úkon přeruší.

(5) O úkonu prováděném za použití videokonferenčního zařízení pořizuje ministerstvo zvukový a obrazový záznam.

(6) Pomocí videokonferenčního zařízení může být zajištěna i přítomnost tlumočníka při provádění úkonu podle tohoto zákona; odstavce 2 až 5 se použijí přiměřeně.

(7) Použije-li ministerstvo k provedení úkonu podle tohoto zákona technické zařízení pro přenos zvuku, odstavce 1 až 6 se použijí přiměřeně.“.

41. V § 25 písm. d) se za slovo „nedostavil“ vkládají slova „do azylového zařízení, ačkoliv k tomu byl podle tohoto zákona povinen“,.

42. V § 25 písmeno g) zní:

„g) žadatel o udělení mezinárodní ochrany v průběhu řízení nabyl občanství Evropské unie,“.

43. V § 25 se na konci textu písmene h) doplňují slova „anebo byl vydán nebo předán podle § 3d odst. 2 nebo 3“.

44. V § 26 odst. 1 se na konci písmene b) slovo „nebo“ zrušuje.

45. V § 26 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňují se písmena d) a e), která znějí:

„d) probíhá řízení o předběžné otázce, nebo

e) procesně nezpůsobilému účastníkovi není ustanoven opatrovník.“.

46. V § 26 odst. 3 se za text „c)“ vkládají slova „až e)“.

47. V § 26 se doplňují odstavce 4 a 5, které znějí:

„(4) Po dobu přerušení řízení činí ministerstvo a účastníci úkony, kterých je zapotřebí k odstranění důvodů přerušení. Lhůty týkající se provádění úkonů v řízení neběží. Lhůta pro vydání rozhodnutí ve věci přestává běžet již dnem, kdy nastal některý z důvodů uvedených v odstavci 1, a neskončí dříve než 15 dnů ode dne, kdy přerušení řízení skončilo; odstavec 3 tím není dotčen.

(5) Ministerstvo pokračuje v řízení, jakmile odpadne překážka, pro niž bylo řízení přerušeno. O tom, že v řízení pokračuje, vyrozumí správní orgán účastníky a provede o tom záznam do spisu.“.

48. V § 27 odstavec 1 zní:

„(1) Rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany vydá ministerstvo bez zbytečného odkladu, nejpozději však do

a) 6 měsíců ode dne, kdy byly poskytnuty údaje k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany, nebo

b) 3 měsíců ode dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu o zrušení rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany a o vrácení k novému projednání; jde-li o případy věcně nebo právně složité, lze tuto lhůtu prodloužit až o 3 měsíce a pokud je to stále nezbytné pro zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, lze výjimečně prodloužit lhůtu až o další 3 měsíce.“.

CELEX 32013L0032

49. V § 27 odst. 2 úvodní části ustanovení se za slova „odstavce 1“ vkládá text „písm. a)“.

50. V § 27 odst. 7 na konci textu věty první a na konci textu věty druhé a v § 32 odst. 4 na konci textu věty první a na konci textu věty druhé se doplňují slova „, jde-li o případy, kdy nelze žadatele o udělení mezinárodní ochrany vydat nebo předat podle § 3d odst. 2 nebo 3“.

51. V § 28 odst. 1 se slova „, 13 nebo 14“ nahrazují slovy „nebo 13“.

52. V § 28 se doplňují odstavce 8 a 9, které znějí:

„(8) Skutečnost, že žadatel o udělení mezinárodní ochrany již byl pronásledován nebo mu byla způsobena vážná újma nebo byl vystaven přímým hrozbám pronásledování nebo způsobení vážné újmy, je závažným ukazatelem odůvodněnosti jeho obav z pronásledování

nebo skutečného nebezpečí vážné újmy, neexistují-li závažné důvody domnívat se, že pronásledování nebo způsobení vážné újmy se již nebude opakovat.

(9) Cizinec, kterému nelze udělit azyl podle § 15 odst. 3 písm. c) nebo d), a cizinec, kterému byl odňat azyl podle § 17 odst. 1 písm. i) a j), je v případě, že by jinak splňoval důvody pro udělení nebo ponechání azylu, způsobilý alespoň k právům uvedeným v čl. 3, 4, 16, 22, 31, 32 a 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků. Ministerstvo na žádost cizince rozhodne o jeho strpění na území podle § 78b a vydá mu za tímto účelem potvrzení o strpění na území. Cizinec uvede adresu pro doručování na území a předloží cestovní doklad, je-li jeho držitelem. Dobu strpění na území stanoví ministerstvo až na 1 rok a je oprávněno dobu strpění na území opakovaně prodlužovat. Ustanovení § 78d odst. 2 až 6 a § 79 odst. 5 se nepoužijí.“.

CELEX 32011L0095

53. Nadpis nad označením § 29 se zrušuje.

54. § 29 zní:

„§ 29

Při posuzování důvodů pronásledování podle § 12 písm. b) se přihlíží k těmto hlediskům:

a) důvod rasy zahrnuje zejména barvu pleti, původ nebo příslušnost k určité etnické skupině,

b) důvod náboženství zahrnuje zejména zastávání teistických, neteistických a ateistických přesvědčení, účast nebo neúčast na formálních náboženských obřadech konaných soukromě nebo veřejně, samostatně nebo společně s jinými, jiné náboženské akty nebo vyjádření názorů anebo formu osobního nebo společenského chování založeného na jakémkoli náboženském přesvědčení nebo přikázaného jakýmkoli náboženským přesvědčením,

c) důvod národnosti zahrnuje zejména příslušnost k určité skupině vymezené jejími kulturními, etnickými nebo jazykovými znaky, společným zeměpisným nebo politickým původem nebo jejím vztahem k obyvatelstvu jiného státu a neomezuje se na existenci nebo neexistenci státní příslušnosti,

d) důvod příslušnosti k určité sociální skupině zahrnuje zejména příslušnost žadatele o udělení mezinárodní ochrany ke skupině, jejíž příslušníci mají vrozený charakteristický rys nebo společnou minulost, sdílí charakteristiku nebo přesvědčení, které je natolik významné pro jejich identitu nebo svědomí, že nemají být nuceni se jich vzdát, a to včetně sexuální orientace s ohledem na okolnosti konkrétního případu, anebo má skupina rozdílnou identitu z důvodu vnímání okolní společnosti země, jejíž je žadatel o udělení mezinárodní ochrany

státním příslušníkem nebo v případě osoby bez státního občanství státu jejího posledního trvalého bydliště; příslušnost k určité sociální skupině musí být rovněž posouzena z hlediska pohlaví žadatele o udělení mezinárodní ochrany nebo jeho genderové identity, nebo

e) důvod zastávání určitých politických názorů zahrnuje zejména zastávání názorů, myšlenek nebo přesvědčení o možných původcích pronásledování nebo o jejich politikách anebo postupech, bez ohledu na to, zda žadatel o udělení mezinárodní ochrany podle těchto názorů, myšlenek nebo přesvědčení jednal.“.

CELEX 32011L0095

55. § 31 včetně nadpisu zní:

„§ 31

Poučení o možnosti podat žalobu

V poučení rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany se uvede, zda je možné proti tomuto rozhodnutí podat žalobu, v jaké lhůtě je možno tak učinit a od kterého dne se tato lhůta počítá.“.

56. V § 32 odstavec 1 zní:

„(1) Žalobu proti rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany lze podat ve lhůtě

a) 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí, jde-li o

1. rozhodnutí o zamítnutí žádosti o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodné,

2. rozhodnutí o zastavení řízení, včetně usnesení o zastavení řízení,

3. rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany, je-li žalobce zajištěn podle tohoto zákona, nebyl-li mu povolen vstup na území nebo je-li zajištěn podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky, nebo

4. případ uvedený v § 27 odst. 7,

b) 30 dnů ode dne doručení rozhodnutí v případech neuvedených v písmenu a), nebo

c) 2 měsíců ode dne doručení rozhodnutí v případě chybějícího, neúplného nebo nesprávného poučení podle § 31.“.

CELEX 32013L0032

CELEX 32013R0604

57. V § 32 odst. 2 větě první se slova „d), f) a g)“ nahrazují slovy „e) a f), žaloby proti rozhodnutí podle § 16 odst. 2 a 3“ a ve větě druhé se slova „společně s podáním“ nahrazují slovy „ve lhůtě pro podání“.

58. V § 32 odst. 3 se slova „je žadatel“ nahrazují slovy „byl žadatel“, slova „podání žaloby“ se nahrazují slovy „vydání rozhodnutí“ a na konci odstavce se doplňuje věta „K řízení o žalobě podané žadatelem o udělení mezinárodní ochrany, který podal žádost o udělení mezinárodní ochrany v tranzitním prostoru mezinárodního letiště podle § 73, je místně příslušný Krajský soud v Praze.“.

59. V § 32 odst. 5 se za slovo „jej“ vkládají slova „podle odstavce 2“ a na konci odstavce se doplňuje věta „O přiznání odkladného účinku podle soudního řádu správního lze požádat pouze ve lhůtě pro podání kasační stížnosti.“.

60. V § 32 se doplňují odstavce 7 a 8, které znějí:

„(7) Kasační stížnost je nepřipustná

a) v případě další opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany,

b) jde-li o rozhodnutí o zastavení řízení podle § 25 písm. a), nebo

c) pokud žalobce v době běhu lhůty pro její podání nemá povolen vstup na území.

(8) Při posuzování žaloby ve věci mezinárodní ochrany krajský soud zohlední i nové důležité skutečnosti, které nastaly po vydání rozhodnutí ministerstva, jedná-li se o takové skutečnosti, které se vztahují k možnému pronásledování nebo k hrozbě vážné újmy; v tomto rozsahu není soud vázán žalobními body. Mají-li skutečnosti podle věty první vliv na rozhodnutí správního orgánu ve věci samé, soud napadené rozhodnutí zruší a věc vrátí k dalšímu řízení žalovanému.“.

CELEX 32013L0032

61. V § 33 písmeno d) zní:

„d) žadatel o udělení mezinárodní ochrany (žalobce) v průběhu řízení nabyt občanství Evropské unie, nebo“.

62. V § 33a odst. 1 větě první se slova „technického zařízení pro přenos obrazu a zvuku (dále jen „videokonferenční zařízení““ nahrazují slovy „videokonferenčního zařízení“.

63. V § 33a odst. 4 se věta druhá zrušuje.

64. V § 41 odstavec 2 zní:

„(2) Ministerstvo předá bez zbytečného odkladu cestovní doklad cizince, který pobývá v přijímacím středisku na mezinárodním letišti, policii za účelem ukončení pobytu cizince, pokud je rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany vykonatelné.“.

65. V § 41 odst. 3 větě druhé se za slovo „ochrany“ vkládají slova „nebo má-li dojít k dobrovolnému návratu“ a na konci odstavce se doplňuje věta „Jde-li o cizince předávaného podle přímo použitelného předpisu Evropské unie²⁰⁾, jeho cestovní doklad se předá policii nebo cizinci v den provedení předání.“.
66. V § 42 odst. 3 větě první se slova „azylovém zařízení“ nahrazují slovy „pobytovém středisku“.
67. V § 42 odst. 6 větě třetí a v § 93 odst. 8 se text „písm. i)“ nahrazuje textem „písm. j)“.
68. V § 42 se na konci odstavce 7 doplňuje věta „Tato smlouva může obsahovat i ujednání o rezervaci služeb podle odstavce 1 nebo 2, které v době uzavření smlouvy podle věty první nebudou vázány na konkrétního žadatele o udělení mezinárodní ochrany.“.
69. V § 42a odst. 3 větě první se za slovo „soužití“ vkládají slova „s okolím“, ve větě druhé se číslo „12“ nahrazuje číslem „30“ a věta třetí se nahrazuje větou „Zvýšené kapesné se nezapočítává do finančních prostředků podle § 42 odst. 3.“.
70. V § 42a odstavec 4 zní:

„(4) Ministerstvo stanoví vyhláškou výši kapesného a zvýšeného kapesného za 1 hodinu vykonávané činnosti podle odstavce 3 a termíny jejich výplaty pro azylové zařízení.“.

71. § 43 zní:

„§ 43

(1) Žadatel o udělení mezinárodní ochrany hlášený k pobytu mimo azylové zařízení si hradí náklady spojené s pobytem na území, s výjimkou zdravotních služeb podle § 88, z vlastních prostředků.

(2) Není-li žadatel hlášen k pobytu v azylovém zařízení nebo opustil-li azylové zařízení na dobu delší než 24 hodin, má po dobu, kdy není hlášen nebo se nezdržuje v azylovém zařízení, dostatečné prostředky k dosažení odpovídající životní úrovně, jaké by dosáhl při pobytu v azylovém zařízení.“.

CELEX 32013L0033

72. V § 45 odst. 3 se věta první nahrazuje větou „Má-li policie nebo ministerstvo důvodné podezření podle odstavce 2, provede policie prohlídku při příchodu cizince do přijímacího střediska nebo v průběhu jeho pobytu v azylovém zařízení.“.

73. V § 46a odst. 4 větě první, § 46a odst. 8 větě první a druhé, § 73 odst. 3 úvodní části ustanovení a v § 73 odst. 7 větě první a druhé se za číslo „5“ vkládá slovo „pracovních“.
74. V § 46a odst. 5 a v § 73 odst. 4 větě druhé se číslo „120“ nahrazuje číslem „180“.
75. V § 46a odst. 10 se věta druhá nahrazuje větou „Žadatel o udělení mezinárodní ochrany je oprávněn kdykoli po nabytí právní moci rozhodnutí o zajištění a o prodloužení doby trvání zajištění podat žádost o propuštění ze zařízení pro zajištění cizinců nebo z přijímacího střediska; žádost o propuštění může opakovat, neuvede-li v ní jiné důvody, až po uplynutí 30 dní ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o nepropuštění ze zařízení pro zajištění cizinců nebo z přijímacího střediska.“.
76. V § 46a se doplňují odstavce 15 a 16, které znějí:
- „(15) Jde-li o rozhodnutí o zajištění nebo o prodloužení doby trvání zajištění z důvodu podle odstavce 1 písm. d), pro účely zajištění se osoba považuje za žadatele o udělení mezinárodní ochrany až do doby provedení přemístění podle přímo použitelného předpisu Evropské unie²⁰⁾.
- (16) Pro účely zajištění se osoba zajištěná podle tohoto ustanovení považuje za žadatele o udělení mezinárodní ochrany i po
- a) uplynutí lhůty pro podání žaloby proti rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany, a to do doby, než bude zjištěno, zda žaloba proti rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany, popřípadě i s návrhem na přiznání odkladného účinku, byla podána, avšak nejdéle 10 pracovních dnů, nebo
- b) rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany nebo o nepřiznání odkladného účinku žaloby do doby, než policie rozhodne o případném zajištění podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky, avšak nejdéle 5 pracovních dnů.“.
77. V § 52 písmeno f) zní:
- „f) odevzdat ministerstvu
1. neplatný doklad vydaný podle tohoto zákona a
 2. při předání průkazu o povolení k pobytu podle tohoto zákona průkaz o povolení k pobytu a cestovní doklad, má-li ke dni nabytí právní moci rozhodnutí o udělení azylu zároveň povolen trvalý pobyt na území podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky,“.
78. V § 53a odst. 4 se věty druhá a třetí zrušují, na konci textu věty čtvrté se doplňují slova „: pohovor se neprovádí, pokud lze vydat rozhodnutí o prodloužení doplňkové ochrany“

a na konci odstavce se doplňuje věta „Ustanovení § 23c a 25 se v řízení o prodloužení doplňkové ochrany použijí přiměřeně.“.

CELEX 32011L0095

79. V § 53b písmeno e) zní:

„e) odevzdat ministerstvu

1. neplatný doklad vydaný podle tohoto zákona a
2. při předání průkazu o povolení k pobytu podle tohoto zákona průkaz o povolení k pobytu a cestovní doklad, má-li ke dni nabytí právní moci rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany zároveň povolen trvalý pobyt na území podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky,“.

80. V § 53c se slova „poskytování zdravotních služeb a“ zrušují.

81. V § 53f odst. 2 se text „písm. f)“ nahrazuje textem „písm. e)“.

82. V části první hlavě VII se v nadpisu dílu 5 slova „z území“ zrušují.

83. V § 54 se na konci textu odstavce 1 doplňují slova „členských států Evropské unie, s výjimkou Irska, a dále území Islandské republiky, Lichtenštejnského knížectví, Norského království a Švýcarské konfederace“.

84. V § 54 odst. 2 se slova „z území“ zrušují.

85. V § 54a odst. 1 úvodní části ustanovení a v závěrečné části ustanovení se slova „nést náklady spojené“ nahrazují slovy „zajistit úhradu nákladů spojených“.

86. V § 54a odst. 1 písmeno a) zní:

„a) žadatele o udělení mezinárodní ochrany, který vzal svou žádost o udělení mezinárodní ochrany nebo žalobu proti rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany zpět, nebo cizince, který vzal zpět kasační stížnost, a to na základě jeho písemné žádosti podané do 15 dnů ode dne zpětvzetí, nebo“.

87. V § 54a odst. 1 se na konci písmene b) doplňují slova „nebo o nepřiznání odkladného účinku žaloby nebo kasační stížnosti“.

88. V § 54a odst. 1 závěrečné části ustanovení se slova „osob uvedených v písmenech a) a b)“ zrušují.

89. V § 54a odst. 2 se slova „náklady spojené s dobrovolným návratem neuhradí“ nahrazují

slovy „nezajistí úhradu nákladů spojených s jeho dobrovolným návratem“.

90. V § 54a odst. 3 se za slovo „podat“ vkládají slova „a ministerstvo může zajistit úhradu nákladů spojených s dobrovolným návratem“, za slovo „rozhodnutí“ se vkládají slova „ministerstva nebo“ a text „písm. b)“ se zrušuje.

91. V § 54a se doplňuje odstavec 4, který zní:

„(4) Policie dopraví zajištěného žadatele o udělení mezinárodní ochrany při provádění dobrovolného návratu na hraniční přechod určený ministerstvem nebo v případě nutnosti zpět do přijímacího střediska nebo zařízení pro zajištění cizinců, kde je zajištění vykonáváno. Náklady spojené s dopravou podle věty první hradí ministerstvo. Policie je oprávněna po dobu dopravy podle věty první omezit osobní svobodu a svobodu pohybu žadatele o udělení mezinárodní ochrany.“.

92. V § 57 se na konci odstavce 1 doplňuje věta „Je-li žadatel o udělení mezinárodní ochrany zajištěn v zařízení pro zajištění cizinců, vydá mu ministerstvo průkaz žadatele o udělení mezinárodní ochrany před odchodem ze zařízení pro zajištění cizinců.“.

CELEX 32013L0033

93. V § 57 odst. 2 se slova „v zařízení pro zajištění cizinců³⁾ nebo“ zrušují a na konci textu odstavce se doplňují slova „nebo v době, kdy je jinak omezena možnost jeho pohybu“.

94. § 58 včetně nadpisu zní:

„§ 58

Neplatnost průkazu žadatele o udělení mezinárodní ochrany

(1) Průkaz žadatele o udělení mezinárodní ochrany pozbývá platnosti, jestliže

- a) uplynula doba platnosti v něm uvedená,
- b) byla ohlášena jeho ztráta nebo odcizení,
- c) jeho držitel zemřel nebo byl prohlášen za mrtvého,
- d) jeho držitel již není žadatelem o udělení mezinárodní ochrany podle § 2 odst. 1 písm. b),
- e) jeho držitel podstatně změnil svou podobu,
- f) je poškozen tak, že zápisy v něm uvedené jsou nečitelné nebo je vážně porušena jeho celistvost, nebo
- g) obsahuje neoprávněně provedené změny.

(2) Trvají-li důvody pro vydání průkazu žadatele o udělení mezinárodní ochrany, ministerstvo v případech podle odstavce 1 vydá průkaz nový. V případě podle odstavce 1

písm. a) ministerstvo záznamem prodlouží dobu platnosti v průkazu uvedenou.“.

95. V § 59 odst. 2 větě druhé se slova „není možné“ nahrazují slovy „je fyzicky nemožné“ a slova „z důvodů anatomických nebo fyziologických změn, popřípadě zdravotního postižení prstů rukou“ se zrušují.

96. V textu poznámky pod čarou č. 15 se slova „ve znění nařízení Rady (ES) č. 380/2008“ nahrazují slovy „v platném znění“.

97. V § 59 odst. 3 se písmeno a) zrušuje.

Dosavadní písmena b) až h) se označují jako písmena a) až g).

CELEX 32017R1954

98. V § 59 odst. 3 se na konci textu písmene b) doplňují slova „„ jde-li o azylanta“.

99. V § 59 se na konci odstavce 3 tečka nahrazuje slovem „a“ a doplňuje se písmeno h), které zní:

„h) záznam o platném povolení k trvalému pobytu podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky, byl-li držitel průkazu osobou s platným povolením k trvalému pobytu v době, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o udělení mezinárodní ochrany.“.

100. § 61 zní:

„§ 61

(1) Azylantovi vydá ministerstvo na žádost cestovní doklad, který je veřejnou listinou. Osobě požívající doplňkové ochrany se na žádost vydá jako cestovní doklad cizinecký pas, který je veřejnou listinou. Tyto cestovní doklady se vydají v českém jazyce a ve 2 cizích jazycích podle mezinárodních zvyklostí.

(2) Cestovní doklad se vydá ve lhůtě do 30 dnů ode dne podání žádosti.

(3) Cestovní doklad azylantovi se vydává s dobou platnosti na 10 let, azylantovi mladšímu 15 let s dobou platnosti na 5 let a osobě požívající doplňkové ochrany s dobou platnosti odpovídající postavení osoby požívající doplňkové ochrany podle § 2 odst. 3.

(4) Cestovní doklad je opatřen nosičem dat s biometrickými údaji, jimiž jsou údaje o zobrazení obličeje a údaje o otiscích prstů. Azylantovi nebo osobě požívající doplňkové ochrany mladším 12 let, pokud přímo použitelný předpis Evropské unie^{9f)} nestanoví odlišnou věkovou hranici, nebo azylantovi nebo osobě požívající doplňkové ochrany, u nichž je fyzicky nemožné pořídit otisky prstů rukou, se vydá cestovní doklad s nosičem dat, v němž jsou

z biometrických údajů zpracovány pouze údaje o zobrazení obličeje. V nosiči dat je v tomto případě uveden údaj, že nosič dat neobsahuje otisky prstů rukou.

(5) Cestovní doklad vydávaný podle odstavce 4 obsahuje strojově čitelnou zónu. Do strojově čitelné zóny se údaje zapisují v tomto pořadí: typ dokladu, kód vydávajícího státu, příjmení, jméno, popřípadě jména cizince, číslo cestovního dokladu, státní občanství, datum narození, pohlaví, doba platnosti cestovního dokladu, rodné číslo a kontrolní číslice, které jsou vyjádřením vybraných údajů ve strojově čitelné zóně.

(6) Cestovní doklad se nevzdává, je-li důvodné nebezpečí, že by tím mohla být ohrožena bezpečnost České republiky nebo závažným způsobem narušen veřejný pořádek.

(7) Azylantovi nebo osobě požívající doplňkové ochrany se na jejich žádost ověří správnost osobních údajů uvedených ve vydávaném cestovním dokladu, funkčnost nosiče dat s biometrickými údaji a správnost v něm zpracovávaných biometrických údajů. Funkčnost nosiče dat a správnost v něm zpracovávaných biometrických údajů se ověřuje pomocí technického zařízení umožňujícího srovnání aktuálně zobrazených biometrických údajů azylanta s biometrickými údaji zpracovými v nosiči dat cestovního dokladu. Azylant nebo osoba požívající doplňkové ochrany má právo na vydání nového cestovního dokladu v případě

- a) nefunkčnosti nosiče dat s biometrickými údaji, nebo
- b) nesprávnosti osobních údajů zpracovaných v nosiči dat s biometrickými údaji nebo v cestovním dokladu.“.

CELEX 32011L0095

101. V § 61a odst. 1 se za slovo „azylanta“ vkládají slova „nebo osoby požívající doplňkové ochrany“.

102. V § 61a odst. 1 a v § 61b odst. 1 se číslo „2“ nahrazuje číslem „4“.

103. V § 61a odst. 2 větě druhé se za slova „o nichž azylant“ vkládají slova „nebo osoba požívající doplňkové ochrany“ a slovo „věděl“ se nahrazuje slovem „věděli“.

104. V § 61b odstavec 2 zní:

„(2) Územní platnost cestovního dokladu podle § 61 zahrnuje všechny státy světa. Platnost cestovního dokladu nelze prodloužit; to neplatí, jde-li o cestovní doklad vydávaný osobě požívající doplňkové ochrany, který lze prodloužit záznamem v případě, že uplynula doba, na kterou byla doplňková ochrana udělena, a osoba má stále postavení osoby požívající doplňkové ochrany podle § 2 odst. 3.“.

105. V § 63 se odstavec 2 zrušuje a zároveň se zrušuje označení odstavce 1.

106. § 64 včetně nadpisu zní:

„§ 64

Neplatnost cestovního dokladu

Cestovní doklad pozbývá platnosti, jestliže

- a) nastane důvod uvedený v § 58 odst. 1, s výjimkou uvedenou v § 61b odst. 2,
- b) cizinec již není azylantem nebo osobou požívající doplňkové ochrany, nebo
- c) zanikne mezinárodní ochrana.“.

107. § 64a se včetně nadpisu zrušuje.

108. V § 65 odst. 5 písm. c) se slovo „, nebo“ nahrazuje slovy „nebo není-li kasační stížnost přípustná,“.

109. V § 65 se na konci odstavce 5 tečka nahrazuje slovem „, nebo“ a doplňuje se písmeno e), které zní:

„e) nabytí právní moci usnesení o nepřiznání odkladného účinku podané žaloby nebo kasační stížnosti.“.

110. V § 65 odst. 8 se slova „žadatel o udělení mezinárodní ochrany“ nahrazují slovem „se“ a slova „připojí 1 fotografii“ nahrazují slovy „se připojí 1 fotografie“.

111. V § 65a se odstavec 2 zrušuje a zároveň se zrušuje označení odstavce 1.

112. V § 68 odst. 1 větě druhé se za slovo „zejména“ vkládají slova „individuální podporu směřující k zajištění plné ekonomické soběstačnosti, bydlení, vzdělávání, zdravotní a sociální péče, orientace ve společnosti a k“ a slova „a zajištění bydlení“ se zrušují.

113. § 69 zní:

„§ 69

Státní integrační program realizuje ministerstvo z prostředků státu.“.

CELEX 32011L0095

114. V § 71 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje slovem „a“ a doplňuje se písmeno i), které zní:

„i) evidenci průkazů žadatele o udělení mezinárodní ochrany.“.

115. V § 71 odst. 2 písm. a) se za slova „v žádosti o udělení mezinárodní ochrany“ vkládají slova „podle § 3 odst. 1“, za slovo „podáním“ se vkládají slova „podle § 3a odst. 1“

a na konci textu písmene se doplňují slova „podle § 10“.

116. V § 71 se na konci odstavce 2 tečka nahrazuje čárkou a doplňují se písmena f) a g), která znějí:

„f) písm. b) jsou vedeny údaje v rozsahu adresy místa hlášeného pobytu podle § 77, 78 a 78b, g) písm. i) jsou vedeny údaje v rozsahu čísla průkazů a všech dob platnosti.“.

117. V § 71 odst. 3 větě první se slova „a osobám“ nahrazují slovem „, osobám“ a slova „, kteří jsou hlášeni k pobytu v azylovém zařízení,“ se zrušují, ve větě druhé se slova „azylanty a“ nahrazují slovem „azylanty,“, slova „, kteří jsou hlášeni k pobytu v azylovém zařízení, a v něm“ se nahrazují slovem „a“ a za slovo „citlivých“ se vkládají slova „, a fotografie“.

118. V § 71 se na konci textu odstavce 5 doplňují slova „a přímo použitelného předpisu Evropské unie²⁰⁾“.

119. V § 71 odst. 10 písm. a) a b) se za slovo „azylantech“ vkládají slova „nebo osobách požívajících doplňkové ochrany“.

120. V § 71 odst. 10 písm. a) a v § 71 odst. 16 se slova „dokladu azylanta“ nahrazují slovem „dokladu“.

121. V § 71 odst. 10 písm. a) se slova „2 a 3“ nahrazují číslem „4“.

122. V § 71 odst. 10 písm. b) se text „odst. 4“ zrušuje.

123. V § 71 odst. 15 větě první se za slovo „podle“ vkládají slova „odstavce 1 písm. a) až g) a i) a“ a na konci odstavce se doplňuje věta „Údaje vedené v evidenci podle odstavce 1 písm. h) se zlikvidují po uplynutí 5 let od vzniku skutečnosti podléhající evidování.“.

124. § 71a se včetně nadpisu zrušuje.

125. § 72 zní:

„§ 72

Policie je oprávněna za účelem informování veřejnosti zveřejnit způsobem umožňujícím dálkový přístup čísla ztracených, odcizených nebo neplatných cestovních dokladů, cestovních průkazů totožnosti, průkazů o povolení k pobytu vydaných podle tohoto zákona a datum ohlášení ztráty nebo odcizení těchto dokladů.“.

126. V § 73 odst. 6 se slova „krajský soud, v jehož obvodu je žadatel o udělení mezinárodní ochrany v den podání žaloby hlášen k pobytu“ nahrazují slovy „Krajský soud v Praze“.

127. V § 73 odstavec 9 zní:

„(9) Ministerstvo po dobu platnosti rozhodnutí o nepovolení vstupu na území a o prodloužení doby, po kterou nelze vstup na území žadateli o udělení mezinárodní ochrany povolit, zkoumá, zda trvají důvody, pro které nebyl žadateli o udělení mezinárodní ochrany vstup na území povolen. Žadatel o udělení mezinárodní ochrany je oprávněn kdykoli po nabytí právní moci rozhodnutí podle věty první podat žádost o povolení vstupu na území. Žadatel o udělení mezinárodní ochrany je oprávněn žádost o povolení vstupu na území opakovat, neuvede-li v ní jiné důvody, až po uplynutí 30 dní ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o nepovolení vstupu na území vydaného na základě žádosti žadatele o udělení mezinárodní ochrany podle věty druhé.“.

128. V § 73 se doplňuje odstavec 12, který zní:

„(12) Pro účely zajištění se osoba zajištěná podle tohoto ustanovení považuje za žadatele o udělení mezinárodní ochrany i po

- a) uplynutí lhůty pro podání žaloby proti rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany, a to do doby, než bude zjištěno, zda žaloba proti rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany, popřípadě i s návrhem na přiznání odkladného účinku, byla podána, avšak nejdéle 10 pracovních dnů, nebo
- b) rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany nebo o nepřiznání odkladného účinku žaloby do doby, než policie rozhodne o případném zajištění podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky, avšak nejdéle 5 pracovních dnů.“.

129. V § 74 odst. 5 větě první se slova „nebo kasační stížnost“ a slova „nebo kasační stížnosti“ zrušují a věta druhá se zrušuje.

130. Nad označení § 75 se vkládá nadpis, který zní:

„Řízení v případě zvláštní situace“.

131. § 75 zní:

„§ 75

(1) V případě příchodu většího počtu cizinců, který by mohl ohrozit řádné fungování azylového systému, může vláda nařízením stanovit, že řízení o žádostech o udělení mezinárodní ochrany podaných v době a místě stanoveném nařízením vlády a na ně navazující řízení o žalobách proti rozhodnutí ministerstva se po dobu stanovenou tímto nařízením vedou za podmínek uvedených v odstavcích 2 až 7 a v § 75a (dále jen „řízení v případě zvláštní situace“). V tomto nařízení může vláda dále stanovit okruh cizinců, na které se nařízení vlády vztahuje.

(2) V době, kdy se na základě nařízení vlády podle odstavce 1 vede řízení v případě zvláštní situace, cizinec, na kterého se nařízení vlády vztahuje, podává žádost o udělení mezinárodní ochrany policii. Policie bez zbytečného odkladu předá žadateli o udělení mezinárodní ochrany písemné poučení o průběhu řízení v případě zvláštní situace, dopraví jej do přijímacího střediska určeného ministerstvem a zároveň předá ministerstvu žádost o udělení mezinárodní ochrany; ustanovení § 87 odst. 9 a 10 se použijí obdobně. Poučení o průběhu řízení v případě zvláštní situace

- a) obsahuje i poučení o možnosti a způsobu podání žaloby proti rozhodnutí ministerstva a
- b) předává se žadateli o udělení mezinárodní ochrany v jazyce, ve kterém je schopen se porozumět; nelze-li poučení v takovém jazyce předat, poučí se žadatel o udělení mezinárodní ochrany ústně za přítomnosti tlumočníka.

(3) Poskytnutí údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany je spojeno s provedením pohovoru. Výzva k dostavení se k poskytnutí údajů k žádosti o udělení mezinárodní ochrany je spojena s předvoláním k pohovoru o žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Ministerstvo nebo provozovatel azylového zařízení vyrozumí o výzvě a předvolání žadatele o udělení mezinárodní ochrany co nejdříve, zpravidla 2 dny předem. Lhůty podle § 10 odst. 1 a § 23 odst. 4 se neuplatní. Žadatel o udělení mezinárodní ochrany je oprávněn předkládat další prohlášení a písemnosti k doložení žádosti pouze do 48 hodin od skončení pohovoru. Seznámení s podklady pro vydání rozhodnutí se provede společně s doručením rozhodnutí.

(4) Písemné poučení podle § 10 odst. 1 se žadateli předá nejpozději před poskytnutím údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Ministerstvo umožní žadateli se před zahájením tohoto správního úkonu s poučením seznámit, popřípadě ho s poučením seznámí za pomoci tlumočníka.

(5) V případě, že je žadatel o udělení mezinárodní ochrany zastoupen, doručují se písemnosti zástupci i zastoupenému. Právní účinky doručení nastávají doručením zastoupenému. Nepřítomnost zmocněnce není důvodem pro neprovedení správního úkonu. Ustanovení § 24a odst. 1 a § 57 se nepoužijí.

(6) Řízení o udělení mezinárodní ochrany, ve kterém ministerstvo ve lhůtě do 10 dnů ode dne podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany nedoručí žadateli rozhodnutí o zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné nebo o zastavení řízení, se po uplynutí této lhůty dále nevede jako řízení v případě zvláštní situace. Ve výroku rozhodnutí podle věty první ministerstvo uvede, že jde o rozhodnutí v řízení v případě zvláštní situace.

(7) Rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany podle odstavce 6 se doručuje

v místě a čase určeném ministerstvem; ministerstvo žadatele o udělení mezinárodní ochrany vhodným způsobem o místě a času doručení rozhodnutí vyrozumí.“.

132. Za § 75 se vkládá nový § 75a, který zní:

„§ 75a

(1) Žalobu proti rozhodnutí podle § 75 odst. 6 lze podat ve lhůtě do 7 dnů ode dne doručení rozhodnutí. Podání žaloby má odkladný účinek. Žaloba se podává pouze prostřednictvím ministerstva, jinak ji soud usnesením odmítne. Ministerstvo do 4 dnů předá žalobu spolu se správním spisem příslušnému krajskému soudu a připojí současně vyjádření k žalobě. Soud nařídí k projednání věci jednání, navrhne-li to účastník řízení v žalobě nebo je-li to nezbytné; o tom musí být žadatel o udělení mezinárodní ochrany v rozhodnutí ministerstva poučen. Soud o žalobě rozhodne do 10 dnů ode dne doručení správního spisu a vyrozumí ministerstvo bezprostředně po vyhlášení rozsudku.

(2) Nepodal-li žadatel o udělení mezinárodní ochrany, na kterého se vztahuje nařízení vlády podle § 75 odst. 1, žalobu proti rozhodnutí podle § 75 odst. 6 nebo nezrušil-li soud toto rozhodnutí, hledí se na cizince jako na cizince neoprávněně pobývajícího na území a policie postupuje podle hlavy XI zákona o pobytu cizinců na území České republiky.

(3) Kasační stížnost proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí podle § 75 odst. 6 není přípustná.

(4) V řízení v případě zvláštní situace postupuje ministerstvo podle § 46 a 46a. Ustanovení § 46a odst. 3 se nepoužije.

(5) Žadateli o udělení mezinárodní ochrany se poskytne po dobu řízení v případě zvláštní situace zdravotní péče v rozsahu § 176a zákona o pobytu cizinců na území České republiky.

(6) V řízení v případě zvláštní situace ministerstvo zajistí žadateli o udělení mezinárodní ochrany přístup k bezplatnému právnímu poradenství co nejdříve po předání žadatele o udělení mezinárodní ochrany do přijímacího střediska, a to tak, aby ho mohl využít ještě před poskytnutím údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany.

(7) Podle ustanovení o řízení v případě zvláštní situace se nepostupuje, jde-li o nezletilého bez doprovodu.“.

133. V § 77 se na konci textu odstavce 3 doplňují slova „; ubytování doložené dokladem podle odstavce 5 písm. b) nebo c) musí dále splňovat požadavky stanovené v § 100 písm. d) zákona o pobytu cizinců na území České republiky“.

134. V § 77 odst. 4 se slova „řízení o udělení“ nahrazují slovy „řízení ve věci mezinárodní

ochrany nebo řízení o předání do příslušného státu“ a na konci odstavce se doplňuje věta „Ministerstvo dále žádost o změnu místa hlášeného pobytu zamítne, má-li důvodné pochybnosti, že ubytování doložené dokladem podle odstavce 5 písm. b) nebo c) splňuje požadavky stanovené v § 100 písm. d) zákona o pobytu cizinců na území České republiky.“.

135. V § 77 odst. 5 písm. c) se slova „; v tomto případě musí ubytování splňovat požadavky stanovené v § 100 písm. d) zákona o pobytu cizinců na území České republiky“ zrušují.

136. V § 78 odst. 2 se slova „hlásící se k pobytu ministerstvu“ zrušují.

137. V § 78b odst. 1 větě třetí se slovo „nebo“ nahrazuje čárkou a na konci textu odstavce se doplňují slova „nebo je ve výkonu zabezpečovací detence, ochranného léčení, vazby nebo trestu odnětí svobody“.

138. V § 78b odst. 2 se za slovo „zástupce“ vkládají slova „, který je strpěn na území,“ a za slova „strpění na území“ se vkládá slovo „jeho“.

139. V § 78b odst. 3 se za slovo „je“ vkládají slova „žadatelem o udělení mezinárodní ochrany nebo je“.

140. V § 78b odst. 7 větě první se slova „a udělí cizinci výjezdní příkaz s platností nejdéle na dobu 1 měsíce“ zrušují a ve větě druhé se slova „15 dnů“ nahrazují slovy „1 měsíce“.

141. V § 79 odst. 6 se na konci písmene c) slovo „a“ nahrazuje čárkou.

142. V § 79 se na konci odstavce 6 tečka nahrazuje slovem „a“ a doplňuje se písmeno e), které zní:

„e) opustit azylové zařízení do 24 hodin od okamžiku, kdy přestane být osobou oprávněnou pobývat v azylovém zařízení.“.

143. V § 81 se odstavec 3 zrušuje.

144. V § 81a odstavec 3 zní:

„(3) V případě důvodného podezření, že osoba ubytovaná v azylovém zařízení je pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek, je pracovník písemně určený provozovatelem azylového zařízení oprávněn provést zjištění, zda tato osoba je ovlivněna alkoholem nebo jinou návykovou látkou; tato osoba je povinna se na výzvu tohoto pracovníka zjištění podrobit. Jestliže naměřená hodnota alkoholu při dechové zkoušce převyšuje hodnotu 1,00 ‰, osoba je pod vlivem jiné návykové látky nebo se odmítne zjištění podrobit a nejde zároveň o případ

podle odstavce 4, je provozovatel oprávněn zajistit osobě jinou formu ubytování v azylovém zařízení na dobu nezbytně nutnou.“.

CELEX 32013L0033

145. V § 81a se doplňuje odstavec 4, který zní:

„(4) Pracovník určený provozovatelem je oprávněn nevpustit do azylového zařízení nebo z azylového zařízení vyvést osobu ubytovanou v azylovém zařízení, která se nachází ve stavu, v němž bezprostředně ohrožuje sebe nebo jinou osobu, majetek nebo veřejný pořádek nebo již přivodila sobě nebo jiné osobě újmu na zdraví anebo způsobila škodu na majetku v souvislosti s požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky.“.

146. V § 82 odst. 4 větě první se za slova „pobytového střediska“ vkládají slova „nebo v případě návratu do pobytového střediska v době nočního klidu“.

147. V § 82 odst. 5 větě druhé se číslo „10“ nahrazuje číslem „15“.

148. V § 84 odst. 2 větě první se slova „poskytne jednorázovou“ nahrazují slovem „poskytuje“ a ve větě druhé se za slovo „O“ vkládají slova „poskytnutí a“.

149. V § 85b odstavec 1 zní:

„(1) Nepostupuje-li podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky, ministerstvo z moci úřední udělí cizinci výjezdní příkaz s platností nejdéle na dobu 1 měsíce po

a) ukončení poskytování mezinárodní ochrany na území,

b) nabytí právní moci rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany,

c) nabytí právní moci rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany, nebylo-li soudem zrušeno,

d) vydání usnesení krajského soudu o nepřiznání odkladného účinku, bylo-li o něj požádáno, nebo

e) zániku strpění na území podle § 78b odst. 6.“.

150. V § 85b se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) V odůvodněných případech, zejména rozhoduje-li ministerstvo o úhradě nákladů spojených s dobrovolným návratem, lze vydat výjezdní příkaz opakovaně.“.

151. V § 86 odst. 2 se slova „, do 3 dnů ode dne právní moci rozhodnutí“ nahrazují slovy „a které se přihlásily do státního integračního programu, bez zbytečného odkladu“.

152. V § 86 se na konci odstavce 4 doplňuje věta „Ministerstvo stanoví vyhláškou, že se za bezpečnou zemi původu, bezpečnou třetí zemi nebo evropskou bezpečnou třetí zemi nepovažuje

a) část území země uvedené v seznamu podle věty první a

b) země uvedená v seznamu podle věty první v případě určité skupiny osob.“.

153. V § 87 odst. 1 se za větu první vkládá věta „O stanovisko Ministerstva zahraničních věcí ministerstvo požádá vždy, pokud žadatel o udělení mezinárodní ochrany pobývá nebo pobýval na území na základě povolení k pobytu vydávaného Ministerstvem zahraničních věcí členům personálu zastupitelského úřadu cizího státu nebo mezinárodní vládní organizace akreditované v České republice anebo jejich rodinným příslušníkům registrovaným Ministerstvem zahraničních věcí³⁷⁾.“ a věta pátá se zrušuje.

Poznámka pod čarou č. 37 zní:

„³⁷⁾ § 49 zákona č. 326/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů.“.

154. V § 87 odst. 8 větě první se slova „po pravomocném ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany“ nahrazují slovy „podle § 41“ a ve větě druhé se slovo „neplatný“ nahrazuje slovem „takový“.

155. V § 87 odst. 9 větě první se slova „do zařízení pro zajištění cizinců“ a slova „podle § 46a odst. 2 nebo 3“ zrušují.

156. V § 87a odst. 1 a 2 větě první se slova „, s výjimkou kapesného“ zrušují a věta druhá se zrušuje.

157. V § 87a se doplňuje odstavec 6, který zní:

„(6) Podal-li občan Evropské unie²⁷⁾ žádost o udělení mezinárodní ochrany, nevztahují se na něj oprávnění, která má pouze žadatel o udělení mezinárodní ochrany podle tohoto zákona a zvláštních právních předpisů. Pro účely správního vyhoštění a zajištění se na tohoto žadatele o udělení mezinárodní ochrany hledí jako na cizince podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky.“.

158. V § 89 se odstavce 1 a 2 zrušují.

Dosavadní odstavce 3 a 4 se označují jako odstavce 1 a 2.

CELEX 32013L0032

CELEX 32013L0033

CELEX 32013R0604

159. V § 89 odst. 2 se číslo „3“ nahrazuje číslem „1“.

160. V § 92c se text „§ 43 odst. 6,“ zrušuje.

Čl. II

Přechodná ustanovení

1. Řízení podle zákona č. 325/1999 Sb. a řízení podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve věci rozhodnutí vydaného podle zákona č. 325/1999 Sb. zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a do tohoto dne pravomocně neskončená se dokončí a práva a povinnosti s ním související se posuzují podle zákona č. 325/1999 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; v těchto řízeních se však postupuje podle § 3d odst. 2 a 3, § 15, 15a, 25 a § 87 odst. 1 zákona č. 325/1999 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

2. V případě cizince, kterému byla přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona udělena doplňková ochrana z důvodu hrozby skutečné vážné újmy podle § 14a odst. 2 písm. d) zákona č. 325/1999 Sb., ve znění přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se pro účely rozhodování o odnětí nebo prodloužení doplňkové ochrany za vážnou újmu ve smyslu § 14a odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb. považuje dále situace, kdy by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky.

3. Žadateli o udělení mezinárodní ochrany, kterému Ministerstvo vnitra poskytlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona finanční příspěvek podle § 43 odst. 2 zákona č. 325/1999 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, bude tento příspěvek vyplácen po dobu uvedenou v rozhodnutí Ministerstva vnitra v souladu s tímto rozhodnutím.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o pobytu cizinců na území České republiky

Čl. III

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 140/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 217/2002 Sb., zákona č. 222/2003 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 539/2004 Sb., zákona č. 559/2004 Sb., zákona č. 428/2005 Sb., zákona č. 444/2005 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 136/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 230/2006 Sb., zákona č. 170/2007 Sb., zákona

č. 379/2007 Sb., zákona č. 124/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 140/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 47/2009 Sb., zákona č. 197/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 278/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 424/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 303/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 222/2012 Sb., zákona č. 494/2012 Sb., zákona č. 103/2013 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 312/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 101/2014 Sb., zákona č. 203/2015 Sb., zákona č. 204/2015 Sb., zákona č. 314/2015 Sb., zákona č. 318/2015 Sb., zákona č. 191/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 456/2016 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 222/2017 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 16/2019 Sb., zákona č. 176/2019 Sb., zákona č. 255/2019 Sb., zákona č. 277/2019 Sb., zákona č. 165/2020 Sb. a zákona č. .../... Sb., se mění takto:

1. V § 5 odst. 1 větě první, § 15 odst. 1, § 18 písm. a), § 20 odst. 1 větě první, § 90 odst. 1, § 113 odst. 2 větě první, § 117a odst. 2 větě druhé, § 180i odst. 1 a v § 182 odst. 1 písm. b) se slova „právní předpis Evropských společenství“ nahrazují slovy „předpis Evropské unie“.
2. V § 5 odst. 2 úvodní části ustanovení se slova „Evropských společenství“ nahrazují slovy „Evropské unie“.
3. V § 5 odst. 4 písm. c), § 17 písm. b), § 103 písm. k), § 163 odst. 1 písm. a), § 164 odst. 1 písm. a), § 165a odst. 1 písm. a) a v § 167 odst. 1 písm. l) se slova „právního předpisu Evropských společenství“ nahrazují slovy „předpisu Evropské unie“.
4. V § 9 odst. 1 písm. c) se za slovo „nepředloží“ vkládají slova „platné cestovní povolení, pokud je povinen jej podle přímo použitelného předpisu Evropské unie ⁵⁸⁾ mít,“.

Poznámka pod čarou č. 58 zní:

„⁵⁸⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240 ze dne 12. září 2018, kterým se zřizuje Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) a kterým se mění nařízení (EU) č. 1077/2011, (EU) č. 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 a (EU) 2017/2226, v platném znění.“.

CELEX 32018R1240

5. Poznámka pod čarou č. 27 zní:

„²⁷⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex), v platném znění.“.

6. V § 15 se odstavec 2 zrušuje a zároveň se zrušuje označení odstavce 1.

7. V § 17 se na konci písmene b) doplňuje slovo „nebo“.

8. V § 17 se na konci písmene c) slovo „, nebo“ nahrazuje tečkou a písmeno d) se zrušuje.

9. V § 18 písm. b), § 90 odst. 2, § 104 odst. 3 úvodní části ustanovení věty první, § 104 odst. 5, § 117a odst. 3 úvodní části ustanovení, § 154 odst. 6 věty druhé, § 160a úvodní části ustanovení, § 180d, § 180e odst. 7 věty první, § 180e odst. 8 a v § 181 úvodní části ustanovení se slova „právním předpisem Evropských společenství“ nahrazují slovy „předpisem Evropské unie“.

10. V § 18 písm. d) bodě 1 se za slovo „svobody“ vkládají slova „nebo trestu domácího vězení nebo je-li dítětem, které má ve věznici u sebe jeho matka“.

11. V § 18 písm. f) a g) se za slova „je-li držitelem“ vkládají slova „víza k pobytu nad 90 dnů nebo“.

CELEX 32016L0801

12. Za § 18 se vkládá nový § 18a, který zní:

„§ 18a

Podmínky pro vydání cestovního povolení, důvody zamítnutí žádosti o vydání cestovního povolení, prohlášení cestovního povolení za neplatné nebo jeho zrušení stanoví přímo použitelný předpis Evropské unie⁵⁸⁾. O zamítnutí žádosti o vydání cestovního povolení, prohlášení cestovního povolení za neplatné nebo jeho zrušení je cizinec informován na standardním formuláři⁵⁸⁾.“.

13. V § 31 odst. 3 písm. a) se slova „; doklad nelze vyžadovat od cizince mladšího 15 let“ nahrazují slovy „, jde-li o cizince, který dosáhl věku 15 let; požádáním se rozumí i zveřejnění požadavku na předložení takového dokladu na internetových stránkách zastupitelského úřadu“.

14. V § 33 se na konci odstavce 3 doplňuje věta „Ministerstvo udělí vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území cizinci, kterému bylo doručeno rozhodnutí

o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti.“.

15. V § 37 odst. 2 písm. c) se text „c)“ nahrazuje textem „b)“.
16. V § 37 odst. 3, § 37a odst. 4, § 38 odst. 4, § 46e odst. 2 a v § 77 odst. 3 se slova „a udělí cizinci výjezdní příkaz“ zrušují.
17. V § 42 odst. 2, § 42d odst. 1 větě třetí, § 42f odst. 2 větě druhé, § 42g odst. 5 větě třetí, § 42i odst. 3 větě třetí a v § 42n odst. 7 větě třetí se slovo „nepřetržitě“ zrušuje.
18. V § 42a odst. 1 písm. b) a f) se slova „nebo zletilým nezaopatřeným“ zrušují.

CELEX 32003L0086

19. V § 42a odst. 1 písmeno e) zní:

„e) manželem azylanta.“.

CELEX 32003L0086

20. V § 42a odst. 1 písm. h) se za slova „rodičem nezletilého azylanta“ vkládají slova „, a to do 3 měsíců ode dne, kdy byl nezletilému udělen azyl“.

CELEX 32003L0086

21. V § 42b odst. 3 se za slovo „azylu“ vkládají slova „a vznikly-li rodinné vztahy před vstupem azylanta na území“.
22. V § 42c odst. 1 se slovo „unie⁴⁷⁾“ nahrazuje slovem „unie^{7c)}“.

Poznámka pod čarou č. 47 se zrušuje.

23. V § 42d odst. 1 větě druhé se za slova „ministerstvu držitel“ doplňují slova „víza k pobytu nad 90 dnů nebo“.

CELEX 32016L0801

24. V § 42f se odstavec 5 zrušuje.
25. V § 42h odst. 1 písm. f) se slovo „a“ zrušuje.
26. V § 42h se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje slovem „a“ a doplňuje se písmeno h), které zní:

„h) doklad o číselném označení volného pracovního místa obsaditelného držiteli zaměstnanecké karty, na kterém hodlá být zaměstnáván; to neplatí, uvede-li jej do tiskopisu žádosti.“.

27. V § 42j odst. 3 a v § 42l odst. 3 se slovo „předpisu³²⁾“ nahrazuje slovem „předpisu³³⁾“.
28. V § 44 odst. 1 větě první se slova „3 pracovních“ nahrazují číslem „30“.
29. V § 45 odst. 3 písm. a) se slova „pobýval na území nepřetržitě“ nahrazují slovy „měl na území povolen pobyt“ a slovo „nepřetržitého“ se nahrazuje slovem „délky“.

CELEX 32003L0086

30. V § 45 odst. 4 se slova „pobýval-li ke dni rozvodu na území nepřetržitě po dobu nejméně 2 let a manželství trvalo nejméně 5 let; podmínka nepřetržitého pobytu a doby trvání manželství“ nahrazují slovy „pokud měl ke dni rozvodu na území povolen pobyt po dobu nejméně 3 let; podmínka délky pobytu“.

CELEX 32003L0086

31. V § 46 odst. 2 větě druhé se za slovo „území“ vkládají slova „podle § 43 odst. 1 platí obdobně § 62 odst. 1 a 4 vztahující se na dlouhodobé vízum. Pro povolení k dlouhodobému pobytu za účelem strpění pobytu na území“.
32. V § 46a odst. 4, § 46c odst. 2, § 46f odst. 3 a v § 46g odst. 3 se slova „a cizinci udělí výjezdní příkaz“ zrušují.
33. V § 46b odst. 4 se slova „a rezidentovi jiného členského státu Evropské unie nebo jeho rodinnému příslušníkovi udělí výjezdní příkaz“ zrušují.
34. V § 46c se odstavec 6 zrušuje.
35. V § 46d odst. 3 se slova „a výzkumnému pracovníkovi udělí výjezdní příkaz“ zrušují.
36. V § 47 odst. 4 se slova „ačkoliv žádost byla podána v souladu s podmínkami uvedenými v odstavcích 1 až 3,“ zrušují a na konci odstavce se doplňuje věta „To neplatí, jestliže žádost podle věty první nebyla podána v souladu s podmínkami uvedenými v odstavcích 1 až 3, v § 45 nebo v době, kdy se tento zákon na cizince nevztahuje podle § 2.“.
37. V § 47 odst. 6 písm. b) se za text „§ 42c odst. 2,“ vkládá text „§ 42d odst. 1,“.
38. V § 47 odst. 6 písm. c) se slova „5 nebo“ nahrazují textem „5,“ a za text „odst. 2“ se vkládají slova „nebo § 42d odst. 1“.

39. § 48 zní:

„§ 48

(1) Pro účely pojištění podle zákona o veřejném zdravotním pojištění se za cizince, kterému bylo uděleno oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území podle zákona o dočasné ochraně cizinců (dále jen „cizinec požívající dočasné ochrany“), považuje cizinec,

a) kterému bylo uděleno vízum podle § 33 odst. 1 písm. a) nebo b), § 33 odst. 3 věty první nebo ze stejných důvodů vydáno povolení k dlouhodobému pobytu za účelem strpění pobytu na území nebo jde-li o cizince uvedeného v § 43 odst. 2,

b) který je uveden v § 42e odst. 1, a to za podmínek a ve lhůtě podle § 42e odst. 2,

c) který podal žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území, nebo

d) kterému bylo povolení k dlouhodobému pobytu za účelem ochrany na území vydáno.

(2) Pro účely pojištění podle zákona o veřejném zdravotním pojištění se za cizince požívajícího dočasné ochrany dále považuje cizinec, který nabyl postavení osoby bez státní příslušnosti.

(3) Pro účely zaměstnanosti se považuje

a) cizinec, který nabyl postavení osoby bez státní příslušnosti, za osobu s trvalým pobytem na území a

b) žadatel o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti za žadatele o udělení mezinárodní ochrany.“.

CELEX 32004L0081

40. V části první hlavě III se za díl 4 vkládá nový díl 5, který včetně nadpisu zní:

„Díl 5

Postavení osoby bez státní příslušnosti

§ 49a

Přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti

(1) Osobou bez státní příslušnosti je cizinec, kterého žádný stát nepovažuje podle svých právních předpisů za svého státního občana. Postavení osoby bez státní příslušnosti cizinec nabývá oznámením rozhodnutí o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti a hledí se na něj, jako kdyby měl uděleno vízum podle § 33 odst. 3 věty druhé; cizinec je povinen se bez zbytečného odkladu dostavit na ministerstvo za účelem udělení víza.

Nedostaví-li se cizinec k udělení víza do 30 dní od oznámení rozhodnutí, nehledí se na něj, jako kdyby měl uděleno vízum podle § 33 odst. 3 věty druhé.

(2) Žádost o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti se podává na území ministerstvu. K žádosti o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti je cizinec povinen předložit doklady prokazující, že cizince žádný stát nepovažuje za svého státního občana a že státní příslušnost nemůže získat, zejména

- a) cestovní doklad, je-li jeho držitelem, a to i když uplynula doba jeho platnosti,
- b) rodný a oddací list nebo jiné doklady, ze kterých je patrná totožnost nebo státní příslušnost cizince,
- c) doklad prokazující, že není státním občanem státu, ve kterém se cizinec narodil, států, ve kterých pobýval, a státu, který mu vydal doklad totožnosti, a
- d) doklady o snahách získat státní příslušnost státu, ve kterém se cizinec narodil, států, ve kterých pobýval, a státu, který mu vydal doklad totožnosti.

(3) Cizinec je dále povinen uvést adresu pro doručování.

(4) Po podání žádosti ministerstvo cizince poučí o jeho právech a povinnostech a vydá cizinci průkaz žadatele o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti, který cizince po dobu jeho platnosti opravňuje k setrvání na území pouze za účelem řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti; to neplatí, byla-li podána druhá nebo jakákoli další žádost o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti. Ministerstvo o vydání průkazu informuje policii.

(5) Průkaz žadatele o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti je veřejnou listinou, kterou se prokazuje totožnost jeho držitele a ministerstvo do něj zapíše údaje o totožnosti žadatele, adrese pro doručování a o době jeho platnosti. Dobu platnosti průkazu žadatele o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti stanoví ministerstvo a lze jej opakovaně prodlužovat. Ministerstvo stanoví vyhláškou vzor průkazu žadatele o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti.

(6) Ministerstvo nepořizuje kopie spisu ani jeho části.

§ 49b

Postavení osoby bez státní příslušnosti zaniká

- a) smrtí cizince nebo jeho prohlášením za mrtvého,
- b) nabytím státního občanství České republiky nebo jiného státu, nebo
- c) písemným prohlášením cizince o vzdání se postavení osoby bez státní příslušnosti.

§ 49c

(1) Ministerstvo informuje na požádání Úřad Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky (dále jen „Úřad Vysokého komisaře“) o počtu zahájených řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti a umožní pověřenému zástupci Úřadu Vysokého komisaře na jeho žádost bez průtahů kdykoliv navázat s žadatelem o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti kontakt.

(2) Pověřený zástupce Úřadu Vysokého komisaře je oprávněn nahlížet do spisu a být přítomen u pohovoru za předpokladu, že s tím žadatel o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti souhlasí.

(3) Údaje, se kterými se Úřad Vysokého komisaře seznámil v souvislosti s řízením o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti, smí užívat pouze pro potřeby plnění svých úkolů.“.

Dosavadní díly 5 a 6 se označují jako díly 6 a 7.

41. V části první hlavě III se na konci nadpisu dílu 6 a na konci nadpisu § 50a doplňují slova „**s výjimkou Irska, a dále území Islandské republiky, Lichtenštejnského knížectví, Norského království a Švýcarské konfederace**“.

42. § 50 včetně nadpisu zní:

„§ 50

Výjezdní příkaz

(1) Výjezdní příkaz je doklad, který vydá z moci úřední

- a) policie po zrušení krátkodobého víza nebo po ukončení přechodného pobytu na území, při vydání rozhodnutí o povinnosti opustit území nebo rozhodnutí, kterým byla stanovena nová doba k vycestování, nebo při správním vyhoštění, nebo
- b) ministerstvo po zrušení nebo uplynutí platnosti dlouhodobého víza, po nepřiznání postavení osoby bez státní příslušnosti, po zamítnutí žádosti o povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu, pokud uplynula platnost víza, po zrušení nebo zániku platnosti povolení k dlouhodobému pobytu nebo povolení k trvalému pobytu, po zrušení přechodného pobytu občanu Evropské unie^{1b)}, po ukončení přechodného pobytu rodinného příslušníka občana Evropské unie nebo po ukončení poskytování ochrany na území podle zvláštního právního předpisu^{3a)}.

(2) Výjezdní příkaz dále vydá Ministerstvo zahraničních věcí z moci úřední po uplynutí doby platnosti nebo po prohlášení neplatnosti diplomatického nebo zvláštního víza podle § 41,

po uplynutí doby platnosti nebo po prohlášení neplatnosti povolení k dlouhodobému pobytu vydávaného tímto ministerstvem podle § 49 odst. 5 nebo po ukončení přechodného pobytu na území, k němuž se vízum nevyžaduje.

(3) Výjezdní příkaz opravňuje cizince k setrvání na území pouze pro účely vycestování z území; v době jeho platnosti není cizinec při setrvání na území oprávněn podat žádost o udělení dlouhodobého víza nebo povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu, s výjimkou žádosti podané podle § 33 odst. 1 a § 42e. Platnost výjezdního příkazu zaniká vycestováním cizince z území.

(4) Není-li dále stanoveno jinak, doba setrvání cizince na výjezdní příkaz nesmí být delší než 30 dnů, dobu setrvání stanoví a ve výjezdním příkazu vyznačuje policie, ministerstvo nebo Ministerstvo zahraničních věcí.

(5) Při ukončení pobytu občanu Evropské unie^{1b)} nebo jeho rodinnému příslušníkovi se stanoví doba setrvání na výjezdní příkaz minimálně na 30 dnů. Podmínka stanovení minimální doby setrvání neplatí, pokud je důvodné nebezpečí, že by cizinec mohl při svém setrvání na území ohrozit bezpečnost státu, závažným způsobem narušit veřejný pořádek nebo je zjištěno, že trpí nemocí uvedenou v požadavcích opatření před zavlečením infekčního onemocnění.

(6) Výjezdní příkaz obsahuje údaje o totožnosti cizince, číslo cestovního dokladu a dobu, ve které je cizinec povinen z území vycestovat; v zájmu ochrany bezpečnosti státu, udržení veřejného pořádku nebo ochrany veřejného zdraví anebo v zájmu plnění mezinárodní smlouvy může být vycestování vázáno podmínkou spočívající v určení hraničního přechodu pro vycestování z území.

(7) Výjezdní příkaz má tvar štítku, který policie, ministerstvo nebo Ministerstvo zahraničních věcí vyznačí do cestovního dokladu, v odůvodněných případech může být výjezdní příkaz vyznačen mimo cestovní doklad. Vyznačuje-li výjezdní příkaz Ministerstvo zahraničních věcí, je štítek označen jako „DIPLOMATIC EXIT VISA“ nebo „OFFICIAL EXIT VISA“.

(8) Cizinec je povinen se pro výjezdní příkaz dostavit bez zbytečného odkladu, nejpozději do 30 dnů ode dne vzniku skutečnosti uvedené v odstavci 1 nebo 2. Po uplynutí této lhůty se výjezdní příkaz cizinci nevydává a policie postupuje podle § 50a, 50b nebo 118.“.

CELEX 32004L0038

43. V § 50a odst. 2 úvodní části ustanovení, § 50a odst. 3 věte první, § 50a odst. 5 věte první, § 103 písm. k), § 118 odst. 1 a 4, § 118 odst. 5 věte třetí, § 119 odst. 1 úvodní části ustanovení, § 120 odst. 1 úvodní části ustanovení, § 122 odst. 5 úvodní části

ustanovení, § 123a odst. 1 písm. b) a c), § 123a odst. 3 písm. a) a d), § 123b odst. 6, § 124 odst. 1 úvodní části ustanovení, § 124b odst. 1 písm. b), § 163 odst. 1 písm. k) a x), § 164 odst. 1 písm. i) a p), § 167 odst. 1 písm. b) a v § 170 odst. 1 a 3 se za slova „států Evropské unie“ vkládají slova „, s výjimkou Irska, a dále území Islandské republiky, Lichtenštejnského knížectví, Norského království a Švýcarské konfederace“.

44. V § 50a odst. 3 větě první a v § 118 odst. 3 větě první se číslo „60“ nahrazuje číslem „30“.

CELEX 32008L0115

45. V § 50a odst. 3 větě čtvrté se za slova „nové doby k vycestování“ vkládá slovo „zejména“, za slovo „policie“ se vkládají slova „, pokud shledá důvody pro stanovení nové doby k vycestování,“ a na konci textu věty se doplňují slova „; odvolání nemá odkladný účinek“.

CELEX 32008L0115

46. Za § 50a se vkládá nový § 50b, který zní:

„§ 50b

(1) Rozhodnutí o povinnosti opustit území policie vydá občanu Evropské unie, který na území nehodlá pobývat déle než 30 dnů, a je důvodné nebezpečí, že by mohl ohrozit bezpečnost státu nebo závažným způsobem narušit veřejný pořádek.

(2) Policie v rozhodnutí podle odstavce 1 stanoví dobu k vycestování, a to nejdéle na 30 dnů.

(3) V řízení o povinnosti opustit území je vydání rozhodnutí prvním úkonem v řízení.“.

CELEX 32004L0038

47. V § 62 odst. 4 větě první se za slova „z území“ vkládají slova „smluvních států“ a na konci textu věty se doplňují slova „; to neplatí, jde-li o cizince v postavení osoby bez státní příslušnosti, kterému bylo uděleno vízum podle § 33 odst. 3 věty druhé“.

48. § 67 se zrušuje.

49. V § 68 odst. 3 písmeno f) zní:

„f) pobytu cizince na základě povolení k pobytu vydávaného Ministerstvem zahraničních věcí členům personálu zastupitelského úřadu cizího státu nebo mezinárodní vládní organizace akreditované v České republice anebo jejich rodinným příslušníkům registrovaným Ministerstvem zahraničních věcí.“.

50. V § 69 odst. 3 se slova „; ministerstvu podává žádost rovněž cizinec žádající o povolení k trvalému pobytu podle § 67“ zrušují.
51. V § 69 odst. 5 písmeno b) zní:
„b) jako azylant, osoba požívající doplňkové ochrany nebo cizinec požívající dočasné ochrany, nebo“.
52. V § 69 odst. 7 se slova „a § 68“ zrušují.
53. V § 70 odst. 2 písm. d) se slova „jde-li o cizince, který žádá o povolení k trvalému pobytu podle § 67, nebo“ zrušují.
54. V § 70 odst. 2 písm. e) se slova „území, jemuž“ nahrazují slovy „území nebo“ a slova „, nebo který žádá o povolení k trvalému pobytu podle § 67“ se zrušují.
55. V § 70 odst. 5 písm. d) a v § 155b odst. 2 větě první se slova „nebo 67“ zrušují.
56. § 73 se včetně poznámky pod čarou č. 12 zrušuje.
57. V § 75 odst. 1 písm. h) se slova „§ 67 nebo“ zrušují.
58. V § 84 odst. 1 se text „ES“ nahrazuje textem „EU“.
59. V § 87b odst. 3 písm. c) se za slovo „příslušníka“ vkládá slovo „státního“.
60. V § 87c odst. 2 se věta druhá nahrazuje větou „Toto povolení vydá Ministerstvo zahraničních věcí formou identifikačního průkazu podle § 180b.“.
61. V § 87d odst. 3 se slova „a udělí občanu Evropské unie výjezdní příkaz“ zrušují.
62. V § 87e odst. 4 se slova „a udělí žadateli výjezdní příkaz“ zrušují.
63. V § 87f odst. 4 se slova „a udělí rodinnému příslušníkovi občana Evropské unie výjezdní příkaz“ zrušují.
64. V § 87h odst. 2 písm. c) a v § 87h odst. 3 větě druhé se slova „na základě dokladu vydaného k pobytu na území podle zvláštního právního předpisu²⁾,^{3a)}“ nahrazují slovy „jako azylant, osoba požívající doplňkové ochrany nebo cizinec požívající dočasné ochrany“ a slovo „tento“ se zrušuje.
65. V § 87j se odstavec 2 zrušuje a zároveň se zrušuje označení odstavce 1.

66. V § 87l odst. 3 větě první se slova „a udělí mu výjezdní příkaz“ zrušují.

67. V § 88 odstavec 3 zní:

„(3) Pobývá-li zákonný zástupce narozeného cizince na území na základě povolení k dlouhodobému pobytu nebo povolení k trvalému pobytu, je povinen v době podle odstavce 1 podat za narozeného cizince žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, pobývá-li na území na základě povolení k dlouhodobému pobytu, nebo žádost o povolení k trvalému pobytu, má-li na území povolen trvalý pobyt. Pokud žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu nebude vyřízena v době uvedené v odstavci 1, považuje se pobyt tohoto cizince do doby nabytí právní moci rozhodnutí o podané žádosti za přechodný. Pobývá-li zákonný zástupce narozeného cizince na území na základě povolení k trvalému pobytu, považuje se pobyt narozeného cizince na území po dobu 60 dnů od okamžiku narození za trvalý; v případě podání žádosti o povolení k trvalému pobytu se pobyt tohoto cizince do doby nabytí právní moci rozhodnutí o této žádosti považuje i nadále za pobyt trvalý.“.

68. V § 99 se na konci textu odstavce 2 doplňují slova „; ubytováním není poskytnutí přenocování v noclehárně podle zákona o sociálních službách“.

69. V § 104 odst. 1 se za slovo „doklad,“ vkládají slova „platné cestovní povolení, pokud je povinen jej podle přímo použitelného předpisu Evropské unie⁵⁸⁾ mít, nebo“.

CELEX 32018R1240

70. V § 104 se na konci textu odstavce 6 doplňují slova „s výjimkou povinnosti dodržovat zákaz dopravit na území cizince, který nemá platné cestovní povolení“.

CELEX 32018R1240

71. V § 108 odst. 1 písm. e) se slovo „nebo“ zrušuje.

72. V § 108 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje slovem „, nebo“ a doplňuje se písmeno i), které včetně poznámky pod čarou č. 59 zní:

„i) evropský cestovní doklad pro návrat neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí⁵⁹⁾ (dále jen „evropský cestovní doklad pro návrat“).

⁵⁹⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1953 ze dne 26. října 2016, kterým se zavádí evropský cestovní doklad pro návrat neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí a zrušuje doporučení Rady ze dne 30. listopadu 1994.“.

73. V § 113 odst. 1 větě druhé se slova „jde-li o cizince požívajícího doplňkové ochrany,

vydává se s dobou platnosti odpovídající platnosti průkazu o povolení k pobytu osoby požívající doplňkové ochrany podle zvláštního právního předpisu²⁾, a“ zrušují.

74. V § 113 odst. 4 se věta třetí zrušuje.

75. V § 113 odst. 6 se na konci písmene b) doplňuje slovo „nebo“.

76. V § 113 odst. 6 se na konci písmene c) čárka nahrazuje tečkou a písmeno d) se zrušuje.

77. V § 113 se za odstavec 6 vkládá nový odstavec 7, který zní:

„(7) Cizinecký pas nelze vydat cizinci, který na území pobývá na základě povolení k trvalému pobytu a kterému byl udělen azyl nebo doplňková ochrana podle zákona o azylu.“.

Dosavadní odstavce 7 a 8 se označují jako odstavce 8 a 9.

78. V § 114 odst. 4 se za slovo „cizinci,“ vkládají slova „kterému bylo vydáno rozhodnutí o povinnosti opustit území členských států Evropské unie, s výjimkou Irska, a dále území Islandské republiky, Lichtenštejnského knížectví, Norského království a Švýcarské konfederace nebo“.

79. V § 115 se odstavec 3 zrušuje.

80. Za § 115a se vkládá nový § 115b, který včetně nadpisu zní:

„§ 115b

Evropský cestovní doklad pro návrat

(1) Namísto cestovního průkazu totožnosti může ministerstvo nebo policie pro účely vycestování cizinci v případech uvedených v § 114 odst. 3, 4 a 6 z moci úřední vydat evropský cestovní doklad pro návrat.

(2) Evropský cestovní doklad pro návrat se vydává s dobou platnosti přiměřenou době nezbytně nutné k uskutečnění vycestování.

(3) Evropský cestovní doklad pro návrat může ministerstvo nebo policie vydat i pro účely vycestování podle zákona o azylu.“.

81. V nadpisu § 117 se slovo „**cestovního**“ zrušuje.

82. V § 117 odst. 1 písm. c) se slova „pokud je orgánem státu, který jej vydal,“ nahrazují slovy „který je padělaný, pozměněný nebo byl“.

83. V § 117 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje slovem „a“ a doplňuje se písmeno d), které zní:

„d) doklad vydaný podle tohoto zákona, který je neplatný nebo doklad opravňující cizince ke vstupu na území, který je pozměněný nebo padělaný.“.

84. V § 117 odst. 2 se slovo „cestovního“ zrušuje.

85. V § 117 odst. 2 a 3 se slovo „cestovní“ zrušuje.

86. V § 117 odst. 6 se slova „rozhodne o odnětí zadrženého cestovního dokladu nebo o jeho vrácení do 15 dnů od obdržení zadrženého dokladu podle odstavce 4 nebo 5. V“ nahrazují slovem „v“.

87. V § 117 odst. 7 se za slova „cestovní doklad“ vkládají slova „vydaný státem, který nemá na území stálé diplomatické nebo konzulární zastoupení,“ a na konci odstavce se doplňuje věta „Zadržený cestovní doklad vydaný státem, který má na území stálé diplomatické nebo konzulární zastoupení, pokud nejde o doklad padělaný, pozměněný nebo o doklad, který je důkazním prostředkem v trestním řízení, a cestovní doklad nalezený podle § 107 odst. 1 na území policie tomuto zastoupení předá.“.

88. Poznámka pod čarou č. 40 zní:

„⁴⁰⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1954 ze dne 25. října 2017, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1030/2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí.“.

CELEX 32017R1954

89. V § 117a odst. 3 písm. a) bodě 1 se slova „druh a“ zrušují.

CELEX 32017R1954

90. V § 117a odst. 3 písm. b) se bod 1 zrušuje.

Dosavadní body 2 až 8 se označují jako body 1 až 7.

CELEX 32017R1954

91. V § 117f odst. 1 se na konci textu písmene d) doplňují slova „nebo zánikem jeho platnosti“.

92. V § 118 odst. 3 větě páté se za slova „nové doby k vycestování“ vkládá slovo „zejména“, za slovo „policie“ se vkládají slova „, pokud shledá důvody pro stanovení nové doby k vycestování,“ a na konci textu věty se doplňují slova „; odvolání nemá odkladný

účinek“.

CELEX 32008L0115

93. V § 118 odst. 5 věty první se za slova „cizince na území“ vkládají slova „, setrvání na základě výjezdního příkazu“.
94. V § 119 odst. 5 se slova „, které jsou vázány zvláštním právním předpisem Evropských společenství^(7c)“ zrušují.
95. V § 120a se na začátek odstavce 5 vkládá věta „Policie nejméně jedenkrát ročně zkoumá, zda trvají důvody znemožňující cizinci vycestování.“.
96. V § 120a odst. 5 věty třetí se slova „; policie cizinci udělí výjezdní příkaz“ zrušují.
97. V § 120a se odstavec 6 zrušuje.
- Dosavadní odstavce 7 až 11 se označují jako odstavce 6 až 10.
98. V § 120a odst. 7 úvodní části ustanovení se za slovo „ochrana“ vkládají slova „, bylo přiznáno postavení osoby bez státní příslušnosti“.
99. V § 120a odst. 9 se slova „7 a 8“ nahrazují slovy „6 a 7“.
100. V § 122 se doplňují odstavce 8 a 9, které znějí:

„(8) Cizinec podávající žádost podle odstavců 5 až 7 je povinen uvést veškeré rozhodné skutečnosti, kterých se dovolává, a označit důkazy. Policie cizince nevyzývá k odstranění vad žádosti. Policie umožní na žádost účastníka řízení vyjádřit se k podkladům pro vydání rozhodnutí.

(9) Policie může z moci úřední na základě důvodných vlastních poznatků vydat nové rozhodnutí^(5d), kterým zruší platnost rozhodnutí o správním vyhoštění nebo zkrátí platnost délky zákazu vstupu.“.

CELEX 32008L0115

101. V § 123 odst. 7 věty první, § 145 odst. 2 věty třetí, § 146 odst. 1 věty třetí, § 146 odst. 3, § 147 odst. 1 věty první, § 147 odst. 2 věty první a v § 147 odst. 3 se slova „propuštění ze“ nahrazují slovem „opuštění“.
102. V § 123a odst. 1 úvodní části ustanovení a v § 123a odst. 3 úvodní části ustanovení se slova „nést náklady spojené“ nahrazují slovy „zajistit úhradu nákladů spojených“.

103. V § 123a odst. 1 písm. a) se slova „za účelem správního vyhoštění“ nahrazují slovy „podle tohoto zákona“.
104. V § 123a odst. 1 písm. d) a v § 123a odst. 3 písm. b) bodě 2 se za text „písm. b)“ vkládají slova „nebo na základě lhůty k vycestování“.
105. V § 123a odst. 3 písm. b) bodě 1 se slova „nebo rozhodnutí o povinnosti opustit území nebo území členských států Evropské unie“ zrušují.
106. V § 123a odst. 4 se slovo „úhradu“ nahrazuje slovy „zajištění úhrady“.
107. V § 123a se doplňuje odstavec 5, který zní:
- „(5) Ministerstvo zajišťuje cestovní a přepravní doklady, uděluje výjezdní příkaz, je-li to pro dobrovolný návrat nezbytné, a činí další úkony nezbytné pro zabezpečení dobrovolného návratu.“.
108. V nadpisu § 123b se doplňují slova „**nebo z území členských států Evropské unie**“.
109. V § 123b odst. 1 úvodní části ustanovení se za slovo „území“ vkládají slova „nebo z území členských států Evropské unie, s výjimkou Irska, a dále území Islandské republiky, Lichtenštejnského knížectví, Norského království a Švýcarské konfederace“.
110. V § 129a odstavec 3 zní:
- „(3) Cizinec je oprávněn kdykoli po nabytí právní moci rozhodnutí o zajištění nebo rozhodnutí o prodloužení doby zajištění podat žádost o propuštění ze zařízení. Cizinec je oprávněn žádost o propuštění ze zařízení opakovat, neuvede-li v ní jiné důvody, až po uplynutí 30 dní ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o nepropuštění ze zařízení.“.

CELEX 32008L0115

111. V § 136 se doplňuje odstavec 4, který zní:
- „(4) Za opuštění zařízení se nepovažuje opuštění za účelem účasti cizince na nařízeném jednání před orgánem veřejné moci, poskytnutí neodkladné zdravotní péče nebo provedení lékařského vyšetření.“.
112. V § 144 se na konci textu odstavce 4 doplňují slova „; to neplatí, jde-li o návštěvy podle odstavce 3“.
113. V § 146 odst. 1 větě druhé se slova „jeho propuštění ze“ nahrazují slovem „opuštění“.
114. V § 147 odst. 3 se slovo „propuštění“ nahrazuje slovem „opuštění“.

115. V § 151 odst. 2 větě první se slova „poskytne jednorázovou“ nahrazují slovem „poskytuje“ a ve větě druhé se za slovo „O“ vkládají slova „poskytnutí a“.
116. V § 157 odst. 3 se slova „právním předpisu Evropských společenství“ nahrazují slovy „předpisu Evropské unie“.
117. V § 158 odst. 1 písm. a) bodě 4 se text „odst. 2“ nahrazuje textem „odst. 3“.
118. V § 158 odst. 1 písm. b) bodě 2 se slova „jménu, příjmení, dni, měsíce a roku narození a státní příslušnosti zvaného cizince,“ zrušují.
119. V § 158 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje slovem „a“ a doplňuje se písmeno j), které zní:
- „j) údaje vztahující se k povinnosti podle § 155b odst. 2, včetně údaje o jejím splnění nebo upuštění od jejího splnění.“.
120. V § 158 odst. 8 se na konci textu písmene i) doplňují slova „a průkazu žadatele o udělení mezinárodní ochrany“.
121. V § 163 odst. 1 písm. i) se za text „apod.)“ vkládají slova „, vydává evropský cestovní doklad pro návrat“.
122. V § 163 odst. 2 písm. f) se za slova „mezi jednotlivými zařízeními“ vkládají slova „, při provádění dobrovolného návratu žadatelů o udělení mezinárodní ochrany podle zákona o azylu“.
123. V § 163 se na konci odstavce 2 tečka nahrazuje čárkou a doplňují se písmena h) a i), která znějí:
- „h) zasílá zastupitelskému úřadu stanovisko, zda je žadatel považován za hrozbu pro veřejný pořádek, vnitřní bezpečnost nebo veřejné zdraví podle přímo použitelného předpisu Evropské unie¹⁾ nebo pro mezinárodní vztahy jednoho nebo více členských států²⁷⁾, a
- i) působí jako národní jednotka ETIAS⁵⁸⁾“.

CELEX 32018R1240

124. V § 164 odst. 1 se na konci textu písmene e) doplňují slova „a vydává evropský cestovní doklad pro návrat“.
125. V § 164 odst. 1 se na konci textu písmene l) doplňují slova „nebo dokladu, jehož platnost skončila podle § 87z, 87aa nebo 117f“.

126. V § 164 odst. 1 písm. p) se za slova „otisky při“ vkládají slova „ukončení přechodného pobytu na území, k němuž se vízum nevyžaduje,“.

127. V § 165 písm. c) se za slova „rozhoduje o“ vkládají slova „přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti,“.

128. V § 165 písm. h) se slova „a v“ nahrazují slovem „, v“ a na konci textu písmene se doplňují slova „a vydává evropský cestovní doklad pro návrat“.

129. V § 165a odst. 1 písm. d) se slovo „cizinci“ nahrazuje slovem „osobě“.

130. V § 165a se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňují se písmena j) a k), která znějí:

„j) pro účely řízení a dalších úkonů podle tohoto zákona na území využívat bezplatně údaje z katastru nemovitostí a

k) zadržet po dobu nezbytně nutnou doklad v souvislosti se zjišťováním a projednáním přestupku podle tohoto zákona.“.

131. V § 166 se doplňuje odstavec 3, který včetně poznámky pod čarou č. 60 zní:

„(3) Ministerstvo zahraničních věcí plní úkoly správce odpovědného za zpracování osobních údajů ve Vízovém informačním systému⁶⁰⁾, které do systému vkládá.

⁶⁰⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 ze dne 9. července 2008 o Vízovém informačním systému (VIS) a o výměně údajů o krátkodobých vízech mezi členskými státy (nařízení o VIS). Rozhodnutí Rady 2004/512/ES ze dne 8. června 2004 o zřízení Vízového informačního systému (VIS), v platném znění.

Rozhodnutí Rady 2008/633/SVV ze dne 23. června 2008 o konzultačním přístupu určených orgánů členských států a Europolu do Vízového informačního systému (VIS) pro účely prevence, odhalování a vyšetřování teroristických trestných činů a jiných závažných trestných činů, v platném znění.“.

132. V § 167 odst. 1 písm. b) se za slova „záznamy při“ vkládají slova „ukončení přechodného pobytu na území, k němuž se vízum nevyžaduje, při“.

133. V § 167 odst. 1 písmeno e) zní:

„e) v souvislosti s hraniční kontrolou nebo při pobytové kontrole vyzvat osobu k prokázání totožnosti,“.

134. V § 167 se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje slovem „a“ a doplňuje se písmeno p), které zní:

„p) předvést osobu k provedení úkonů směřujících ke zjištění její totožnosti podle § 63 zákona o Policii České republiky, odmítne-li tato osoba při kontrole prováděné při dočasném znovuzavedení ochrany vnitřních hranic za účelem jejich ochrany podle zákona o ochraně státních hranic nebo pobytové kontrole prokázat svou totožnost nebo nemůže-li jí prokázat ani po poskytnutí potřebné přiměřené součinnosti a policista nemůže její totožnost zjistit provedením úkonu na místě; je-li důvodné podezření, že tato osoba je cizincem, který skrývá cestovní doklad, doklad totožnosti, písemnost nebo informace na nosiči informací potvrzující jeho totožnost nebo jeho státní občanství a vyhýbá se tak zákazu nebo povinnosti stanovené tímto zákonem nebo uložené na jeho základě, provést za podmínek uvedených v § 137 odst. 3 osobní prohlídku předvedené osoby, včetně prohlídky oděvních svršků osoby a věcí, které má tato osoba u sebe v době prohlídky.“.

135. Za § 167 se vkládá nový § 167a, který včetně poznámek pod čarou č. 61 a 62 zní:

„§ 167a

(1) Policie plní úkoly správce odpovědného za zpracování osobních údajů ve Vízovém informačním systému⁶⁰⁾, které do systému vkládá.

(2) Policie plní úkoly správce odpovědného za zpracování osobních údajů v Systému vstupu/výstupu⁶¹⁾.

(3) Policie je správcem osobních údajů zpracovávaných orgány České republiky v rámci EUROSURu ve smyslu čl. 89 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896⁶²⁾.

⁶¹⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2226 ze dne 30. listopadu 2017, kterým se zřizuje Systém vstupu/výstupu (EES) pro registraci údajů o vstupu a výstupu a údajů o odepření vstupu, pokud jde o státní příslušníky třetích zemí překračující vnější hranice členských států, kterým se stanoví podmínky přístupu do systému EES pro účely vymáhání práva a kterým se mění Úmluva k provedení Schengenské dohody a nařízení (ES) č. 767/2008 a (EU) č. 1077/2011, v platném znění.

⁶²⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní strážci a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624.“.

136. V § 168 odst. 1 se za text „41,“ vkládají slova „§ 42g odst. 7 až 11, §“ a za text „52,“ se vkládá text „117,“.

137. V § 168 odst. 3 se slovo „nabývá“ nahrazuje slovy „a rozhodnutí ministerstva podle

§ 155b odst. 4 nabývají“, slovo „jeho“ se nahrazuje slovem „jejich“ a na konci textu odstavce se doplňují slova „a nelze proti nim podat odvolání“.

138. V § 168 se doplňují odstavce 5 a 6, které znějí:

„(5) V řízení o žádosti podle tohoto zákona je účastníkem řízení pouze žadatel. V řízení vedeném podle tohoto zákona z moci úřední je účastníkem řízení pouze ten, komu se odnímá právo nebo stanoví povinnost; to neplatí, jde-li o řízení podle § 98a, řízení o zajištění cizince a řízení o prodloužení doby trvání zajištění cizince.

(6) V řízení ve věci cestovního povolení se nepoužijí ustanovení správního řádu upravující jednací jazyk, doručování, doručování zástupci, poskytování informací o řízení, vyjádření k podkladům pro vydání rozhodnutí, způsobu podání nebo odstraňování vad podání nebo žádosti, navrácení v předešlý stav, zahájení řízení z moci úřední, rozhodnutí, lhůtách pro jeho vydání nebo jeho oznamování; dále se na tato řízení nepoužijí ustanovení o odvolání, přezkumném řízení, obnově řízení, novém rozhodnutí a o rozkladu.“.

139. V § 169d odst. 3 větě první se slova „Zastupitelský úřad může“ nahrazují slovy „S výjimkou žádostí nepřijatelných podle § 169h odst. 3 může zastupitelský úřad“.

140. V § 169f se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) Pokud bylo cizinci vydáno rozhodnutí o povinnosti opustit území členských států Evropské unie, s výjimkou Irska, a dále území Islandské republiky, Lichtenštejnského knížectví, Norského království a Švýcarské konfederace z důvodu, že by důsledkem rozhodnutí o správním vyhoštění byl nepřiměřený zásah do rodinného a soukromého života tohoto cizince, stanoví příslušný zastupitelský úřad termín podání žádosti o oprávnění k pobytu do 30 dnů ode dne objednání termínu k podání žádosti.“.

141. V § 169g odst. 1 se slova „; to neplatí, jde-li o cizince, který je uveden v právním předpisu vydaném podle § 182 odst. 1 písm. e)“ nahrazují slovy „a ve kterém oprávněně pobývá nepřetržitě po dobu nejméně 2 let“.

142. V § 169g se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) Odstavce 1 a 2 se neuplatní v případě cizince uvedeného v právním předpisu vydaném podle § 182 odst. 1 písm. e)“.

143. V § 169h odst. 1 se na konci písmene b) slovo „nebo“ zrušuje.

144. V § 169h se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje slovem „, nebo“ a doplňuje se písmeno d), které zní:

„d) k žádosti nebyly předloženy náležitosti podle tohoto zákona, jde-li o žádost podanou na zastupitelském úřadu.“.

145. V § 169i odst. 2 větě první se slova „o udělení dlouhodobého víza nebo“ zrušují a ve větě druhé se za slovo „vadami,“ vkládají slova „které nemají za následek jeho nepřijatelnost,“.

146. V § 169i odst. 3 větě první se za slovo „podání“ vkládají slova „, které nemají za následek jeho nepřijatelnost,“.

147. V § 169l odst. 5 se věta druhá zrušuje a ve větě třetí se slovo „tato“ zrušuje.

148. V § 169r odst. 1 písmeno f) zní:

„f) podal žádost v době, kdy se na něj tento zákon nevztahoval nebo se na něj v průběhu řízení o žádosti vztahovat přestal,“.

149. V § 169r odst. 4 se na konci písmene b) doplňuje slovo „nebo“ a písmeno c) se zrušuje. Dosavadní písmeno d) se označuje jako písmeno c).

150. V § 169t odst. 6 se na konci písmene f) slovo „nebo“ zrušuje.

151. V § 169t se na konci odstavce 6 tečka nahrazuje slovem „, nebo“ a doplňuje se písmeno h), které zní:

„h) v případě žádosti o prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu ve lhůtě do 60 dnů ode dne podání žádosti.“.

152. V § 169t odst. 8 úvodní části ustanovení se za slovo „vyhovět,“ vkládají slova „učiní o tom záznam do spisu a“.

153. V § 169t odstavec 9 zní:

„(9) Lhůta pro vydání rozhodnutí neběží ode dne, kdy byl do spisu učiněn záznam podle odstavce 8, do doby převzetí průkazu o povolení k pobytu nebo dokladu uvedeného v odstavci 8 písm. c).“.

154. V § 169t se odstavec 11 zrušuje.

Dosavadní odstavce 12 a 13 se označují jako odstavce 11 a 12.

155. V § 170 se doplňuje odstavec 7, který zní:

„(7) Ke skutečnostem nebo důkazům, které existovaly v době vydání rozhodnutí

o správním vyhoštění nebo o povinnosti opustit území nebo území členských států Evropské unie, s výjimkou Irska, a dále území Islandské republiky, Lichtenštejnského knížectví, Norského království a Švýcarské konfederace a které účastník, jemuž jsou ku prospěchu, mohl v řízení uplatnit, se nepřihlíží. O tomto policie účastníka poučí v řízení o správním vyhoštění nebo v řízení o povinnosti opustit území nebo území členských států Evropské unie, s výjimkou Irska, a dále území Islandské republiky, Lichtenštejnského knížectví, Norského království a Švýcarské konfederace. Policie přihlédne ke skutečnostem nebo důkazům podle věty první, pokud se lze na základě jejich obsahu domnívat, že existují důvodné obavy z jednání vůči cizinci v rozporu s čl. 2 až 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod v případě jeho navrácení.“.

156. Za § 170b se vkládají nové § 170c až 170f, které včetně nadpisu znějí:

„Řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti

§ 170c

(1) Na řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti se nepoužijí ustanovení správního řádu o doručování adresátům zdržujícím se v cizině, o úřední desce, o ustanovení opatrovníka osobám neznámého pobytu a osobám, které se zdržují v cizině, pokud se jim nedaří doručovat, a o ustanovení zástupce pro doručování, a dále ustanovení o umožnění nahlížení do spisu jiným osobám než účastníkům a jejich zástupcům, o ústním jednání, o vydání stejnopisu výroku rozhodnutí na požádání účastníka, o lhůtách pro vydání rozhodnutí, ustanovení o odvolacím řízení a řízení o rozkladu, ustanovení o přezkumném řízení, o obnově řízení a novém rozhodnutí.

(2) Na řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti se nepoužije § 169 až 170b.

(3) Podáním žádosti o udělení mezinárodní ochrany je řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti přerušeno, a to po dobu vedení řízení o udělení mezinárodní ochrany. Usnesení o přerušení řízení se pouze poznamená do spisu.

(4) Je-li cizinec v době podání žádosti o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti nebo stane-li se během řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti držitelem jiného oprávnění k pobytu, s výjimkou víza k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území, a je-li v řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti zjištěno, že je osobou bez státní příslušnosti, vydá ministerstvo pouze osvědčení, že cizinec je osobou bez státní příslušnosti; tento cizinec nenabývá postavení osoby bez státní příslušnosti.

(5) Řízení se usnesením zastaví, jestliže se cizinec bez závažného důvodu nedostavil k pohovoru nebo neposkytuje informace nezbytné pro zjištění stavu věci, o němž nejsou

důvodné pochybnosti.

§ 170d

(1) Ministerstvo může provést pohovor se žadatelem o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti.

(2) Žadatel o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti je povinen se dostavit k pohovoru v místě a čase určeném ministerstvem, a to na písemné předvolání doručené žadateli nejméně 5 pracovních dní před konáním pohovoru. Nedostaví-li se žadatel o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti k pohovoru v místě a čase určeném ministerstvem, pořídí se o této skutečnosti záznam.

(3) Pokud je provedení pohovoru přítomen zmocněnec žadatele o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti nebo pověřený zástupce Úřadu Vysokého komisaře, není oprávněn do jeho průběhu jakkoli zasahovat. Po skončení pohovoru ministerstvo zmocněnci žadatele o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti umožní vyjádřit se k jeho obsahu.

(4) Ministerstvo žadateli o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti poskytne bezplatně tlumočníka na úkony, ke kterým byl ministerstvem předvolán nebo vyzván, má-li důvody se domnívat, že je přítomnost tlumočníka nezbytná.

§ 170e

Rozhodnutí o žádosti o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti vydá ministerstvo bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 6 měsíců od podání žádosti. Tuto lhůtu lze prodloužit až o 6 měsíců, jde-li o věcně nebo právně složitý případ; o tomto se cizinec písemně na žádost vyrozumí.

§ 170f

(1) Písemnosti se doručují cizinci do vlastních rukou pouze do místa jeho hlášeného pobytu nebo na adresu pro doručování, nedoručuje-li ministerstvo na místě nebo prostřednictvím datové schránky.

(2) Pokud nebyl cizinec v místě doručení zastižen, doručovatel písemnost uloží v provozovně držitele poštovní licence. Nevyzvedne-li si adresát písemnost do 10 dnů ode dne, kdy byla písemnost uložena, poslední den této lhůty je dnem doručení.

(3) Stejnopis písemného vyhotovení rozhodnutí se cizinci doručí v místě a čase stanoveném v písemné výzvě k převzetí rozhodnutí. Dostaví-li se cizinec k převzetí

rozhodnutí, ministerstvo zároveň cizinci udělí vízum podle § 33 odst. 3 věty druhé, pokud cizinec nemá jiné platné oprávnění k pobytu.

(4) Nedostaví-li se cizinec k převzetí rozhodnutí v den a čas ve výzvě uvedený, ač mu výzva byla doručena, je den k převzetí rozhodnutí ve výzvě uvedený považován za den, kdy je rozhodnutí doručeno. Ministerstvo zašle stejnopis písemného vyhotovení rozhodnutí na adresu pro doručování. Nezastihl-li doručovatel adresáta písemnosti, vhodí písemnost do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky.

(5) Rozhodnutí ministerstva nabývá právní moci dnem doručení účastníku řízení a nelze proti němu podat odvolání.“.

157. V § 171 odst. 1 písmeno c) zní:

„c) rozhodnutí o zamítnutí žádosti o cestovní povolení, prohlášení cestovního povolení za neplatné a zrušení cestovního povolení a rozhodnutí o žádosti o nové posouzení důvodů podle § 180l; to neplatí, jde-li o rozhodnutí o žádosti o nové posouzení důvodů zamítnutí žádosti o cestovní povolení podané cizincem, který je rodinným příslušníkem občana Evropské unie podle § 15a.“.

CELEX 32018R1240

158. V § 172 odst. 4 větě druhé a čtvrté se za číslo „5“ vkládá slovo „pracovních“.

159. V § 172 se doplňuje odstavec 11, který zní:

„(11) O žalobě proti rozhodnutí vydanému v řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti soud rozhodne přednostně.“.

160. V § 172a odst. 4 se věta druhá zrušuje.

161. V § 174a odst. 2 se za slova „opustit území“ vkládají slova „nebo z území členských států Evropské unie, s výjimkou Irska, a dále území Islandské republiky, Lichtenštejnského knížectví, Norského království a Švýcarské konfederace“.

162. V § 179 odst. 2 se slova „článkem 3“ nahrazují slovy „čl. 2 až 6“.

163. V § 180 se za odstavec 1 vkládá nový odstavec 2, který zní:

„(2) Zvoucí fyzickou osobou může být cizinec, který je držitelem potvrzení o přechodném pobytu na území, povolení k přechodnému pobytu na území nebo povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu na území, a dále státní občan České republiky, který je na území přihlášen k trvalému pobytu.“.

Dosavadní odstavce 2 až 8 se označují jako odstavce 3 až 9.

164. V § 180 odst. 6 se za písmeno a) vkládá nové písmeno b), které zní:

„b) jestliže zvoucí osoba nesplňuje podmínku uvedenou v odstavci 1 nebo 2,“.

Dosavadní písmena b) až f) se označují jako písmena c) až g).

165. V § 180 odst. 6 písm. c) se slova „podle § 15“ nahrazují slovy „, který stanoví přímo použitelný předpis Evropské unie²⁷⁾“.

166. V § 180 odst. 6 písm. d) se slova „podle § 15“ nahrazují slovy „plynoucí z pozvání“.

167. V § 180 odst. 6 se na konci písmene e) doplňuje slovo „nebo“.

168. V § 180 odst. 6 se na konci písmene f) slovo „, nebo“ nahrazuje tečkou a písmeno g) se zrušuje.

169. V § 180 odst. 7 se na konci písmene b) doplňuje slovo „nebo“.

170. V § 180 odst. 7 se písmeno c) zrušuje.

Dosavadní písmeno d) se označuje jako písmeno c).

171. V § 180 odst. 7 závěrečné části ustanovení věty první se text „d)“ nahrazuje textem „c)“ a ve větě druhé se slova „, b) a d)“ nahrazují slovy „až c)“.

172. V § 180c se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňuje se odstavec 2, který zní:

„(2) Pro účely sloučení rodiny podle tohoto zákona se nezletilým azylantem rozumí cizinec, který v době podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany podle zákona o azylu byl mladší 18 let a kterému byl udělen azyl a zároveň byla žádost o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny podle § 42a odst. 1 písm. h) podána do 3 měsíců ode dne, kdy byl tomuto cizinci udělen azyl.“.

CELEX 32003L0086

173. V § 180e odst. 1 písm. c) se slova „§ 9 odst. 1 nebo 2“ nahrazují slovy „přímo použitelného předpisu Evropské unie¹⁾“.

174. V § 180g se doplňuje odstavec 8, který zní:

„(8) Vykonání zkoušky z jazyka umožní uchazeči osoba s oprávněním podle odstavce 1 nebo osoba podle odstavce 7 za úplatu; nejvyšší možnou úplatu, splatnost úplaty a podmínky, kdy se úplata za zkoušku z jazyka nehradí, stanoví prováděcí právní předpis.“.

175. Za § 180k se vkládají nové § 180l až 180n, které včetně nadpisu znějí:

„Nové posouzení důvodů zamítnutí žádosti o cestovní povolení, prohlášení cestovního povolení za neplatné a zrušení cestovního povolení

§ 180l

(1) Cizinec je oprávněn požádat o nové posouzení důvodů zamítnutí žádosti o cestovní povolení, prohlášení cestovního povolení za neplatné nebo zrušení cestovního povolení.

(2) Žádost o nové posouzení důvodů podle odstavce 1 podává cizinec národní jednotce ETIAS⁵⁸⁾ prostřednictvím dálkového přístupu vyplněním elektronického formuláře s využitím internetové aplikace ve lhůtě do 15 dnů ode dne doručení oznámení o zamítnutí cestovního povolení, prohlášení cestovního povolení za neplatné nebo zrušení cestovního povolení.

(3) Žádost o nové posouzení důvodů podle odstavce 1 musí obsahovat údaje o tom, kdo ji podává, a to jméno, příjmení, datum narození, státní příslušnost a číslo cestovního dokladu, a dále e-mailovou adresu, kterou žadatel uvedl ve formuláři žádosti o cestovní povolení, číslo žádosti o cestovní povolení a uvedení toho, v čem je spatřován rozpor nebo nesprávnost rozhodnutí nebo řízení, jež mu předcházelo; pokud formulář této žádosti vyplnila jiná osoba než cizinec, o jehož cestovním povolení se jedná, musí žádost obsahovat dále jméno, příjmení, datum narození a státní příslušnost této osoby.

(4) Pokud tím národní jednotka ETIAS plně vyhoví žádosti podle odstavce 1, rozhodnutí o

a) zamítnutí žádosti o cestovní povolení zruší nebo změní a vydá cizinci cestovní povolení, nebo

b) prohlášení cestovního povolení za neplatné nebo rozhodnutí o zrušení cestovního povolení zruší nebo změní.

(5) Nepostupuje-li národní jednotka ETIAS podle odstavce 4, postoupí žádost podle odstavce 1 ve lhůtě 5 pracovních dnů ode dne jejího doručení ministerstvu, které žádost o nové posouzení důvodů podle odstavce 1 posoudí.

§ 180m

(1) Je-li v řízení o žádosti o nové posouzení důvodů podle § 180l odst. 1 správnímu orgánu doručeno podání, které nemá náležitosti stanovené zákonem, není doručeno příslušnému orgánu předepsaným způsobem a v předepsané formě, je nesrozumitelné, neurčité nebo je učiněno v jiném než stanoveném jazyce, správní orgán se jím nezabývá.

(2) V řízení o žádosti o nové posouzení důvodů podle § 180l odst. 1 se jedná v českém jazyce, písemnosti jsou ministerstvem vyhotovovány v českém jazyce nebo v jednom z jazyků zveřejněných ministerstvem způsobem umožňujícím dálkový přístup. Účastníci řízení mohou písemnosti předkládat i v jazyce zveřejněném ministerstvem podle věty první.

(3) Ministerstvo zasílá cizinci písemnosti na e-mailovou adresu uvedenou ve formuláři žádosti o cestovní povolení nebo na jinou e-mailovou adresu uvedenou cizincem nebo osobou, která vyplnila formulář podle § 180l odst. 3. Jestliže se písemnost doručovaná na tuto e-mailovou adresu vrátí jako nedoručitelná, považuje se za doručenou dnem, kdy byl učiněn opakovaný neúspěšný pokus o její doručení.

§ 180n

(1) Je-li žádost o nové posouzení důvodů podle § 180l odst. 1 podána po uplynutí lhůty uvedené v § 180l odst. 2, ministerstvo se jí nezabývá a vyrozumí žadatele o této skutečnosti.

(2) Ministerstvo posuzuje soulad důvodů zamítnutí žádosti o cestovní povolení, prohlášení cestovního povolení za neplatné nebo zrušení cestovního povolení, o kterých rozhodla národní jednotka ETIAS, s důvody stanovenými přímo použitelným předpisem Evropské unie⁵⁸⁾. V rámci nového posuzování souladu důvodů podle věty první je ministerstvo oprávněno vyžádat si od cizince doplňující informace nebo doklady a stanovisko policie; policie vydá stanovisko bezodkladně. Ministerstvo je dále oprávněno vyžádat si od zastupitelského úřadu provedení pohovoru se žadatelem o cestovní povolení.

(3) Ministerstvo může rozhodnutí národní jednotky ETIAS potvrdit, zrušit, změnit nebo udělit pokyn národní jednotce ETIAS k vydání cestovního povolení. Ministerstvo informuje cizince o výsledku nového posouzení důvodů zamítnutí žádosti o cestovní povolení, prohlášení cestovního povolení za neplatné nebo zrušení cestovního povolení ve lhůtě do 30 dnů ode dne doručení žádosti o nové posouzení.

(4) Národní jednotka ETIAS vydá neprodleně na pokyn ministerstva podle odstavce 3 věty první cizinci cestovní povolení.“.

CELEX 32018R1240

176. V § 182 se na konci textu odstavce 2 doplňují slova „a formulář určený pro podání žádosti o nové posouzení důvodů podle § 180l“.

177. V § 182 se odstavec 3 zrušuje.

178. V § 182a se na konci odstavce 1 tečka nahrazuje čárkou a doplňuje písmeno f), které zní:

„f) nejvyšší možnou úplatu, splatnost úplaty a podmínky, kdy se úplata za zkoušku z jazyka nehradí.“.

Čl. IV

Přechodné ustanovení

Řízení podle zákona č. 326/1999 Sb., zahájené přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a do tohoto dne pravomocně neskončené, se dokončí a práva a povinnosti s ním související se posuzují podle zákona č. 326/1999 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; v tomto řízení se však postupuje podle § 50 odst. 4, § 50a odst. 3 a § 118 odst. 3 zákona č. 326/1999 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o pojistném na veřejné zdravotní pojištění

Čl. V

Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění zákona č. 10/1993 Sb., zákona č. 15/1993 Sb., zákona č. 161/1993 Sb., zákona č. 324/1993 Sb., zákona č. 42/1994 Sb., zákona č. 241/1994 Sb., zákona č. 59/1995 Sb., zákona č. 149/1996 Sb., zákona č. 48/1997 Sb., zákona č. 127/1998 Sb., zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 118/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 492/2000 Sb., zákona č. 138/2001 Sb., zákona č. 49/2002 Sb., zákona č. 176/2002 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 437/2003 Sb., zákona č. 455/2003 Sb., zákona č. 53/2004 Sb., zákona č. 438/2004 Sb., zákona č. 123/2005 Sb., zákona č. 381/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 545/2005 Sb., zákona č. 62/2006 Sb., zákona č. 117/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 285/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 138/2011 Sb., zákona č. 298/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 369/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 500/2012 Sb., zákona č. 11/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 342/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 109/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 200/2015 Sb., zákona č. 145/2017 Sb., zákona

č. 183/2017 Sb., zákona č. 297/2017 Sb., zákona č. 134/2020 Sb., zákona č. 231/2020 Sb., zákona č. 285/2020 Sb. a zákona č. .../... Sb., se mění takto:

1. Za § 3c se vkládá nový § 3d, který zní:

„§ 3d

Vyměřovacím základem pro osobu, která se na území České republiky narodila matce pobývající na území České republiky na základě povolení k dlouhodobému pobytu, a to do konce kalendářního měsíce, v němž tato osoba dovršila 60 dnů věku, je dvojnásobek minimální mzdy za rozhodné období.“.

2. V § 4 se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) U osoby uvedené v § 3d je rozhodným obdobím období ode dne jejího narození do konce kalendářního měsíce, v němž tato osoba dovršila 60 dnů věku.“.

3. Za § 11 se vkládá nový § 11a, který včetně nadpisu zní:

„§ 11a

Odvod pojistného za děti cizinců

Za osoby uvedené v § 3d platí pojistné zákonný zástupce, opatrovník nebo poručník na účet příslušné zdravotní pojišťovny jednorázově za celé rozhodné období. Pojistné je splatné od prvního do posledního dne rozhodného období.“.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o veřejném zdravotním pojištění

Čl. VI

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 242/1997 Sb., zákona č. 2/1998 Sb., zákona č. 127/1998 Sb., zákona č. 225/1999 Sb., zákona č. 363/1999 Sb., zákona č. 18/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 167/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 258/2000 Sb., zákona č. 459/2000 Sb., zákona č. 176/2002 Sb., zákona č. 198/2002 Sb., zákona č. 285/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 222/2003 Sb., zákona č. 274/2003 Sb., zákona č. 362/2003 Sb., zákona č. 424/2003 Sb., zákona č. 425/2003 Sb., zákona č. 455/2003 Sb., zákona č. 85/2004 Sb., zákona č. 359/2004 Sb., zákona

č. 422/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 438/2004 Sb., zákona č. 123/2005 Sb., zákona č. 168/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 350/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 47/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 117/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 245/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 340/2006 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 57/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 137/2008 Sb., zákona č. 270/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 59/2009 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 298/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 369/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 1/2012 Sb., zákona č. 275/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., zákona č. 403/2012 Sb., zákona č. 44/2013 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 238/2013 Sb., zákona č. 60/2014 Sb., zákona č. 109/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 256/2014 Sb., zákona č. 267/2014 Sb., zákona č. 1/2015 Sb., zákona č. 200/2015 Sb., zákona č. 314/2015 Sb., zákona č. 47/2016 Sb., zákona č. 66/2017 Sb., zákona č. 150/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 200/2017 Sb., nálezu Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 231/2017 Sb., zákona č. 290/2017 Sb., zákona č. 282/2018 Sb., zákona č. 45/2019 Sb., zákona č. 111/2019 Sb., zákona č. 262/2019 Sb., zákona č. 277/2019 Sb., zákona č. 165/2020 Sb., zákona č. 205/2020 Sb. a zákona č. .../2020 Sb., se mění takto:

1. V § 2 odstavec 1 včetně poznámky pod čarou č. 69 zní:

„(1) Pojištěncem podle tohoto zákona je osoba, která

a) má trvalý pobyt na území České republiky, nebo

b) nemá trvalý pobyt na území České republiky, pokud

1. je zaměstnancem zaměstnavatele, který má sídlo nebo trvalý pobyt na území České republiky,
2. jí bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky za účelem vědeckého výzkumu,
3. jí byl udělen azyl na území České republiky,
4. jí byla udělena doplňková ochrana na území České republiky,
5. jí bylo uděleno oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území České republiky podle zákona o dočasné ochraně cizinců nebo se podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky za takovou osobu považuje,
6. jde o nezletilé dítě, které bylo na území České republiky umístěno na základě předběžného opatření soudu do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc nebo

do ústavu pro péči o děti nebo na základě předběžného opatření nebo usnesení soudu do péče fyzické osoby,

7. je Česká republika podle koordinačních nařízení nebo podle vyhlášené mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, k jejímu zdravotnímu pojištění příslušná,
8. jde o osobu, jejíž nárok vyplývá z přímo použitelných předpisů Evropské unie⁶⁹⁾, nebo o osobu zaměstnanou, samostatně výdělečně činnou nebo osobu ponechávající si takové postavení a její rodinné příslušníky mající právo na rovné zacházení podle předpisu Evropské unie⁶⁹⁾,
9. se na území České republiky narodila matce s povoleným dlouhodobým pobytem na území České republiky, a to do konce kalendářního měsíce, v němž tato osoba dovršila 60 dnů věku, nebo
10. se na území České republiky narodila matce s povoleným trvalým pobytem, a to do konce kalendářního měsíce, v němž tato osoba dovršila 60 dnů věku a dále po dobu řízení o žádosti o povolení k trvalému pobytu na území České republiky podané za tuto osobu.

⁶⁹⁾ Čl. 7 odst. 3 a čl. 24 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS.“.

2. § 3 včetně nadpisu zní:

„§ 3

Vznik a zánik zdravotního pojištění

(1) Zdravotní pojištění vzniká

- a) osobě, která získala trvalý pobyt na území České republiky narozením, dnem narození,
- b) osobě, která získala trvalý pobyt na území České republiky povolením trvalého pobytu, dnem nabytí právní moci rozhodnutí o povolení trvalého pobytu,
- c) osobě, které vzniklo oprávnění trvale pobývat na území České republiky rozhodnutím příslušného orgánu o svěření do náhradní výchovy, je-li alespoň jedna fyzická osoba, již je tato osoba svěřena, přihlášena k trvalému pobytu na území České republiky nebo se na území České republiky nachází ústav, ve kterém je tato osoba umístěna, dnem nabytí právní moci rozhodnutí o svěření do náhradní výchovy, nebo
- d) osobě bez trvalého pobytu na území České republiky dnem
 1. nástupu do zaměstnání,

2. nabytí právní moci rozhodnutí o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem vědeckého výzkumu,
3. nabytí právní moci rozhodnutí o udělení azylu,
4. nabytí právní moci rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany,
5. nabytí právní moci rozhodnutí o udělení oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území České republiky nebo dnem, od něhož je považována za osobu s udělenou dočasnou ochranou podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky,
6. vykonatelnosti předběžného opatření nebo usnesení soudu o umístění nebo svěření nezletilého dítěte do péče,
7. kdy se Česká republika podle koordinačních nařízení nebo podle vyhlášené mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, stala příslušnou ke zdravotnímu pojištění; to platí obdobně i u osoby, jejíž nárok vyplývá z přímo použitelných předpisů Evropské unie⁴⁹⁾, nebo jde-li o osobu zaměstnanou, samostatně výdělečně činnou nebo osobu ponechávající si takové postavení a její rodinné příslušníky mající právo na rovné zacházení podle předpisu Evropské unie⁶⁹⁾,
8. přihlášení občana České republiky k trvalému pobytu na území České republiky po předchozím pobytu v cizině,
9. narození, jde-li o osobu uvedenou v § 2 odst. 1 písm. b) bodě 9, nebo
10. narození, jde-li o osobu uvedenou v § 2 odst. 1 písm. b) bodě 10, nebo dnem, kdy byla za tuto osobu podána žádost o povolení k trvalému pobytu.

(2) Zdravotní pojištění zaniká

a) smrtí pojištěnce,

b) skončením trvalého pobytu na území České republiky,

c) osobě bez trvalého pobytu na území České republiky

1. dnem ukončení zaměstnání,
2. dnem skončení platnosti povolení k dlouhodobému pobytu za účelem vědeckého výzkumu,
3. dnem nabytí právní moci rozhodnutí o odnětí azylu nebo dnem zániku azylu,
4. dnem nabytí právní moci rozhodnutí o odnětí doplňkové ochrany nebo dnem zániku doplňkové ochrany,
5. dnem nabytí právní moci rozhodnutí o odnětí oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území České republiky, dnem zániku tohoto

oprávnění nebo dnem, od něhož již není považována za osobu s udělenou dočasnou ochranou⁶⁹⁾,

6. dnem zrušení nebo zániku předběžného opatření nebo rozhodnutí o umístění nebo svěření nezletilého dítěte do péče,
7. dnem, kdy Česká republika podle koordinačních nařízení nebo podle vyhlášené mezinárodní smlouvy, kterou je Česká republika vázána, přestala být příslušnou ke zdravotnímu pojištění; to platí obdobně i u osoby, jejíž nárok vyplývá z přímo použitelných předpisů Evropské unie⁴⁹⁾ nebo jde-li o osobu zaměstnanou, samostatně výdělečně činnou nebo osobu ponechávající si takové postavení a její rodinné příslušníky mající právo na rovné zacházení podle předpisu Evropské unie⁶⁹⁾,
8. posledním dnem měsíce, v němž osoba uvedená v § 2 odst. 1 písm. b) bodě 9 dosáhla 60 dnů věku, nebo
9. uvedené v § 2 odst. 1 písm. b) bodě 10 posledním dnem měsíce, v němž tato osoba dosáhla 60 dnů věku, nebo dnem nabytí právní moci rozhodnutí o zamítnutí žádosti o povolení k trvalému pobytu na území České republiky, nastala-li tato skutečnost později.“.

3. V § 5 se na konci písmene c) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno d), které zní:

„d) je osobou uvedenou v § 2 odst. 1 písm. b) bodě 9.“.

4. V § 7 odst. 1 písm. a) se za slovo „dětí“ vkládají slova „, s výjimkou osob uvedených v § 2 odst. 1 písm. b) bodě 9“.

5. V § 7 odst. 1 písmeno o) zní:

„o) osoby uvedené v § 2 odst. 1 písm. b) bodech 3 až 5 a 10, pokud nemají příjmy ze zaměstnání nebo ze samostatné výdělečné činnosti“,.

Poznámka pod čarou č. 16a se zrušuje.

6. Za § 7 se vkládá nový § 7a, který zní:

„§ 7a

Zákonný zástupce, opatrovník nebo poručník osoby uvedené v § 2 odst. 1 písm. b) bodě 9 je plátcem pojistného za tuto osobu.“.

7. V § 8 odst. 1 se za písmeno d) vkládá nové písmeno e), které zní:

„e) kdy se stal pojištěncem podle § 5 písm. d);“.

Dosavadní písmena e) a f) se označují jako písmena f) a g).

8. V § 8 se doplňuje odstavec 7, který zní:

„(7) Povinnost zákonného zástupce, opatrovníka nebo poručníka platit pojistné za osobu uvedenou v § 2 odst. 1 písm. b) bodě 9 vzniká narozením této osoby a zaniká koncem kalendářního měsíce, v němž tato osoba dovršila 60 dnů věku.“.

9. V § 10 se doplňuje odstavec 8, který zní:

„(8) Narození pojištěnce uvedeného v § 2 odst. 1 písm. b) bodu 9 nebo 10 je jeho zákonný zástupce, opatrovník nebo poručník povinen oznámit do 8 dnů ode dne narození zdravotní pojišťovně, u které je pojištěna matka dítěte v den jeho narození; není-li matka dítěte zdravotně pojištěna podle tohoto zákona, oznámí zákonný zástupce, opatrovník nebo poručník dítěte jeho narození zdravotní pojišťovně, u které je pojištěn otec dítěte v den jeho narození. Nejsou-li rodiče zdravotně pojištěni podle tohoto zákona, oznámí zákonný zástupce, opatrovník nebo poručník dítěte jeho narození Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky.“.

10. Za § 41a se vkládá nový § 41b, který zní:

„§ 41b

(1) Pro účely vedení registru všech pojištěnců veřejného zdravotního pojištění Ministerstvo vnitra bez zbytečného odkladu sdělí správci tohoto registru den, kdy

- a) bylo vydáno povolení k dlouhodobému pobytu za účelem vědeckého výzkumu nebo byla prodloužena doba jeho platnosti včetně doby platnosti tohoto povolení,
- b) nabylo právní moci rozhodnutí o zrušení platnosti povolení k dlouhodobému pobytu za účelem vědeckého výzkumu,
- c) nabylo právní moci rozhodnutí o udělení azylu, den, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o jeho odnětí, a den zániku azylu,
- d) nabylo právní moci rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany, den, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o jejím odnětí, a den zániku doplňkové ochrany,
- e) nabylo právní moci rozhodnutí o udělení oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území České republiky, den, kdy nabylo právní moci rozhodnutí o jeho odnětí, den zániku tohoto oprávnění, den, od něhož je považována za osobu s udělenou dočasnou ochranou na území⁶⁹⁾, a den, od něhož již není považována za osobu s udělenou dočasnou ochranou,

- f) nabylo právní moci rozhodnutí o vydání povolení k trvalému pobytu na území České republiky nebo den, kdy nabylo právní moci zrušení tohoto rozhodnutí, nebo
- g) byla podána žádost o vydání povolení k trvalému pobytu na území České republiky pro osobu uvedenou v § 2 odst. 1 písm. b) bodě 10.

(2) Pro účely vedení registru všech pojištěnců veřejného zdravotního pojištění orgán, který vydal předběžné opatření o umístění osoby uvedené v § 2 odst. 1 písm. b) bodu 6, rozhodnutí o umístění osoby uvedené v § 3 odst. 1 písm. c) do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc nebo do ústavu pro péči o děti nebo předběžné opatření nebo rozhodnutí o svěření osoby uvedené v § 2 odst. 1 písm. b) bodu 6 nebo v § 3 odst. 1 písm. c) do péče fyzické osoby, bez zbytečného odkladu sdělí správci tohoto registru den, kdy se toto předběžné opatření stalo vykonatelným, den, kdy rozhodnutí nabylo právní moci, a den, kdy bylo předběžné opatření nebo rozhodnutí zrušeno nebo zaniklo.“.

ČÁST PÁTÁ

Změna soudního řádu správního

Čl. VII

V § 31 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 350/2005 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 303/2011 Sb., zákona č. 87/2015 Sb., zákona č. 183/2017 Sb. a zákona č. 176/2019 Sb., se za slovo „území“ vkládají slova „nebo území členských států Evropské unie, s výjimkou Irska, a dále území Islandské republiky, Lichtenštejnského knížectví, Norského království a Švýcarské konfederace“ a za slova „omezení osobní svobody cizince“ se vkládají slova „, žádostí o vydání pobytového oprávnění, prodloužení a zrušení doby jeho platnosti, ukončení přechodného pobytu rodinného příslušníka a přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti“.

Čl. VIII

Přechodné ustanovení

O žalobách ve věcech pobytových oprávnění cizinců a ve věcech přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti podaných přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona rozhodne samosoudce nebo specializovaný senát ve složení podle zákona č. 150/2002 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; to platí obdobně i v případě zrušení

rozhodnutí krajského soudu na základě kasační stížnosti.

ČÁST ŠESTÁ

Změna zákona o dočasné ochraně cizinců

Čl. IX

Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 343/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 41/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 341/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 314/2015 Sb. a zákona č. 456/2016 Sb., se mění takto:

1. V § 2 odst. 1 úvodní části ustanovení se za slovo „kontroly“ vkládají slova „při příjezdu policii“.
2. V § 2 odst. 1 se na konci textu písmene b) doplňují slova „; policie je oprávněna po dobu dopravy omezit osobní svobodu a svobodu pohybu žadatele o poskytnutí dočasné ochrany“.
3. V § 6 se na konci odstavce 2 doplňuje věta „Policie je oprávněna po dobu dopravy omezit osobní svobodu a svobodu pohybu žadatele o poskytnutí dočasné ochrany.“.
4. V § 8 odst. 2 písm. a) se za slovo „jménech,“ vkládá slovo „pohlaví,“.
5. V § 8 odst. 2 písm. f) se za slovo „stavu“ vkládají slova „, manželovi nebo registrovaném partnerovi“.
6. V § 17 se na konci odstavce 1 doplňuje věta „O přiznání odkladného účinku žaloby podle soudního řádu správního lze požádat pouze ve lhůtě pro podání žaloby.“.
7. V § 32 se odstavec 2 zrušuje a zároveň se zrušuje označení odstavce 1.
8. V § 34a odst. 1 se na konci písmene c) slovo „nebo“ zrušuje, na konci odstavce se tečka nahrazuje čárkou a doplňují se písmena e) až g), která znějí:

„e) jeho držitel podstatně změnil svou podobu,

f) je poškozen tak, že zápisy v něm uvedené jsou nečitelné nebo je vážně porušena jeho celistvost, nebo

g) obsahuje nesprávné údaje nebo neoprávněně provedené změny.“.

9. V § 34a se odstavce 2 a 3 zrušují a zároveň se zrušuje označení odstavce 1.

10. V § 36 odst. 1 písm. c) se text „odst. 1“ zrušuje.

11. V § 43 se slova „S ohledem na možnosti humanitárního střediska lze“ nahrazují slovy „Neposkytuje-li se v humanitárním středisku strava, poskytne se“ a slova „na místo stravovacích služeb poskytnout“ zrušují.

12. V § 45 se na konci úvodní části ustanovení doplňují slova „, o jehož výši rozhoduje vláda,“.

13. V § 45 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňuje se odstavce 2, který zní:

„(2) Ministerstvo poskytuje dotaci na rozvoj obce, na jejímž území se nachází humanitární středisko. O výši dotace rozhoduje vláda.“.

14. V § 48 písm. a) a b) se číslo „7“ nahrazuje číslem „15“.

15. V § 48 písm. b) se text „c),“ zrušuje.

16. V § 49 se na konci odstavce 1 doplňuje věta „Ministerstvo dále vede evidenci cizinců narozených na území žadatelům o poskytnutí dočasné ochrany a cizincům požívajícím dočasné ochrany.“.

17. V § 51 odst. 2 písm. a) se slovo „partner“ nahrazuje slovy „registrovaný partner“ a slovo „partnerství“ se nahrazuje slovy „registrovaného partnerství“.

18. V § 51 odst. 3 větě první se slovo „partnera“ nahrazuje slovy „registrovaného partnera“ a ve větě druhé se slovo „Partnerstvím“ nahrazuje slovy „Registrovaným partnerstvím“.

19. V § 57 odst. 2 se text „§ 32 odst. 2“ nahrazuje číslem „32“.

ČÁST SEDMÁ

Změna zákona o zaměstnanosti

Čl. X

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění zákona č. 168/2005 Sb., zákona

č. 202/2005 Sb., zákona č. 253/2005 Sb., zákona č. 350/2005 Sb., zákona č. 382/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 428/2005 Sb., zákona č. 444/2005 Sb., zákona č. 495/2005 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 165/2006 Sb., zákona č. 214/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 159/2007 Sb., zákona č. 181/2007 Sb., zákona č. 213/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 362/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 57/2008 Sb., zákona č. 124/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 306/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 479/2008 Sb., zákona č. 158/2009 Sb., zákona č. 223/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 326/2009 Sb., zákona č. 362/2009 Sb., zákona č. 149/2010 Sb., zákona č. 347/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 73/2011 Sb., zákona č. 364/2011 Sb., zákona č. 365/2011 Sb., zákona č. 367/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 420/2011 Sb., zákona č. 470/2011 Sb., zákona č. 1/2012 Sb., zákona č. 401/2012 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 437/2012 Sb., zákona č. 505/2012 Sb., zákona č. 303/2013 Sb., zákona č. 306/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 101/2014 Sb., zákona č. 136/2014 Sb., nálezů Ústavního soudu, vyhlášeného pod č. 219/2014 Sb., zákona č. 250/2014 Sb., zákona č. 84/2015 Sb., zákona č. 131/2015 Sb., zákona č. 203/2015 Sb., zákona č. 314/2015 Sb., zákona č. 317/2015 Sb., zákona č. 88/2016 Sb., zákona č. 137/2016 Sb., zákona č. 190/2016 Sb., zákona č. 24/2017 Sb., zákona č. 93/2017 Sb., zákona č. 183/2017 Sb., zákona č. 205/2017 Sb., zákona č. 206/2017 Sb., zákona č. 222/2017 Sb., zákona č. 327/2017 Sb., zákona č. 176/2019 Sb., zákona č. 210/2019 Sb., zákona č. 277/2019 Sb., zákona č. 365/2019 Sb., zákona č. 33/2020 Sb., zákona č. 161/2020 Sb., zákona č. 285/2020 Sb. a zákona č. .../... Sb., se mění takto:

1. V § 89 odstavec 5 zní:

„(5) Povolení k zaměstnání nelze vydat nebo prodloužit v případě, že cizinec je držitelem zaměstnanecké karty vydané podle zákona o pobytu cizinců na území České republiky; to neplatí, jde-li o cizince uvedeného v § 95 až 97.“

2. V § 89 se doplňuje odstavec 6, který včetně poznámky pod čarou č. 107 zní:

„(6) Povolení k zaměstnání nelze vydat cizinci, který o takové povolení požádal za účelem podání žádosti o krátkodobé vízum za účelem zaměstnání, krátkodobé vízum za účelem sezónního zaměstnání nebo o vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem sezónního zaměstnání na územně příslušném zastupitelském úřadu, pokud podle zvláštního právního předpisu¹⁰⁷⁾

a) je maximální počet žádostí o zaměstnaneckou kartu, které lze na tomto zastupitelském úřadu podat v rámci období 1 roku, rozvržen tak, že všechny žádosti lze podat jen v rámci

programů schválených vládou za účelem dosažení ekonomického nebo jiného významného přínosu pro Českou republiku, nebo

- b) nelze na tomto zastupitelském úřadu v příslušném období podat žádnou žádost o zaměstnaneckou kartu.

¹⁰⁷⁾ Nařízení vlády č. 220/2019 Sb., o maximálním počtu žádostí o vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání, žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem investování a žádostí o zaměstnaneckou kartu, které lze podat na zastupitelském úřadu.“.

3. V § 91 odst. 1 se na konci textu písmene d) doplňují slova „nebo české právnické nebo fyzické osoby uvedené v § 95“.

4. V § 91 odst. 1 se za písmeno e) vkládá nové písmeno f), které zní:

„f) označení zastupitelského úřadu, u něhož se podává příslušná žádost o pobytové oprávnění,“.

Dosavadní písmeno f) se označuje jako písmeno g).

5. V § 92 odst. 3 písm. d) se za slovo „zaměstnavatele“ vkládají slova „nebo české právnické nebo fyzické osoby uvedené v § 95“ a za slovo „něhož“ se vkládají slova „nebo u které“.

6. V § 98 úvodní části ustanovení se za slova „nevyžaduje k zaměstnání“ vkládají slova „nebo k výkonu práce“.

7. V § 99 písm. a) se slovo „podání“ nahrazuje slovy „poskytnutí údajů k podané“.

CELEX 32013L0033

8. V § 139 odst. 1 na konci textu písmene i) a v § 140 odst. 1 na konci textu písmene g) se doplňují slova „nebo výkon zastřeného zprostředkování umožní“.

ČÁST OSMÁ

Změna zákona o správních poplatcích

Čl. XI

Příloha k zákonu č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění zákona č. 217/2005 Sb., zákona č. 228/2005 Sb., zákona č. 361/2005 Sb., zákona č. 444/2005 Sb., zákona č. 545/2005 Sb., zákona č. 553/2005 Sb., zákona č. 48/2006 Sb., zákona

č. 56/2006 Sb., zákona č. 57/2006 Sb., zákona č. 81/2006 Sb., zákona č. 109/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 130/2006 Sb., zákona č. 136/2006 Sb., zákona č. 138/2006 Sb., zákona č. 161/2006 Sb., zákona č. 179/2006 Sb., zákona č. 186/2006 Sb., zákona č. 215/2006 Sb., zákona č. 226/2006 Sb., zákona č. 227/2006 Sb., zákona č. 235/2006 Sb., zákona č. 312/2006 Sb., zákona č. 575/2006 Sb., zákona č. 106/2007 Sb., zákona č. 261/2007 Sb., zákona č. 269/2007 Sb., zákona č. 374/2007 Sb., zákona č. 379/2007 Sb., zákona č. 38/2008 Sb., zákona č. 130/2008 Sb., zákona č. 140/2008 Sb., zákona č. 182/2008 Sb., zákona č. 189/2008 Sb., zákona č. 230/2008 Sb., zákona č. 239/2008 Sb., zákona č. 254/2008 Sb., zákona č. 296/2008 Sb., zákona č. 297/2008 Sb., zákona č. 301/2008 Sb., zákona č. 309/2008 Sb., zákona č. 312/2008 Sb., zákona č. 382/2008 Sb., zákona č. 9/2009 Sb., zákona č. 141/2009 Sb., zákona č. 197/2009 Sb., zákona č. 206/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 291/2009 Sb., zákona č. 301/2009 Sb., zákona č. 346/2009 Sb., zákona č. 420/2009 Sb., zákona č. 132/2010 Sb., zákona č. 148/2010 Sb., zákona č. 153/2010 Sb., zákona č. 160/2010 Sb., zákona č. 343/2010 Sb., zákona č. 427/2010 Sb., zákona č. 30/2011 Sb., zákona č. 105/2011 Sb., zákona č. 133/2011 Sb., zákona č. 134/2011 Sb., zákona č. 152/2011 Sb., zákona č. 188/2011 Sb., zákona č. 245/2011 Sb., zákona č. 249/2011 Sb., zákona č. 255/2011 Sb., zákona č. 262/2011 Sb., zákona č. 300/2011 Sb., zákona č. 308/2011 Sb., zákona č. 329/2011 Sb., zákona č. 344/2011 Sb., zákona č. 349/2011 Sb., zákona č. 350/2011 Sb., zákona č. 357/2011 Sb., zákona č. 375/2011 Sb., zákona č. 428/2011 Sb., zákona č. 458/2011 Sb., zákona č. 472/2011 Sb., zákona č. 19/2012 Sb., zákona č. 37/2012 Sb., zákona č. 53/2012 Sb., zákona č. 119/2012 Sb., zákona č. 169/2012 Sb., zákona č. 172/2012 Sb., zákona č. 202/2012 Sb., zákona č. 221/2012 Sb., zákona č. 225/2012 Sb., zákona č. 274/2012 Sb., zákona č. 350/2012 Sb., zákona č. 359/2012 Sb., zákona č. 399/2012 Sb., zákona č. 407/2012 Sb., zákona č. 428/2012 Sb., zákona č. 496/2012 Sb., zákona č. 502/2012 Sb., zákona č. 503/2012 Sb., zákona č. 50/2013 Sb., zákona č. 69/2013 Sb., zákona č. 102/2013 Sb., zákona č. 170/2013 Sb., zákona č. 185/2013 Sb., zákona č. 186/2013 Sb., zákona č. 232/2013 Sb., zákona č. 239/2013 Sb., zákona č. 241/2013 Sb., zákona č. 257/2013 Sb., zákona č. 273/2013 Sb., zákona č. 279/2013 Sb., zákona č. 281/2013 Sb., zákona č. 306/2013 Sb., zákona č. 313/2013 Sb., zákonného opatření Senátu č. 344/2013 Sb., zákona č. 101/2014 Sb., zákona č. 127/2014 Sb., zákona č. 187/2014 Sb., zákona č. 249/2014 Sb., zákona č. 257/2014 Sb., zákona č. 259/2014 Sb., zákona č. 264/2014 Sb., zákona č. 268/2014 Sb., zákona č. 331/2014 Sb., zákona č. 81/2015 Sb., zákona č. 103/2015 Sb., zákona č. 204/2015 Sb., zákona č. 206/2015 Sb., zákona č. 224/2015 Sb., zákona č. 268/2015 Sb., zákona č. 314/2015 Sb., zákona č. 318/2015 Sb., zákona č. 113/2016 Sb., zákona č. 126/2016 Sb., zákona č. 137/2016 Sb., zákona č. 148/2016 Sb., zákona č. 188/2016 Sb., zákona č. 229/2016 Sb.,

zákona č. 243/2016 Sb., zákona č. 258/2016 Sb., zákona č. 264/2016 Sb., zákona č. 298/2016 Sb., zákona č. 319/2016 Sb., zákona č. 324/2016 Sb., zákona č. 369/2016 Sb., zákona č. 63/2017 Sb., zákona č. 170/2017 Sb., zákona č. 194/2017 Sb., zákona č. 195/2017 Sb., zákona č. 199/2017 Sb., zákona č. 202/2017 Sb., zákona č. 204/2017 Sb., zákona č. 206/2017 Sb., zákona č. 222/2017 Sb., zákona č. 225/2017 Sb., zákona č. 251/2017 Sb., zákona č. 261/2017 Sb., zákona č. 289/2017 Sb., zákona č. 295/2017 Sb., zákona č. 299/2017 Sb., zákona č. 302/2017 Sb., zákona č. 304/2017 Sb., zákona č. 371/2017 Sb., zákona č. 90/2018 Sb., zákona č. 171/2018 Sb., zákona č. 193/2018 Sb., zákona č. 286/2018 Sb., zákona č. 307/2018 Sb., zákona č. 135/2019 Sb., zákona 176/2019 Sb., zákona č. 209/2019 Sb., zákona č. 255/2019 Sb., zákona č. 277/2019 Sb., zákona č. 279/2019 Sb., zákona č. 364/2019 Sb., zákona č. 368/2019 Sb., zákona č. 369/2019 Sb., zákona č. 12/2020 Sb., zákona č. 115/2020 Sb., zákona č. 117/2020 Sb., zákona č. 119/2020 Sb., zákona č. 334/2020 Sb., zákona č. 336/2020 Sb., zákona č. 337/2020 Sb. a zákona č. .../... Sb., se mění takto:

1. V položce 115 v části Osvobození se text „c)“ nahrazuje textem „d)“ a na konci textu se doplňují slova „nebo první vydání cizineckého pasu pro osobu požívající doplňkové ochrany“.
2. V položce 116 bodě 2 písm. c) se za slovo „území,“ vkládá slovo „azylantovi,“.
3. V položce 116 bodě 2 písm. d) se slovo „osobě“ nahrazuje slovy „azylantovi, osobě“.
4. V položce 116 bodě 3 písm. b) se slovo „cizinci“ nahrazuje slovy „azylantovi, osobě požívající doplňkové ochrany, cizinci, kterému bylo uděleno oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany, nebo cizinci“.
5. V položce 116 bodě 4 písm. b) se slovo „cizinci“ nahrazuje slovy „azylantovi, osobě požívající doplňkové ochrany, cizinci, kterému bylo uděleno oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany, nebo cizinci“ a číslo „2 500“ se nahrazuje číslem „2 000“.
6. V položce 116 části Osvobození bodě 1 větě první se slova „bodou 1 písm. a) a b), bodu 2 písm. a) a b), bodu 3 a bodu 7“ zrušují.
7. V položce 116 se část Zmocnění včetně nadpisu zrušuje.
8. V položce 144 písm. c) se číslo „60“ nahrazuje číslem „80“.

9. V položce 144A se doplňuje písmeno d), které včetně poznámky pod čarou č. 86 zní:

„d) Přijetí žádosti o upuštění od povinnosti osobního podání žádosti⁸⁶⁾ Kč 2 500

⁸⁶⁾ § 169d odst. 3 a 4 zákona č. 326/1999 Sb., ve znění zákona č. 222/2017 Sb.“.

ČÁST DEVÁTÁ

Zrušovací ustanovení

Čl. XII

Vyhláška č. 35/2020 Sb., o stanovení územních obvodů zastupitelských úřadů pro účely podávání žádostí o oprávnění k pobytu, se zrušuje.

ČÁST DESÁTÁ

ÚČINNOST

Čl. XIII

(1) Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. července 2021, s výjimkou ustanovení čl. III bodů 4, 12, 69 a 70, bodu 123, jde-li o § 163 odst. 2 písm. i), bodu 138, jde-li o § 168 odst. 6, a bodů 157, 175 a 176, která nabývají účinnosti dnem zprovoznění Evropského systému pro cestovní informace a povolení (ETIAS) stanoveným Evropskou komisí podle čl. 88 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240.

(2) Ministerstvo vnitra vyhlásí sdělením ve Sbírce zákonů den zprovoznění Evropského systému pro cestovní informace a povolení (ETIAS) stanovený Evropskou komisí podle čl. 88 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240.

CELEX 32018R1240

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

I. Obecná část:

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“), zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony je předkládán zejména kvůli nutnosti legislativně reagovat na praktické problémy, které byly zaznamenány správním orgánem, jenž vede řízení o udělení mezinárodní ochrany nebo Auditem národní bezpečnosti (viz dále), a to v období od minulé rozsáhlé novely zákona o azylu v roce 2015.

Navrhované změny v zákoně o azylu lze rozdělit na následující tematické okruhy.

- Zpřesnění stávajících institutů, kde je cílem odstranit nebo minimalizovat zjištěné praktické a interpretační problémy.
- Zpřesnění a doplnění již transponovaných směrnic unijního azylového práva.
- Změny cílící na větší efektivitu řízení o mezinárodní ochraně, a to včetně navazujícího soudního přezkumu krajskými soudy a Nejvyšším správním soudem.
- Nově zaváděný institut „řízení v případě zvláštní situace“.
- Změny týkající se přijímacích podmínek žadatelů o udělení mezinárodní ochrany a zavedení možnosti podílet se na zlepšování prostředí v azylovém zařízení i mimo něj, a to formou činnosti za úplatu formou tzv. zvýšeného kapesného.

Hlavním podnětem překládané změny zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“) je zajištění implementace nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240 ze dne 12. září 2018, kterým se zřizuje Evropský systém pro cestovní informace a povolení (ETIAS) a kterým se mění nařízení (EU) č. 1077/2011, (EU) č. 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 a (EU) 2017/2226 (dále jen „nařízení ETIAS“).

Návrh zákona o pobytu cizinců, stejně jako návrh zákona o azylu, dále reflektuje dynamické požadavky praxe vzešlé zejména z poznatků při výkonu agendy na úseku souvisejícím se vstupem, pobytem či ukončením pobytu cizinců.

Dalšími měněnými zákony jsou zákon č. 221/2003 Sb. o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o dočasné ochraně cizinců“), zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „soudní řád správní“), zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o zaměstnanosti“) a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o správních poplatcích“). Změny navrhované v těchto zákonech navazují na úpravy v zákoně o azylu a v zákoně o pobytu cizinců a cílí rovněž na zpřesnění stávajících institutů a zajištění větší efektivity řízení. Změny v těchto předpisech jsou omezeného rozsahu a jedná se o změny spíše organizačně-technického charakteru.

Návrh zákona dále obsahuje změny zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. Ty se týkají 2 okruhů. Prvním je vymezení osobního rozsahu veřejného zdravotního pojištění. Jedná se pouze o změnu legislativního ztvárnění pravidel, které určitým kategoriím cizinců již dnes zajišťují účast v systému veřejného zdravotního pojištění. Novela smysl těchto pravidel nemění a osobní

rozsah veřejného zdravotního pojištění zachovává (tedy nerozšiřuje). Legislativně-technická změna spočívá v tom, že tato pravidla budou přenesena ze zákona o pobytu cizinců do zákona o veřejném zdravotním pojištění. Druhým okruhem změn je pak veřejné zdravotní pojištění dětí cizinců s povoleným pobytem v době po jejich narození. Na tuto úpravu pak navazuje novelizace zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění.

Zhodnocení platného právního stavu

- zákon o azylu

Zákon o azylu byl naposledy významněji novelizován v roce 2015 v souvislosti s transpozicí poslední a v současnosti platné a účinné generace směrnic, které jsou součástí tzv. společného evropského azylového systému. Stávající podoba zákona o azylu je tedy plně v souladu s unijním azylovým právem, byť je nutné zdůraznit, že ze strany Evropské komise dosud neproběhla evaluace správnosti transpozice.

Byť je migrační a azylová situace v České republice stabilizovaná, situace ve zdrojových a tranzitních třetích zemích zůstává nadále nestabilní (jako příklad lze uvést situaci na východní Ukrajině, v Turecku, na západo-balkánské trase apod.). Právě proto je nyní třeba legislativně reagovat na změny, které přinesly události od poslední novely z roku 2015. Na národní úrovni lze neustálou situaci ve zdrojových a tranzitních zemích dokladovat zejména počtem žádostí o udělení mezinárodní ochrany v České republice, kdy oproti dosavadnímu vrcholu v roce 2015, kdy bylo podáno 1 525 žádostí o udělení mezinárodní ochrany, tyto počty mírně poklesly v letech 2016 a 2017 (1 447, resp. 1 450 žádostí o udělení mezinárodní ochrany), aby následně dosáhly v roce 2018 svého dalšího pomyslného vrcholu. V roce 2018 bylo podáno 1 702 žádostí o udělení mezinárodní ochrany, což je nejvyšší číslo od roku 2008. Zvyšující trend v počtech osob žádajících o udělení mezinárodní ochrany je patrný i v roce 2019¹, kdy v prvním čtvrtletí bylo podáno zhruba 600 azylových žádostí. Na unijní úrovni se neustálá situace projevuje zejména v dosud neukončené revizi stávajících aktů unijního azylového práva; přičemž její dokončení v dohledné době se nejeví jako reálné.

Zvyšující se počty osob žádajících o mezinárodní ochranu na území České republiky a stále se zvyšující nároky na kvalitu procesních úkonů a rozhodnutí odůvodňují nutnost legislativních změn, které cílí na lepší a efektivnější využívání dostupných zdrojů jak v oblasti řízení o mezinárodní ochraně, tak v oblasti přijímání a zajištění standardů, které jsou dány mezinárodními závazky, kterými je Česká republika vázána, ale také unijním a na to navazujícím národním právem.

V současně platné právní úpravě však chybí adekvátní reakce na možnou budoucí krizovou situaci, kdy by Česká republika mohla být vystavena extrémnímu tlaku přijetí většího počtu cizinců ze třetích zemí, přičemž někteří z nich by v České republice požádali o udělení mezinárodní ochrany. K řešení případné situace popsané výše se kromě jiného navrhuje zavedení nového institutu „řízení v případě zvláštní situace“. Reaguje se rovněž na Audit národní bezpečnosti z roku 2016.

Z praxe pak vyplynula nutnost určitých dopracování v již fungujících institutech zákona o azylu, a to zejména ve vztahu k postavení osob, které o mezinárodní ochranu žádají nebo jí již obdržely apod.

¹ Nejnovější údaje o vývoji počtu žádostí o udělení mezinárodní ochrany v roce 2019, jakož i o vývoji v oblasti migrace obecně, lze nalézt ve *Zprávě o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2019*. Jde o sněmovní tisk č. 1020 dostupný na <<https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&T=1020>>.

Změny rovněž cílí na osoby, které pocházejí z bezpečných zemí původu, či jde o žádosti, u nichž je legitimní požadavek na co nejrychlejší vyřízení, aby osoba byla tzv. právě volná pro návrat.

- **zákon o pobytu cizinců na území České republiky**

Zákon o pobytu cizinců je novelizován pravidelně, důvodů je několik. Mezi ty nejzásadnější patří neutuchající legislativní aktivita Evropské unie, kdy jsou harmonizovány stále nové a nové oblasti nebo dochází k revizím v oblastech již v minulosti harmonizovaných. Dalším důvodem je potřeba reagovat na stále další a inovativní pokusy o obcházení zákona s cílem získat pobytové oprávnění. Zákon byl novelizován i díky potřebě reagovat na ekonomický cyklus a situaci na trhu práce – i v tomto případě se však musí jednat z pohledu Ministerstva vnitra jakožto gestora bezpečnosti o migraci řízenou a kontrolovanou.

I tato novela má v první řadě za cíl reagovat na právo Evropské unie, a to buď na právo nové, nebo na to již existující ve formě zpřesnění transpozice. Návrh zákona se předkládá z důvodu zajištění adaptace nařízení ETIAS do národního práva. Hlavním cílem tohoto nařízení je vytvoření automatického unijního informačního systému ETIAS, v němž budou evidovány údaje o státních příslušnících třetích zemí, kteří nepodléhají vízové povinnosti pro krátkodobé pobyty v členských státech. Pokud tyto osoby nebudou představovat bezpečnostní, migrační nebo vysoké epidemiologické riziko, systém ETIAS jim automaticky vydá cestovní povolení, jenž bude novou podmínkou vstupu do Schengenského prostoru.

Navrhovaná právní úprava se dotýká i institutu výjezdního příkazu, který je dnes dokladem, na jehož základě může cizinec v rámci přechodného pobytu do vycestování na území pobývat a takový pobyt musí být posouzen jako oprávněný se všemi důsledky, tj. např. i pro zapsání matriční události. Vydání výjezdního příkazu tak může jít proti smyslu ukončení pobytu cizince na území. Cílem navrhované úpravy je zabránit zneužívání institutu výjezdního příkazu, jak je dále rozvedeno.

- **zákon o dočasné ochraně cizinců a další související zákony**

Pokud jde o zákon o dočasné ochraně cizinců (zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů) je třeba připomenout, že jde o zákon „spící“, kdy se spuštění jeho aplikace předpokládá v situaci, kdy Rada Evropské unie rozhodne o spuštění tohoto institutu. Takový časový okamžik však je velmi složité dopředu odhadnout, proto je nutné mít zákon o dočasné ochraně cizinců co nejaktuálnější, aby v případě spuštění „dočasné ochrany“ bylo možné ustanovení v zákoně o dočasné ochraně cizinců aktivovat a aplikovat jeho instituty v praxi bez větších praktických obtíží. Vzhledem k podobnosti institutu dočasné ochrany a mezinárodní ochrany je vhodné mít řízení a přijímací standardy do určité míry podobné, nicméně jsou samozřejmě zohledněna specifika těchto institutů a unijní pravidla týkající se výše poskytovaných standardů, která jsou v případě dočasné ochrany mnohem menšího rozsahu.

Stávající úprava **zákona o zaměstnanosti** dostatečně nezohledňuje některé souvislosti mezi institutem povolení k zaměstnání a pobytovými oprávněními sloužícími k výkonu ekonomické činnosti (příslušné krátkodobá i dlouhodobá víza a zaměstnanecké karty). Zákon o zaměstnanosti dále není konzistentní v dílčí úpravě, která se týká časového okamžiku,

od kdy je počítána lhůta 6 měsíců, ve které osoba v postavení žadatele o udělení mezinárodní ochrany není oprávněna požádat o povolení k zaměstnání a tedy být zaměstnána. Tato nekonzistentnost pak může vyvolávat nejistotu adresáta právní normy, což nelze považovat za žádoucí stav.

Stávající úprava **soudního řádu správního** obsahuje ustanovení, která uvádějí, že některé záležitosti související s mezinárodní ochranou, zajištěním cizince apod. jsou v rámci přezkumného řízení ve správním soudnictví rozhodovány v rámci individuálního rozvrhu práce samosoudci. Oproti tomu řízení o žalobách, které souvisí s pobytoвыми oprávněními dle zákona o pobytu cizinců, probíhají v souladu s obecnou právní úpravou v senátech. Takové rozlišení se nejeví jako nutné a mající přidanou hodnotu.

V **zákoně o správních poplatcích** je třeba v první řadě reflektovat změny související s přesunem ustanovení o vydávání cizineckého pasu osobám požívajícím doplňkové ochrany ze zákona o pobytu cizinců do zákona o azylu – tím by mělo dojít ke srovnání podmínek vydávání včetně výše správního poplatku. Rovněž dochází ke snížení správních poplatků u osob požívajících některý z ochranných statusů (azyl, doplňková ochrana, dočasná ochrana), a to vzhledem k jejich zranitelnému postavení; zároveň se odstraňuje možnost snížení vybraných správních poplatků u některých těchto kategorií.

Změna zákona o veřejném zdravotním pojištění a zákona o pojistném na veřejné zdravotní pojištění. Jedná se zejména o legislativně technickou úpravu, jejímž cílem je odstranit většinu (nikoli všechny) fikcí trvalého pobytu z cizineckých zákonů tak, aby byl osobní rozsah veřejného zdravotního pojištění zřejmý již ze samotného zákona o veřejném zdravotním pojištění. Dále, nad rámec uvedených technických změn, se rozšiřuje délka pojištění u dětí osob s povoleným trvalým pobytem na území České republiky tak, aby byla shodná s délkou pojištění dětí osob pobývajících na území České republiky na základě povolení k dlouhodobému pobytu, tj. z délky ohraničené 60 kalendářními dny na délku ohraničenou koncem měsíce, v němž dané dítě dovrší šedesátý den věku.

Hlavní principy navrhované právní úpravy a odůvodnění její nezbytnosti

Změny v zákoně o azylu

Jak je uvedeno výše, změny v zákoně o azylu lze rozdělit do několika tematických okruhů, přičemž je však nezbytné vytknout před závorku, že okruhy, do kterých byly jednotlivé změny v zákoně o azylu rozděleny, jsou pouze orientační a lze říci, že navrhovaná novela zákona o azylu nemá hlavní konkrétní jednotící prvek. Nezbytnost nové právní úpravy zákona o azylu je spatřována zejména v nutnosti legislativně reagovat na praktické problémy s interpretací některých institutů a ustanovení tohoto zákona. Tyto problémy byly identifikovány pravidelnou analýzou prováděnou správním orgánem, v jehož působnosti je vedení řízení o mezinárodní ochraně. Dále se rovněž vycházelo z poznatků dalších relevantních institucí a osob (získaných zejména z relevantních soudních rozhodnutí, konzultací s nevládními neziskovými organizacemi, Kanceláří Veřejné ochránkyně práv a podobně). Řízení v případě zvláštní situace je upraveno v důsledku vyhodnocení migrační situace, jak požaduje Audit národní bezpečnosti.

Zpřesnění stávajících institutů, které mají za cíl odstranit nebo minimalizovat zjištěné praktické a interpretační problémy

Do této kategorie změn lze zařadit následující dílčí změny (výčet není vyčerpávající):

- ✓ Změna v definici žadatele o udělení mezinárodní ochrany, kdy se jasněji stanovuje, že toto právní postavení náleží i osobě, která je předávána do ČR na základě dublinského systému a v jejímž případě nebyla věcně posouzena žádost o udělení mezinárodní ochrany. Tato změna cílí na nutnost jasně a bez jakýchkoliv pochybností určit kategorie osob, které jsou v právním postavení žadatelů o udělení mezinárodní ochrany.
- ✓ Změny v definicích azylanta a osoby požívající doplňkové ochrany jsou nutné pro snadnější přechod mezi právním postavením žadatele o udělení mezinárodní ochrany a právním postavením osoby, které byla jedna z forem mezinárodní ochrany udělena. Snadnější přechod mezi uvedenými právními postaveními bude výhodnější pro adresáty právní normy (budou dříve v postavení poživatele mezinárodní ochrany), ale i pro orgány státu (a to včetně dalších relevantních součástí), protože bude jasně určen okamžik, od kterého osoba požívá uvedené postavení. Nutno podotknout, že jde pouze o zákonnou reflexi současného výkladu a praktického postupu ve sledovaných situacích.
- ✓ Již v nyní platné právní úpravě existují výjimky ze zavedených procesních postupů. Jde například o situace, kdy se podaná žádost o mezinárodní ochranu nepovažuje za žádost anebo byla žádost podána osobou, která k tomu není oprávněna. Tyto výjimky se v praxi ukázaly jako fungující, nicméně potíže činila absence ustanovení, která by jasně stanovila následující procesní postup v takových situacích. Vzhledem ke specifickému postavení zákona o azylu jako právního předpisu speciálního vůči správnímu řádu bylo identifikováno jako nezbytné přímo do zákona o azylu (jako nosiče azylového řízení) tyto navazující postupy přímo upravit.

Zpřesnění a doplnění již transponovaných směrnic unijního azylového práva

Naposledy byl zákon o azylu významněji novelizován v roce 2015, a jak již je uvedeno výše, novela z roku 2015 byla z velké části novelou transpoziční. Do národního práva byly transponovány dvě směrnice unijního azylového práva (viz dále). Byly identifikovány některé problémy v předchozí transpozici těchto směrnic. Vzhledem k potřebám praxe a případné evaluace uvedených směrnic je některé transponované instituty nutné zpřesnit. Okrajově jsou změny zařazené v tomto okruhu změn důležité i pro případný budoucí přechod k větší unifikaci unijního azylového práva, o kterém se na úrovni orgánů Evropské unie vedou debaty již několik let.

Změny cílící na větší efektivitu řízení o mezinárodní ochraně, a to včetně navazujícího soudního přezkumu krajskými soudy a Nejvyšším správním soudem

Efektivita řízení ve věci mezinárodní ochrany a navazujících řízení o opravných prostředcích je debatována jak na poli orgánů Rady Evropské unie, tak v kontextu České republiky, a to napříč rezorty. Je více než zřejmé, že obecným trendem je nastavení kratší doby řízení, a to včetně rozhodování o ochranných pobytových oprávněních a související řízení v migrační oblasti. Tento trend je jasně patrný v návrzích nových unijních předpisů, nebo se o něm zmiňují i rozličné evaluace společných politik Evropské unie orgány a agenturami Evropské

unie. Vzhledem k propojenosti zejména členských států EU při řešení problematiky migrace a k otevřenosti hranic je tlak na větší efektivitu a rychlost řízení o to větší. Na druhou stranu je třeba najít dostatečnou rovnováhu mezi rychlostí a efektivitou na straně jedné a dostatečně řádným posouzením všech individuálních okolností konkrétního azylového příběhu při zachování nezbytných procesních záruk na straně druhé. Cílem nyní navrhovaných změn je i jasnější rozlišení (a navýšení potřebného času pro formulaci žaloby) případů, které mohou být relevantní z hlediska věcného, a těch, které jsou podávány s jasným cílem proces zneužít nebo nedůvodně prodloužit.

S uvedeným cílem je spojena nejen úprava lhůt pro rozhodnutí soudu v určitých případech, ale i vyloučení přezkumu druhým soudním stupněm v určitých striktně vymezených situacích. Zde je třeba připomenout, že ani ústavní pořádek České republiky ani mezinárodní unijní právo nepožadují dvoustupňový soudní přezkum, proto se vyloučení kasační stížnosti v určitých situacích navrhuje a jeví se jako proporční.

V neposlední řadě jsou těmito změnami naplňována doporučení a úkoly, která vyplývají z Auditů národní bezpečnosti². Audit národní bezpečnosti mimo jiné doporučuje přijmout taková opatření, která zajistí zrychlení a větší efektivitu správního soudnictví.

Předkladatel považuje za klíčové zrychlit přezkumný proces zejména v situacích, kdy je žadatel zajištěn podle zákona o azylu nebo podle zákona o pobytu cizinců a dále v situacích, kdy je z povahy žádosti či řízení dán zvláštní zájem na rychlém vyřešení žádosti či řízení.

Dále je konkretizována lhůta pro přijetí rozhodnutí správního orgánu po vrácení případu odvolacím soudem. Je tak reagováno na rozsudek Soudního dvora Evropské unie (velkého senátu) C-585/16 Alheto.

Níže jsou uvedeny statistické údaje k délce řízení ve specifických situacích, které jsou předmětem změny v zákoně o azylu – týká se jak zahřívání krajských soudů, tak vyloučení kasační stížnosti. Nicméně v zákoně o azylu se navrhuje vyloučení kasační stížnosti ve specifických situacích popsaných dále. (Pozn.: počet dní indikuje délku řízení od podání žaloby do nabytí právní moci; statistiky vycházejí z údajů evidovaných a dostupných MV):

Bezpečné země původu – zde je potřeba poukázat na podstatné rozšíření seznamu bezpečných zemí původu v prováděcím právním předpise a na rovněž prodloužení lhůty, ve které je možné zamítnout žádost jako zjevně nedůvodnou z 30 na 90 dnů – lze tak důvodně očekávat podstatné navýšení počtu rozhodnutí podle § 16 odst. 2 zákona o azylu. Prozatím je tento institut aplikován vzhledem k omezenému seznamu zemí sporadicky. I tak však délka řízení před krajskými soudy dosahovala v roce 2018 148 dní u žalob, které již byly rozhodnuty; u Nejvyššího správního soudu délka řízení činila 76 dní. Případy, které soudy zatím nerozhodly, měly k datu 2. 5. 2019 průměrnou délku řízení u krajských soudů zatím 219 dní, u Nejvyššího správního soudu zatím 32 dní - tyto délky se budou prodlužovat.

²Dostupné na: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/audit-narodni-bezpecnosti-151410/>

Seznam bezpečných zemí původu je obsažen ve vyhlášce č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců.

Rozhodnutí o zastavení řízení podle § 25 písm. a) – v těchto případech jde o paradoxní situace, kdy osoba, ač vzala svou žádost o mezinárodní ochrany zpět, následně rozhodnutí správního orgánu zažalovala a domáhá se zrušení tohoto rozhodnutí. V roce 2017 trvalo řízení před krajskými soudy průměrně 365 dní a u Nejvyšší správního soudu 140 dní. Nejedná se, stejně jako u bezpečných zemí původu, o vysoké náklady na soudy (za roky 2017 a 2018 14 žalob), zatížení správního orgánu je mnohonásobně vyšší (172 + 251 zpětvzetí). V roce 2018 byla průměrná délka řízení před krajskými soudy průměrně 212 dní a u Nejvyšší správního soudu zatím bez ukončeného řízení, avšak u krajských soudů jsou stále projednávány případy v průměrné délce 468 dní.

Žadatelé o udělení mezinárodní ochrany nacházející se v detenci (§ 46a a 73) – statistické údaje zahrnují všechny typy rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany.

2017	Počet dnů	Počet osob
Krajské soudy ukončeno	182	116
Krajské soudy probíhající	326	30
NSS ukončeno	120	57
NSS probíhající	147	25
2018	Počet dnů	Počet osob
Krajské soudy ukončeno	126	43
Krajské soudy probíhající	108	56
NSS ukončeno	99	12
NSS probíhající	108	13

Nově zaváděný institut „řízení v případě zvláštní situace“

Zaváděný institut „řízení v případě zvláštní situace“ je naplněním jednoho z úkolů, resp. doporučení, plynoucích z již výše zmíněného Auditů národní bezpečnosti. Audit národní bezpečnosti definoval nutnost zavést dostatečně efektivní řízení o mezinárodní ochraně, a to včetně navazujícího soudního přezkumu, které by umožňovalo jasně oddělit ty, jež na ochranu nárok nemají, a to ve specifických situacích migrační vlny. Tento institut by byl aktivován nařízením vlády, a to právě v případech, kdy by bylo nutné reagovat na zvýšený příliv nelegální migrace. Půjde o další nástroj, který bude připraven pro řešení případné krizové situace

spočívající ve zvýšeném počtu nelegálně příchozích nebo tranzitujících cizinců a doplnění dalších stávajících krizových institutů jako jsou jednotná registrační místa, znovuzavedení kontrol na vnitřních hranicích nebo typový plán „Migrační vlna velkého rozsahu“.

Co se týče zvolené právní formy pro aktivaci tohoto „spícího“ institutu, byly zvažovány 3 možnosti – nařízení vlády, opatření obecné povahy a zvláštní „aktivační“ zákon:

Varianta samostatného zákona nebyla zvolena zejména z důvodu neflexibility tohoto nástroje z hlediska účelu, pro který by měl sloužit – tedy pouze aktivovat řízení, jehož obsah je přesně popsán v zákoně o azylu. Vzhledem k tomu, že není předpokládáno, že by toto řízení bylo možno spustit pouze v době vyhlášení některého z (krizových) „stavů“ podle ústavního zákona o bezpečnosti České republiky, nelze tudíž ani předpokládat, že bude aktivní stav legislativní nouze, který by šlo pro přijetí návrhu takového zákona využít. Samostatné spuštění stavu legislativní nouze z důvodu potřeby aktivace tohoto řízení není považováno za schůdné, jedním z důvodů je i to, že nelze vyhlásit stav legislativní nouze pouze pro tento jeden případ, dalším důvodem je to, že s ohledem na specifičnost daného řízení by obtížně bylo shledáno jasné naplnění důvodů pro stav legislativní nouze. Dalším důvodem, proč nebyla vybrána varianta „zákon“ je to, že v takovém případě by úprava řízení nemusela být v zákoně o azylu vůbec obsažena a mohla by se hypoteticky nacházet právě až v onom zvláštním zákoně.

Varianta opatření obecné povahy postoupila do užšího výběru vhodných právních kandidátů, a to zejména z důvodu podobnosti situace s jeho použitím při s aktivaci znovuzavedení kontrol na vnitřních hranicích České republiky³. Nicméně toto bylo identifikováno jako jediný „plusový bod“ pro volbu opatření obecné povahy. Důvodů proti volbě opatření obecné povahy bylo shledáno několik. Lze zobecnit, že tento nástroj svou právní povahou není vhodný na sledovanou situaci z teoretického a koncepčního pohledu. Opatření obecné povahy není ve správním řádu definováno pomocí věcných znaků – vychází se tak pouze z toho, že určení právní formy jako opatření obecné povahy provádí sám zákon; snahy tyto znaky při tvorbě nového správního řádu nebyly dovedeny do úspěšného konce. Sledovaná situace se dále nepodobá (s výjimkou hranic) žádné ze situací, ve kterých je opatření obecné povahy typově používáno. Opatření obecné povahy je používáno v případech, kdy regulovaná situace může mít dopad do práv a povinností většího počtu osob - důvodem existence opatření obecné povahy ve správním řádu je, aby se tyto osoby mohly k plánované situaci vyjádřit či se jí bránit (např. územní plánování). Ve sledovaném případě aktivace zvláštního řízení není tento cíl možné naplnit, protože mantinely, podle kterých se postupuje, jsou dány zákonem, samotné spuštění řízení neznamena zásah do práv a povinností, konkrétní zásah může nastat až použitím daného řízení a proti tomu se zasažená osoba může bránit správní žalobou.

Varianta nařízení vlády byla zvolena s ohledem na možnost jeho rychlého přijetí, zároveň však jde o právní předpis publikovaný ve Sbírce zákonů. Dalším důvodem bylo, že vzhledem k tomu, že zákon o azylu definuje jasné procesní postupy, je vládě ponecháván rozumný manévrovací prostor pro specifikaci použití tohoto nástroje z hlediska osobního a časového, což jsou v intencích právního státu mantinely ospravedlnitelné. V případě flagrntního jednání vlády, která by aktivovala řízení i v případě, kdy by Česká republika nečelila takovému počtu cizinců, který by mohl ohrozit řádné fungování azylového systému (ze stránky procesní a materiální), je zde prostor pro podání návrhu na zrušení nařízení k Ústavnímu soudu.

³ § 11 až 13 zákona č. 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic České republiky.

Vzhledem k tomu, že procesní postup je jasně dán zákonem, který je schvalován Parlamentem ČR, nebyla zvolena ani varianta, že by o aktivaci řízení nebo o jeho prodloužení spolurozhodovala Poslanecká sněmovna. Doba, na kterou bude řízení případně aktivováno, bude určena v nařízení – ač to není nutnou náležitostí nařízení, v zájmu efektivní alokace zdrojů se to jeví jako velmi vhodné; v případě trvání důvodů pro jeho spuštění bude muset vláda vydat nařízení nové.

Varianta nařízení vlády ob stojí i v komparaci s pojetím reakce na krizovou situaci krizovou legislativou. Regulovaná situace zvýšeného přílivu žadatelů o udělení mezinárodní ochrany je svou povahou jakousi „kvazikrizovou“ situací. V krizových situacích koná vláda a je to právě moc výkonná, která přijímá opatření. Konkrétní realizace opatření je v tomto případě dána na základě jasné zákonné úpravy a zákonem nastavených pravidel.

Rozšíření možnosti podílet se na zlepšování prostředí v azylovém zařízení i mimo něj, a to dobrovolnou činností za úplatu formou tzv. zvýšeného kapesného; zrušení finančního příspěvku pro žadatele pobývajících mimo azylová zařízení

Změny v zákoně o azylu zařazené v tomto tematickém okruhu se zaměřují na podmínky přijetí pro žadatele o mezinárodní ochranu. Změny vyplynuly zejména z praktických zkušeností provozovatele azylových zařízení. Hlavní změny jsou dvě. Za prvé se zrušuje možnost požádat a vyplácet finanční příspěvek pro žadatele o mezinárodní ochranu, kteří jsou ubytováni mimo azylové zařízení. Jak je uvedeno blíže ve zvláštní části této důvodové zprávy, jde o příspěvek, který není nijak hojně využíván. Je možné jej vyplácet pouze po maximální dobu tří měsíců. Na druhou stranu se s tímto příspěvkem pojí také administrativní zátěž pro správní orgán, která nemá větší přidanou hodnotu. Je třeba připomenout, že nedochází ke snížení příjímácích standardů, protože žadatel o udělení mezinárodní ochrany má vždy možnost ubytování v azylovém zařízení, ve kterých jsou tyto příjímácí podmínky zajištěny. Otevřením nového pobytového střediska v Bělé pod Bezdězem získala Správa uprchlických zařízení nové kapacity pro ubytování těch osob, u kterých by nepřiznání finančního příspěvku znamenalo, že se místo ubytování v soukromí rozhodnou pro setrvání v pobytovém středisku.

Za druhé se rozšiřuje možnost efektivně a smysluplně využívat čas, kdy žadatel o udělení mezinárodní ochrany čeká v azylovém zařízení na rozhodnutí ministerstva vnitra ve věci mezinárodní ochrany. Navrhuje se rozšířit možnosti pro vykonávání určitých činností, které budou ve prospěch zlepšování jak prostředí uvnitř, tak vně azylového zařízení, nebo ve prospěch vzájemného soužití uvnitř i vně azylového zařízení. Činnosti budou zadávány vedoucím azylového zařízení dle aktuálních potřeb a možností azylového zařízení. Typicky může jít například o úklid a zvelebování společných prostor azylového zařízení nebo i obce (po dohodě s příslušnými představiteli obce), ve které se azylové zařízení nachází. Pro zvýšení atraktivity by tyto volnočasové činnosti byly odměňovány formou tzv. zvýšeného kapesného, které jako institut existuje již v nyní platné právní úpravě, nicméně pouze v omezené formě. Nově by bylo možné tyto činnosti vykonávat až 30 hodin měsíčně oproti současným 12 hodinám měsíčně. Také se zvyšuje výše zvýšeného kapesného, kdy bude nově možné vyplatit cca 70 Kč za jednu hodinu odvedené činnosti v tomto režimu. Při plném zapojení by tedy mohl žadatel o udělení mezinárodní ochrany mít k dispozici až 2100 Kč měsíčně oproti dnešním 900 Kč za jeden měsíc.

Tuto aktivitu nelze považovat za výdělečnou činnost jednak vzhledem k nízké částce, která bude vyplacena jako motivační prvek, a také vzhledem k čisté dobrovolnosti zapojení ze strany žadatelů o udělení mezinárodní ochrany. Finanční prostředky, které budou pro tyto činnosti využívány, budou hrazeny ze stávajícího rozpočtu provozovatele azylových zařízení a k tomuto účelu se primárně počítá s využitím finančních prostředků ušetřených zrušením finančních příspěvků pro osoby ubytované mimo azylová zařízení (viz výše).

Nárůst počtu žádostí o udělení mezinárodní ochrany podaných v tranzitním prostoru mezinárodního letiště

V průběhu let 2018 a 2019 **výrazně narostl podíl žádostí o mezinárodní ochranu podávaných v tranzitním prostoru mezinárodního letiště** (až na 24% z celkového počtu žádostí), pro které je charakteristická vysoká míra účelovosti. **ČR a její řízení o mezinárodní ochraně je prostřednictvím těchto žádostí zneužívána k zajištění vstupu do schengenského prostoru a následné sekundární migraci do dalších zemí EU.**

Z tohoto důvodu bylo provedeno vyhodnocení žádostí podaných v tranzitním prostoru letiště v letech 2015 – 2019.

V posledních několika letech se **postupně zvyšoval podíl žádostí o mezinárodní ochranu podaných cizími státními příslušníky v tranzitním prostoru mezinárodního letiště**. Zatímco v roce 2015 to bylo pouze 26 žádostí, tak v roce 2019 jednalo o 466 žádostí. **V roce 2015 podíl žádostí podaných na letišti tvořil jen 1,7 % a v roce 2019 tvořil již 24 % všech žádostí.**

Nárůst podílu žádostí podaných v tranzitním prostoru mezinárodního letiště je spojen zejména s žádostmi státních příslušníků Kuby a Arménie, které se začaly objevovat od roku 2017, respektive 2018. Od roku 2015 tvoří žádosti těchto dvou státních příslušností téměř 60 % všech žádostí podaných na letišti.

Žádosti o mezinárodní ochranu podané občany Kuby a Arménie v tranzitním prostoru letiště dosáhly téměř masového rozměru – v případě kubánských žadatelů bylo v roce 2018 celkem 135 ze 154 žádostí podáno na letišti a následně u arménských žadatelů v roce 2019 bylo na letišti podáno celkem 310 z 372 žádostí.

Obě zmíněné vlny žadatelů vykazovaly obdobný resp. **totožný modus operandi**. Žadatelé disponovali letenkami, které nikdy nesměřovaly přímo do ČR či zemí EU, ale do destinací mimo EU⁴. Do těchto zemí však cizinci nikdy vycestovat nezamýšleli, v ČR svou cestu ukončili a v tranzitním prostoru mezinárodního letiště v Praze podali žádost o mezinárodní ochranu. Většina těchto žadatelů se však po zahájení řízení a vpuštění na území ihned odebrala pryč, tj. ani nedorazila do přijímacího střediska Zastávka, jak bylo jejich povinností. Ti, kteří se dostavili do přijímacího střediska, jej do 24 hodin opustili a vycestovali do dalších členských států EU (zejména Německa, Francie). Žádosti o mezinárodní ochranu byly evidentně využívány pouze jako prostředek vstupu na území ČR resp. do EU a k další sekundární migraci v rámci EU.

⁴ V případě Kuby se jednalo o lety z Moskvy či dalších měst v Rusku, které dále směřovaly přes Prahu do Běloruska, ale také např. do Severní Makedonie či Srbska. V případě žadatelů z Arménie byla pak využívána trasa Moskva-Praha-Kyjev. V obou případech tyto cesty vykazovaly znaky organizované činnosti, žadatelé uváděli, že za cestu zaplatili třetí straně či že letenky za ně někdo zařizoval.

Velmi vysoká míra zneužití řízení o mezinárodní ochraně se projevila i ve výsledcích řízení, kdy u naprosté většiny žádostí podaných na letišti v průběhu let 2015 – 2019 bylo řízení zastaveno (80,7 %).

V reakci na tento nárůst je navrhováno v § 73 zákona o azylu několik opatření. Jedním z nich je stanovení věcné příslušnosti Krajského soudu v Praze k projednání všech žalob (ve správním soudnictví) žadatelů, kteří podali žádost o udělení mezinárodní ochrany v tranzitním prostoru mezinárodního letiště.

Protože je vhodné v této souvislosti Krajský soud v Praze posílit, byla při vypořádání připomínek na úrovni ministra vnitra a ministryně spravedlnosti dohodnuta realizace posílení zejména počtu asistentů a dle možností i technického vybavení pomocí finančního nástroje EU Azylového, migračního a integračního fondu.

Změny v zákoně o pobytu cizinců

Ke dni 31. 12. 2018 bylo na území ČR evidováno k legálnímu pobytu (po dobu delší než 90 dnů) celkem 566 931 cizinců⁵, což je o 40 120 osob více než na konci roku 2017. Počet cizinců meziročně vzrostl o 7,6 %, to je od roku 2008 (kdy následně došlo k ekonomické krizi) vůbec nejvyšší procentuální meziroční nárůst.

Na konci roku 2018 **cizinci tvořili zhruba 5,3 % populace ČR⁶**, to je o 0,4 procentní body více než v roce 2017.

Vývoj počtu cizinců s povoleným pobytem na území ČR (2008 – 2018)

Rok (stav k 31.12.)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet cizinců	436 389	438 213	441 536	451 923	467 562	496 413	526 811	566 931
meziroč ní změna	2,6	0,4	0,8	2,4	3,5	6,2	6,1	7,6

Zdroj: IS CIS

V posledních letech vzrůstá tempo nárůstu počtu cizinců, kteří na území ČR pobývají přechodně. Zatímco v roce 2015 byl meziroční nárůst u přechodného pobytu necelá 3 % a v následujících dvou letech to bylo kolem 9 %, v roce 2018 se jedná o meziroční nárůst o 13,2 %. Nárůst počtu cizinců v kategorii přechodného pobytu se týká především cizinců

⁵ Údaj zahrnuje cizince s povoleným pobytem v ČR evidované v Cizineckém informačním systému. Reálné počty cizinců legálně pobývajících na území ČR se nicméně mohou lišit, neboť evidovaný počet cizinců nezahrnuje všechny občany jiných členských států EU pobývajících v ČR. Statistické přehledy zaznamenávají pouze ty občany EU, kteří požádali, resp. bylo jim vystaveno potvrzení o přechodném pobytu. Ti, kteří jen využívají svého práva, statisticky podchyceni nejsou.

⁶ ČR měla k 31. prosinci 2018 **10 649 800** obyvatel.

ze třetích zemí. Celkový nárůst přechodného pobytu tvořil 32 173 osob, z čehož 24 191 připadá na cizince ze třetích zemí (tj. 75,2 %).

I z těchto základních trendů je jasně patrné stálé zvyšování počtu cizinců na území České republiky. Aby tato migrace byla i nadále optikou národní bezpečnosti kontrolovatelná, řízená a přínosná, je třeba, aby měl stát k dispozici efektivní nástroje umožňující rozhodovat o vstupu, pobytu, ale rovněž o ukončení pobytu cizinců na území České republiky. Se vzrůstající poptávkou po pobytu v České republice vzrůstá i počet nežádoucích jednání cizinců či jejich právních zástupců, na které je třeba reagovat zákonnými prostředky, které však musí mít stát k dispozici.

Jak bylo uvedeno výše, jedním z hlavních důvodů předložené novely je povinnost reagovat na právo EU, tedy konkrétně zajistit implementaci nařízení ETIAS. Přestože se jedná o nařízení, které je přímo použitelné, některá jeho ustanovení je nezbytné implementovat do vnitrostátního právního řádu, a to ke dni zprovoznění Evropského systému pro cestovní informace a povolení (ETIAS), jež stanoví Evropská komise podle článku 88 nařízení ETIAS. K dosažení souladu právního řádu České republiky s nařízením ETIAS proto přistoupilo Ministerstvo vnitra k novele zákona o pobytu cizinců.

Návrh zákona ve vztahu k nařízení ETIAS upravuje následující:

1. V zákoně o pobytu cizinců se určuje národní jednotka ETIAS.
2. V zákoně o pobytu cizinců se navrhuje upravit řízení o oprávněném prostředku proti zamítnutí žádosti o cestovní povolení, prohlášení cestovního povolení za neplatné a zrušení cestovního povolení.
3. V zákoně o pobytu cizinců se rozšiřují povinnosti leteckého dopravce o zákaz dopravit z území státu, který není smluvním státem, na území cizince, který nemá platné cestovní povolení, pokud je povinen jej mít podle nařízení ETIAS.

Další změna souvisí s institutem výjezdního příkazu. Hlavním přínosem řešení nového nastavení výjezdního příkazu je možnost vypořádat se s negativními praktickými fenomény spojenými se zneužíváním institutu výjezdního příkazu k další legalizaci pobytu a k činnostem nesouvisejícím s vycestováním cizince z území. Výjezdní příkaz jakožto institut zůstane zachován, včetně formy jeho vydávání, ale jeho hlavní atributy budou změněny následujícím způsobem:

- a) vynětí výjezdního příkazu z druhů přechodných pobytů,
- b) označení výjezdního příkazu jakožto oprávnění k setrvání na území po vzoru setrvání na území podle zákona o azylu,
- c) jasná specifikace účelu setrvání na území pouze za účelem vycestování,
- d) zachování formy vydávání výjezdního příkazu, tj. „štítek“ vlepený do cestovního dokladu,
- e) ze zákona o azylu převzetí povinnosti cizince dostavit se pro výjezdní příkaz v dané lhůtě.

Změny v koncepci výjezdního příkazu se legislativně významně neprojevují v zákoně o azylu, kde bylo fungování vyhodnoceno jako vyhovující, typově se však bude jednat o stejný typ oprávnění jako v zákoně o pobytu cizinců.

Změny v zákoně o dočasné ochraně cizinců a dalších souvisejících zákonech

Cílem navrhovaných změn v zákoně o dočasné ochraně cizinců je dále tento “spící zákon” harmonizovat se zákonem o azylu, protože poskytovaná ochrana a procesy, jak lze o poskytnutí rozhodnout, lze považovat za podobné, i přes značné rozdíly zejména v délce poskytované ochrany a v cílové skupině, které by ochrana měla být poskytnuta. V případě, že by byla dočasná ochrana rozhodnutím Rady EU aktivována, nebyl by čas na přijetí právní úpravy zásadně odlišné, proto je důležité, aby byla alespoň rámcová právní úprava vždy k dispozici.

Cílem změn v zákoně o zaměstnanosti je zohlednit některé souvislosti mezi institutem povolení k zaměstnání a pobytovými oprávnění sloužícími k výkonu ekonomické činnosti (příslušné krátkodobá i dlouhodobá víza a zaměstnanecké karty) a přispět tak k zefektivnění právní úpravy v oblasti ekonomické migrace. Dále se navrhuje opravit předchozí nepřesnost a jednoznačně stanovit i v zákoně o zaměstnanosti, že lhůta 6 měsíců, po kterou není možné v rámci řízení ve věci mezinárodní ochrany pracovat, se počítá od okamžiku “poskytnutí údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany”, nikoliv od “podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany”.

Změna v soudním řádu správním, kdy doposud byla řízení ve věcech pobytu cizinců projednávána v senátech, a nyní se stanovuje, že i tato řízení budou vedena samosoudci, je nezbytná pro zajištění větší logiky a vnitřní souladnosti dotčené právní úpravy. Řízení, která jsou nyní vedena samosoudcem (například řízení ve věcech mezinárodní ochrany) mohou mít do konkrétního postavení a individuální integrity cizince větší dosah oproti řízením ve věcech pobytu cizinců, proto se navrhovaná změna v soudním řádu správním jeví jako nezbytná a proporční.

Změny v některých položkách v zákoně o správních poplatcích reagují jednak na nové rozdělení rodinných příslušníků občanů EU/ČR v zákoně o pobytu cizinců, dále na přesun úpravy cizineckého pasu ze zákona o pobytu cizinců do zákona o azylu a na sociální aspekty spojené s vydáváním průkazů o povolení k pobytu osobám s udělenou ochranou na území ČR.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy ve vztahu k požadavkům na zákaz diskriminace a rovnost mužů a žen

Navrhovaná úprava nebude mít dopady ve vztahu k zákazu diskriminace ve smyslu zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů. Nebude mít bezprostřední ani sekundární dopady na rovnost mužů a žen a nepovede k diskriminaci ani jednoho z pohlaví, neboť nijak nerozlišuje ani nezvýhodňuje ani jedno z pohlaví a nestanoví pro něj odlišné podmínky.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Pokud jde o soudní přezkum v kontextu ústavního pořádku, a sice v kontextu práva na azyl, lze konstatovat, že přímo z čl. 43 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) žádné subjektivní právo na udělení azylu, tím méně právní nárok, nevyplyvá. K tomuto názoru se přiklání i Ústavní soud (nález IV. ÚS 553/06 ze dne 30. 1. 2007), podle nějž právo azylu nelze považovat za právo nárokové.

Toto východisko je v souladu i s názorem předních akademických autorů v této oblasti. Lze uvést například komentář prof. Pavlíčka k Listině: „Právo azylu nepatří k přirozeným právům člověka ani k právům občana. Poskytuje je stát podle svého rozhodnutí, a to jen cizincům. Nejde o základní právo, na které se vztahuje ustanovení druhé věty čl. 1 Listiny.⁷“ Nebo např. prof. Jílek, který klasifikuje právo na azyl v současné ústavní podobě jako „velmi podmíněné právo“⁸.

Z pohledu soudního přezkumu v odlišném širším kontextu, a sice v kontextu práva na spravedlivý proces ve světle ústavního pořádku (ve smyslu čl. 36 Listiny), pak lze analogicky uvést například judikaturu Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku, která připouští, že podmínky pro přípustnost opravného prostředku k apelačním či kasačním soudům mohou být přísnější než pro odvolání⁹. Tedy že určité omezení přístupu ke kasační stížnosti nezakládá rozpor s čl. 6 (právo na spravedlivý proces) Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Nadto je vhodné zmínit, že na kasační stížnost je nutno nahlížet skutečně jako na *mimořádný* opravný prostředek.

Nad rámec výše uvedeného se též jeví jako vhodné uvést ustanovení § 104a odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, dle kterého je kasační stížnost ve věcech mezinárodní ochrany nepřipustná, jestliže svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Předkladatel má za to, že toto lze aplikovat i na okruhy aktuálně navrhované k vyloučení z přezkumu druhým soudním orgánem.

Pokud jde o zhodnocení řízení v případě zvláštní situace s ohledem na ústavní pořádek, primárně lze vycházet z textace čl. 36 Listiny (právo na spravedlivý proces). Odstavec 1 tohoto článku stanoví, že: „Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.“ Tímto stanoveným postupem se rozumí další podmínky, za nichž je možné se soudit a jiné ochrany domáhat. Toto ustanovení je třeba vykládat ve spojení s odstavcem 4, který odkazuje na podrobnosti stanovené zákonem.

Jinak řečeno, právo na spravedlivý proces není absolutní a může podléhat celé řadě podmínek a omezení. Mezi ně spadá například stanovení věcné, místní a funkční příslušnosti rozhodovacích orgánů, stanovené náležitosti návrhu, požadavky na právní zastoupení, lhůty k uplatnění žaloby či návrhu a lhůty k uplatnění opravných prostředků, podrobení návrhu poplatkové povinnosti, **omezení opravných prostředků**, koncentrace určitých fází řízení,

⁷ Pavlíček, V. *Ústava a ústavní řád České republiky. Komentář. 2. díl. Práva a svobody*. Praha: Linde. 1999.

⁸ Jílek, D. Povaha práva cizince na azyl podle Listiny základních práv a svobod. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2001.

⁹ srov. rozsudek Brualla Gómez de la Torre proti Španělsku, 26737/15.

formalizované požadavky na dokazování atd. Na druhou stranu ani tato omezení, která mohou být legitimně stanovena, nejsou neomezená a musejí podléhat určitým hranicím. Nejčastěji jde o otázku nalezení přiměřené rovnováhy mezi nároky kladenými na celý systém a organizaci justice na straně jedné a právem na soud na straně druhé¹⁰.

Jak vyplývá z výše uvedeného, klíčovým prvkem je jistá proporcionalita mezi právem chráněným zákonem a možnostmi justice či systému jako celku. Respektive vážení proporce mezi právem na soudní ochranu jednotlivce a zájmem státu na urychleném vyřízení azylové procedury. Jak je uvedeno i na jiných místech této důvodové zprávy, tak řízení v případě zvláštní situace je z povahy věci zamýšleno jakožto krizový institut. A to pouze v případě, že o tom bude rozhodnuto nařízením vlády. Toto řízení bude aktivováno výlučně za specifické situace migrační vlny. Tedy za situace zvýšeného přílivu nelegální migrace, kdy státní orgány obecně budou muset zvládat extrémní zatížení a postupovat co možná nejvíce efektivně. Na druhou stranu i v takové situaci půjde stále o řízení ve věci mezinárodní ochrany, byť v jeho zjednodušené verzi. Kromě toho, že v takovém řízení bude možné rozhodnout pouze o zamítnutí žádosti (v opačném případě pokračuje řízení klasickou cestou), zůstává samozřejmě zachován soudní přezkum, bezplatná právní pomoc atd.

Předkladatel má za to, že navržené řízení v případě zvláštní situace umožňuje efektivně zvládnout případné extrémní zatížení státních orgánů, a to za současného respektování všech práv zaručených ústavním pořádkem, včetně práva spravedlivý proces

Předkládaný návrh je tak v souladu s ústavním pořádkem a ostatními součástmi právního řádu České republiky. Návrh zákona respektuje obecné zásady ústavního pořádku České republiky a není v rozporu s nálezy Ústavního soudu České republiky.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s právem Evropské unie

Návrh zákona v části měnící dosavadní úpravu zákona o azylu není transpoziční ve smyslu transpozice nového unijního právního předpisu do národního právního řádu. Nicméně lze uvést, že tímto návrhem dochází ke zpřesnění již v minulosti provedené transpozice směrnic unijního azylového práva do národního právního řádu. Tato transpozice byla zejména provedena poslední rozsáhlou novelou zákona o azylu, která je účinná od prosince roku 2015.

Dochází ke zpřesnění procedurální směrnice¹¹ a kvalifikační směrnice¹². Tato zpřesnění zajistí efektivnější provádění řízení o mezinárodní ochraně v České republice, a to v souladu s unijním azylovým právem.

Novou právní úpravou dochází ke zpřesnění dosavadního zákonného znění s ohledem na kvalifikační směrnici a procedurální směrnici za účelem prohloubení práva na účinný

¹⁰ Viz též Wagnerová, Šimíček, Langášek, Pospíšil a kolektiv, *Listina základních práva svobod. Komentář. Hlava 5. Právo na soudní a jinou ochranu*. Praha: Wolters Kluwer, 2012.

¹¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (přepřacované znění)

¹² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (přepřacované znění)

opravný prostředek (čl. 47 Listiny základních práv EU). Na základě rozsudku Soudního dvora Evropské unie (velkého senátu) ze dne 25. července 2017 C-585/16 ve věci *Alheto* (týkající se projednání v přiměřené lhůtě) dochází ke zkrácení lhůty pro rozhodnutí ministerstva vnitra po nabytí právní moci rozhodnutí soudu o zrušení rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany a vrácení k novému projednání a to z 6 na 3 měsíce.

Dále dochází k zohlednění rozsudku Soudního dvora Evropské unie (velkého senátu) ze dne 14. května 2019 ve spojených věcech C-391/16, C-77/17 a C-78/17 změnami v ustanovení § 15 odst. 3 azylového zákona. Podstatou uvedeného rozsudku je výklad ustanovení čl. 14 odst. 4 až 6 kvalifikační směrnice. V rozsudku Soudní dvůr uvádí, že výše uvedená ustanovení kvalifikační směrnice nejsou v rozporu ani s čl. 78 odst. 1 Smlouvy o fungování EU, který stanoví povinnost mít unijní azylovou politiku souladnou s Úmluvou o právním postavení uprchlíků ani s článkem 18 Listiny základních práv Evropské unie, který upravuje právo na azyl. Dochází tak k doplnění stávající transpozice kvalifikační směrnice.

Pro přezkum rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany je nutné dle práva Evropské unie zavést tzv. přezkum *ex nunc*. Jedná se o transpozici čl. 46 odst. 3 procedurální směrnice. Kapitola V procedurální směrnice, v níž je zařazen čl. 46 s nadpisem *právo na účinný opravný prostředek*, upravuje řízení o opravném prostředku. Podle odstavce 3 tohoto článku, členské státy pro dosažení souladu s odstavcem 1 zajistí, aby účinný opravný prostředek obsahoval úplné a *ex nunc* posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle kvalifikační směrnice, a to alespoň v řízeních o opravném prostředku u soudu prvního stupně.

Podle nově vkládaného ustanovení tak soudy v rámci přezkumu rozhodnutí správního orgánu ve věci mezinárodní ochrany budou zohledňovat i nové skutečnosti, které jsou ohraničeny jednak momentem časovým – musí jít tedy o takové nové skutečnosti, které jsou skutečně nové – tj. nastaly až po vydání rozhodnutí prvostupňovým orgánem a správní orgán je v rámci svého rozhodování nemohl zohlednit a dále momentem kvalitativním – musí jít o takové nové skutečnosti, které jsou důležité a vztahují se k důvodům pronásledování nebo hrozby vážné újmy v souladu s příslušnými ustanoveními zákona o azylu.

Jedná se o odchylku od obecného pravidla v soudním řádu správním.

Nová ustanovení zákona o azylu, která do jisté míry mění systém benefitů, které jsou poskytovány žadatelům o udělení mezinárodní ochrany, jsou v souladu s přijímací směrnicí¹³. Přijímací směrnice totiž upravuje povinný rozsah poskytovaných standardů, ale způsob poskytování benefitů je možné v jednotlivých členských státech nastavit velmi flexibilně dle potřeb a zvyklostí každého státu vázaného přijímací směrnicí.

Pokud jde o změny týkající se opravných prostředků proti rozhodnutí ministerstva vnitra a dalších souvisejících postupů ve správním soudnictví, tyto změny nejsou v rozporu s procedurální směrnicí. Navrhované změny nijak nesnižují standard pro přístup k soudu, naopak je tento přístup posílen tím, že se prodlužuje lhůta pro podání žaloby proti meritornímu rozhodnutí ministerstva vnitra ve standardním řízení.

¹³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (přepřacované znění)

Nově konstruovaný institut řízení v případě zvláštní situace je rovněž souladný s unijním právem, zejména s procedurální směrnici. Procedurální směrnice upravuje jak zrychlené řízení, tak řízení vedené na hranici, kterým se inspiroval, ač nejde o totožný institut. Institut řízení v případě zvláštní situace splňuje veškeré znaky, které procedurální směrnice předpokládá pro oba typy zrychleného řízení. Nutno dodat, že procedurální směrnice upravuje řízení pouze na vnější hranici, tudíž v tomto ohledu nemá řízení v případě zvláštní situace žádný „předobraz“ v unijním právu a je nutné považovat tento nový institut za výlučně národní úpravu.

K možnosti aplikovat koncept bezpečné země původu na celé území státu s výjimkou určitých území a slučitelnosti s právem EU:

Původní procedurální směrnice (2005/85/ES) ve svém čl. 30 odst. 1 umožňovala v případě bezpečné země původu určit jako bezpečnou pouze její část. Dále tato směrnice ve svém čl. 30 odst. 3 taktéž umožňovala určit zemi nebo její část za bezpečnou pro určitou skupinu osob. Avšak tato původní směrnice šla jinou cestou a snižovala standard ochrany pro osoby z určité části země nebo pro určité kategorie osob – **tedy země jinak „nebezpečná“ mohla být určena jako bezpečná pro určité kategorie osob nebo části území.** Aktuální směrnice tedy proto, že zvyšuje původní standardy, nepřejala tato ustanovení.

Dle názoru nizozemského nejvyššího správního soudu nelze pouze na základě toho, že ustanovení podobné čl. 30 původní procedurální směrnice (které ale navíc mířilo na jiné situace – viz výše) není do znění stávající směrnice zahrnuto, dovozovat, že označení země jako bezpečné země původu s výjimkou určité skupiny osob či určitého území je v rozporu se stávající procedurální směrnici. Ostatně ustanovení čl. 36 odst. 2 současné procedurální směrnice obsahuje flexibilní zmocnění: *„Členské státy dále ve vnitrostátních právních předpisech stanoví pravidla a úpravy týkající se použití pojmu bezpečné země původu.“*

Na podporu tohoto výkladu lze dále uvést praxi v jiných členských státech EU. Např. Nizozemí označuje bezpečné země původu s výjimkou určitých osob. Aktuálně platí výjimka pro LGBTI osoby v Alžírsku, Maroku, Senegalu, Togu, Trinidadu a Tobagu, Tunisku a na Jamajce.

Nadto, u bezpečných zemí původů Nizozemí nepovažuje za bezpečné ty regiony, které nejsou pod efektivní kontrolou státních orgánů. Z tohoto důvodu Nizozemí považuje Ukrajinu i Gruzii za bezpečné země původu s výjimkou regionů bez efektivní kontroly, tj. poloostrov Krym, části Doněcké a Luhanské oblasti na Ukrajině a Abcházii a Jižní Osetii v Gruzii. Jde tedy o stejné regiony, u kterých teritoriální výjimku uplatňuje i Česká republika. Mezi státy EU+ není územní ani osobní omezení ničím výjimečným.

To, zda jsou tyto výjimky v souladu se stávající procedurální směrnici, bylo v Nizozemí i předmětem soudního přezkumu. Nizozemský Nejvyšší odvolací soud pro správní záležitosti (The Dutch Council of State – obdoba Nejvyššího správního soudu) v několika svých rozsudcích shledal, že předmětné výjimky (osobní či územní) jsou zcela v souladu se současnou procedurální směrnici.

Adaptace nařízení ETIAS tak, jak je navrhována, zajistí efektivní aplikaci tohoto institutu na národní úrovni. Navržená úprava především určuje národní jednotku ETIAS a upravuje opravný prostředek proti prvostupňovému rozhodnutí ve věci cestovního povolení a řízení o něm.

Předkládaný návrh se dále částečně dotýká dalších unijních právních předpisů a nařízení, s nimiž je slučitelný, jde o:

- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnic 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS, v konsolidovaném znění;
- směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí;
- směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími;
- nařízení (ES) č. 1030/2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, v platném znění, tj. včetně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1954 ze dne 25. října 2017, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1030/2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí;
- nařízení Rady (ES) č. 2252/2004 ze dne 13. prosince 2004 o normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních pasech a cestovních dokladech vydávaných členskými státy, v platném znění;
- směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny;
- směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair;
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (přepracované znění);
- směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty, v konsolidovaném znění;
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/2226 ze dne 30. listopadu 2017, kterým se zřizuje Systém vstupu/výstupu (EES) pro registraci údajů o vstupu a výstupu a údajů o odepření vstupu, pokud jde o státní příslušníky třetích zemí překračující vnější hranice členských států, kterým se stanoví podmínky přístupu do systému EES pro účely vymáhání práva a kterým se mění Úmluva k provedení Schengenské dohody a nařízení (ES) č. 767/2008 a (EU) č. 1077/2011, v platném znění;

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1896 ze dne 13. listopadu 2019 o Evropské pohraniční a pobřežní stráží a o zrušení nařízení (EU) č. 1052/2013 a (EU) 2016/1624;
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 767/2008 ze dne 9. července 2008 o Vízovém informačním systému (VIS) a o výměně údajů o krátkodobých vízech mezi členskými státy (nařízení o VIS). Rozhodnutí Rady 2004/512/ES ze dne 8. června 2004 o zřízení Vízového informačního systému (VIS), v platném znění a Rozhodnutí Rady 2008/633/SVV ze dne 23. června 2008 o konzultačním přístupu určených orgánů členských států a Europolu do Vízového informačního systému (VIS) pro účely prevence, odhalování a vyšetřování teroristických trestných činů a jiných závažných trestných činů, v platném znění.

Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Návrh zákona není v rozporu se žádnými mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, a je plně slučitelný s právem Evropské unie.

V navrhované právní úpravě dochází k zlepšení právního postavení cizinců ve vztahu k čl. 8 Úmluvy týkající se práva na respektování soukromého a rodinného života. V hlavě III. dílu 4 oddílu 3 zákona o pobytu cizinců dochází ke zrušení požadavku absolutní nepřetržitosti pobytu v případě žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu, o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia, vědeckého výzkumu, investování, zaměstnanecké karty a modré karty pro cizince, kteří na území pobývali na vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu, pobývali-li na území po dobu nejméně 3 let. Tito cizinci tedy budou moci krátkodobě opustit území, což je pro ně příznivější než dosavadní absolutní nemožnost vycestovat z území ČR. Obdobně dochází ze stejných důvodů k vypuštění podmínky nepřetržitosti v § 45 odst. 3 a 4 zákona o pobytu cizinců v případech úmrtí nositele oprávnění ke sloučení rodiny a rozvodu s ním.

Podle čl. 5 odst. 4 Evropské úmluvy o lidských právech má každý, kdo byl zbaven svobody, právo podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti jeho zbavení svobody a nařídil propuštění, je-li zbavení svobody nezákonné. Účelem tohoto ustanovení je jednak umožnit osobě zbavené osobní svobody obrátit se na soud, aby přezkoumal, zda toto zbavení svobody bylo zákonné. Zároveň však podle ESLP toto ustanovení „obsahuje procesní záruku mimo jiné proti pokračování zajištění, které – jakkoli bylo původně nařízeno v souladu se zákonem – se posléze mohlo stát nezákonným a nedůvodným.“¹⁴ Možnost cizince iniciovat urychlený a periodický soudní přezkum zákonnosti zajištění v přiměřených intervalech je proto nezbytná k tomu, aby dotyčná osoba nebyla vystavena nebezpečí, že zůstane zadržována i dlouho poté, co její zbavení svobody přestalo být ospravedlnitelné.¹⁵ Z toho vyplývá, že „soudní přezkum má být nastaven tak, aby bylo možno zohlednit i změny, v jejichž důsledku se původně zákonné omezení osobní svobody stalo nezákonným.“¹⁶

14 Srov. rozsudek ESLP ve věci *Shishkov proti Bulharsku* ze dne 9. 1. 2003, stížnost č. 38822/97, bod 88.

15 Tamtéž.

16 Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. září 2019, č. j. 9 Azs 193/2019 – 48, bod 37.

Pravidelný soudní přezkum trvání důvodů zajištění cizince má být v současnosti umožněn právě kombinací možnosti podání žaloby proti rozhodnutím o zajištění a o prodloužení doby zajištění a žaloby proti rozhodnutí policie o nepropuštění ze zařízení.

Do konce roku 2013 bylo možné iniciovat soudní přezkum žalobou podle § 200o až § 200u zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, který umožňoval cizinci obrátit se přímo na soud s návrhem, aby nařídil jeho propuštění na svobodu z důvodu, že nejsou splněny podmínky pro trvání jeho zajištění. Podle § 200t se mohl cizinec domáhat ze stejných důvodů dalšího přezkoumání zákonnosti trvání zajištění nejdříve po uplynutí tří týdnů od právní moci rozhodnutí, kterým soud jeho dřívější návrh zamítl.

Tuto právní úpravu v minulosti Nejvyšší správní soud označil za zcela odpovídající požadavkům vyplývajícím z čl. 5 odst. 4 Evropské úmluvy o lidských právech.¹⁷ Zároveň konstatoval, že soudní přezkum rozhodnutí o zajištění i rozhodnutí o prodloužení doby trvání zajištění, který sice je urychlený a účinný, sám o sobě nepředstavuje dostatečnou záruku periodicity soudního přezkumu, pokud zákon umožňuje prodloužení doby trvání zajištění o delší časový úsek, během něhož nebude vydáno žádné rozhodnutí podléhající soudnímu přezkumu.¹⁸

Aby byl dodržen požadavek na periodicitu soudního přezkumu omezení osobní svobody, musí mít cizinec (v případě neexistence automatického soudního přezkumu omezení svobody) možnost iniciovat takový přezkum v rozumných intervalech. Za dobu, která představuje rozumný interval, NSS v minulosti ve vztahu k zajištění cizince označil tři týdny¹⁹, resp. jeden měsíc.²⁰

Na to, že nemožnost podat žádost o propuštění ze zajištění může mít za následek nenaplnění požadavku pravidelnosti soudního přezkumu zajištění cizince, v minulosti poukázal i Nejvyšší správní soud: „Nedostatky v pravidelnosti soudního přezkumu mohou totiž vzniknout teprve tehdy, pokud cizinec nebude moci podat žádost podle § 129a zákona o pobytu cizinců ve lhůtě, jež umožňuje účinný soudní přezkum zákonnosti zajištění v jeho průběhu. Právě tato lhůta je svou podstatou významná pro posouzení pravidelnosti soudního přezkumu zákonnosti zajištění. Uvedené naopak a priori neplatí pro délku doby zajištění stanovenou správním orgánem podle § 125 odst. 1 a 3 zákona o pobytu cizinců.“²¹

Citovaný rozsudek navíc přímo odkazuje na povinnost správního orgánu zabývat se žádostí o propuštění ze zajištění i v případě, že nedošlo k uplynutí lhůt podle § 129a odst. 3 zákona o pobytu cizinců, pokud by jinak došlo k porušení práva na pravidelný přezkum rozhodnutí: „Pokud by zajištěný cizinec podal žádost o propuštění ze zařízení dříve než po uplynutí lhůty podle § 129a odst. 3 zákona o pobytu cizinců, s odůvodněním, že lhůta neumožňuje účinný a pravidelný soudní přezkum, nelze a priori vyloučit, že by správní orgán žádost s ohledem na čl. 5 odst. 4 Evropské úmluvy musel věcně projednat, ačkoliv by nebyla splněna podmínka uplynutí lhůt dle citovaného ustanovení.“

Pro naplnění tohoto požadavku je nezbytné, aby zákon výslovně upravoval možnost cizince požádat v průběhu jeho zajištění o propuštění ze zařízení a rovněž aby upravoval možnost obrátit se na soud v případě, že takové žádosti nebude vyhověno. Dochází tedy ke změně

17 Tamtéž.

18 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. února 2012, č. j. 7 As 17/2012 – 36.

19 Tamtéž.

20 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. září 2012, č. j. 7 As 97/2012-26.

²¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. května 2016, č. j. 5 Azs 228/2015 – 63.

tohoto ustanovení (a odpovídajících ustanovení v zákoně o azylu) tak, že cizinec může požádat o přezkum trvání důvodů zajištění kdykoli, a kdykoli z nových důvodů může tuto žádost opakovat; z právních důvodů ji může podat až po uplynutí jednoho měsíce od rozhodnutí o poslední žádosti – vychází ze zde z právní úpravy přezkumu trvání důvodů vazby z trestním řádu.

Dle dosavadního výkladu textu zákona o pobytu cizinců, osoba umístěná v přísném režimu zařízení pro zajištění cizinců má nárok na návštěvu advokáta či zástupce právnické osoby, který prokáže, že předmětem její činnosti je oprávnění poskytovat právní pomoc cizincům, ovšem pouze za přítomnosti policie. Uvedený výklad je však rozporný s úmyslem zákonodárce i s dalšími principy vyplývajícími z vnitrostátní i evropské judikatury a dále ze standardů Evropského výboru pro prevenci mučení a nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání (CPT). Přístup osob omezených na svobodě k právní pomoci je jedním z důležitých principů prevence špatného zacházení. Za součást práva na přístup k právnímu zástupci přitom CPT označil i právo setkat se s ním bez přítomnosti třetí osoby²². Proto je v zákoně o pobytu cizinců měněna dikce příslušného ustanovení.

Nová úprava v zákoně o pobytu cizinců, zejména § 170 odst. 7, respektuje mezinárodní závazky České republiky vyplývající z čl. 2 až 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) týkající se mimo jiné hlavně zásady *non-refoulement*, tj. principu nenavrácení osob do zemí, v nichž by mohly být vystaveny nebezpečí mučení, krutého či nelidského zacházení nebo trestu na základě své rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo na základě svého politického přesvědčení. Podle nové úpravy správní orgán bude povinen přihlížet ke skutečnostem, které by mohly případně znamenat ohrožení podle těchto článků Úmluvy. Cílem je však zabránit situacím, kdy až v rámci odvolacího řízení je účelově tvrzeno navázání rodinného či soukromého života na území.

K navrhované úpravě řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti. „Každý má právo na státní příslušnost a nikdo nesmí být svévolně zbaven státní příslušnosti ani práva svou státní příslušnost změnit“. Článek 15 Všeobecné deklarace lidských práv z roku 1948 tímto uděluje každé osobě právo na zákonný vztah se státem. Státní příslušnost nebo státní občanství představuje přímý vztah, právní pouto mezi jednotlivcem a státem, jenž mu zajišťuje mnohá občanská a politická práva, mimo jiné i právo na ochranu ze strany státu. V současné době, i přes existenci norem mezinárodního práva, které tuto problematiku upravují, miliony lidí na celém světě státní občanství nemají. Okolnosti vedoucí k odpírání státního občanství jsou rozličné, např. konflikt několika zákonů, změna státního území, nedostatečná právní úprava manželství, postup administrativního orgánu, diskriminace, nedostatky v záznamu o narození, pozbytí nebo vzdání se státního občanství.

Základním stavebním kamenem mezinárodněprávní úpravy týkající se osob bez státní příslušnosti je Úmluva o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954 (dále jen „Úmluva“). Úmluva definuje v čl. 1 osobu bez státní příslušnosti jako osobu, kterou „žádný stát podle svých právních předpisů nepovažuje za svého občana.“ Úmluva dále vymezuje určitý minimální standard rozsahu práv, která jsou smluvní státy povinny osobám bez státní příslušnosti poskytnout. Tato Úmluva z roku 1954 má společnou historii přípravných prací

²² Rada Evropy, Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. *Přístup k právnímu zástupci jako prostředek prevence špatného zacházení. Výňatek z 21. všeobecné zprávy CPT, publikované v roce 2011*, [online]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16806ccd17>.

s Úmluvou o právním postavení uprchlíků z roku 1951 (dále jen „Ženevská úmluva“). Pozornost věnovaná Úmluvě z roku 1954 však byla po jejím přijetí nepoměrně menší, než tomu bylo v případě Ženevské úmluvy. Důsledkem je, že prakticky nedošlo k rozvinutí výkladu a aplikace Úmluvy z roku 1954. I přes rozhodnutí normotvůrců rozdělit právní úpravu postavení uprchlíků a osob bez státní příslušnosti do dvou samostatných mezinárodních smluv zůstaly koncepce i struktura obou úmluv velmi podobné. Jejich text je téměř totožný. Rozdíly jsou následující:

- úprava čl. 1 vymezující definici osob spadajících pod rozsah dané úmluvy,
- čl. 15 (sdružovací právo) a čl. 17 (právo vykonávat placené zaměstnání) mají v Úmluvě z roku 1954 oproti Ženevské úmluvě nižší standard, jenž je třeba přiznat, a to standard „co nejpříznivějšího zacházení“ (*as favourable as possible*) – oproti tomu Ženevská úmluva stanoví „nejpříznivější zacházení“ (*most favourable*),
- Úmluva z roku 1954 nezakotvuje zásadu *non-refoulement* obsaženou v čl. 33 odst. 1 Ženevské úmluvy, a
- Úmluva z roku 1954 neobsahuje úpravu zabraňující postihu za nezákonný vstup na území obsaženou v čl. 31 Ženevské úmluvy.

Úmluva z roku 1954 (podobně jako Ženevská úmluva) neobsahuje procesní úpravu. Je tedy ponecháno na smluvních státech, jakou procesní formu a postup pro implementaci svých závazků dle Úmluvy zvolí. Za účelem řádné implementace závazků vyplývajících z Úmluvy tak musejí a) identifikovat osoby, které se nacházejí na území státu a které spadají pod osobní rozsah Úmluvy, a b) poskytnout jim příslušná práva. Identifikace osob naplňujících definici osoby bez státní příslušnosti by bez procesní úpravy byla možná jen obtížně; proto je nutné buď přijmout novou procesní úpravu, nebo jednoznačně určit, která vnitrostátní procesní úprava bude pro identifikaci osob bez státní příslušnosti zvolena. Ostatně stejným způsobem je řešena situace i u Ženevské úmluvy.

Rozhodnutí o tom, že konkrétní osoba je osobou bez státní příslušnosti v souladu s Úmluvou z roku 1954, je deklaratorním aktem, stejně jako rozhodnutí o tom, že konkrétní osoba je uprchlíkem podle definice v Ženevské úmluvě. Z hlediska práv garantovaných Úmluvou z roku 1954 platí, že Úmluva je (stejně jako Ženevská úmluva) založena na postupné gradaci práv osob bez státní příslušnosti, která narůstají s plynutím času a stupněm vazby dotyčné osoby na hostitelský stát. Úmluva tak rozlišuje celkem pět základních kategorií práv, která náleží

1) všem osobám bez státní příslušnosti nacházející se v jurisdikci příslušného státu – čl. 12 (Osobní status), čl. 13 (Movitý a nemovitý majetek), čl. 16 odst. 1 (přístup k soudům), čl. 20 (přídělový systém), čl. 22 (vzdělání), čl. 25 (správní pomoc) a čl. 32 (naturalizace),

2) osobám bez státní příslušnosti nacházející se fyzicky na území příslušného státu (*within their territories*) – čl. 4 (svoboda vyznání), čl. 27 (doklad totožnosti),

3) osobám bez státní příslušnosti zákonně se zdržující na území příslušného státu (*lawfully in their territories*) – čl. 18 (samostatná výdělečná činnost), čl. 26 (svoboda pohybu) a čl. 31 (ochrana před vyhoštěním),

4) osobám bez státní příslušnosti zákonně pobývajícím na území daného státu (*lawfully staying in their territories*) – čl. 15 (sdružovací právo), čl. 17 (zaměstnání), čl. 19 (svobodná

povolání), čl. 21 (bydlení), čl. 23 (veřejná podpora), čl. 24 (pracovníprávní předpisy a sociální zabezpečení) a čl. 28 (cestovní doklady), a

5) osobám bez státní příslušnosti schopným prokázat trvalý pobyt (*habitual residence*) – čl. 14 (autorská práva a duševní vlastnictví) a čl. 16 odst. 2 (právo na právní pomoc v souvislosti s přístupem k soudu).²³

Česká republika k Úmluvě z roku 1954 přistoupila dne 19. května 2004 a učinila při tom výhradu (nepřesně označenou jako prohlášení), podle níž průkaz totožnosti dle čl. 27 a cestovní doklad dle čl. 28 úmluvy budou vydávány pouze osobám bez státní příslušnosti, kterým byl v České republice povolen trvalý pobyt. K čl. 23, který upravuje veřejnou podporu a pomoc, a čl. 24 písm. a), který upravuje odměňování a pracovní podmínky, pak upřesňuje, že budou aplikovány v rozsahu, v jakém to umožňují vnitrostátní právní předpisy.²⁴

Vedle Úmluvy z roku 1954 jsou pro právní postavení osob bez státní příslušnosti a zacházení s nimi relevantní rovněž další mezinárodní lidskoprávní závazky, které pro Českou republiku vyplývají ať už z univerzálních (zejména Úmluva o právech dítěte, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Úmluva o omezení případů bezdomovectví) či regionálních (zejména Evropská úmluva o lidských právech, Evropská sociální charta, Evropská úmluva o státním občanství) mnohostranných smluv.

K případům týkajícím se osob bez státní příslušnosti se opakovaně v různých souvislostech vyslovil mimo jiné Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“). Několik případů se týkalo čl. 5 Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen „EÚLP“) v souvislosti s detencí osob bez státní příslušnosti za účelem vyhoštění. Jedná se například o případy *Mainov proti Rusku*²⁵ nebo *Kim proti Rusku*²⁶. V obou případech ESLP shledal porušení čl. 5, poukázal na absenci reálného předpokladu naplnění účelu zajištění v situaci, kdy fakticky nebylo možné realizovat vyhoštění, neboť se jednalo o osoby bez státní příslušnosti a žádný stát nebyl ochoten je přijmout. Další případy se týkaly práva na soukromý a rodinný život chráněného čl. 8 EÚLP. V případě *Ramadan proti Maltě*²⁷ ESLP rozhodoval o tom, zda čl. 8 chrání právo na státní občanství, přičemž dospěl k závěru o neporušení čl. 8. Poměrně přelomovým rozhodnutím je pak nedávný rozsudek ve věci *Hoti proti Chorvatsku*²⁸, kde ESLP konstatoval porušení práv

²³ Srov. též tamtéž, odst. 132-139.

²⁴ Plné znění prohlášení České republiky učiněného při přistoupení k Úmluvě je následující:

„1. Průkaz totožnosti podle článku 27 Úmluvy bude vydáván pouze osobám bez státní příslušnosti, jimž byl povolen trvalý pobyt na území České republiky v souladu s jejími vnitrostátními právními předpisy.

2. Článek 23 Úmluvy bude aplikován v rozsahu, v jakém to umožňují vnitrostátní právní předpisy České republiky.

3. Článek 24 odstavce 1 (b) bude aplikován v rozsahu, v jakém to umožňují vnitrostátní právní předpisy České republiky.

4. Cestovní doklad podle článku 28 Úmluvy bude vydáván osobám bez státní příslušnosti, jimž byl povolen trvalý pobyt na území České republiky v souladu s jejími vnitrostátními právními předpisy. Těmto osobám bude vydáván, cizinecký pas, ve kterém bude uvedeno, že držitel je osobou bez státní příslušnosti ve smyslu Úmluvy z 28. září 1954.“

²⁵ Rozsudek ESLP ze dne 15. 5. 2018, stížnost č. 11556/17.

²⁶ Rozsudek ESLP ze dne 17. 7. 2014, stížnost č. 44260/13.

²⁷ Rozsudek ESLP ze dne 17. 10. 2016, stížnost č. 76136/12.

²⁸ Rozsudek ESLP ze dne 26. 4. 2018, stížnost č. 63311/14.

chráněných čl. 8 EÚLP v situaci, kdy stát neumožnil osobě bez státní příslušnosti ani po mnoha letech života na území zákonně upravit (regularizovat) pobyt, aby mohla vést soukromý život.²⁹

Návrh zákona tedy není v rozporu se žádnými mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána, a je plně v souladu s právem Evropské unie.

Předpokládaný hospodářský a finanční dosah

Dopady na mezinárodní konkurenceschopnost České republiky

Návrh zákona jako celek je neutrální ve vztahu k dopadům na mezinárodní konkurenceschopnost České republiky. Jinými slovy nebyly identifikovány ani pozitivní ani negativní dopady na mezinárodní konkurenceschopnost České republiky.

Dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty

Aktivace **řízení v případě zvláštní situace** by bezesporu měla dopady na státní rozpočet, popřípadě na ostatní veřejné rozpočty, které v současné době nelze určit, protože tyto nároky budou odvislé od počtu osob, kterých by se řízení v případě zvláštní situace dotklo. Předpokládá se však, že pokud by bylo řízení v případě zvláštní situace aktivováno, bylo by nutné s vedením řízení v případě zvláštní situace počítat v rámci nárokování finančních prostředků nutných pro zvládnutí nastalé krizové situace. Takto nárokované finanční prostředky by byly využity jak pro zajištění příslušných materiálních standardů, včetně nutné zdravotní popřípadě psychologické péče, tak pro zvýšené nároky na zajištění bezplatného právního poradenství a nutného tlumočení. Dále by bylo nutné počítat s financováním zvýšených personálních a souvisejících nároků jak v řízení prvostupňovém, tak v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu prvního stupně.

Níže jsou popsány odhadované náklady na implementaci nařízení ETIAS do praxe.

Zajištění finančních prostředků na tuto implementaci není úkolem tohoto materiálu předkládaného vládě. Bude/je řešeno v samostatných nelegislativních materiálech předkládaných vládě:

- a) materiál k navýšení početního stavu příslušníků Policie ČR,
- b) materiálem „Program pro implementaci vnitrostátních částí informačního systému EU v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí (Program eu-INIS)“ č. j. OVA 84/20.

²⁹ ESLP zde v případě týkajícím se osoby bez státní příslušnosti, jejíž pobyt na území byl řadu let fakticky tolerován, dovodil, že státy mají pozitivní povinnost vyplývající z čl. 8 EÚLP mít k dispozici „účinné a dostupné procedury“, které stěžovateli umožní, aby byl určen jeho pobyt a status s náležitým zohledněním práv plynoucích z ochrany soukromého života dle čl. 8 Úmluvy. Srov. rozsudek ESLP v případě *Hoti proti Chorvatsku*, odst. 141. Skutečnost, že se jednalo o osobu bez státní příslušnosti – přestože za ni chorvatskými orgány nebyla nikdy oficiálně uznána – přitom hrála v hodnocení ESLP významnou roli (ESLP v rozsudku odkázal rovněž na závazky států dle Úmluvy z roku 1954). Srov. zejména odst. 65, 110, 117, 126 a 136-138 rozsudku.

Adaptace nařízení ETIAS, která přináší finanční náklady, do českých právních předpisů musí být - s ohledem na hrozbu uložení sankcí - provedena.

Národní jednotka ETIAS³⁰: Vytvoření národní jednotky ETIAS si vyžádá navýšení systemizovaných míst Policie ČR, Ředitelství služby cizinecké policie, o 16 policistů, z nichž je započítáno jedno systemizované místo v manažerské pozici (9. platová třída) v jednosměnném provozu a 15 systemizovaných míst (8. platová třída) v nepřetržitém provozu (24/7) a 1 systemizované místo občanského zaměstnance (8. platová třída), což představuje náklady ve výši cca 13,2 mil. Kč ročně na platové výdaje, včetně odvodů a FKSP. Investiční náklady na vytvoření národní jednotky ETIAS, kde se předpokládá dodavatelský způsob vybudování, se odhadují na 80 mil. Kč do roku 2022 (počítá se s financováním z EU prostřednictvím fondu pro vnitřní bezpečnost). Zde se jedná o investiční prostředky, z nichž největší část, tj. cca 50 mil. Kč., bude potřeba v roce 2021. Počínaje rokem 2022 bude nutno každoročně vyčlenit finanční neinvestiční prostředky v odhadované výši 15 mil. Kč na zajištění technické podpory provozu národní jednotky ETIAS.

Řízení o opravném prostředku: Řízení o opravném prostředku (nové posouzení důvodů) si vyžádá navýšení systemizovaných služebních míst Ministerstva vnitra o 10 míst, z nichž jsou počítána dvě služební místa ve 13. platové třídě, 7 služebních míst ve 12. platové třídě a jedno služební místo v 9. platové třídě.

Celkové náklady pro první rok činí 7 334 292 Kč:

- z toho 6 904 292 Kč
 - objem prostředků na platy na 10 služebních míst ve výši 4 690 200 Kč a povinné pojistné a FKSP 1 679 092 Kč,
 - provozní náklady ve výši 135 000 Kč,
 - roční pronájem kancelářských prostor 400 000 Kč,
- 430 000 Kč s jednorázovým vlivem na státní rozpočet - vybavovací náklady včetně pořízení.

Celkové náklady pro roky následující s trvalým vlivem jsou 6 904 292 Kč:

- objem prostředků na platy na 10 služebních míst ve výši 4 690 200 Kč a povinné pojistné a FKSP 1 679 092 Kč,
- provozní náklady ve výši 135 000 Kč,
- roční pronájem kancelářských prostor 400 000 Kč.

Navrhované navýšení počtu systemizovaných míst o 10 služebních míst souvisí s nutným manuálním zpracováním určitého počtu žádostí o cestovní povolení, které budou České republice postoupeny z centrální úrovně na základě určení, že Česká republika je příslušným členským státem k manuálnímu zpracování a rozhodnutí o žádosti o konkrétní cestovní povolení. Článek 25 nařízení ETIAS stanoví postup, kterým je určen odpovědný členský stát pro manuální zpracování žádosti o cestovní povolení. Původní návrh nařízení počítal s tím, že

³⁰ Vzhledem k tomu, že účinnost navrhovaných ustanovení zákona o pobytu cizinců na území České republiky, která adaptují nutná ustanovení nařízení ETIAS do národního právního řádu, bude odvislá od data zprovoznění systému ETIAS, náklady v prvním roce budou stanoveny poměrnou částí z uvedených částek, a to podle doby účinnosti novely v prvním kalendářním roce.

odpovědným členským státem za manuální zpracování žádosti o cestovní povolení bude členský stát prvního vstupu. V případě České republiky byl odhadovaný počet žádostí zhruba 75 000 žádostí za jeden rok. V tomto ohledu bylo dále odhadováno cca 60 000 zamítnutí vydání cestovního povolení, prohlášení cestovního povolení za neplatné nebo zrušení cestovního povolení za jeden rok. Nicméně během vyjednávání konečné podoby nařízení ETIAS došlo k preferenci vkládaných údajů do jiných informačních systému (např.: SIS, VIS, Eurodac) pro určení odpovědného členského státu k manuálnímu zpracování žádosti o cestovní povolení. Vzhledem k počtu údajů, které jsou Českou republikou vkládány do již zmíněných rozsáhlých informačních systémů, se počet žádostí, které budou muset být Českou republikou zpracovány, jeví dokonce vyšší než původní odhady. Stále však platí, že počet podaných odvolání proti těmto rozhodnutím nelze v tuto chvíli přesně odhadnout.

S ohledem na předpokládané zatížení plynoucí z manuálního zpracování žádostí o cestovní povolení a související odvolání je navrhovaný počet nových 10 služebních míst považován za adekvátní. Navrhované (a nařízením ETIAS předpokládané) řízení o opravném prostředku bude správním řízením *sui generis* (viz nově navrhované ustanovení § 180l až 180n zákona o pobytu cizinců na území České republiky), jedná se o komplexní zajišťování uvedené problematiky a je tedy nutné, aby toto řízení prováděly vysokoškolsky vzdělané osoby a byly zařazeny do 12. platové třídy. Dvě nová systemizovaná služební místa ve 13. platové třídě, na kterých bude zajištěna tvorba celostátních resortně závazných předpisů se zásadními dopady na tvorbu a realizaci celostátní migrační politiky s dopadem na ochranu vnějších hranic České republiky a Evropské unie, tato místa jsou zároveň plánovaná jako pro vedoucího a jeho zástupce a jedno služební místo v 9. platové třídě na zajišťování výkonu věcně souvisejících odborných služebních agend v této problematice.

Předpokládá se, že výše uvedené celkové náklady budou uplatněny při zpracování návrhu rozpočtu na rok 2021 a dále na roky následující, bude-li to nutné pro zajištění plnění povinností ČR vůči EU v rámci zajištění implementace nařízení o ETIAS.

Vzhledem k tomu, že adaptace nařízení ETIAS se stane součástí zákona o pobytu cizinců, v němž je již mechanismus vynucování **povinností dopravců**, pokud jde o státní příslušníky třetích zemí, kteří podléhají vízové povinnosti, účinně řešen, je zřejmé, že tyto nástroje budou využity obdobně i pro nově konstituované právní vztahy v případech státních příslušníků třetích zemí, kteří budou podléhat povinnosti mít cestovní povolení v souladu s nařízením ETIAS. Z tohoto důvodu není nutné stanovovat výši a zdroje finančních prostředků pro realizaci této oblasti, neboť bude využito stávající struktury, včetně personálního, věcného a finančního zajištění.

Dopad navrhované úpravy na podnikatelské prostředí České republiky

Jestliže letecký dopravce poruší zákaz dopravit z území státu, který není smluvním státem, na území cizince, který nemá platné cestovní povolení, pokud je povinen jej mít podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240, dopustí se přestupku, za který lze podle § 157 odst. 8 písm. a) zákona o pobytu cizinců uložit pokutu v obdobné výši jako v případě, kdy tento dopravce na území dopraví cizince bez víza, je-li k pobytu nezbytné.

Sociální dopady navrhované úpravy

Žádný dopad do sociální oblasti nebyl identifikován.

Dopady na životní prostředí

Navrhovaná úprava nebude mít za následek žádné dopady na životní prostředí.

Dopady navrhované úpravy ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Dochází k několika úpravám v ustanovení § 71 zákona o azylu. Ustanovení § 71 zákona o azylu upravuje rozsah údajů, které jsou nezbytné pro vedení řízení ve věci mezinárodní ochrany a rovněž jsou vedeny nezbytné údaje o osobách, kterým byla mezinárodní ochrana již udělena. Kromě několika drobnějších změn, které toto ustanovení zesouladňují s ustálenou praxí, dochází k rozšíření účelu vedení konkrétních údajů, a to o osobách, kterým byla mezinárodní ochrana již udělena. Je nezbytné ty údaje, které jsou nyní uchovávány, přičemž rozsah uchovávaných údajů se nijak nemění, použít i pro generálního poskytovatele integračních služeb, kterým je v souladu s ustanovením § 92c zákona o azylu Správa uprchlických zařízení.

Dále dochází ke dvěma změnám, které upravují náležitosti průkazu o povolení k pobytu pro osoby, kterým byla udělena mezinárodní ochrana. Povinnost vydávat průkaz o povolení k pobytu ve formě průkazu s biometrickými údaji vychází z nařízení Rady (ES) č. 1030/2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, aktuálně jde o nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1954 ze dne 25. října 2017, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1030/2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí. V této souvislosti byla odstraněna duplicita s uvedeným nařízením, které požaduje ve svých obecných ustanoveních, aby ve vydaném průkaze byla uvedena forma udělené mezinárodní ochrany. Dále se v případě osob s udělenou doplňkovou ochranou již nebude do průkazu o povolení k pobytu zaznamenávat adresa bydliště, a to z důvodu častých změn a nutnosti platit za každou změnu správní poplatek – tato změna reflektuje podobnou změnu v zákoně o pobytu cizinců. Osobní údaje budou v této souvislosti požadovány v totožném rozsahu, a tak nelze shledat žádný dopad právní úpravy ani na ochranu osobních údajů ani na soukromí cizince.

Dopady ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů vychází již z nařízení ETIAS. U navrhované právní úpravy nebyly shledány dopady na ochranu osobních údajů ani na soukromí cizince nad rámec dopadů, které má nařízení ETIAS.

Problematika uchovávání a ochrany osobních údajů v systému ETIAS je upravena v čl. 54 až 70 nařízení ETIAS.

Na zpracovávání osobních údajů prováděné Evropskou agenturou pro pohraniční a pobřežní stráž a agenturou eu-LISA se použije nařízení (ES) č. 45/2001.

Na zpracování osobních údajů prováděné národními jednotkami ETIAS posuzujícími žádosti, pohraničními orgány a imigračními orgány se použije nařízení (EU) 2016/679.

V případech, kdy zpracování osobních údajů národními jednotkami ETIAS provádějí příslušné orgány posuzující žádosti pro účely prevence, odhalování nebo vyšetřování teroristických trestných činů či jiných závažných trestných činů, se použije směrnice (EU) 2016/680.

V případech, kdy národní jednotka ETIAS rozhoduje o vydání či zrušení cestovního povolení, jeho prohlášení za neplatné nebo zamítnutí žádosti o ně, se použije nařízení (EU) 2016/679.

Na zpracovávání osobních údajů prováděné určenými orgány členských států pro účely prevence, odhalování a vyšetřování teroristických trestných činů nebo jiných závažných trestných činů se použije směrnice (EU) 2016/680.

Na zpracovávání osobních údajů prováděné Europlem podle článků 29 a 53 nařízení ETIAS se použije nařízení (EU) 2016/794.

Zhodnocení korupčních rizik

Navrhované úpravy v zákoně o azylu, zákoně o pobytu cizinců i dalších souvisejících zákonech nebudou mít negativní dopad ve vztahu ke korupčním rizikům.

Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Návrh jako celek bude mít pozitivní dopady na bezpečnost státu, protože dochází k některým změnám, které budou mít vliv na lepší řízení migrace všeho druhu v České republice. Zejména půjde o institut řízení v případě zvláštní situace, kdy zavedení tohoto institutu do národního práva vychází z jednoho doporučení Auditů národní bezpečnosti

II. Zvláštní část

ČÁST PRVNÍ

Změna zákona o azylu

K bodu 1 - § 2 odst. 1 písm. b)

Vzhledem k přetrvávajícím aplikačním a interpretačním problémům je navrhováno doplnění do jedné ze základních definic zákona o azylu, kdo je považován za žadatele o udělení mezinárodní ochrany. Pokud je na území České republiky předávána osoba (cizinec), který spadá do působnosti tzv. dublinského nařízení³¹ a jeho žádost o udělení mezinárodní ochrany byla v minulosti na území České republiky posouzena věcně, tato osoba při předání do České republiky nemá postavení žadatele o udělení mezinárodní ochrany. Věcným posouzením žádosti o udělení mezinárodní ochrany se rozumí rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany, ale také rozhodnutí o zamítnutí žádosti o udělení mezinárodní ochrany jako zjevně nedůvodné. Automatické postavení žadatele o udělení mezinárodní ochrany bude mít i osoba, která v České republice o mezinárodní ochranu nikdy nepožádala, ale Česká republika je státem odpovědným dle kritérií daných dublinským nařízením. Např. půjde o kritérium vydaného víza nebo sloučení rodiny, ale mohou nastat i situace jiné. Obecně půjde o take charge situace podle čl. 18 odst. 1 písm. a) dublinského nařízení.

Jinými slovy, Česká republika musí dostát své povinnosti členského státu příslušného k posouzení důvodů, které cizinec uvedl v rámci své žádosti o mezinárodní ochranu. Věcným rozhodnutím by nepochybně bylo i rozhodnutí o přiznání statusu azylanta nebo osoby požívající doplňkové ochrany, nicméně v kontextu dublinského systému není tato situace relevantní, neboť osoby s uděleným statutem nespádají do působnosti dublinského nařízení. Automatické postavení žadatele o udělení mezinárodní ochrany bude mít pouze cizinec, který je přebírán na území České republiky právě za účelem věcného posouzení důvodů žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Právní postavení cizince a nikoliv žadatele o udělení mezinárodní ochrany ze zákona v době předání na území České republiky nebrání tomu, aby taková osoba o udělení mezinárodní ochrany v České republice požádala.

Jde o jasné promítnutí čl. 18 dublinského nařízení do národního práva. Článek 18 stanoví, za jakých podmínek je příslušný členský stát povinen v konkrétním případě posoudit podanou žádost o udělení mezinárodní ochrany nebo dokončit její posuzování. Jde o případy, kdy žádost o udělení mezinárodní ochrany nebyla dosud věcně posouzena žádným členským státem. Na druhou stranu v případech, kdy byla žádost o udělení mezinárodní ochrany již věcně posouzena, je příslušný členský stát cizince povinen přijmout zpět na své území, ale pouze za účelem realizace opuštění území členských států, resp. Schengenského prostoru. Bylo by nadbytečné a proti smyslu celého procesu posuzování konkrétního azylového případu, aby osoby, které jsou přebírány zpět na území České republiky po proběhlém azylovém řízení, kde byly posouzeny důvody pro žádost o mezinárodní ochranu, byly považovány za žadatele o mezinárodní ochranu ex lege.

K bodům 2 – k § 2 odst. 1 písm. g)

³¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (přepřacované znění)

Provádí se zpřesnění transpozice stávající procedurální směrnice a upravuje se zejména definice dalších opakovaných žádostí o udělení mezinárodní ochrany. Pokud jde o definici další opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany, tato míří lepší a jasnější promítnutí procedurální směrnice, která požaduje, aby v řízení o mezinárodní ochraně vedené v členském státě příslušném podle dublinského nařízení byla žádost o mezinárodní ochranu vždy alespoň jednou věcně posouzena, tj. byly posouzeny důvody, které konkrétní osoba v rámci své žádosti uvádí. Ustanovení je dále rozčleněno z důvodu větší přehlednosti.

K bodům 3, 14, 23 a 24 – k § 2 odst. 1 písm. j), § 10 odst. 2 písm. f), § 13 odst. 2 písm. a), § 13 odst. 3, § 14b odst. 2 písm. a) a k § 14b odst. 3.

Vzhledem k opakujícím se nejasnostem mezi adresáty normy se navrhuje pojem „partner“ nahradit pojmem „registrovaný partner“. Obsah předmětné definice se nijak nemění. Stále zákon o azylu v tomto ustanovení definuje svazek dvou osob stejného pohlaví. Cílem této změny je jasněji rozlišit partnerství stejnopohlavních párů od soužití druh/družka, které pro zákon o azylu není tak relevantní jako pro jiné právní úpravy. Změna je reakcí na časté dotazy adresátů normy.

Změny v dalších dotčených ustanoveních jsou pouze legislativně-technického charakteru a vyplývají ze změny v definici.

K bodu 4 - § 2 odst. 2

Zpřesňuje se definice azylanta, tedy osoby, které byla udělena mezinárodní ochrana formou azylu. S právním postavením azylanta jsou v právním řádu České republiky spojena rozličná práva a povinnosti, proto je nutné jasně stanovit časový okamžik, odkdy občan třetího státu je považován za azylanta. Právní účinky rozhodnutí nastávají doručením, tj. předáním předmětného rozhodnutí. Právní postavení azylanta tedy trvá i po dobu běhu lhůty pro podání případné žaloby proti prvoinstančnímu rozhodnutí ministerstva vnitra.

Dále se navrhuje, s ohledem na interpretační problémy identifikované v praxi, aby bylo jasné stanoveno, že cizinec je stále považován za azylanta, tedy za osobu, které byla udělena mezinárodní ochrana formou azylu, i v případě, že bylo zahájeno řízení o odnětí azylu. Dále pokud ministerstvo vnitra rozhodlo o odnětí azylu, má cizinec postavení azylanta i po dobu řízení o přípustných opravných prostředcích proti rozhodnutí o odnětí azylu, včetně doby pro podání opravného prostředku.

Reflektuje se pouze stávající výklad a postup.

K bodu 4 - § 2 odst. 3

Podle navrhovaného doplnění se osobou požívající doplňkové ochrany rozumí cizinec od okamžiku doručení rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany. Poživatelem doplňkové ochrany je tedy i po dobu běhu lhůty pro podání žaloby proti prvoinstančnímu rozhodnutí o udělení doplňkové ochrany. V případě, že je vedeno řízení o odnětí doplňkové ochrany a související řízení o opravném prostředku, je rovněž považován za osobu požívající

doplňkové ochrany. Cílem tohoto doplnění je předcházení interpretačním problémům podobným, které byly identifikovány v případě azylantů, tj. osob s uděleným azylem.

Reflektuje se pouze stávající výklad a postup.

K bodu 5 - § 3a odst. 1

Je navrhováno zpřesnění ve vymezení okruhu osob, které jsou oprávněny žádat o udělení mezinárodní ochrany v zařízení pro zajištění cizinců. Cílem je jednoznačně určit, že ani osoby v zařízení ubytované společně se svými rodiči, kteří jsou zajištěni za účelem předání podle dublinského nařízení nebo v souladu s readmisní dohodou, popřípadě z důvodu průvozu přes území České republiky, nejsou oprávněny žádat o mezinárodní ochranu. Případné žádosti o mezinárodní ochranu by měly být podány, stejně jako v případě jejich zákonných zástupců, až ve státech k tomu příslušných (nejde o třetí státy, ale o státy Evropské unie či státy přidružené, tedy státy s dostatečně silným standardem lidských práv).

K bodu 6 - § 3a odst. 2

Zákon rozlišuje dva hlavní subjekty, kterým je možno adresovat žádost o mezinárodní ochranu - policii a ministerstvu. Tímto novým ustanovením se navrhuje rozšířit seznam situací, kdy je cizinec oprávněn podat žádost o udělení mezinárodní ochrany ministerstvu. Oproti stávajícímu pravidlu obsaženému v § 3a odst. 1 písm. b) se však podstatně liší, a sice v tom, že nejde o nárokové oprávnění. Ministerstvu je ponecháno diskreční uvážení, zda toto oprávnění bude cizinci přiznáno. Rozlišujícím kritériem je pak případ hodný zvláštního zřetele.

Důvodem pro tuto novou úpravu je umožnit cizinci podání žádosti o mezinárodní ochranu i v situaci, kdy se fakticky z objektivních důvodů nemůže k podání žádosti dostavit, typicky do přijímacího střediska. Obdobně jako v případech dle stávajícího § 3a odst. 1 písm. b) se předpokládá, že pokud nebude možné propuštění z domácího ošetřování očekávat v blízké době, ministerstvo umožní podat žádost o mezinárodní ochranu písemně. Pokud bude vyhodnoceno, že není možné z objektivních důvodů dostavit se do přijímacího střediska, navštíví cizince na jeho adrese pracovník ministerstva vnitra a jeho žádost o mezinárodní ochranu registruje a provede další nezbytné a zákonem předpokládané úkony. Pokud bude ministerstvem vnitra vyhodnoceno, že cizinci žádné důvody hodné zvláštního zřetele dostavení se do přijímacího střediska nebrání, bude o tom písemně vyrozuměn a bude mu doporučeno se osobně dostavit do přijímacího střediska.

K bodům 7 a 8 - § 3c a § 93 odst. 3 písm. a) bod 1

Podle ustanovení § 3c je žadatel o udělení mezinárodní ochrany povinen po propuštění z rozličných (v zákoně vyjmenovaných) zařízení (např.: vazba, trest odnětí svobody školské zařízení pro děti apod.) nebo pokud se dobrovolně dostaví na odbor cizinecké policie a tam požádá o udělení mezinárodní ochrany, do 24 hodin se dostavit do přijímacího střediska, kde budou provedeny další úkony související s řízením ve věci mezinárodní ochrany.

Navrhuje se ponechat stávající povinnost, změnou však je, že ministerstvo vnitra určí, že žadatel se má dostavit do azylového zařízení, což je pojem širší než přijímací středisko a zahrnuje v sobě i střediska pobytová. Cílem návrhu je zajištění větší flexibility, protože v některých případech je řízení o mezinárodní ochraně již v takové fázi, že pobyt v přijímacím středisku není nutný.

Změna v § 93 odst. 3 písm. a) bod 1 je legislativně technická a souvisí se změnami v § 3c. Jde o legislativně – technické zpřesnění správného odkazu na § 3a odst. 1.

K bodům 9, 10, 43 a 50 - § 3d odst. 2 a 3, § 25 písm. h), § 27 odst. 7 a § 32 odst. 4

Navrhuje se nové znění § 3d druhého odstavce a vkládá se nový odstavec třetí. Potřeba novelizace ustanovení § 3d mimo jiné vyplynula z požadavků Nejvyššího státního zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti. Novelizace se jeví jako žádoucí především s ohledem na plnění závazků České republiky v oblasti mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních. Rovněž můžeme mluvit o zpřesnění již provedené transpozice procedurální a přijímací směrnice.

První změnou je možnost předání žadatele o udělení mezinárodní ochrany jinému členskému státu Evropské unie na základě evropského zatýkacího rozkazu. Tato změna zajišťuje plný soulad českého práva s tzv. procedurální směrnicí, konkrétně s jejím článkem 9. Tento článek stanoví jako výjimku z práva žadatele o udělení mezinárodní ochrany setrvat na území nejen předání mezinárodnímu trestnímu soudu nebo tribunálu, ale též předání jinému členskému státu Evropské unie na základě evropského zatýkacího rozkazu.

Druhá navrhovaná změna se týká možnosti vydání žadatele státu jinému než členskému státu Evropské unie, který je nicméně odlišný od státu, jehož je žadatel o mezinárodní ochranu státním občanem, nebo v němž měla osoba bez státního občanství poslední trvalé bydliště.

Podle čl. 9 odst. 3 procedurální směrnice může členský stát vydat žadatele o udělení mezinárodní ochrany do třetí země, pouze pokud příslušné orgány prověřily, že rozhodnutím o vydání nedojde k přímému nebo nepřímému navrácení v rozporu se závazky členského státu. Toto prověření (včetně toho, zda žadateli nehrozí tzv. řetězové navracení) provedou příslušné soudy a ministr spravedlnosti podle § 91 zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Bez tohoto prověření nelze setrvání žadatele o udělení mezinárodní ochrany na území ukončit.

Navrhovaný odstavec druhý v § 3d je souladný s § 91 zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Nadto je vhodné uvést, že navrhovaná úprava pokrývá i případy tzv. řetězového vyhoštění.

Doprovodné změny jsou provedeny i v § 25 písm. h), v § 27 odst. 7 a v § 32 odst. 4, kde jsou reflektovány situace, kdy osoba se již nenachází na území a o azylové žádosti tak není nutné rozhodovat, a dále je zde vymezen vztah mezi postupem podle § 3d odst. 2 nebo 3 a postupem, kdy § 3d odst. 2 nebo 3 aplikován není.

K bodu 11 - § 4 odst. 1

Ustanovení § 4 odst. 1 navazuje na povinnost danou § 3c dostavit se do azylového zařízení do 24 hodin. Mohou nastat důvody, kdy je vhodné, aby dopravu do azylového zařízení zajistila policie. Půjde zejména o situace humanitárního charakteru, tedy problematický zdravotní stav žadatele o udělení mezinárodní ochrany (již existuje v současné právní úpravě) a pak o zvláštního zřetele hodné důvody. To budou typicky situace, kdy pro žadatele bude velmi složité se do azylového zařízení dopravit „na vlastní pěst“. Můžou to být například rodiny s malými dětmi v zimním období a podobně.

Naopak se navrhuje zrušit dopravu policií při důvodné obavě, že žadatel uprchne. Při tomto návrhu předkladatel vychází z premisy, že primárně žadatel by měl být zodpovědný za své řízení o mezinárodní ochraně. Ostatně jde o řízení, které se nezahajuje z moci úřední, ale na žádost, proto je důležité, aby cizinec žádající v České republice o ochranu měl sám zájem na tom, aby řízení zdárně probíhalo. Pokud se žadatel do azylového zařízení nedostaví, může to při splnění dalších zákonných podmínek vést až k zastavení řízení podle § 25 zákona o azylu.

K bodu 12 - § 8 písm. d)

Vzhledem k tomu, že se řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti nově upravuje v zákoně o pobytu cizinců, ruší se dosavadní úprava v zákoně o azylu. Právo EU neobsahuje specifickou úpravu postavení osob bez státní příslušnosti. Unijní sekundární právo tak na situaci těchto osob dopadá pouze tehdy, pokud je s nimi vedeno některé z řízení, které právem EU regulováno je (například řízení o žádosti o mezinárodní ochranu, řízení o navrácení dle návratové směrnice nebo řízení o žádosti o některé z pobytových oprávnění upravených příslušnými směrnici).

Co se týče vnitrostátního práva, v České republice dosud existuje jen kratičká právní úprava tematiky osob bez státní příslušnosti na jednom místě zákona o azylu.³² Vnitrostátní právo neobsahuje komplexní úpravu – nenajdeme zde speciální zákon či část zákona, která by byla věnována osobám bez státní příslušnosti. Neobsahuje tak speciální úpravu řízení o určení postavení osoby bez státní příslušnosti, ani přímo nedefinuje právní postavení osob bez státní příslušnosti nacházejících se na území bez vazby na konkrétním pobytový titul a ani neobsahuje definici osoby bez státní příslušnosti.

Navrhovaná úprava, která je rozhodnutím normotvůrce zařazována do zákona o pobytu cizinců, reflektuje nezbytné prvky dané problematiky:

- implementaci definice osoby bez státní příslušnosti z čl. 1 Úmluvy,
- vymezení právního postavení žadatele po dobu řízení,
- procesní úpravu řízení o žádosti (včetně vztahu mezi řízením o udělení mezinárodní ochrany a řízením o udělení statusu osoby bez státní příslušnosti),
- vymezení právního postavení osoby, již bylo přiznáno postavení osoby bez státní příslušnosti.

³² Srov. § 8 písm. d) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů.

Problematika je tak promítnuta v zákoně o azylu zrušením písmene d) v § 8, a dále v zákoně o pobytu cizinců v § 33 odst. 3 a 5, § 48, § 49a - §49c, § 50 odst. 1 písm. b), § 120a odst. 8, § 165 písm. c), § 168 odst. 3, § 170c - § 170f, § 172 odst. 11 a v soudním řádě správním je tato agenda zařazena do okruhu věcí, o nichž rozhoduje samosoudce.

I přes absenci konkrétní podrobné právní úpravy řízení o přiznání právního postavení osoby bez státní příslušnosti, jsou v praxi žádosti o přiznání tohoto právního postavení podávány a posuzovány. Použijí se v obecné rovině ustanovení správního řádu s částečným přesahem do zákona o azylu (viz výše již uvedené zmocňovací ustanovení § 8 písm. d) zákona o azylu). Pokud je osobě, která nedisponuje platným pobytovým oprávněním na území České republiky přiznáno postavení osoby bez státní příslušnosti, je jí na žádost vydáno vízum za účelem strpění pobytu na území podle § 33 odst. 1 písm. a) zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky; případně se uplatní postup dle § 33 odst. 3 v kombinaci se závazným stanoviskem k nemožnosti vycestování této osoby vydávaným v řízení rozhodnutí o správním vyhoštění.

Vzhledem k nutnosti mít jasnou a předvídatelnou národní právní úpravu bylo rozhodnuto upravit jednoznačně celé řízení o přiznání tohoto statusu. Jak vyplývá ze statistik, které jsou volně dostupné na internetových stránkách Ministerstva vnitra, žije v České republice minimálně několik stovek osob bez státní příslušnosti, které disponují platnými oprávněními k pobytu na území České republiky vydanými podle zákona o pobytu cizinců. K 31. 12. 2018 bylo v České republice evidováno 518 osob bez státní příslušnosti, které disponují platným oprávněním k pobytu (ať už přechodným nebo trvalým) na území České republiky. Rovněž osoba bez státní příslušnosti, která nedisponuje platným oprávněním k pobytu, je oprávněna požádat o vízum za účelem strpění pobytu na území, tj. o právní titul upravený zákonem o pobytu cizinců. Předkladatel tedy považuje za logické, aby úprava řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti byla zařazena do úpravy zákona o pobytu cizinců, a to i přes jistou podobnost práv plynoucích z přiznání statusu osoby bez státní příslušnosti a právního postavení uprchlíka. Ostatně i práva plynoucí z postavení uprchlíka nejsou většinou řešena v zákoně o azylu, ale v obecných předpisech.

Zásadním vlivem práva Evropské unie na celé azylové a uprchlické právo, jehož základem bezesporu Ženevská úmluva je, došlo nicméně k odklonu a rozevření pomyslných nůžek mezi úpravou a řízením o postavení uprchlíka ve smyslu Ženevské úmluvy a celé problematiky osob bez státního občanství podle Úmluvy z roku 1954. V současné době tedy není možné vidět v obou problematikách tak zásadní podobnost, aby bylo nutné úpravu řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti inkorporovat do zákona o azylu.

Navrhovaným řízením o přiznání právního postavení osoby bez státní příslušnosti není nijak dotčena úprava v zákoně č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, kde se upravují situace dětí narozených na území České republiky.

K bodům 13 a 44 až 47 – k § 9 a k § 26

Nově se navrhuje vyloučit v § 9 použití zákona č. 500/2044 Sb., správního řádu, konkrétně pak jeho ustanovení o přerušení řízení v § 64 a § 65, a to na řízení uvedená v § 8 písm. a), c) a d). V návaznosti na tuto změnu se pak v § 26 navrhuje doplnit dva důvody, kdy je možné

přerušit řízení. Prvně jde o situaci, kdy probíhá řízení o předběžně otázce. Druhým případem je situace do doby ustanovení opatrovníka procesně nezpůsobilému účastníkovi.

Odstavce 4 a 5 pak upravují běh lhůt při přerušení řízení, jakožto i pokračování v řízení, pokud odpadne překážka, pro niž bylo řízení přerušeno.

Důvodem této navrhované změny je snaha komplexně sjednotit úpravu týkající se přerušení řízení v jednom předpise, a sice v zákoně o azylu. Taktéž navrhovanou změnou dochází k omezení možnosti přerušit řízení na žádost, kterou sice správní řád ve svém § 64 umožňuje, nicméně z podstaty věci je tato žádost při řízení dle zákona o azylu (tj. typicky v řízení o udělení mezinárodní ochrany nerelevantní.

K bodu 15 – k § 10 odst. 2 písm. m)

Doplňuje se oprávnění dotazovat se v rámci poskytování údajů o podané žádosti o mezinárodní ochranu i na trestněprávní pozadí žadatele. Tento okruh údajů byl zjišťován i před novelou z roku 2015, kdy byl součástí původní přílohy k zákonu o azylu, která obsahovala seznam údajů zjišťovaných v rámci žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Jedná se o důležité prvotní informace, které mohou určit zaměření posuzování žádosti.

K bodu 16 – k § 10 odst. 5

Doplňuje se způsob poučení žadatele o udělení mezinárodní ochrany o možnosti požádat o vyšetření zaměřené na známky předchozího mučení. Toto poučení bude (a v praxi je tomu tak již v současné době) součástí obecného poučení pro žadatele o udělení mezinárodní ochrany, které je poskytováno v souvislosti s poskytnutím údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany.

K bodu 17 - § 11 odst. 1

Důvodem navrhovaného doplnění § 11 odst. 1 je zakotvit analogické použití podkladů ve smyslu § 23c pro řízení o odnětí azylu nebo doplňkové ochrany, jakož i použití důvodů pro zastavení řízení dle § 25.

K bodu 18 - § 11 odst. 3 a 4

V případě odstavce 3 jde o adaptaci čl. 24 odst. 4 druhý pododstavec dublinského nařízení, které stanoví, že pokud se členský stát v případě osoby, která o mezinárodní ochranu na jeho území nežádá a pobývá na území neoprávněně a je zjištěno, že požádala o ochranu v jiném členském státě, kde o této žádosti bylo věcně rozhodnuto negativně i s proběhlým opravným prostředkem, rozhodne osobu předat do tohoto druhého členského státu v souladu s postupem podle dublinského nařízení, není v takovém případě již možné postupovat podle návratové směrnice (resp. podle relevantních ustanovení zákona o pobytu cizinců, která upravují vyhoštění z území v případě neoprávněného pobytu).

Novým odstavcem 4 je reagováno na situaci, kdy je pravomocně ukončeno řízení o předání do odpovědného členského státu podle dublinského nařízení. Je normována situace odlišná od situace upravené v § 11c odst. 4. V této konkrétní situaci je do odpovědného členského státu předávána osoba, která v České republice v době řízení o jejím předání nebyla v postavení žadatele o mezinárodní ochranu v České republice. Jinými slovy v České republice není v době řízení o předání vedeno žádné řízení o mezinárodní ochraně. Pokud nicméně cizinec podá žádost o mezinárodní ochranu na území České republiky ještě před jeho fyzickým předáním do odpovědného členského státu, je nutné mít procesní nástroj pro ukončení řízení na území ČR. Žádost o mezinárodní ochranu bude totiž posouzena v odpovědném členském státě, kam je cizinec předáván.

K bodu 19 – k § 11b odst. 2 písm. f)

Vzhledem k aktuální praxi NSS (viz usnesení NSS č. j. 3 Azs 142/2018-24 ze dne 20. 12. 2018, nebo např. usnesení 1 Azs 157/2019- 29 z 30. 5. 2019) je vhodné systémově zapracovat do § 11b odst. 2 i situace, kdy NSS rozhoduje o návrhu na nařízení předběžného opatření dle § 38 odst. 1 s.ř.s., podaném namísto návrhu na přiznání odkladného účinku.

K bodu 20 - § 11b odst. 3

Z poznatků praxe během doby od minulé zásadní novelizace vyplynulo, že je nutné zákonem upravit, jakým způsobem naložit s podáními, která nejsou žádostmi o udělení mezinárodní ochrany v souladu s odstavcem druhým ustanovení § 11b. Vzhledem k uvedenému nový odstavec třetí upravuje odložení této věci usnesením v souladu se správním řádem (§ 43).

K bodu 21 - § 11c odst. 3

Doplňuje se situace, kdy by neměla být podaná žádost o udělení mezinárodní ochrany považována za opakovanou. Pokud, v souladu s dublinským nařízením, přejde odpovědnost za posouzení azylové žádosti z jiného členského státu na Českou republiku, je třeba, aby Česká republika dostala svých závazků, a v takovém případě bude nutné žádost posoudit meritorně.

K bodům 22, 25 a 32 – k § 13 odst. 1, § 14, § 16 odst. 4

Navrhuje se zrušit ustanovení § 14, kterým se zakládá oprávnění ministerstva vnitra udělit azyl z humanitárních důvodů.

Podle 15. bodu odůvodnění kvalifikační směrnice: „Do oblasti působnosti této směrnice nespádají ti státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, kterým je povoleno zůstat na území členských států nikoli z důvodů potřeby mezinárodní ochrany, ale na základě uvážení z rodinných nebo humanitárních důvodů.“ Toto znění bylo přejato již

z první kvalifikační směrnice³³, konkrétně z jejího 9. bodu odůvodnění. Toto pravidlo rozvíjí Soudní dvůr Evropské unie v rozsudku velkého senátu ze dne 9. listopadu 2010 ve spojených věcech C-57/09 a C-101/09 B a D. Soud v tomto rozsudku jednoznačně uvedl, že udělované formy ochrany na základě národních právních předpisů nemohou být zaměnitelné s postavením uprchlíka podle kvalifikační směrnice.

Podobně se pak Soud vyjádřil i v rozsudku ze dne 18. prosince 2014 C-542/13 M'Bodj: „Přiznání takového statusu vnitrostátní ochrany členským státem z jiných důvodů, než na základě potřeby mezinárodní ochrany ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice, tzn. na základě uvážení z rodinných nebo humanitárních důvodů, ostatně nespadá, jak uvádí bod 9 odůvodnění uvedené směrnice, do oblasti působnosti této směrnice“.

Podle bodu 47 uvedeného rozsudku pak: „S ohledem na vše výše uvedené je třeba na první otázku odpovědět, že články 28 a 29 směrnice 2004/83, ve spojení s čl. 2 písm. e), jakož i s články 3, 15 a 18 této směrnice, musí být vykládány v tom smyslu, že členský stát nemusí nárok na sociální a zdravotní péči stanovenou těmito články přiznat státnímu příslušníkovi třetí země, kterému byl povolen pobyt na území tohoto členského státu na základě takových vnitrostátních právních předpisů, jako jsou předpisy dotčené ve věci v původním řízení, které v uvedeném členském státě povolují pobyt cizinci s onemocněním představujícím reálnou hrozbu pro jeho život nebo fyzickou integritu nebo reálnou hrozbu nelidského či ponižujícího zacházení v případě, že v zemi původu tohoto cizince nebo ve třetí zemi, kde pobýval předtím, neexistuje odpovídající léčba, aniž jde zároveň o úmyslné odepírání péče tomuto cizinci v uvedené zemi.“

Z uvedeného tedy jednoznačně vyplývá, že institut humanitárního azylu není kompatibilní s kvalifikační směrnicí, protože nejde o azyl dle definice této směrnice, je tedy nutné toto ustanovení, které je reziduem právní úpravy před vstupem České republiky do Evropské unie zrušit.

Evropské právo však nezakazuje mít humanitární nástroj. Právní řád tak i nadále bude disponovat dostatečnými možnostmi adresovat humanitární situace. Řešení humanitárních případů bude nadále systémově řešeno pouze v jedné větvi, v zákoně o pobytu cizinců, a nebude tak docházet k překryvům a mnohdy i opakovaným pokusům o využití nástrojů obou větví. Pro řešení těchto individuálních případů je možné využít ustanovení zákona o pobytu cizinců, které na tyto situace pamatuje. Zejména jde o ustanovení § 33 odst. 1 písm. a) zákona o pobytu cizinců – tedy vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území; v případě držitelů jiných povolení k pobytu nelze vyloučit ani možnost podat žádost o trvalý pobyt ze zřetele hodných důvodů.

Změny v ustanovení § 13 odst. 1 a § 16 odst. 4 jsou legislativně technického charakteru a souvisí s vypuštěním ustanovení § 14. Zejména v ustanovení § 13 odst. 1 bylo nutné myslet i na situace, kdy rodinní příslušníci stávajících držitelů humanitárního azylu mohou mít nárok na azyl za účelem sloučení rodiny. Proto nedošlo k jednoduchému vypuštění odkazu na § 14,

³³ Směrnice Rady 2004/83/ES ze dne 29. dubna 2004 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu tohoto postavení

ale k nahrazení tohoto odkazu přímým odkazem na humanitární azyl, kterým je myšlen humanitární azyl platný před nabytím účinnosti návrhu tohoto zákona.

K bodům 26 a 27 - § 14a odst. 2 písm. c) a d)

Navrhuje se zrušit ustanovení odstavce druhého písmeno d). Tedy, že vážnou újmou je i situace, kdy i přes možnost podání žádosti o pobytové oprávnění standardní cestou na ZÚ, v kombinaci s novou povinností stanovení včasného termínu pro podání žádosti na ZÚ ČR by nebylo spravedlivé po cizinci požadovat vycestování. Předkladatele vede ke zrušení tohoto ustanovení několik závažných důvodů. Za prvé jde o snahu vyhovět judikatuře Soudního dvora Evropské unie, která požaduje jasné odlišení ochranných statusů národních a těch, které jsou harmonizovány unijním právem. Doplnková ochrana, která vychází z unijního práva je v zákoně o azylu provedena v § 14a odst. 1 a odst. 2 písm. a) až c). Písmeno d), které se nyní navrhuje zrušit, je reziduem právní úpravy z doby před vstupem České republiky do EU a není s nyní účinnou směrnicí kompatibilní.

V případě hrozícího porušení mezinárodních závazků České republiky, jiných, než které plynou z institutu mezinárodní ochrany, pokud by takové vyplynulo u konkrétního cizince, je možné využít institutů zákona o pobytu cizinců. Pokud nebude možné využít jiné instituty zákona o pobytu cizinců, udělí ministerstvo vnitra cizinci vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území ve smyslu podmínek uvedených v předchozím odstavci.

K bodům 28, 33 a 52 (část) - § 15 odst. 3, § 17 odst. 1 písm. j) a § 28 odst. 9

Úpravy v ustanoveních § 15 odst. 3, § 17 odst. 1 a vložení nového odstavce 8 reagují na judikaturu Soudního dvora EU. Konkrétně se jedná o rozsudek Soudního dvora (velkého senátu ze dne 14. května 2019 ve spojených věcech C-391/16, C-77/17 a C-78/17. Podstatou uvedeného rozsudku je výklad ustanovení čl. 14 odst. 4 až 6 kvalifikační směrnice³⁴. V rozsudku Soudní dvůr jednoznačně uvádí, že výše uvedená ustanovení kvalifikační směrnice nejsou v rozporu ani s čl. 78 odst. 1 Smlouvy o fungování EU, který stanoví povinnost mít unijní azylovou politiku souladnou s Úmluvou o právním postavení uprchlíků ani s článkem 18 Listiny základních práv Evropské unie, který upravuje právo na azyl. Dochází tak k doplnění již proběhlé transpozice kvalifikační směrnice a doplňuje se stávající provedení tzv. vylučující klauzule v § 15 odst. 3, kde se doplňují dva nové důvody pro vyloučení z možnosti udělit azyl a to i v případě, pokud by dotčená osoba na udělení azylu měla nárok. Konkrétně jde o situace podezření, že dotčený cizinec může být nebezpečný pro stát, kde se nachází (tedy v České republice) nebo byl odsouzen v trestním řízení. Dále dochází v § 17 odst. 1 k precizaci použité formulace tak, aby lépe odpovídala kvalifikační směrnici. Nové ustanovení § 28 odst. 9 pak transponuje odstavec 6 čl. 14 kvalifikační směrnice, který přiznává osobám, které nejsou

³⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany (přepracované znění)

hodny udělení azylu, či jim byl azyl odňat (a to z důvodů uvedených v § 15 odst. 3 písm. c) a d) a v § 17 odst. 1 písm. i) a j) určitá základní práva. Těmto osobám bude na žádost vydáno potvrzení o strpění na území České republiky, které bude vydáváno podle potřeby a s platností na dobu nejdéle jednoho roku s možností opakovaného prodlužování, pokud to bude nutné.

K bodu 29 - § 15a odst. 1 písm. d)

Jde o zpřesnění již v minulosti provedené transpozice kvalifikační směrnice, a to článku 17 odst. 1 písm. d). V dosavadní úpravě totiž je nepřesně zakotvena možnost vyloučení osoby z udělení tzv. doplňkové ochrany z důvodu bezpečnostního rizika pro společnost státu, ve kterém se žadatel o udělení mezinárodní ochrany nachází.

K bodům 30, 31 a 57 – k § 16 odst. 1 písm. d), § 16 odst. 3 a část § 32 odst. 2

Je vhodné případy bi (– a více) politů upravit v samostatném odstavci bez vazby na podmínky stanovené pro použití zjevné nedůvodnosti v návěti odstavce 1. Nebude tak nutné vycházet ze současného návěti odstavce 1, které je pro kumulaci s důvodem další státní občanství, nevhodné. Možnost žádost o udělení mezinárodní ochrany zamítnout jako zjevně nedůvodnou se proto zakotvuje samostatně do odstavce 3. V § 32 odst. 2 je provedena legislativně technická změna související s přesunem a posunutím číslování.

K bodům 34 a 35 - § 17a odst. 1 písm. d) a § 17a odst. 2

Navrhuje se v § 17a odst. 2 nahradit slovo „důvodů“ slovem „okolností“, a sice za účelem sjednocení názvosloví se zbytkem tohoto odstavce, § 17a odst. 1 a dalšími ustanoveními zákona o azylu. V neposlední řadě jde o zpřesnění transpozice kvalifikační směrnice. Kvalifikační směrnice totiž ukládá státům, aby přihlédly k povaze okolností, které se v individuální situaci u poživatele doplňkové ochrany změnily pouze u situací podle odstavce 1 písmeno a). Jde o situace, kdy se důvody pro udělení doplňkové ochrany změnily do té míry, že doplňkové ochrany již není zapotřebí. Takový požadavek unijního práva neplatí u dalších situací relevantních pro odnětí doplňkové ochrany (osoba měla být vyloučena z udělení doplňkové ochrany, dopustila se zvláště závažného trestného činu nebo nesprávné uvedení či opomenutí určitých skutečností, včetně užití padělaných dokumentů). Zpřesnění již proběhlé transpozice kvalifikační směrnice je činěno i v ustanovení § 17a odst. 1 písm. d).

K bodu 36 - § 18 písm. b)

Navrhovaná úprava míří zejména na situace, kdy stát původu azylanta nebo osoby poživající doplňkové ochrany vstoupí do Evropské unie. Tím se azylant či osoba poživající doplňkové ochrany stává rovněž občanem Evropské unie a zachovat ochranu tedy již není třeba. Zánik mezinárodní ochrany však neznamená, že by osoba nemohla o udělení mezinárodní ochrany požádat, pokud by se cítila ohrožena. Navrhovaná úprava se tak nijak nedotýká aplikovatelnosti Protokolu č. 24 ke Smlouvě o fungování Evropské unie o poskytování azylu státním příslušníkům členských států Evropské unie.

K bodu 37 - § 23 odst. 1

Zavádí se povinnost pro ministerstvo vnitra vyhovět žádosti účastníka řízení a nahrát audiozáznam pohovoru, který je veden k podané žádosti o mezinárodní ochranu. Ministerstvo vnitra může také v případě potřeby nahrání zvukového záznamu pohovoru iniciovat samo. Nosič s nahrávkou pak bude součástí správního spisu.

K bodu 38 - § 23 odst. 2

Pokud podá žádost o mezinárodní ochranu občan Evropské unie, jde o situaci, kdy je žádost o mezinárodní ochranu zpravidla nepřipustná podle § 10a. Vzhledem k uvedenému není nutné dále zjišťovat další informace o žádosti, povinný pohovor se tedy v naprosté většině případů jeví jako nadbytečný administrativně – byrokratický krok. Je tedy navrhováno upustit od povinnosti vést pohovor v rámci řízení o mezinárodní ochraně s občanem Evropské unie. Zákon o azylu nicméně i v této situaci umožňuje v případě potřeby pohovor s žadatelem o udělení mezinárodní ochrany – občanem Evropské unie provést.

K bodu 39 - § 23 odst. 5

Doplňuje se provedení transpozice procedurální směrnice (článek 15 odst. 3 písm. c) a d)), rovněž se reaguje na potřeby praxe. Stále bude platit možnost požádat si, aby pohovor byl veden a popřípadě i tlumočen osobou stejného pohlaví. Nicméně se doplňuje možnost takové žádosti nevyhovět, pokud bude mít ministerstvo důvod se domnívat, že žádost je vedena důvody, které nesouvisí s předchozími potížemi žadatele o udělení mezinárodní ochrany, typicky půjde o oběti sexuálního násilí, ale že jde o účelovou žádost, která je podávána s cílem ztížit vedení azylového řízení.

K bodu 40 - § 23d

Jako doplnění ke stávající úpravě v § 33a zákona o azylu a v zákoně o pobytu cizinců, kde je upravena možnost provádět úkony správního řízení formou videokonferenčních hovorů, je navrhováno zakotvit rovněž možnost využít videokonferenčního zařízení i pro řízení ve věci mezinárodní ochrany vedené v prvním stupni ministerstvem vnitra. Vzhledem k nutnosti mít pro úkony vedené v rámci řízení ve věci mezinárodní ochrany tlumočníka, navrhuje se rovněž pro zajištění efektivnějšího správního řízení zakotvit možnost použití zařízení pro přenos zvuku.

Tato technická zařízení budou moci být použita pro všechna řízení vedená podle zákona o azylu, typicky půjde o řízení o udělení mezinárodní ochrany, ale může jít i o řízení o předání do odpovědného členského státu, nebo řízení o odnětí mezinárodní ochrany a podobně.

K bodu 41 - § 25 písm. d)

V zákoně dosud chybí jasný procesní postup pro případy, kdy cizinec podá žádost o udělení mezinárodní ochrany jinde než v přijímacím středisku, ale nesplní povinnost se v dané lhůtě do přijímacího střediska dostavit. V těchto případech tak bude řízení zastaveno. Půjde o typické situace (i když ne jediné), kdy povinnost dostavit se azylového zařízení určeného ministerstvem je dána v § 3c.

K bodům 42 a 61 - § 25 písm. g), § 33 písm. d)

Jde o podobnou změnu jako v § 18 v případě osob, které mají status mezinárodní ochrany již udělen. V tomto ustanovení je řešena situace, kdy žadatel o udělení mezinárodní ochrany v době řízení o mezinárodní ochraně včetně případného soudního řízení o žalobě resp. o kasační stížnosti získá občanství nejen České republiky, ale i jiného státu Evropské unie, resp. Unie jako celku.

K bodu 48 - § 27 odst. 1

Navrhuje se zkrátit lhůtu pro rozhodnutí ministerstva vnitra po nabytí právní moci rozhodnutí soudu o zrušení rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany a vrácení k novému projednání, a to z 6 na 3 měsíce. Návrhem je reagováno na rozsudek Soudního dvora Evropské unie (velkého senátu) C-585/16 Alheto, kde Soud mimo jiné uvedl, že je třeba přijmout rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany v přiměřené době (Soud dobu, kterou považuje za přiměřenou, nekonkretizoval) po rozhodnutí příslušného soudu o opravném prostředku proti prvnímu rozhodnutí správního orgánu o mezinárodní ochraně.

Nově se lhůta pro další rozhodnutí ministerstva vnitra bude počítat od vrácení správního spisu soudem, neboť soudy ne vždy vrací spis neprodleně.

Navrhuje se použít stejného principu postupného zalhůtování správního orgánu, jako tomu je u rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany v prvním správním řízení. Navrhuje se tedy stanovit, že ministerstvo rozhodne bez zbytečného odkladu nejpozději však do 3 měsíců od vrácení spisu soudem. Lhůtu lze prodloužit až o další tři měsíce, pokud půjde o složité případy jak věcně, tak právně. Ve výjimečných případech bude možné tyto lhůty prodloužit až o další tři měsíce. Maximální lhůta tedy bude u těch nejsložitějších případů 9 měsíců.

Předkladatel upozorňuje na nutnost mnohdy složitého doplnění dokazování, které velmi často požadují příslušné správní soudy. Často bývá nutné obstarat a následně hlavně nechat přeložit další dokumenty (mnohdy jde o dokumenty značně rozsáhlé) či provést doplňující pohovor, který je nutné vést za přítomnosti tlumočníka. Soudy často požadují „dozjištění“ velmi specifických skutečností, kdy je nutné se obrátit se žádostí o součinnost na příslušný zastupitelský úřad ČR v zahraničí.

K bodu 49 - § 27 odst. 2

Jde pouze o legislativně technickou změnu, která souvisí s rozsáhlejšími změnami navrhovanými v odstavci 1.

K bodu 51 - § 28 odst. 1

Jde o úpravu odkazu v návaznosti navazující na zrušení § 14.

K bodu 52 (část) - § 28 odst. 8

Dochází ke zpřesnění transpozice kvalifikační směrnice do národního práva. Provádí se konkrétně čl. 4 odst. 4 kvalifikační směrnice, který stanoví, že pronásledování nebo hrozba vážné újmy u konkrétního žadatele o udělení mezinárodní ochrany v minulosti je zásadním vodítkem pro předpoklad, že obava z pronásledování nebo hrozba vážné újmy může být opodstatněná i pro futuro.

K bodu 53 – nadpis nad § 29

Legislativně technická změna. Zrušen nadpis uvozující ustanovení o rozkladu, která již byla v minulosti zrušena.

K bodu 54 – k § 29

Zpřesňuje se provedení tzv. kvalifikační směrnice 2011/95/EU do národního práva. Do zákona se explicitně stanovují hlediska, která musí být zejména posouzena v konkrétním případě, kdy je posuzována žádost o udělení mezinárodní ochrany. Kvalifikační směrnice tato hlediska demonstrativně vyjmenovává u všech relevantních důvodů pronásledování podle této směrnice. Nutno zdůraznit, že se jedná o demonstrativní výčty a nelze vyloučit, že v konkrétním případě bude status azylanta přiznán i osobě, u které bude zjištěno, že jí hrozí riziko pronásledování i z jiných důvodů, které jsou vyjmenovány v tomto novém ustanovení a která vlastně rozvádějí „základní důvody pronásledování“ dané již Úmluvou o právním postavení uprchlíků. Nutno dodat, že pojem sexuální orientace musí být pro účely řízení o mezinárodní ochraně vykládán v takovém smyslu, aby v sobě zahrnoval pouze taková jednání, která nejsou postižitelná trestním právem České republiky.

K bodu 55 – k § 31

Díky změně § 32 odst. 1 (vizte níže) bude znát zákon o azylu několik rozdílných lhůt pro podání žaloby proti rozhodnutí ministerstva vnitra. Z důvodu zvýšení právní jistoty účastníků řízení ministerstvo vnitra ve svém rozhodnutí poučí účastníka o možnosti podání žaloby a lhůtě k podání žaloby. Tato nově zaváděná povinnost již odpovídá současné praxi ministerstva vnitra.

Inspirací byla úprava poučování o možnosti podat opravný prostředek uvedená ve správním řádu. Obdobně jako v § 83 odst. 2 správního řádu je pamatováno na situace, kdy ministerstvo vnitra toto poučení v rozhodnutí neuvede, nebo kdy účastníka poučí nesprávně. V takovém

případě bude mít účastník na podání žaloby lhůtu 2 měsíců, která odpovídá obecné úpravě podle soudního řádu správního – vizte § 32 odst. 1 písm. c).

K bodu 56 - § 32 odst. 1

Jako reakce na konzultace s odbornou veřejností se navrhuje prodloužení lhůty pro podání žaloby proti rozhodnutím ve věci udělení, či neudělení mezinárodní ochrany na 30 dnů ode dne doručení rozhodnutí ministerstva vnitra.

Lhůta 15 dnů zůstává v těch situacích, kdy jde buď o žalobu proti rozhodnutí ve zrychleném řízení (zpravidla méně obtížný případ), nebo žalobu proti procesnímu rozhodnutí (např. zastavení řízení, protože žadatel uprchl), anebo zkrácení lhůty vyžaduje osobní situace žadatele (je zajištěn v zařízení pro zajištění cizinců nebo souběžně probíhá řízení o extradici). Z důvodu přehlednosti jsou situace, kdy je nutné podat žalobu proti rozhodnutí ministerstva vnitra ve věci mezinárodní ochrany do 15 dnů, vymezeny v písmenu a) taxativně.

Jak již bylo uvedeno v odůvodnění § 31, bude v případě chybějícího nebo chybného poučení o možnosti podat žalobu účastník řízení oprávněn podat žalobu ve lhůtě 2 měsíců, která odpovídá obecné lhůtě podle soudního řádu správního.

K bodu 57 (část) - § 32 odst. 2 věta druhá

Upravuje se pravidlo pro podání žádosti o přiznání odkladného účinku žaloby, pokud jej neměla ze zákona. Nově bude možno požádat o přiznání odkladného účinku žaloby ve lhůtě pro její podání.

K bodu 58 - § 32 odst. 3 (část)

Není únosné, aby se někteří žalobci (žadatelé o udělení mezinárodní ochrany) stěhovali do místa, kde by, dle jejich názoru, bylo vhodnější podat žalobu proti rozhodnutí ministerstva vnitra ve věci mezinárodní ochrany, proto se rozhodný okamžik pro určení místní příslušnosti soudu mění na den vydání rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany.

K bodům 58 (část), 60 (část) a 126 - § 32 odst. 3 (část), § 32 odst. 7 (část) a § 73 odst. 6

Vzhledem k tomu, že v posledních letech dramaticky roste počet žádostí o udělení mezinárodní ochrany a rovněž dramaticky vzrostl počet zastavených řízení z důvodu útěku po propuštění z letiště (viz také obecná část této důvodové zprávy), je třeba nastavit efektivnější pravidla pro azylové řízení u osob, které žádost podaly na letišti a pobývají v přijímacím středisku na letišti. Snahou je maximálně zrychlit azylové řízení a zjednodušit soudní přezkum zejména s cílem zvýšit počet návratů po ukončení azylového řízení přímo z přijímacího střediska na letišti. Zákon se tak vrací k modelu, který platil před rokem 2010, kdy pro žádosti podané na letišti byl místně příslušný Krajský soud v Praze. Dalším důvodem pro navrhovanou změnu místní příslušnosti je snaha odbřemenit Městský soud v Praze. Rovněž za účelem zrychlení a z důvodu koncentrace na jeden soud se odstraňuje možnost

podat v těchto případech kasační stížnost, resp. v případech, kdy bude cizinec v době běhu lhůty pro podání kasační stížnosti stále umístěn v přijímacím středisku tranzitního prostoru na základě rozhodnutí o nepovolení vstupu na území.

K bodu 59 - § 32 odst. 5

Z aplikační praxe vyplynula nutnost zpřesnit ustanovení týkající se pravidel pro podání kasační stížnosti ve věcech mezinárodní ochrany. Nově je tedy explicitněji stanoveno, že automatický odkladný účinek má ta kasační stížnost, která je podána proti rozhodnutí soudu o žalobě, která měla také automatický odkladný účinek ze zákona, tedy podle odstavce 2. Dále je nutné upravit pravidlo, jako je u podání žaloby i pro kasační stížnosti. Návrh na přiznání odkladného účinku podané kasační stížnosti, pokud jej nemá automaticky ze zákona, je možné podat pouze ve lhůtě pro podání kasační stížností.

K bodu 60 (část) - § 32 odst. 7 (část)

Je navrhováno vyloučení možnosti podat kasační stížnost v určitých striktně vymezených, méně problematických situacích, pokud jde o řízení o mezinárodní ochraně. Nový odstavec 7 tyto situace taxativně vyjmenovává. Konkrétně se navrhuje vyloučit možnost podat kasační stížnost v případech další opakované žádosti (tedy třetí a další žádosti o mezinárodní ochranu) a v případech, kdy žadatel vzal svou žádost o udělení mezinárodní ochrany výslovně zpět. Dále pak v situacích podání žádosti o mezinárodní ochranu na letišti (k této situaci viz výše).

Hlavním cílem předmětného návrhu je zrychlit řízení o mezinárodní ochraně v případech, kdy je eminentní zájem na co nejrychlejším právním uvolněním cizince pro návrat. Délky soudních řízení jsou v těchto případech značné (podrobněji viz RIA či obecná část této důvodové zprávy). V této souvislosti je třeba upozornit na to, že návrh je souladný i tak s unijním právem, které předpokládá jeden přezkumný stupeň.

K bodu 60 (část) - § 32 odst. 8 (ex nunc)

Pro přezkum rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany je nutné dle práva Evropské unie zavést tzv. přezkum ex nunc. Jedná se o transpozici čl. 46 odst. 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (tzv. procedurální směrnice). Kapitola V směrnice č. 2013/32/EU, v níž je zařazen čl. 46 s nadpisem *právo na účinný opravný prostředek*, upravuje řízení o opravném prostředku. Podle odstavce 3 tohoto článku, členské státy pro dosažení souladu s odstavcem 1 zajistí, aby účinný opravný prostředek obsahoval úplné a ex nunc posouzení jak skutkové, tak právní stránky, včetně případného posouzení potřeby mezinárodní ochrany podle směrnice 2011/95/EU, a to alespoň v řízeních o opravném prostředku u soudu prvního stupně.

Krajské soudy tak budou zohledňovat i nové skutečnosti, které jsou ohraničeny jednak momentem časovým – musí jít tedy i takové nové skutečnosti, které jsou skutečně nové – nastaly tedy až po vydání rozhodnutí prvostupňovým orgánem a správní orgán je tedy nemohl

zohlednit a dále momentem kvalitativním – musí jít o takové nové skutečnosti, které jsou důležité a vztahují se k důvodům pronásledování nebo hrozby vážné újmy.

Jedná se o odchylku od obecného pravidla v soudním řádu správním.

V této souvislosti je vhodné poukázat na nález Ústavního soudu sp. zn. ÚS III. ÚS 3997/19 ze dne 19. května 2020, kde se Ústavní soud zabýval novotami v řízení před Nejvyšším správním soudem. Právní věta uvádí: „Z práva na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod) ve spojení s povahou práva nebýt mučen či podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu (čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod) vyplývá požadavek na prolomení důsledků koncentračního mechanismu zakotveného v § 109 odst. 5 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (bránícího tomu, aby do řízení o kasační stížnosti byly vnášeny tzv. skutkové novoty), vznesli-li účastníci v řízení o kasační stížnosti určitou a závažnými okolnostmi podloženou námitku porušení práva nebýt mučen či podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu, přičemž skutečnosti, na nichž zakládá danou námitku, nemohl uplatnit dříve než v kasační stížnosti, ochrana před namítaným porušením daného základního práva nemůže být účinně poskytnuta v jiném řízení a námitkou se účastníci brání proti důsledku, který by nebylo možno jednoduše odstranit poté, co by k němu došlo.“

Konstruovat však explicitně průlom do ex tunc přezkumu nepovažuje Ministerstvo spravedlnosti za nutné, a to z několika důvodů. Zaprvé, Ústavní soud již připustil, že za určitých výjimečných podmínek se nemusí Nejvyšší správní soud řídit § 109 odst. 5 soudního řádu správního. Zadruhé, k naplnění požadavků unijní úpravy postačí přijetí ex nunc přezkumu pouze v řízení před soudem prvního stupně. Zatřetí, řízení před Nejvyšším správním soudem není na ex nunc přezkum uzpůsobeno (ex nunc přezkum vyžaduje například extenzivní požadavky na dokazování, provádějí jednání apod.). Začtvrté, plošné připuštění ex nunc přezkumu by mohlo vést ke zneužívání ze strany stěžovatelů i tam, kde to není pro výjimečnost tohoto institutu nutné. V případech extrémní nespravedlnosti srovnatelné se situací, kterou řešil Ústavní soud, postačí ústavně-konformní výklad zákonné úpravy ze strany Nejvyššího správního soudu, zde zejména § 109 odst. 5 soudního řádu správního (aplikuje se norma vyšší právní síly, tj. Listina základních práv a svobod či mezinárodní smlouva).

K bodu 62 a 63 - § 33a odst. 1 a 4

Navrhuje se formulační úprava textu, a sice nahradit text „technického zařízení pro přenos obrazu a zvuku“ za text „videokonferenčního zařízení“. Termín „videokonferenční zařízení“ se v textu zákona zavádí jako legislativní zkratka nyní v novém ustanovení § 23d. Jde tedy pouze o legislativně-technickou úpravu.

Změnou odstavce 4 pak dochází k vypuštění věty, jejíž text je zavádějící. Rozhodování o námitce týkající se „nekvalitního“ přenosu při využívání videokonferenčních zařízení by nemělo být formálním rozhodováním. Jde spíše o konstatování faktického stavu, které vede k ukončení provádění úkonu touto formou, nikoli o rozhodování o (procesních) právech účastníků.

K bodu 64 - § 41 odst. 2

Důvodem této změny je zjednodušení textu zákona, protože obě dvě vypouštěné situace jsou plně nahraditelné nově vkládaným textem. Toto nové navrhované znění přispěje k lepšímu porozumění textu a jeho stručnosti.

K bodu 65 - § 41 odst. 3

Podle obecného pravidla uvedeného v odstavci 1 je cizinec povinen odevzdat cestovní doklad, je-li jeho držitelem. Ministerstvo doklad buď odevzdá cizinci zpět, pokud bylo pravomocně rozhodnuto o neudělení mezinárodní ochrany, nebo v případě udělení mezinárodní ochrany doklad dále uschovává. Pokud dojde k odnětí nebo zániku mezinárodní ochrany, cestovní doklad se předá zpět cizinci. Navrhovaná změna nijak nenarušuje výše popsané obecné pravidlo, nicméně reaguje na potřeby praxe a upravuje, že pokud je realizován dobrovolný návrat podle § 54, je ministerstvo oprávněno cizinci cestovní doklad předat i před pravomocným ukončením řízení o mezinárodní ochraně. Dále se explicitně upravuje, že cestovní doklad se předává cizinci nebo policii (podle použitého způsobu transferu do odpovědného členského státu) až v den jeho přemístění podle dublinského nařízení.

K bodu 66 - § 42 odst. 3

Cílem změny navrhované v tomto odstavci je nově stanovit povinnost k podílení se na úhradě nákladů na stravu a ubytování pouze v pobytovém středisku. Nově by se tedy tato povinnost již nevztahovala na osoby v přijímacím středisku. Zatímco přijímací středisko žadatel o mezinárodní ochranu v zásadě nesmí opustit (viz § 46 odst. 1), u pobytového střediska tato povinnost neexistuje. Žadatel o mezinárodní ochranu si tedy může zvolit, zda využije bydlení a související služby v pobytovém středisku, či si zvolí ubytování na své náklady v soukromí. Jeví se tedy jako žádoucí, aby se osoba v pobytovém středisku, kde setrvává dobrovolně (na rozdíl od přijímacího střediska), podílela na úhradě nákladů na stravu a ubytování. Povinnost podílet se na úhradě nákladů za pobyt v přijímacím středisku se tedy zrušuje, a to právě vzhledem k povinnosti v něm setrvat do doby než jsou ukončeny vstupní přijímací procedury podle § 46 odst. 1. Povinnost podílet se na úhradě nákladů spojených s pobytem v přijímacím středisku se rovněž nebude vztahovat na cizince, který bude v přijímacím středisku zajištěn na základě rozhodnutí ministerstva vnitra.

K bodu 67 - § 42 odst. 6 a § 93 odst. 8

V tomto odstavci se navrhuje pouze legislativně technická změna, a sice nahrazení odkazu v poslední větě z § 93 odst. 3 písm. i) na odkaz § 93 odst. 3 písm. j). Přestupku dle § 93 odst. 3 písm. j) se žadatel o mezinárodní ochranu dopustí, pokud nesplní některou z povinností dle § 48. Snížení finančního příspěvku dle § 42 odst. 6 tedy není možné, pokud již byla uložena pokuta za totožné jednání vykazující znaky přestupku dle § 93 odst. 3 písm. j), tj. pokud osoba porušila některou z povinností dle § 48.

K bodu 68 - § 42 odst. 7

Česká republika je v souladu s mezinárodním a unijním právem, které je promítnuto v odstavcích 1a 2, povinna žadateli o udělení mezinárodní ochrany poskytnout mimo jiné i služby psychologické, sociální a jiné, a to vždy v souladu s individuálními potřebami každého jednotlivého žadatele o mezinárodní ochranu. Ve specifických případech (např. žadatel je těžce zdravotně postižen) není provozovatel azylového zařízení s ohledem na charakter azylových zařízení schopen zajistit poskytování služeb v tomto zařízení. Už dnes je tedy možné některé specifické služby poskytnout mimo azylová zařízení (typicky v zařízeních sociálních služeb). Vzhledem k tomu, že zařízení, která by popsané specifické služby mohla poskytnout, musí mít jistotu, pokud jde o příslušné kapacity a nelze od nich spravedlivě požadovat, aby byly schopny umístit žadatele, který příslušné služby potřebuje, ihned, resp. v rámci několika dní, navrhuje se, aby provozovatel měl možnost uzavřít s příslušným poskytovatelem služeb takovou smlouvu, která by jej opravňovala mít rezervováno několik málo míst, která budou připravena pro přijetí žadatele s potřebami, které nelze uspokojit v azylovém zařízení. Návrh nepřinese žádné nové náklady ze státního rozpočtu, případné navýšení nákladů v tomto ohledu, by kryl provozovatel (Správa uprchlických zařízení) ze svého rozpočtu.

K bodu 69 - § 42a odst. 3

Ze zkušeností provozovatele azylových zařízení v České republice jednoznačně vyplynula potřeba upravit a rozšířit systém, který nabízí žadatelům o udělení mezinárodní ochrany, kteří jsou ubytováni v přijímacím nebo pobytovém středisku, možnosti efektivně naložit s volným časem, kteří žadatelé ubytovaní v azylových zařízeních mají, a to i vzhledem k tomu, že není možné v prvních šesti měsících po poskytnutí údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany na území České republiky pracovat.

Navrhuje se tedy rozšířit možnost vykonávat činnosti, které slouží zejména k zajištění lepšího soužití jak v rámci azylového zařízení, tak v rámci soužití azylového zařízení s okolím, zejména s obcí, kde se azylové zařízení nachází.

Navrhuje se tedy rozšířit celkovou měsíční dotaci z dnešních 12 hodin na celkových 30 hodin měsíčně, kdy by žadatel o udělení mezinárodní ochrany mohl na základě zadání vedoucího azylového zařízení takové činnosti vykonávat. V těchto situacích by byl vedoucí azylového zařízení oprávněn žadateli o udělení mezinárodní ochrany poskytnout zvýšené kapesné, a to ve výši, kterou by stanovila vyhláška č. 376/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů. V tomto ohledu se rovněž navrhuje upravit příslušné zákonné zmocňovací ustanovení v odstavci 4 (viz dále).

Pro nedostatek flexibility a problémy s vypočítáváním částky zvýšeného kapesného se zrušuje věta poslední v tomto odstavci, která udává maximální částku pro zvýšené kapesné. Nově bude vyhláška obsahovat přesnou částku zvýšeného kapesného za jednu hodinu. Není přitom relevantní, zda žadatel o udělení mezinárodní ochrany dostává kapesné v základní výši.

Možnost získat zvýšené kapesné je otevřena pro všechny žadatele o mezinárodní ochranu ubytované v azylových zařízeních. Částka základního kapesného je vyplácena buď přímo dle denní sazby dané vyhláškou č. 376/2005 Sb., anebo je kapesné součástí finančního

příspěvku, který je vyplácen za předpokladu, že se v azylových zařízeních neposkytuje strava (viz § 42 odst. 4 zákona o azylu). Předpokládá se, že zvýšené náklady na poskytování zvýšeného kapesného budou pokryty z větší části z finančních prostředků, které budou ušetřeny zrušením finančního příspěvku podle § 43 (viz dále).

Dále je nutné stanovit, že obdržené zvýšené kapesné se nezapočítává do finančních prostředků podle § 42 odst. 3, a to z důvodu zavedení větší motivovanosti podobné aktivity v azylových zařízeních vykonávat.

K bodu 70 - § 42a odst. 4

Upravuje se zmocňovací ustanovení pro vydání vyhlášky, která bude nově obsahovat fixní částky kapesného za kalendářní den a zvýšeného kapesného za jednu hodinu. Rovněž se zrušuje odlišení vyplácené denní částky kapesného pro dospělého a nezletilé dítě. Odstraňuje se tak zvýšená administrativní zátěž.

K bodu 71 - § 43

Navrhuje se zrušení možnosti žádat o finanční příspěvek u žadatelů o udělení mezinárodní ochrany, kteří jsou hlášeni k pobytu mimo azylové zařízení (na tzv. „privátě“). Dle dostupných informací je vyplácení těchto příspěvků spojeno s vysokou administrativní zátěží správního orgánu, a to bez adekvátní přidané hodnoty. Podle dostupných informací byl tento příspěvek v roce 2018 vyplacen zhruba 86 osobám.

Je třeba zdůraznit, že zrušením tohoto příspěvku nebudou nijak sníženy standardy, které je Česká republika povinna žadatelům o udělení mezinárodní ochrany poskytnout.

Pokud žadatel o mezinárodní ochranu nemá dostatečné finanční prostředky, aby si hradil náklady spojené s pobytem na území České republiky sám, tak je oprávněn čerpat všechny výhody spojené s ubytováním v azylovém zařízení.

Odstavec 1 stanoví pravidlo, že žadatel o udělení mezinárodní ochrany je povinen hradit si náklady spojené s pobytem na území z vlastních prostředků. Jak je již uvedeno výše, není nijak dotčena možnost ubytování v azylovém zařízení a s tím spojené standardy.

Odstavec 2 pak konstruuje domněnku, kdy se rozvádí dvě odlišné situace, kdy žadatel má dostatečné finanční prostředky. Jde o situaci, kdy žadatel není hlášen v azylovém zařízení k pobytu vůbec a též situaci, kdy žadatel opustil azylové zařízení na dobu delší než 24 hodin na tzv. propustku. Ve všech těchto situacích jsou osoby stále žadateli o udělení mezinárodní ochrany, a tedy mají nárok na konkrétní přijímací podmínky souladné s přijímací směrnicí. Nicméně i tato směrnice předpokládá, že členské státy jsou oprávněny poskytovat přijímací podmínky v různých formách (peníze, konkrétní služby nebo například poukázky).

K bodu 72 - § 45 odst. 3

V současnosti může provést prohlídku Policie ČR pouze na žádost Ministerstva vnitra. Dochází tak k časovému prodloužení, než je ze strany Ministerstva vnitra doručena příslušná žádost. Policie ČR se tak potýká se situacemi, kdy cizinec může mezi tím svůj doklad či věc rozhodnou pro řízení o mezinárodní ochraně předat druhému cizinci, který ho doprovází. Praxe také řeší případy, kdy cizinec doklad poškodil nebo zničil. Proto se zavádí možnost, aby Policie mohla provést prohlídku i na základě vlastního důvodného podezření a nebyla limitována žádostí Ministerstva vnitra.

K bodům 73 a 74 - § 46a odst. 4, 5 a 8 a k § 73 odst. 3, 4 a 7

Prodlužuje se lhůta pro rozhodnutí o zajištění a nepovolení vstupu na území a předání žaloby (je-li podána prostřednictvím ministerstva vnitra), vyjádření k žalobě a předání správního spisu v případě žaloby proti rozhodnutí ministerstva o zajištění, prodloužení trvání doby zajištění a typově stejných žalob proti rozhodnutí o nepovolení vstupu na území. Obzvláště v případech, kdy je řízení o mezinárodní ochraně zahájeno nebo žaloba podána například v pátek nebo pracovní den před dny pracovního klidu, je velmi náročné lhůtu 5 dnů dodržet. Po této změně volá praxe již řadu let. Změna je reflektována též v zákoně o pobytu cizinců.

Dále dochází k prodloužení maximální doby zajištění ze 120 na 180 dní, a to v reakci na časté případy zneužívání azylového řízení ze zařízení pro zajištění cizinců díky – i přes zalhůtování – nevyhovující délce celkového azylového řízení a následnému propuštění cizince na území. Jinou variantou by bylo razantní zkrácení lhůt pro všechny instance, což v současném systémovém nastavení není zatím možné.

K bodům 75 a 127 - § 46a odst. 10 a k § 73 odst. 9

Podobně jako v zákoně o pobytu cizinců na území České republiky se navrhuje připodobnit zákonnou možnost požádat o propuštění ze zařízení pro zajištění cizinců, přijímacího střediska, kde je vykonáváno rozhodnutí o zajištění podle zákona o azylu nebo o povolení vstupu na území, bylo-li rozhodnuto o nepovolení vstupu na území, úpravě platné pro institut vazby. Navrhuje se oproti stávající úpravě flexibilnější řešení, kdy bude žadatel o mezinárodní ochranu oprávněn kdykoliv (tedy v souladu s požadavky mezinárodně právních závazků, kterými je Česká republika vázána) požádat o propuštění, resp. o povolení vstupu na území. Pokud žadatel bude uvádět stále stejné důvody, které, podle jeho názoru, by měly vést k jeho propuštění, resp. povolení vstupu na území, bude moci takovou žádost podat znovu až po třiceti dnech.

Správnímu orgánu zůstává povinnost zkoumat důvody pro trvání zajištění z vlastní iniciativy. Rovněž není nijak dotčena ani úprava přezkumu rozhodnutí o zajištění, resp. o nepovolení vstupu na území ze strany správních soudů.

K bodu 76 (část) - § 46a odst. 15

Nový odstavec 15 míří na situace, kdy je žadatel o udělení mezinárodní ochrany zajištěn ministerstvem vnitra z důvodu vážného nebezpečí útěku a za účelem jeho předání podle dublinského nařízení do jiného členského státu. V hraničních situacích, kdy není jasné, zda cizinec podal žalobu proti rozhodnutí o přemístění do příslušného členského státu, by nově nedocházelo k přezajištění pouze z důvodu změny právního postavení cizince (z žadatele o mezinárodní ochranu, který je v působnosti zákona o azylu, do postavení cizince, který je v postavení cizince dle zákona o pobytu cizinců). Osoba by tak i nadále byla považována za žadatele o udělení mezinárodní ochrany, a to pouze po dobu, kterou pro provedení transferu stanovuje přímo (bez možnosti transpozice) dublinské nařízení v čl. 28 – tato lhůta činí 6 týdnů od okamžiku, kdy je osoba „právně volná pro uskutečnění transferu“. Nijak tím nejsou dotčeny záruky plynoucí pro cizince jak z národního práva, tak z unijního práva, resp. mezinárodního práva, jde pouze o změnu orgánu kompetentního k vydání rozhodnutí o zajištění, resp. o prodloužení doby trvání zajištění.

K bodům 76 (část) a 128 - § 46a odst. 16 a k § 73 odst. 12

V hraničních situacích, kdy není jasné, zda cizinec podal žalobu proti rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany, je vhodné presumovat, že osoba je stále v postavení žadatele o udělení mezinárodní ochrany. Bylo by tomu tak do doby, než bude zjištěno, zda osoba skutečně žalobu podala nebo ne. Tato doba je nicméně pevně omezena, poté již musí být zvolen právní režim odpovídající právnímu postavení dané osoby.

K čl. I bodům 77, 79 a 99 a k čl. III bodu 77 - § 52 písm. f), § 53b písm. e) a § 59 odst. 3 písm. h) a § 113 odst. 7 zákona o pobytu cizinců

Vzhledem k tomu, že povolení k trvalému pobytu podáním žádosti o udělení mezinárodní ochrany nezaniká, je nutno uložit osobám požívajícím mezinárodní ochrany povinnost odevzdat jak průkaz o povolení k trvalému pobytu, tak dosavadní cestovní doklad. Tyto osoby se budou nacházet ve stejném postavení jako osoby, které před udělením mezinárodní ochrany trvalý pobyt neměly, tzn., bude jim vydán průkaz o povolení k pobytu osoby požívající mezinárodní ochrany s tím, že se konstituuje nové ustanovení, které upraví povinnost uvádět v průkazu o povolení k pobytu i tu skutečnost, že je osoba požívající mezinárodní ochrany zároveň osobou, která má platné povolení k trvalému pobytu podle zákona o pobytu cizinců.

K bodu 78 - § 53a odst. 4

Zrušuje se povinnost požádat o prodloužení doplňkové ochrany nejpozději 30 dnů před uplynutím doby, na níž je doplňková ochrana udělena. Z analýzy praxe vyplynulo, že toto rozpětí, kdy lze o prodloužení doplňkové ochrany požádat, nemá žádnou přidanou hodnotu, protože toto řízení je zřídka kdy během těchto 30 dní dokončeno. Pokud je žádost o prodloužení doplňkové ochrany podána v době, kdy je doplňková ochrana stále platná a ministerstvo vnitra rozhodne o jejím prodloužení, tak doba, o kterou se doplňková ochrana prodlouží, bude bezprostředně navazovat na dobu, po kterou byla doplňková ochrana udělena

v původním řízení. Pokud by byla žádost o prodloužení doplňkové ochrany podána v době, kdy původně udělená doplňková ochrana zanikla z důvodu uplynutí doby, takové řízení o žádosti by bylo zastaveno v souladu s ustanovením § 66 správního řádu.

Dále se specifikuje, že není nutné provádět pohovor, bude-li vydáno kladné rozhodnutí o prodloužení doplňkové ochrany. Přejímá se pravidlo z § 23 odst. 2, tedy že pohovor se neprovádí, není-li jeho provedení nezbytné ke zjištění skutečného stavu věci.

Důvodem dalšího navrhovaného doplnění je zakotvit analogické použití podkladů pro vydání rozhodnutí ve smyslu § 23c i pro řízení o prodloužení doplňkové ochrany. Rovněž se navrhuje explicitně stanovit, že i řízení o prodloužení doplňkové ochrany, které je řízením ve věci mezinárodní ochrany, lze zastavit z důvodů dle § 25. Cílem popsaných změn je konkretizovat a propojit řízení o prodloužení doplňkové ochrany s instituty známými z řízení ve věci žádosti o udělení mezinárodní ochrany.

K bodu 80 - § 53c

Vypouští se tzv. fikce trvalého pobytu u osob požívajících doplňkové ochrany pro účely poskytování zdravotních služeb. Nově budou osoby požívající doplňkové ochrany zdravotně pojištěny na základě výslovného uvedení v osobním rozsahu pojištěnců podle zákona o veřejném zdravotním pojištění.

K bodu 81 - § 53f odst. 2

Legislativně technický důsledek změny § 59 odst. 3.

K bodu 82 – nadpis dílu 5 v hlavě VII

Po provedení změn v § 54 by nadpis již neodpovídal příslušné úpravě. Geografický rozsah povinnosti vycestovat se netýká pouze území České republiky, pro které zákon používá legislativní zkratku „území“.

K bodům 83 a 84 - § 54

Legislativně technický důsledek změny v § 124b zákona o pobytu cizinců, kde změna reaguje na výsledky schengenských evaluací a zjištěné nepřesnosti ve stanovení geografického rozsahu povinnosti cizince vycestovat.

K bodům 85 až 91 - § 54a

Navrhované změny v ustanovení, které upravuje podmínky, za kterých ministerstvo vnitra je oprávněno nést náklady spojené s dobrovolným návratem cizince, který spadá do působnosti zákona o azylu, směřují k větší flexibilitě pro ministerstvo i samotné cizince, aby byl zajištěn

dostatečný zákonný podklad pro asistenci s dobrovolným návratem do země původu nebo do jiného třetího státu u co nejširšího spektra cizinců, kteří o dobrovolný návrat projeví zájem.

K bodu 92 - § 57 odst. 1

Důvodem změny je fakt, že v případě omezení osobní svobody žadatele (zajištění) taková osoba průkaz žadatele o mezinárodní ochranu nepotřebuje. Je tedy vhodné zákon upravit tak, aby tento průkaz byl poskytnut až před odchodem ze zařízení pro zajištění cizinců. Tato úprava je umožněna i čl. 6 odst. 2 tzv. přijímací směrnice (směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu, přepracované znění).

K bodu 93 - § 57 odst. 2

Navrhuje se rozšíření situací, kdy se nevydává průkaz žadatele o udělení mezinárodní ochrany ihned po podání žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Jde tedy o rozšíření případů, kdy údaje k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany byly poskytnuty před příchodem do azylového zařízení a kdy ministerstvo vydává průkaz žadatele o mezinárodní ochranu do 3 dnů od příchodu do azylového zařízení. Vzhledem k tomu, že poskytování výše zmíněných údajů v praxi často probíhá právě během hospitalizace u poskytovatele lůžkové péče a pohyb osoby je omezen z objektivních příčin, je vhodné tuto stávající praxi upravit i v textu zákona.

K bodu 94 - § 58

Navrhuje se přesunout text v odstavci 2 do odstavce 1 jako nová písmena e), f), g). Odstavec 3 se navrhuje vypustit zcela. Důvodem této navrhované změny je uvedení textu zákona do souladu se stávající praxí, jakož i zpřehlednění a větší systematickosti zákona. Nově tedy průkaz žadatele o mezinárodní ochranu, při splnění podmínek stanovených v písm. e), f), g), pozbyde platnosti ex lege. Nebude tedy nutné rozhodnutí orgánu příslušného k jeho vydání, tj. rozhodnutí ve smyslu § 8 písm. e). Tím se také stává odstavec 3 nadbytečným.

K bodu 95 – k § 59 odst. 2

Zpřesňuje se ustanovení týkající se sejmutí otisků prstů pro účely povolení k pobytu osoby požívající mezinárodní ochrany.

K bodu 96 – poznámka pod čarou č. 15

Legislativně technická reakce na skutečnost, že nařízení Rady (ES) č. 1030/2002 ze dne 13. června 2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, bylo opakovaně novelizováno.

K bodům 97 a 98 - § 59 odst. 3

V odstavci 3 se navrhuje zrušit písmeno a), které uvádí, že průkaz o povolení k pobytu obsahuje i údaj o formě udělené mezinárodní ochrany (azyl nebo doplňková ochrana). Písmeno a) je nadbytečné a duplicitní k úpravě v nařízení EU, které rovněž stanoví povinnost v průkazu o povolení k pobytu uvádět také formu udělené mezinárodní ochrany.

Dále se (v souladu se změnami v zákoně o pobytu cizinců) vypouští povinnost uvádět adresu místa hlášeného pobytu na území do průkazu o povolení k pobytu u osob s udělenou doplňkovou ochranou. Vzhledem k tomu, že každou změnu v průkazu o povolení k pobytu je nutné provádět vydáním nového průkazu a zaplacením správního poplatku a praxe ukazuje, že střídání bydliště je poměrně častým jevem, tento údaj se v průkazu nadále nebude vyskytovat. Toto ustanovení však nemá žádný vliv na povinnosti osob s udělenou mezinárodní ochranou, a tedy i osob s udělenou doplňkovou ochranou, hlásit změny místa hlášeného pobytu. Tato změna se bude nově vztahovat na osoby s doplňkovou ochranou, jejichž doba povolení k pobytu na území České republiky je časově omezena a v případě prodloužení pobytu je nutné vydat doklad opravňující k pobytu nový. U osoby s uděleným azylem bude stále nutné do průkazu o povolení k pobytu zapsat místo hlášeného pobytu na území České republiky.

K bodům 100 až 103 a 107 - § 61, § 61a a § 64a

Upravuje se systematická nelogičnost v zákonné úpravě vydávání cestovních dokladů, které jsou určeny osobám s uděleným azylem a s udělenou doplňkovou ochranou. Navrhuje se, aby úprava cestovního dokladu pro osoby s udělenou doplňkovou ochranou byla přesunuta ze zákona o pobytu cizinců na území České republiky do zákona o azylu. Obsahově se v úpravě nic nemění, pouze dochází k více systematickému začlenění dokladu pro osoby s doplňkovou ochranou, kterým zůstává cizinecký pas.

K bodu 104 - § 61b

Zrušuje se ustanovení, které územně omezovalo vydaný cestovní doklad osobě, které byl v České republice udělen azyl. Zrušení tohoto ustanovení však nijak nerelativizuje nemožnost cestování do země původu, tedy země, před kterou je Českou republikou poskytována ochrana. O nemožnosti cestovat do země původu jsou azylanti a osoby s doplňkovou ochranou poučováni v souvislosti s předáním pozitivního rozhodnutí.

Vzhledem k tomu, že doplňková ochrana je udělována na dobu určitou, je vhodné, aby cestovní doklad (cizinecký pas) osoby, který požívá doplňkové ochrany na území České republiky, mohl být v případě potřeby prodloužován. Navrhuje se tedy, aby bylo možné platnost již vydaného cizineckého pasu prodloužit záznamem do tohoto cestovního dokladu, a to i opakovaně. Základním předpokladem pro takové prodloužení pak bude trvání postavení osoby požívající doplňkové ochrany podle § 2 odst. 3 zákona o azylu.

K bodu 105 - § 63 odst. 2

Ustanovení upravující povinnost k žádosti o vydání cestovního dokladu přiložit jednu fotografii se navrhuje zrušit, protože taková úprava je nadbytečná a to vzhledem k biometrické povaze vydávaného cestovního dokladu. Žadatel o cestovní doklad je fotografován v rámci procesu vydávání dokladu.

K bodu 106 - § 64

Ustanovení týkající se neplatnosti cestovního dokladu se sjednocují s ustanoveními, které upravují neplatnost, resp. pozbytí platnosti, jak průkazu žadatele o udělení mezinárodní ochrany, tak průkazu o povolení k pobytu.

K bodům 108 a 109 - § 65 odst. 5

Doplňují se dvě situace, kdy je možné vydat cestovní průkaz totožnosti podle zákona o azylu. Za prvé půjde o situaci, kdy nabylo právní moci rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva vnitra ve věci mezinárodní ochrany a proti tomuto rozhodnutí není přípustná kasační stížnost podle § 32 odst. 6. Druhou situací, kdy lze nově vydat cestovní průkaz totožnosti, je po nabytí právní moci usnesení o nepřiznání odkladného účinku podané žaloby nebo kasační stížnosti.

K bodu 110 - § 65 odst. 8

Hlavní změnou v tomto odstavci je vypuštění pojmu „žadatel o udělení mezinárodní ochrany“, které je nevhodné vzhledem k celkové koncepci tohoto ustanovení a vzhledem k historickému vývoji používání cestovního průkazu totožnosti. Je třeba reagovat na situaci, kdy o cestovní průkaz totožnosti lze žádat v rozličném právním postavení (žadatel, azylant, osoba požívající doplňkové ochrany apod.). Ostatní změny odstavce 8 jsou pouze technického charakteru.

K bodu 111 - § 65a

Navrhuje se zrušit odstavce druhý, který opravňuje zastupitelský úřad, aby do vydávaného cestovního průkazu totožnosti cizinci zapsal i jeho dítě mladší 15 let. Toto ustanovení již neodpovídá praxi ani úpravě u ostatních druhů dokladů. Podle zavedených obecných pravidel je zapotřebí, aby každý (a to včetně nezletilých dětí) disponoval při překračování hranic vlastním dokladem.

K bodu 112 - § 68 odst. 1

Státní integrační program pro osoby s udělenou mezinárodní ochranou existuje v České republice od počátku devadesátých let. Prošel vývojem stejně jako celé řízení o mezinárodní ochraně a lze konstatovat, že funguje stabilně a bez větších potíží. Nicméně se navrhuje

úprava v tomto ustanovení, jejímž cílem je akcentace integračního programu jako prostředku, kterým chce stát přispět k vlastní odpovědnosti osoby, které byl udělen azyl nebo doplňková ochrana za její budoucí plné zapojení do společnosti a to včetně ekonomické soběstačnosti.

V novém textu jsou dále vypíchnuty hlavní okruhy, na které se státní integrační program zaměřuje. Těmito okruhy je kromě uplatnění na trhu práce zejména vlastní bydlení, vzdělávání, zdravotní péče a samozřejmě znalost českého jazyka a samostatná orientace v české společnosti.

K bodu 113 - § 69

Zajištění bydlení je velmi důležitým, nikoliv však jediným prvkem státního integračního programu. Vzhledem k tomu byla asistence při zajištění bydlení přesunuta do ustanovení § 68 odst. 1, který nově komplexně popisuje podstatu státního integračního programu.

Nové znění ustanovení § 69 pak zakládá působnost ministerstva vnitra jako realizátora a gestora státního integračního programu. Ustanovení § 70 (které se tímto zákonem nemění), pak je ustanovením speciálním, kde je založena působnost a odpovědnost ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v části státního integračního programu, který se zaměřuje na oblast výuky českého jazyka.

K bodu 114 - § 71 odst. 1

Doplňuje se vedení evidence vydaných průkazů žadatele o udělení mezinárodní ochrany. Legislativně se reaguje na současný praktický stav.

K bodům 115 a 116 - § 71 odst. 2

V odstavci druhém písmenu a) se doplněním odkazů na příslušná ustanovení zákona o azylu zpřesňují pojmy jako je žádost o udělení mezinárodní ochrany anebo poskytnutí údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany.

Doplňuje se písmeno f), které stanoví, že se evidují adresy míst hlášeného pobytu.

Dále se doplňuje písmeno g), které stanoví, že se evidují čísla vydaných průkazů a všechny doby platnosti vydaného průkazu žadatele o udělení mezinárodní ochrany. Podle ustanovení § 57 odst. 5 dobu platnosti stanoví ministerstvo a dobu platnosti lze prodlužovat. Evidují se tedy všechna prodloužení průkazu žadatele o mezinárodní ochranu.

K bodu 117 - § 71 odst. 3

Ve změnách v odstavci 3 se reaguje na potřebu generálního poskytovatele integračních služeb vést rovněž údaje o osobách, které vstoupily do státního integračního programu.

K bodu 118 - § 71 odst. 5

Doplňuje se další účel využití údajů, které ministerstvo vede. Je jím využití pro účely vedení tzv. dublinského řízení podle dublinského nařízení.

K bodům 119 až 122 - § 71 odst. 10 a 16

Uvedenými novelizačními body se reaguje na přesun úpravy cestovních dokladů vydávaných osobám s udělenou doplňkovou ochranou ze zákona o pobytu cizinců do zákona o azylu.

K bodu 123 - § 71 odst. 15

Doplňuje se explicitně údaj, do kdy je nutné vedené údaje zlikvidovat. Přebírá se úprava ze zákona o pobytu cizinců na území České republiky.

K bodu 124- § 71a

Ustanovení se zrušuje z důvodu nadbytečnosti.

K bodu 125 - § 72

Nově vkládané ustanovení § 72 je odrazem úpravy již nyní účinné v § 182b zákoně o pobytu cizinců na území České republiky nebo v zákoně č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, ve znění pozdějších předpisů. Jde o zakotvení oprávnění policie zveřejňovat na internetu čísla ztracených a odcizených dokladů (vyjma průkazů žadatelů o udělení mezinárodní ochrany), které byly vydány podle zákona o azylu.

Čísla dokladů jsou osobními údaji podle čl. 4 odst. 1 obecného nařízení o ochraně osobních údajů GDPR. Pro účely tohoto nařízení se rozumí „osobními údaji“ veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné fyzické osobě (dále jen „subjekt údajů“); identifikovatelnou fyzickou osobou je fyzická osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat, zejména odkazem na určitý identifikátor, například jméno, identifikační číslo, lokační údaje, síťový identifikátor nebo na jeden či více zvláštních prvků fyzické, fyziologické, genetické, psychické, ekonomické, kulturní nebo společenské identity této fyzické osoby.

Závěr, že čísla dokladů jsou osobními údaji, vyplývá výslovně i z judikatury Soudního dvora EU – **rozsudek Soudního dvora C-13/16 Rigas Satiksme**, v jeho bodě 24 je výslovně konstatováno, že číslo dokladu totožnosti je informací o identifikované nebo identifikovatelné fyzické osobě, a tudíž „osobním údajem“ ve smyslu čl. 2 písm. a) směrnice 95/46. Nařízení GDPR pak tuto definici de facto převzalo.

Tento případ dokládá, jak je důležité, aby o oprávnění zveřejňovat, předávat nebo jinak zpracovávat osobní údaje nebylo pochyb. Z důvodu nejasnosti nebo nedostatku lotyšské právní úpravy se totiž policie obávala předat údaje nezletilého škůdce poškozenému (teenager

otevřel dveře od taxíku a odřel projíždějící trolejbus, jeho číslo ID zjistila přivolaná policie, ale odmítla jej sdělit dopravnímu podniku); právní zájmy stran jsou zjevné.

Pro úplnost lze uvést, že v oblasti azylové a cizinecké (bývalý první pilíř) aplikuje i Policie ČR nařízení GDPR. Odchylná úprava nakládání s osobními údaji podle směrnice 2016/680 se týká primárně trestního řízení. Oba předpisy EU (GDPR i směrnice 2016/680) užívají shodnou definici pojmu „osobní údaje“.

Samotné zveřejňování osobních údajů Policií ČR pak obecně upravuje § 81 zákona o Policii ČR, který připouští zveřejňování osobních údajů celkem ve 4 případech (4 účely). Zveřejňování čísel ztracených dokladů však mezi tyto účely nespadá. Proto je účelné toto oprávnění doplnit i do zákona o azylu, neboť stejné ustanovení již dnes obsahuje § 182b zákona o pobytu cizinců.

K bodu 129 - § 74 odst. 5

Jde o legislativně – technickou změnu, která souvisí s vypuštěním kasační stížnosti v případech, kdy je osoba omezena na osobní svobodě.

K bodům 130 až 132 - § 75 a § 75a

Nové ustanovení § 75 a 75a míří na situace, kdy by Česká republika byla vystavena nadměrnému přílivu osob, které by přicházely na naše území. V tomto případě by byly aktivovány krizové mechanismy, které jsou na tuto hypotetickou situaci připraveny. Konkrétně by šlo například o situace, kdy by vláda České republiky rozhodla kvůli migračnímu tlaku o znovuzavedení kontrol na vnitřních hranicích a v této souvislosti by nejspíše rovněž rozhodla o aktivování tohoto ustanovení. Případně by byly vládou aktivovány další připravené krizové plány (jako např. Typový plán - Migrační vlna velkého rozsahu nebo jednotná registrační místa).

Pro aktivaci zde upraveného řízení v případě zvláštní situace je tedy primárně nutné rozhodnutí Vlády České republiky. Vláda nařízením by v případě aktivace tohoto institutu také stanovila i okruh cizinců, na které se řízení v případě zvláštní situace má podle nařízení vlády vztahovat. Zdůvodnění, proč byl vybrán nástroj „nařízení vlády“ pro aktivaci řízení v případě zvláštní situace lze nalézt v obecné části této důvodové zprávy.

Šlo by o zjednodušené řízení ve věci mezinárodní ochrany, kde by byly prováděny podobné úkony jako v řízení klasickém. V tomto zrychleném řízení by bylo možné rozhodnout pouze o zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné anebo o zastavení řízení. Přičemž je třeba připomenout, že i pokud se rozhodne o nepřipustnosti žádosti o udělení mezinárodní ochrany, i takové řízení se zastavuje v souladu s ustanovením § 25 zákona o azylu.

Po vzoru jiných ustanovení zákona o azylu se doplňuje rovněž oprávnění Policie ČR k omezení svobody pohybu při dopravě a upravuje se, že náklady související s tímto úkonem hradí ministerstvo, podobně jako například v případě předání do jiného členského státu Evropské unie podle tzv. dublinského nařízení.

S ohledem na specifičnost situace, kdy osoby, na které bude aplikováno řízení v případě zvláštní situace, budou umístěny na jednom místě, navrhuje se sloučení a zjednodušení správních úkonů, kterými je žadatel o mezinárodní ochranu zván na poskytnutí údajů k podané žádosti o mezinárodní ochranu a na pohovor k žádosti současně. O této sloučené výzvě se žadatel vyrozumí podle konkrétních možností v konkrétním místě a čase. Taková výzva tedy bude například vyvěšena na nástěnce v přijímacím středisku nebo bude žadatel ústně informován pracovníkem ministerstva, které vede správní řízení o žádosti o mezinárodní ochraně.

Řízení v případě zvláštní situace samozřejmě počítá se soudním přezkumem rozhodnutí prvostupňového správního orgánu. Vzhledem ke koncentraci žadatelů na jednom místě a k jejich zajištění se jeví jako vhodné zavést pravidlo, že žaloby proti rozhodnutí ministerstva vnitra je možné podávat pouze prostřednictvím ministerstva. Pokud bude žaloba podána správnímu soudu přímo, soud ji usnesením zastaví (jde o speciální úpravu vůči § 46, resp. 68, soudního řádu správního).

Rovněž toto nové ustanovení explicitně počítá se zajištěním bezplatné právní pomoci, aby žadatel měl možnost adekvátně využít veškerých svých práv v rámci řízení o opravném prostředku.

Vzhledem k tomu, že se počítá s velmi krátkým řízením o mezinárodní ochraně v těchto situacích, rovněž se počítá s poskytováním pouze nutné a neodkladné zdravotní péče v těchto výjimečných případech. Nutná a neodkladná zdravotní péče je standardem, který předpokládá unijní právo pro žadatele o udělení mezinárodní ochrany.

K bodům 133 až 135 - § 77 odst. 3 až 5

Přesunutím části stávajícího odstavce 5 písmena c) do odstavce 3 je zacíleno na větší přehled a větší možnosti ministerstva pro případné odmítnutí změny místa hlášeného pobytu, a to z důvodu, že adresa a vlastní místo pobytu, na kterou chce žadatel přesunout své místo pobytu, neodpovídá obecně přijímanému standardu ubytování.

Změny v odstavci 4 míří na větší interpretační zpřesnění situací, kdy je možné zamítnout žádost o změnu místa hlášeného pobytu. Vždy musí být jasné, že cizinec zůstane dosažitelný pro účely řízení o mezinárodní ochraně, stejně jako pro účely řízení o předání do příslušného státu.

K bodu 136 - § 78 odst. 2

Jde o legislativně – technickou změnu, která odstraňuje duplicitu s odstavcem 4.

K bodům 137 až 140 - § 78b

V odstavci 1 se vylučují další situace, kdy není třeba přiznávat strpění na území (výkon vazby, trestu odnětí svobody, výkon zabezpečovací detence nebo ochranného léčení). V odstavci 2 se řeší interpretační nejasnosti. Cílem změn je, aby bylo ještě více zřejmé, že strpění na území

dítěte, které se narodilo na území České republiky, řeší situace, kdy se dítě narodí do situace, kdy alespoň jeden z jeho rodičů – zákonných zástupců je strpěn na území podle zákona o azylu. Cílem tohoto institutu tedy není rozhodovat o strpění na území podle zákona o azylu v jiných případech. Jde o velmi konkrétní situaci. Cíl změny v odstavci 3 je podobný cíli změn v odstavce 2. Opět je nutno vyloučit interpretační nejasnosti a stanovit, že odstavec 3 se uplatní v případech, kdy je nezletilé dítě buď žadatelem o udělení mezinárodní ochrany anebo je strpěno na území.

Změny v odstavci 7 jsou harmonizujícího charakteru. Udělení výjezdního příkazu po ukončení strpění na území bylo přesunuto do ustanovení § 85b zákona o azylu. Rovněž byla prodloužena lhůta pro dostavení se na ministerstvo pro vyznačení zániku strpění na území. Lhůta se prodlužuje na 1 měsíc a je stejná jako lhůta, která se uplatní v případě právní moci rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci mezinárodní ochrany.

K bodům 141 a 142 - § 79 odst. 6

Navrhuje se doplnit povinnost pro osoby ubytované v azylových zařízeních. Jde o povinnost vyklidit místo v azylovém zařízení do 24 hodin od okamžiku, kdy již taková osoba nebude oprávněna ubytování v azylovém zařízení využívat. Může jít o situace, kdy cizinec přestane být v právním postavení žadatele o udělení mezinárodní ochrany, nebo v postavení poživatele mezinárodní ochrany, ale půjde i o situace, kdy vyprší výjimka z ubytování podle odstavce 5 a podobně.

K bodu 143 - § 81 odst. 3

Vypouští se tento odstavec, a to pro nadbytečnost. O umístění nezletilého bez doprovodu do příslušného zařízení nebo do péče vhodné osoby rozhoduje vždy opatrovníkový soud, a tak se děje vždy ještě před identifikačními úkony podle § 46, tedy v úplně počáteční fázi řízení o mezinárodní ochraně.

K bodům 144 a 145 - § 81a odst. 3 a 4

Ruší se znění stávajícího odstavce 3, který zakazoval osobám ubytovaným v přijímacím středisku na mezinárodním letišti vnášení vlastních mobilních telefonů a podobných komunikačních zařízení. Tento zákaz byl vyhodnocen jako nadbytečný vzhledem k volnému přístupu k internetu, který je v tomto zařízení k dispozici.

Nově navrhovaný odstavec třetí zavádí oprávnění provozovatele azylového zařízení (bude se jednat o pracovníka, který je písemně provozovatelem pověřen) zkontrolovat a případně i nepustit do zařízení nebo ze zařízení vyvést (toto oprávnění bude mít obecně pracovník provozovatele) osobu, která je pod vlivem alkoholu nebo návykových látek. Cílem tohoto navrhovaného opatření je především snaha o předcházení negativních situací, které mohou nastat (a v praxi k tomu bohužel i několikrát došlo), kdy osoba pod vlivem těchto látek je nebezpečná jak zaměstnancům zařízení, tak ostatním ubytovaným. Pokud dojde k nevpuštění dané osoby do zařízení či jejímu vyvedení, jako navazující krok bude následovat za asistence

policejních orgánů nebo obecní policie převoz na příslušnou protialkoholní záchytnou stanici, a to po dobu nezbytně nutnou. Nejde tedy o odepření materiálních podmínek týkajících se přijetí ve smyslu směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2013/33, nicméně pouze o dočasné opatření, sloužící k ochraně zdraví, osob i majetku. V méně závažných situacích pak bude provozovatel azylového zařízení oprávněn osobě na nutnou přechodnou dobu zajistit přímo v zařízení náhradní ubytování, kterým zpravidla je pokoj s tzv. nulovým standardem, který je určen pro tyto situace a který je vybaven pouze postelí – vzhledem k tomu, že zákon stanovuje, že toto jiné ubytování se poskytuje pouze na dobu nezbytně nutnou (tedy zejm. do „vystřízlivění“), nelze toto považovat za nepřiměřený zásah do práv osob. Naopak jde, o nutnou ochranu ostatních osob v ubytovacím zařízení kolektivního typu, kde pobývají i rodiny s dětmi a je tedy velmi vhodné, aby osoby pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek i v tomto stavu nebyly ubytovány v běžném režimu.

Ustanovení rovněž upravuje i postup u osob, které jsou agresivní z jiného důvodu než v důsledku požití alkoholu či drog. U těchto osob se rovněž předpokládá oprávnění provozovatele jej ze zařízení vyvést, nebo jej do něj nevypustit. V obou sledovaných situacích bude následně využita kompetence Policie ČR podle zákona o policii nebo kompetence Městské policie (je-li v daném místě zřízena) podle zákona o obecní policii (§ 13).

K bodu 146 - § 82 odst. 4

Pokud se cizinec vrátí do pobytového střediska v době nočního klidu, není možné mu mnohdy s ohledem na ostatní cizince ubytované v zařízení poskytnout standardní ubytování. Proto se zavádí oprávnění pro provozovatele, aby mu tento na dobu nezbytně nutnou (tj. do rána) poskytl náhradní ubytování.

K bodu 147 - § 82 odst. 5

Možnost povolení opuštění pobytového střediska se prodlužuje na 15 dnů v kalendářním měsíci a to ze stávajících 10 dnů. Cílem je soulad tohoto ustanovení s odstavcem 2.

K bodu 148 - § 84 odst. 2

Nově bude možné poskytnout dotaci na rozvoj obce, kde se nachází azylové zařízení i opakovaně. O konkrétním poskytnutí a výši dotace rozhodne vláda České republiky.

K bodům 149 a 150 - § 85b odst. 1 a 3

Legislativně – technicky se upravuje toto ustanovení, které stanoví, za jakých okolností ministerstvo vnitra vydává z moci úřední výjezdní příkaz, a to buď po ukončení řízení o mezinárodní ochraně anebo po ukončení poskytování mezinárodní ochrany.

K bodu 151 - § 86 odst. 2

S ohledem na poznatky praxe se upravuje ustanovení, které stanoví povinnost Ministerstva vnitra informovat Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy o osobách, kterým byla udělena mezinárodní ochrana ve formě azylu nebo doplňkové ochrany, a to bez zbytečného odkladu.

K bodu 152 - § 86 odst. 4

Doplňuje se zmocňovací ustanovení pro ministerstvo vyhláškou stanovit seznamy bezpečných zemí. Zmocňovací ustanovení nově stanoví i možnost konkrétní zemi na konkrétním seznamu zeměpisně nebo osobně omezit. Je tím zajištěna větší flexibilita v používání seznamů bezpečných zemí, ale i větší ochrana konkrétních osob, pokud je to potřebné s ohledem na jejich osobní situaci.

K možnosti aplikovat koncept bezpečné země původu na celé území státu s výjimkou určitých území a slučitelnosti s právem EU:

Původní procedurální směrnice 2005/85/ES ve svém čl. 30 odst. 1 umožňovala v případě bezpečné země původu určit jako bezpečnou pouze její část. Dále tato směrnice ve svém čl. 30 odst. 3 taktéž umožňovala určit zemi nebo její část za bezpečnou pro určitou skupinu osob. Avšak tato původní směrnice šla jinou cestou a snižovala standard ochrany pro osoby z určité části země nebo pro určité kategorie osob – tedy země jinak „nebezpečná“ mohla být určena jako bezpečná pro určité kategorie osob nebo části území. Aktuální směrnice tedy proto, že zvyšuje původní standardy, nepřejala tato ustanovení.

Dle názoru nizozemského nejvyššího správního soudu nelze pouze na základě toho, že ustanovení podobné čl. 30 původní procedurální směrnice (které ale navíc mířilo na jiné situace – viz výše) není do znění stávající směrnice zahrnuto, dovozovat, že označení země jako bezpečné země původu s výjimkou určité skupiny osob či určitého území je v rozporu se stávající procedurální směrnicí. Ostatně ustanovení čl. 36 odst. 2 současné procedurální směrnice 2013/32/EU obsahuje flexibilní zmocnění: „2. Členské státy dále ve vnitrostátních právních předpisech stanoví pravidla a úpravy týkající se použití pojmu bezpečné země původu.“

Na podporu tohoto výkladu lze dále uvést praxi v jiných členských státech EU. Např. Nizozemí označuje bezpečné země původu s výjimkou určitých osob. Aktuálně platí výjimka pro LGBTI osoby v Alžírsku, Maroku, Senegalu, Togu, Trinidadu a Tobagu, Tunisku a na Jamajce.

Nadto, u bezpečných zemí původů Nizozemí nepovažuje za bezpečné ty regiony, které nejsou pod efektivní kontrolou státních orgánů. Z tohoto důvodu Nizozemí považuje Ukrajinu i Gruzii za bezpečné země původu s výjimkou regionů bez efektivní kontroly, tj. polostrov Krym, části Doněcké a Luhanské oblasti na Ukrajině a Abcházii a Jižní Osetii v Gruzii. Jde tedy o stejné regiony, u kterých teritoriální výjimku uplatňuje i Česká republika. Mezi státy EU+ není územní ani osobní omezení ničím výjimečným.

To, zda jsou tyto výjimky v souladu se stávající procedurální směrnicí, bylo v Nizozemí i předmětem soudního přezkumu. Nizozemský Nejvyšší odvolací soud pro správní záležitosti (The Dutch Council of State – obdoba Nejvyššího správního soudu) v několika jeho rozsudcích

shledal, že předmětné výjimky (osobní či územní) jsou zcela v souladu se současnou procedurální směrnicí 2013/32/EU.

K bodu 153 - § 87 odst. 1

Vkládá se nová věta do odstavce 1, který upravuje poskytování stanoviska či informace potřebného ke zjištění stavu věci při řízení o mezinárodní ochraně.

Ministerstvo zahraničních věcí (dále jen „MZV“) zaznamenalo v praxi několik případů, v nichž bylo zahájeno řízení ve věci mezinárodní ochrany (jejího poskytnutí formou azylu) na základě žádosti podané osobou registrovanou MZV, tedy osobou, jejíž dosavadní pobytový status byl člen personálu mise, ve smyslu § 49 zákona o pobytu cizinců. Je tedy v těchto případech žádoucí, aby bylo MZV o této skutečnosti informováno a mohlo se k němu vyjádřit. Zásada důvěrnosti azylového řízení není a nebude navrženou úpravou nijak narušena.

K bodu 154 - § 87 odst. 8

Upravuje se dosavadní ustanovení, které stanoví možnost vrátit cestovní doklad, který si nepřevzal jeho držitel (např. protože uprchl z území České republiky) státu, který takový doklad vydal. Státu předá cestovní doklad policie jako doklad nalezený a tím je zaručeno, že příslušné státní orgány nejsou informovány o právním postavení držitele tohoto cestovního dokladu.

K bodu 155 - § 87 odst. 9

Více se zobecňuje ustanovení, které zakládá oprávnění Policie České republiky zabezpečit na žádost ministerstva vnitra dopravu do určeného zařízení za účelem výkonu rozhodnutí o zajištění. Typicky půjde o dopravu do zařízení pro zajištění cizinců.

K bodu 156 - § 87a odst. 1 a 2

I v situacích popsaných v tomto ustanovení by nově bylo možné vyplácet kapesné. Nejde o nijak finančně náročnou změnu, naopak tato změna míří na omezení zbytečných byrokratických úkonů. Vypuštění odkazu na § 43 je legislativně – technická změna.

K bodu 157 - § 87a odst. 6

Vzhledem k tomu, že členské státy Evropské unie se navzájem považují za bezpečné země původu, jsou žádosti o udělení mezinárodní ochrany podané občany Evropské unie považovány v naprosté většině případů za nepřijatelné, tj. vůbec se neposuzuje podaná žádost věcně, co do důvodů uvedených konkrétní osobou na podporu žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Navrhuje se nepřiznat občanům Evropské unie, které žádají o udělení mezinárodní ochrany stejné materiální standardy, které jsou poskytovány osobám žádajícím o mezinárodní ochranu, ze třetích zemí podle zákona o azylu a dalších souvisejících právních

předpisů. Občané Evropské unie jsou v jiném postavení oproti osobám ze třetích zemí v přístupu na trh práce, k sociálnímu zabezpečení nebo zdravotní péči proto materiální podmínky přijetí nebudou poskytovány. Stávající právní předpisy v uvedených oblastech jsou aplikovatelné i na občany EU v postavení žadatelů o udělení mezinárodní ochrany.

Procesně, tj. co do podmínek vedení řízení ve věci mezinárodní ochrany se postavení občanů Evropské unie, kteří jsou zároveň žadateli o udělení mezinárodní ochrany, nemění. Spojení „která má pouze žadatel“ indikuje, že nejsou míněna například obecná práva účastníka řízení podle správního řádu, která samozřejmě osobám zůstávají.

Unijní azylové právo žádosti osob (občanů Evropské unie) neupravuje, jde tedy o čistě národní opatření.

K bodům 158 a 159 - § 89

Ustanovení týkající se nezletilých osob bez doprovodu se zrušují pro duplicitu s ostatními právními předpisy. Stávající odstavce 3 a 4 se proto přečíslovají na nové odstavce 1 a 2.

K bodu 160 - § 92c

Legislativně technický důsledek změny § 43. Odstavec 6 v § 43 již nebude.

K čl. II – přechodná ustanovení

K bodu 1

Stanovuje se obecné pravidlo, že řízení nedokončená před dnem nabytí účinnosti předkládaného zákona se dokončí podle „staré“ právní úpravy. Za řízení podle zákona č. 325/1999 Sb., se přitom považují i řízení soudní, která na řízení ve věci mezinárodní ochrany bezprostředně navazují. Z tohoto pravidla bude platit několik výjimek, kdy se i v již běžících řízeních užijí nově přijatá pravidla. Půjde především o několik ustanovení procesních (např. § 3d), nebo o situace, kdy by je žádoucí, aby Česká republika v daný okamžik posuzovala nebezpečnost žadatelů pro společnost nebo pro bezpečnost státu jednotně (§ 15 a 15a).

K bodu 2

Právní postavení cizinců, kterým byla před účinností této novely udělena doplňková ochrana z důvodu vážné újmy podle § 14a odst. 2 písm. d) bude zachováno jejich současné právní postavení.

K bodu 3

Z důvodu právní jistoty se výslovně stanoví, že příspěvek podle § 43 zákona o azylu, o jehož vyplácení bylo rozhodnuto před účinností zákona, bude (do)vyplácen i po účinnosti zákona.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o pobytu cizinců na území České republiky

K bodům 1 až 3, 9, 58, 94 a 116 - § 5 odst. 1, 2 a 4 písm. c), § 15 odst. 1, § 17 písm. b), § 18 písm. a) a b), § 20 odst. 1, § 84 odst. 1, § 90 odst. 1 a 2, § 103 písm. k), § 104 odst. 3 a 5, § 113 odst. 2, § 117a odst. 2 a 3, § 119 odst. 5, § 154 odst. 6, § 157 odst. 3, § 160a, § 163 odst. 1 písm. a), § 164 odst. 1 písm. a), § 165a odst. 1 písm. a), § 167 odst. 1 písm. l), § 180d, § 180e odst. 7 a 8, § 180i odst. 1, § 181, § 182 odst. 1 písm. b)

Jedná se o legislativně technickou reakci v návaznosti na Lisabonskou smlouvu pozměňující smlouvu o Evropské unii a smlouvu o založení Evropského společenství. V této souvislosti se v § 84 odst. 1 zpřesňuje i obsah zápisu, který Ministerstvo vnitra uvádí v průkazu o povolení k pobytu cizince, kterému byl povolen trvalý pobyt a přiznán status dlouhodobě pobývajících rezidenta.

V § 119 odst. 5 se jedná pouze o legislativně technické zpřesnění textu upravujícího již dnes platnou zásadu plynoucího ze Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí. Odkaz na právní předpis Evropských společenství je v daném případě nadbytečný.

K bodu 4 - § 9 odst. 1 písm. c)

Úprava § 9 obsahuje zpřesnění, neboť ne ve všech případech bezvízových pobytů bude nezbytné požádat o vydání cestovního povolení (viz čl. 2 odst. 2 nařízení ETIAS - např. držitelé diplomatických pasů, letecké posádky).

Stávající ustanovení § 9 neobsahuje konkrétní výčet všech situací, kdy lze odepřít cizinci vstup na území ČR (ten obsahuje přímo použitelný předpis EU - Schengenský hraniční kodex a policie podle něho i postupuje). Ustanovení § 9 by bylo možné ze zákona vypustit, resp. uvést pouze odkaz na Schengenský hraniční kodex, ale na několika místech je na důvody uvedené v tomto ustanovení odkazováno.

K bodu 5 – poznámka pod čarou č. 27

Legislativně technická úprava. Odstranění chyby – dnes jsou v zákoně dvě poznámky označené shodným číslem.

K bodům 6, 117 a 163 až 171 - § 15, § 158 odst. 1 písm. a) bod 4 a § 180

Pozvání je institut zakotvený v schengenském vízovém kodexu, který upravuje pobyty krátkodobé. Umožnit pozvání na delší dobu jde nad rámec uvedené komunitární právní úpravy. Zrušení možnosti ověřit pozvání na dobu delší než 90 dnů je tedy napravením nepřesné transpozice (gold-plating).

Dalším aspektem je poměrně velký potenciál zneužití institutu pozvání, pokud by umožňoval udělení víza dlouhodobého. To by totiž umožnilo neúspěšným žadatelům o dlouhodobá víza

za jiným účelem, jejichž žádosti byly ze zákonem stanoveného důvodu zamítnuty (např. bylo shledáno důvodné nebezpečí zneužití víza za jiným účelem nebo bylo obdobně shledáno důvodné podezření, že cizinec v době platnosti víza nevycestuje, bylo zjištěno, že účel pobytu (např. studium) je deklarován pouze účelově s cílem získat vízum, aniž by však cizinec měl v úmyslu deklarovaný účel plnit), podat žádost o dlouhodobé vízum za účelem pozvání, kdy sehnat pozvání i od neznámé osoby za úplatu není nesnadnou záležitostí, jak praxe v minulosti již několikrát ukázala. To v sobě nese rizika migračního i bezpečnostního charakteru. Takovým rizikům je z pohledu státní správy nezbytné předcházet.

Ke zrušení § 15 odst. 2 dochází mimo jiné i z důvodu nadbytečnosti tohoto ustanovení. Ročně se v ČR ověřují řádově pouze jednotky pozvání na dobu delší než 3 měsíce. Rovněž počet žádostí o dlouhodobá pobytová oprávnění na základě těchto pozvání je absolutně minimální, navíc úspěšnost těchto žádostí je velice nízká.

Navrhovaná úprava tedy nově definuje, kdo může být zvoucí fyzickou osobou. Zvoucí osobou tak mohou být občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci oprávněně pobývající na území České republiky a dále cizinci, kteří mají na území České republiky povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu vydané orgány České republiky, a na občany České republiky, kteří jsou hlášeni k trvalému pobytu na území České republiky.

K bodům 7, 8, 16, 32 až 35, 42, 45, 61 až 63, 66, 92, 93 a 96 - § 17 písm. d), § 37 odst. 3, § 37a odst. 4, § 38 odst. 4, § 46a odst. 4, § 46b odst. 4, § 46c odst. 2 a 6, § 46d odst. 3, § 46e odst. 2, § 46f odst. 3, § 46g odst. 3, § 50, § 50a odst. 3 (část), § 77 odst. 3, § 87d odst. 3, § 87e odst. 4, § 87f odst. 4, § 87l odst. 3, § 118 odst. 3 a 5, § 120a odst. 5 poslední věta

Výjezdní příkaz se vyřazuje z výčtu dokladů, který cizince opravňuje k přechodnému pobytu na území ČR (viz stávající dikce § 17 zákona). Výjezdní příkaz bude nově dokladem, který bude cizince opravňovat pouze k tzv. setrvání na území (inspirace zákonem o azylu) a pouze pro účely vycestování z území (§ 50) – nebude tak možné z výjezdního příkazu činit jiné úkony, které nesouvisejí s vycestováním. Vydání výjezdního příkazu a jeho koncepce tak nově plně respektuje, že došlo k ukončení pobytu cizince na území.

Dochází ke změně názvu štítku představujícího výjezdní příkaz, který může MZV udělit členům personálu zastupitelského úřadu cizího státu nebo mezinárodní vládní organizace akreditované v České republice anebo jejich rodinným příslušníkům jím registrovaným, a to slovy „DIPLOMATIC EXIT VISA“. V diplomatické terminologii je totiž pojem „výjezdní příkaz“ resp. „Exit order“ vnímán negativně a vyvolává velmi negativní konotace s nedobrovolným ukončením diplomatického působení jako persona non grata podle článku 9 Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích. Podobné označení nemá v diplomatických zvyklostech obdobu a je třeba jej nahradit neutrálněji znějícím popisem, resp. názvem. Oficiální název „Akt-Act“ zůstane zachován.

Dále v důsledku schengenských evaluací dochází ke zkrácení maximální délky výjezdního příkazu a dob k vycestování u § 50a a § 118 odst. 3 z 60 na 30 dnů, aby to odpovídalo směrnici 2008/115/ES.

Rovněž se stanovuje povinnost cizince dostavit se k vystavení výjezdního příkazu, má-li mu být udělen, v určité lhůtě. Nedostaví-li se v této lhůtě, nebude mu výjezdní příkaz vydán

a nastanou důsledky předvídané zákonem. Zejména k tomuto postupu směřuje i změna dikce v odst. 1 a 2 na „může udělit“; stále platí, že výjezdní příkaz se vydává z moci úřední.

K bodu 10 - k § 18 písm. d) bod. 1

Podle § 18 písm. d) bodu 1 zákona o pobytu cizinců je cizinec ve výkonu trestu odnětí svobody oprávněn pobývat na území bez víza. Zákon o pobytu cizinců však neupravuje možnost pobytu cizince na území s uloženým trestem domácího vězení. V případě, že je cizinci uložen trest domácího vězení, může dojít k situaci, kdy Ministerstvo vnitra zruší jeho povolení k pobytu, případně jeho povolení k pobytu nebude prodlouženo. Vzhledem k tomu, že nevykonáním trestu domácího vězení by cizinec spáchal trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí, navrhuje se upravit i pobyt cizince, kterému byl uložen trest domácího vězení.

K bodům 11 a 23 - k § 18 písm. f) a g) a k § 42d odst. 1

Navrhované doplnění § 18 písm. f) a g) a § 42d odst. 1 reaguje na nedokonalou transpozici směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair (dále jen „směrnice“). Stávající znění zákona o pobytu cizinců váže oprávnění uvedená v § 18 písm. f), § 18 písm. g) a § 42d odst. 1 na existenci platného povolení k dlouhodobému pobytu vydaného jiným členským státem Evropské unie. Tato ustanovení jsou transpozicí směrnice, která uvedená práva rovněž váže na existenci platného povolení vydaného členským státem Evropské unie. Směrnice však ve svém čl. 3 bodu 21 upravuje legální definici pojmu „povolení“. Podle této definice se pro účely směrnice za povolení považují nejen povolení k pobytu (dle dikce českého práva tedy povolení k dlouhodobému pobytu), ale rovněž i dlouhodobá víza vydaná členským státem pro účely směrnice. Stávající česká právní úprava tak plně neodpovídá unijnímu právu, neboť v předmětných ustanoveních není dlouhodobé vízum zmíněno. Tento nedostatek tak je potřeba překonávat euro konformním výkladem zákona. To však vede k tomu, že se zákon stává méně přehledným a některá ustanovení mohou působit zavádějícím dojmem.

Z těchto důvodů se navrhuje doplnit absentující úprava a do tří ustanovení zákona o pobytu cizinců explicitně doplnit, že se týká rovněž cizinců, kterým bylo v jiném členském státě Evropské unie vydáno povolení za účelem studia resp. vědeckého výzkumu ve formě dlouhodobého víza.

K bodu 12 - § 18a

Úprava § 18a představuje formulační zpřesnění - podle čl. 38 odst. 2 Nařízení ETIAS se nebudou sdělovat důvody zamítnutí, ale pouze to, že žádost byla zamítnuta. V odstavci. 3 se uvádí, že komise přijme standardní formulář pro zamítnutí žádosti o cestovní povolení, prohlášení cestovního povolení za neplatné a pro zrušení cestovního povolení.

K bodu 13 - § 31 odst. 3

Posiluje se role zastupitelského úřadu požádat o doložení výpisu z evidence Rejstříku trestů i zveřejněním této obecně adresované informace na internetových stránkách příslušného zastupitelského úřadu. Z informace uvedených na internetových stránkách zastupitelského úřadu tak bude zjevné, že náležitost doložení výpisu z evidence Rejstříku trestů je v takových případech povinnou náležitostí.

K bodům 14 a 39 (část) - § 33 odst. 3 a § 48 odst. 1

Pokud Ministerstvo vnitra přizná cizinci postavení osoby bez státní příslušnosti podle Úmluvy z roku 1954, důsledkem rozhodnutí ministerstva bude rovnou vydání víza za účelem strpění, pokud cizinec nemá jiné platné oprávnění k pobytu na území.

K bodům 15 - § 37 odst. 2 písm. c)

Jedná se o legislativně technickou změnu spočívající v opravě nesprávného odkazu. Ustanovení § 37 odst. 2 písm. c) zákona v dosud platném znění odkazuje samo na sebe, respektive na své neexistující části pod body 1 a 2. Správně by mělo odkazovat na odstavec 1 písmeno b) § 37.

K bodům 17, 29, 30 a 47 - § 42 odst. 2, § 42d odst. 1, § 42f odst. 2, § 42g odst. 5, § 42i odst. 3, § 42n odst. 7, § 45 odst. 3 a 4 a § 62 odst. 4

V uvedených ustanoveních se ruší slovo „nepřetržitě“, tedy **podmínka absolutní nepřetržitosti pobytu** v případě podání žádosti o dlouhodobý pobyt na základě pobytu na území na dlouhodobé vízum za účelem strpění a následně dlouhodobého pobytu za účelem strpění. Tato podmínka má za následek neúměrné omezení cizince v možnosti požádat o pobytové oprávnění.

Dlouhodobé vízum a následně dlouhodobý pobyt za účelem strpění pobytu mohou být vydány i z důvodu nezbytnosti účasti na trestním řízení, z důvodu podané žádosti o povolení k trvalému pobytu nebo z důvodu podané žaloby proti rozhodnutí Ministerstva vnitra o vízu nebo pobytu. **Za dostatečnou**, pro zamezení podávání účelových žádostí o pobytové oprávnění za účelem strpění, je považována **podmínka 3 let předchozího pobytu na území**. Pokud by nepřítomnost cizince na území dosáhla zásadního charakteru, má Ministerstvo vnitra možnost pobytové oprávnění neudělit z důvodu nepřítomnosti cizince na území ve smyslu § 56 odst. 1 písm. j) zákona o pobytu cizinců. Za dobu 3 let dojde k integraci cizince na území a je žádoucí takovému cizinci umožnit přejít na jiný typ pobytového oprávnění. Cizinec je za takovou dobu svého pobytu ve většině případů v České republice integrován.

Zároveň dochází ke změně v ustanovení § 62 odst. 4. Platnost dlouhodobého víza za účelem strpění již nezaniká okamžikem opuštění území, tedy České republiky, ale až v případě opuštění území smluvních států, tedy schengenského prostoru. Cizinci je tak nově umožněno

vycestovat do jiných zemí schengenského prostoru aniž by mu hrozil zánik jeho víza za účelem strpění. Toto neplatí, jde-li o cizince v právním postavení osoby bez státní příslušnosti, jí vízum za účelem strpění za účelem pobytu na území, které bylo vydáno právě z důvodu bezdomovectví, v konkrétním případě nezaniká ani vycestováním do třetích států mimo schengenský prostor.

K bodům 18, 19 a 21 - § 42a odst. 1 a § 42b odst. 3

O vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny na území je cizinec oprávněn požádat u zastupitelského úřadu v zahraničí nebo výjimečně na území, za předpokladu, že již na území pobývá na základě dlouhodobého víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu, které mu bylo vydáno za jiným účelem. Osobou oprávněnou žádost o vydání tohoto povolení k dlouhodobému pobytu podat je v současnosti také zletilé nezaopatřené dítě cizince, kterému byl na území povolen dlouhodobý nebo trvalý pobyt, případně udělena mezinárodní ochrana formou azylu. Nezaopatřenost dítěte se v první řadě posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře. Za nezaopatřeného se ale také ve smyslu § 178a odst. 2 zákona považuje cizinec nejdéle do věku 26 let, který nepřetržitě studuje na střední nebo vysoké škole v cizině. Nemusí jít přitom o školu, v jejímž případě Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydalo rozhodnutí o tom, že takové studium je postaveno na roveň studia na středních nebo vysokých školách v České republice.

V praxi o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za tímto účelem žádají v rámci kategorie zletilých a nezaopatřených cizinců především cizinci, kteří uvádějí, že studují nepřetržitě střední či vyšší odbornou školu, případně vysokou školu v zahraničí. Účelem, za kterým má být ovšem povolení k dlouhodobému pobytu takovému cizinci vydáno, je soužití s rodičem s povoleným pobytem na území České republiky. V drtivé většině případů to znamená, že ještě před vydáním povolení k dlouhodobému pobytu ve formě průkazu o povolení k pobytu (§ 169t odst. 7) musí cizinec studium v zahraničí ukončit, aby mohl plnit účel vydaného povolení k pobytu na území. Ukončením či přerušením studia v zahraničí však takový cizinec přestává splňovat základní předpoklad pro vydání tohoto povolení k dlouhodobému pobytu, kterým je jeho nezaopatřenost. Z důvodu nedostatečné znalosti jazyka českého totiž není takový cizinec obvykle schopen zahájit hned studium střední či vyšší odborné školy v České republice, o vysoké škole nemluvě. K tomu, aby mohl studovat na území ČR, bude nejspíše muset absolvovat jazykový kurz, aby si osvojil znalost jazyka českého, a teprve poté může začít v ČR reálně studovat. Jazykové kurzy přitom nejsou středoškolským ani vyšším odborným vzděláváním, aby bylo možno konstatovat, že cizinec je i nadále nezaopatřený. Vzniká tak v praxi reálně paradoxní situace, kdy v návaznosti na vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny na území cizinec přestane splňovat jednu ze základních podmínek pro vydání tohoto povolení, kterou je jeho nezaopatřenost. Dosavadní judikatura se přitom přiklání k tomu, že podmínka nezaopatřenosti je naplněna jen tehdy, pokud i na území ČR se cizinec bude věnovat studiu, tedy bude na něj možno i nadále pohlížet jako na nezaopatřeného, neboť jinak by vydání takového povolení postrádalo smyslu (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 2. 2018, č.j. 4 Azs 272/2017-32). Praxe se také setkává s tím, že z deklarovaného úmyslu v ČR studovat, mnohdy doloženého i potvrzením o podmíněném přijetí ke studiu střední školy, nakonec sejde a cizinec se na území ČR již studiu nevěnuje.

Samostatným problémem jsou rovněž předkládaná potvrzení o studiu na zahraničních středních a vyšších odborných školách, případně vysokých školách, jejichž pravost nelze

v podstatě ověřit. Kvůli rozdílným vzdělávacím systémům, lze navíc obtížně určit i to, zda vzdělávací aktivity cizince v zahraničí jsou vůbec studiem střední nebo vyšší odborné školy, případně zda se jedná pouze o vzdělávací kurz.

Problémy v praxi působí i posuzování nepřetržitosti zahraničního studia, kdy podle důvodové zprávy k zákonu č. 427/2010 Sb. bylo smyslem stanovení podmínky nepřetržitosti studia v zahraničí, aby pobytové oprávnění z titulu své nezaopatřenosti mohl získat pouze cizinec, který v zahraničí studuje nepřetržitě od dovršení 18 let věku. Existují však rozhodnutí soudu, které se s tímto úmyslem zákonodárce neztotožňují a podmínku nepřetržitosti vykládají tak, že je možné, aby studium škol v zahraničí na sebe nenavazovalo (viz rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 8. 2018, č. j.: 10 A 116/2015-32).

Navrhované vyloučení kategorie zletilých a nezaopatřených cizinců z možnosti získat povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny na území povede k odstranění popsané nevyhovující situace a zamezí zneužívání tohoto pobytového oprávnění cizinci, kteří se v ČR po jeho získání nakonec studiu nevěnují nebo na území vůbec nepobývají, aby dokončili studium v zahraničí. Napříště tedy bude umožněno získat povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny na území pouze cizincům nezletilým. Zletilí cizinci včetně těch, kteří na území ČR již pobývají na základě dlouhodobého víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu a v České republice studují nebo studovat hodlají, mohou získat samostatné povolení k pobytu za tímto účelem, tedy především za účelem studia (§ 42d).

Navrhovaná legislativní změna je také plně v souladu se směrnicí Rady č. 2003/86/ES, o právu na sloučení rodiny, která byla do zákona o pobytu cizinců transponována právě úpravou povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny na území. Článek 4 odst. 1 této směrnice do okruhu rodinných příslušníků, kterým svědčí právo na sloučení rodiny, zahrnuje pouze nezletilé děti cizince s povoleným pobytem na území členského státu. Zletilé děti mohou podle čl. 4 odst. 2 písm. b) této směrnice být považovány za členy rodiny nositele oprávnění ke sloučení rodiny pouze za předpokladu, že se v zemi původu z důvodu svého zdravotního stavu nedokáží o sebe prokazatelně postarat. Možnost získat povolení k dlouhodobému pobytu za účelem společného soužití rodiny na území, zůstává zletilému dítěti cizince s povoleným pobytem, které se ze zdravotních důvodů nedokáže o sebe postarat, zachována podle § 42a odst. 1 písm. d) zákona.

Navrhuje se novelizovat § 42a odst. 1 písm. e) zákona o pobytu cizinců tak, aby žádost o dlouhodobý pobyt za účelem sloučení rodiny mohl podat i manžel azylanta, jehož manželství vzniklo až po vstupu na území ČR. Na tuto kategorii se neuplatní zvýhodněný režim § 42b odst. 3 zákona o pobytu cizinců (tzn., pokud byla žádost podána do tří měsíců ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o udělení azylu). Podání žádosti tak lze podmínit obecnými podmínkami stanovenými v § 42b odst. 1 zákona o pobytu cizinců.

K bodům 20 a 172 - § 42a odst. 1 písm. h) a § 180c odst. 2

Na základě judikatury Soudního dvora ve věci C-550/16 A a S dochází ke zpřesnění některých ustanovení týkající se sloučení rodiny s nezletilým azylantem. Ve stávajícím znění § 42a není přímo uvedena „nezletilá osoba bez doprovodu“, ale pojem „nezletilý azylant“. Tento pojem však dosud nebyl v zákoně nikde definován a absentovala rovněž jednoznačná vazba mezi ustanovením § 42a a § 180c. Pro účely jednoznačné srozumitelnosti zákona se v ustanovení

§ 180c odst. 2 nově objevuje definice, kdo je pro účely sloučení rodiny považován za nezletilého azylanta. Zároveň dochází ke zpřesnění ustanovení § 42a odst. 1 písm. h), kde se doplňuje, že žádost podaná podle tohoto písmena musí být podána nejpozději do 3 měsíců ode dne, kdy byl nezletilému azylantovi udělen azyl.

K bodu 22 - § 42c odst. 1

Legislativně technická změna odkazu č. 7c a 47 a poznámky pod čarou č. 47, které jsou v textu zákona uvedeny a vztahují se ke stejnému předpisu Evropské unie. V zákonu by měl být uveden pouze jeden odkaz a jedna poznámka pod čarou, tj. poznámka č. 7c odkazující na Směrnici Rady 2003/109/ES o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty.

K bodu 24 - § 42f odst. 5

Jedná se o zrušení ustanovení, kterým byla zákonem o pobytu cizinců (pro účely úhrady poskytnutých zdravotních služeb) zavedena fikce trvalého pobytu pro držitele povolení k dlouhodobému pobytu za účelem vědeckého výzkumu, a to pro zajištění účasti těchto cizinců v systému veřejného zdravotního pojištění. Uvedené ustanovení se stává bezpředmětným, neboť tyto osoby budou zařazeny do osobního rozsahu zákona o veřejném zdravotním pojištění, což odpovídá obsahu článku 22 odst. 1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2016/801/EU Směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2016/801 ze dne 11. května 2016 o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem výzkumu, studia, stáže, dobrovolnické služby, programů výměnných pobytů žáků či vzdělávacích projektů a činnosti au-pair.

K bodům 25 a 26 - § 42h odst. 1 písm. h)

Vkládá se nové písmeno h).

Navrhuje se, aby bylo výslovně stanoveno, že k náležitostem k žádosti o vydání zaměstnanecké karty náleží i doklad o číslu volného pracovního místa vedeného v příslušné evidenci, na kterém hodlá být cizinec zaměstnán. Reálně takový doklad vznikne vytištěním údajů o volném místě z veřejně přístupné části Centrální evidence volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty. Povinnost předložit tento doklad má především za cíl eliminovat chyby, které vznikají tím, že cizinci případně jejich zaměstnavatelé řádově deseti a více místné číselné označení volného pracovního místa přepisují do tiskopisu žádosti. Není však ani výjimkou, že je do tiskopisu uvedeno omylem jiné místo, než na kterém hodlá být cizinec podle pracovní smlouvy zaměstnán, případně je uváděno číselné označení pracovního místa, které již neobsahuje žádnou volnou pozici, na které by mohl být cizinec zaměstnáván nebo takové místo není vůbec součástí Centrální evidence volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty. Povinnost předložit doklad, který lze reálně získat z veřejně přístupné části Centrální evidence volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty, by tedy mělo eliminovat většinu z popsanych problémů. Na druhou stranu zůstává zachována možnost namísto tohoto dokladu pouze uvést číselné označení volného pracovního místa do tiskopisu, ovšem s riziky popsány výše. V případě,

že cizinec neuvede do tiskopisu číselné označení skutečně volného pracovního místa, tedy místa, které je součástí Centrální evidence volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty a současně obsahuje alespoň jednu volnou pracovní pozici, pak je povinen k žádosti předložit jako její náležitost doklad o číslu volného pracovního místa, které je součástí Centrální evidence volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty. Jinými slovy povinností předložit jako náležitost žádosti o zaměstnaneckou kartu doklad o číslu volného pracovního místa není cizinec vázán jen tehdy, pokud do tiskopisu žádosti uvede číselné označení skutečně volného pracovního místa. Neuvede-li jej nebo uvede-li číslo neexistujícího místa nebo místa, které není volné, nezbavuje se tím povinnosti předložit doklad o číslu volného pracovního místa jako náležitosti své žádosti.

K bodu 27 - § 42j odst. 3 a § 42l odst. 3

Oprava chybného odkazu na poznámku pod čarou.

K bodu 28 - § 44 odst. 1

Dosavadní lhůta 3 pracovních dnů stanovená proto, aby se cizinec dostavil po příjezdu na území ČR na pracoviště správního orgánu za účelem pořízení údajů nezbytných pro výrobu průkazu o povolení k pobytu, je poměrně krátká a jak praxe ukazuje v některých případech obtížně splnitelná. Zastavení řízení jako důsledek jejího promeškání podle § 169r odst. 1 písm. a) se tedy jeví jako nepřiměřené. Proto se navrhuje změnit tuto lhůtu na 30 kalendářních dnů od příjezdu cizince na území.

K bodu 30 - § 45 odst. 4

Navrhuje se změna ustanovení § 45 odst. 4 tak, aby pokrýval i situace rozvodu s nositelem oprávnění. Nadále zůstává zachována podmínka předchozího pobytu na území (zvyšuje se z předchozích 2 let na 3 léta), ale ruší se nepřiměřeně tvrdá podmínka nejméně 5 let trvání manželství.

K bodu 31 - § 46 odst. 2

Zpřesňuje se ustanovení, které odkazuje na použití ustanovení týkajících se víza k pobytu nad 90 dnů za účelem strpění pobytu na území pro situace, kdy je osobě návazně přiznán dlouhodobý pobyt na území z důvodu strpění pobytu.

K bodům 36 až 38 - § 47

Navrhovaná legislativní změna zpřesňuje podmínky vzniku oprávnění cizince k pobytu na území po dobu řízení o jeho žádosti, jestliže doba platnosti jeho dosavadního dlouhodobého víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu uplynula předtím, než bylo rozhodnuto o jeho žádosti o návazné pobytové oprávnění. V současnosti ustanovení § 47

odst. 4 odkazuje pouze na podmínky včasnosti podání žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu nebo žádosti o prodloužení doby jeho platnosti. Přitom pro podání žádosti o vydání nového povolení k dlouhodobému pobytu dle § 45, případně dle § 42 odst. 2 jsou zákonem explicitně stanoveny určité podmínky. Při jejich nedodržení, stejně jako při nesplnění podmínek uvedených například § 47 odst. 1 a 3, je správní orgán povinen řízení o žádosti zastavit, a to nejčastěji z důvodu uvedeného v § 169r odst. 1 písm. d) zákona. Bylo by přinejmenším nelogické, aby podáním žádosti v rozporu s podmínkami přesně stanovenými zákonem v jednom případě cizinci vznikalo oprávnění k pobytu na území a ve druhém ne, zejména když v obou případech bude správní orgán povinen řízení o žádosti zastavit, tedy žádost meritorně posuzovat nebude. Navíc v případech žádostí o vydání povolení k dlouhodobému pobytu, jejichž výčet je uveden v § 47 odst. 6, zákon výslovně stanoví, že oprávnění k pobytu na území po dobu probíhajícího řízení o žádosti vzniká uplynutím doby platnosti dosavadního pobytového oprávnění jen tehdy, pokud taková žádost byla podána v souladu s podmínkami stanovenými zákonem. Došlo by zjevně porušení zásady rovnosti v právu, pokud by z hlediska vzniku oprávnění k pobytu na území po dobu řízení o žádosti bylo přístupováno různě k žádostem podaným v rozporu s podmínkami uvedenými například v § 47 odst. 1 a 3, § 42g odst. 5 zákona a podmínkami uvedenými v § 45 téhož zákona. Je-li totiž společným jmenovatelem žádostí nesplnění podmínek stanovenými zákonem pro jejich samotné podání a z toho vyplývající povinnost správního orgánu se jimi nezabývat a řízení o nich zastavit, mělo by být shodným následkem také to, že jejich podatelům nevznikne oprávnění k pobytu na území po dobu, než usnesení o zastavení řízení nabude právní moci. Z tohoto důvodu správní orgán ustanovení § 47 odst. 4 tímto způsobem interpretuje a aplikuje již v současnosti. Nicméně s ohledem na adresáty této právní normy se jeví jako vhodnější jeho znění navrhovaným způsobem zpřesnit.

Legislativní změna v odstavci 6 je doplněním chybějícího odkazu na ustanovení § 42d. Rovněž v případě žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za účelem studia podané na území v souladu s podmínkami uvedenými v § 42d odst. 1 zákona by mělo cizinci vzniknout oprávnění pobývat na území až do právní moci rozhodnutí o této žádosti. V současnosti je toto oprávnění dovozováno cestou analogie, nicméně s ohledem na právní jistotu adresátů této normy je vhodnější, aby vyplývalo přímo z textu zákona.

K bodu 39 - § 48

Navrhovaná úprava souvisí se začleněním, v tomto ustanovení uvedeného okruhu cizinců, do okruhu osob, na které se vztahuje zákon o veřejném zdravotním pojištění. Podle § 2 odst. 1 písm. b) bod 5 uvedeného zákona budou vedle „osob s udělenou dočasnou ochranou“ pod zmíněné ustanovení rovněž spadat „osoby, které jsou považovány za osobu s udělenou dočasnou ochranou na území“ – tato skupina osob je výslovně vymezena v textu návrhu nového znění § 48 zákona o pobytu cizinců.

Tato forma zohlednění do zákona o veřejném zdravotním pojištění byla zvolena z toho důvodu, neboť okruh případů, které jsou uvedeny ve stávajícím § 48 zákona o pobytu cizinců nelze formou „jejich přepisů“ výslovně zapracovat do § 2 odst. 1 a násl. zákona o veřejném zdravotním pojištění.

Co se týče osob s přiznaným postavením osoby bez státní příslušnosti (odstavec. 2), jedná se o skupinu cizinců, která je nově definována v § 49a zákona o pobytu cizinců, pro tyto osoby je nutno zajistit úhradu zdravotních služeb přímo z veřejného zdravotního pojištění.

K odstavci 3

Osobě s přiznaným statutem osoby bez státní příslušnosti se umožní volný přístup na trh práce – budou moci pracovat s pracovním povolením po uplynutí 6 měsíců. Zákon o zaměstnanosti v § 97 písm. e) počítá tuto dobu v souladu s právem Evropské unie od momentu poskytnutí údajů k podané azylové žádosti, ale tento časový moment v řízení o přiznání statusu osob bez státní příslušnosti absentuje, proto se bude počítat od nejbližšího časového momentu, kterým je podání žádosti o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti.

K bodu 40 - § 49a až § 49c

Úvodem vysvětlení procesního pojetí nově zaváděného řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti:

I přes značnou podobnost Úmluvy o právním postavení uprchlíků a Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti se formálně jedná o dvě materiálně nezávislé mezinárodní smlouvy, které směřují na jiné kategorie osob a ani obsah či rozsah benefitů není totožný. Během procesu přijímání státy jasně deklarovaly záměr mít dva odlišné nezávislé právní instrumenty a nebyla tedy přijata verze sloučit obě kategorie pod jeden smluvní instrument.

Povinnost státu zajistit osobám bez státní příslušnosti na jejich území účinné a dostupné řízení, které by jim umožnilo upravit jejich pobyt a status s náležitým zohledněním práv plynoucích

z ochrany soukromého života, stanovil ESLP v rozsudku *Hoti proti Chorvatsku* (č. 63311/14, rozsudek ze dne 26. dubna 2018). Soud se nevyslovil, v jakém typu předpisu by mělo být toto řízení ukotveno. Právo Evropské unie danou oblast nijak nereguluje, zde tedy Česká republika není vázána transpozičními a implementačními povinnostmi.

Česká republika zvolila zařazení regulace této problematiky do zákona o pobytu cizinců a dochází tak k odstranění poněkud obsahově nejasné zmínky v zákon o azylu, podle které se podle zákona o azylu rozhoduje o žádostech podaných podle Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti. Nyní se řízení zcela bez pochyb přesouvá do zákona o pobytu cizinců, a to z důvodu jasného odlišení obou řízení a postavení – výsledkem pozitivního řízení je status podle zákona o pobytu cizinců. Procesně se však úprava inspirovala v zákoně o azylu a přejímá pro tuto oblast vhodné procesní odchylky a postupy právě ze zákona o azylu, které reflektují cizinecký prvek v řízení, ale zároveň reagují na velmi specifické potřeby vedení řízení ve věci mezinárodní ochrany. Důvodem využití mnoha procesních postupů ze zákona o azylu i pro řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti je to, že stejně jako v řízení ve věci mezinárodní ochrany nejsou vyžadovány přesně vyjmenované náležitosti s fixním obsahem, jako je tomu u řízení o udělení běžných pobytových oprávnění (doklad o ubytování, doklad o výši příjmu atp.), rovněž většinou nejde o ztotožněné osoby, dochází rovněž k práci s informacemi o zemích původu, jde o potencionálně zranitelné osoby atp.. Dále je vhodné

upozornit na to, že jde o řízení velmi složité – dokazuje se neexistence určité skutečnosti, dochází ke komunikaci s cizími zastupitelskými úřady, které mnohdy nemají ani své zastoupení v České republice a které ověřují zápisy v registrech obyvatel apod. přímo v zemích původu mnohdy a úrovni nejmenších obcí, proto je třeba stanovit i odchýlnou lhůtu od lhůty běžné podle správního řádu nebo podle zákona o pobytu cizinců. Vzhledem k možné zranitelnosti a povinnosti zajistit účinné řízení je poskytován na náklady státu tlumočnick v případě, že je v řízení u pohovoru potřeba.

Osobě, u které bylo rozhodnuto, že se jedná o osobu bez státní příslušnosti, se v návaznosti na vízum za účelem strpění pobytu na území podle § 33 odst. 3 věta druhá poskytne přístup do veřejného zdravotního pojištění a volný přístup na trh práce. Žadatelům o tento status se pouze pro účely vstupu na trh práce přiznává fikce postavení žadatele o udělení mezinárodní ochrany – budou moci tedy pracovat s pracovním povolením po uplynutí 6 měsíců. Zákon o zaměstnanosti v § 97 písm. e) počítá tuto dobu v souladu s právem EU od momentu poskytnutí údajů k podané azylové žádosti, ale tento časový moment v řízení o přiznání statusu osob bez státní příslušnosti absentuje, proto se bude počítat od nejbližšího časového momentu, kterým je podání žádosti o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti.

V § 49a odstavci 1 se přejímá definice osoby bez státní příslušnosti tak, jak ji vymezuje Úmluva o právním postavení osob bez státní příslušnosti. Dále se v souladu s úmluvou reflektuje deklaratorní povaha rozhodnutí o přiznání statusu osoby bez státní příslušnosti. Na druhou stranu, aby cizinec mohl účinně čerpat práva plynoucí z úmluvy, celý systém v ČR počítá s čerpáním na základě fyzicky vyznačeného oprávnění k pobytu, a je proto nutné, aby si cizinec vízum vyzvedl. Počítá se se však se zcela ojedinělými situacemi, kdy by mohl být cizinec například hospitalizován v době od oznámení rozhodnutí do převzetí víza – zavádí se tak přechodná fikce udělení víza. Nedodržení povinnosti dostavit se pro vízum do 30 dní je přestupkem.

Přístup k řízení o určení postavení osoby bez státní příslušnosti je s ohledem na převažující cílovou skupinu jednoduchý, nezátížený přílišnými formalismy. Pro podání žádosti není stanovena – podobně jako u žadatelů o udělení mezinárodní ochrany – žádná pevná forma a není vyžadován ani oprávněný pobyt žadatele na území. Oprávněný pobyt na území však není překážkou pro přístup k určení, zda osoba je či není osobou bez státní příslušnosti.

Odstavec 2 pak definuje, na základě jakého postupu a jakých dokumentů bude závěr, zda cizinec je či není osobou bez státní příslušnosti, učiněn.

Důkazní prostředky uplatnitelné v řízení o žádosti o určení osoby bez státní příslušnosti, je možné rozdělit do dvou hlavních kategorií: 1) důkazy týkající se individuálního případu žadatele a jeho osobní historie, a 2) informace o zemi původu, resp. o právní úpravě nabývání a pozbývání státního občanství v zemi, ve vztahu k níž je otázka státní příslušnosti posuzována.

Jako příklad důkazů vztahující se k individuální situaci a historii žadatele lze uvést zejména následující:

- svědectví žadatele (získané formou písemného vyjádření při podání žádosti a následného pohovoru, v případě potřeby i opakovaného),
- vyjádření kompetentních orgánů státu či států, ve vztahu k nimž je otázka státní příslušnosti posuzována ohledně státního občanství dotčené osoby,
 - rodný list,
 - výpis z evidence obyvatel,

- cestovní doklad (včetně již neplatných),
- oddací list,
- osvědčení o získání či vzdání se státního občanství,
- identifikační dokumenty týkající se rodičů žadatele,
- jakékoli další dokumenty (např. očkovací průkaz, lékařské zprávy – např. lékařská zpráva z nemocnice po narození žadatele, pokud není k dispozici rodný list, řidičský průkaz či jiné doklady).³⁵

Na rozdíl od řízení o mezinárodní ochraně ovšem musí osoba bez státní příslušnosti (v dané chvíli bez deklaratorního osvědčení státu o tom, že je osobou bez státní příslušnosti) spolupracovat při komunikaci se státem, jehož by mohla být občanem, za účelem získání podkladů svědčících o existenci či absenci státního občanství a vyvíjet prokazatelnou a věrohodnou snahu státní příslušnost získat – přiznání postavení osob bez státní příslušnosti je podobně jako mezinárodní ochrana subsidiárním postavením a tedy derogací z obecného pravidla mezinárodního práva, že ochranu svým občanům poskytuje primárně stát jejich státního občanství. Musí být tedy prokázáno, že je oprávněné, aby tato subsidiárnost byla aktivována. Praktickou překážkou zde však často bývá ne/ochota dotyčného státu příslušné potvrzení vydat a na podobné žádosti žadatele jakkoli reagovat. Veškeré shromážděné podklady je třeba hodnotit v rámci volného hodnocení důkazů.

Výčet požadovaných náležitostí je záměrně uváděn jako demonstrativní, pro úspěch v řízení tedy v podstatě není třeba, aby žadatel doložil všechny uváděné dokumenty, pokud bude možné jinak učinit závěr o tom, zda je či není osobou bez státní příslušnosti. Žádost o přiznání tohoto postavení bude přijata do řízení, i když v ní budou chybět náležitosti předpokládané odstavcem 2. Řízení rovněž nebude bez dalšího zastaveno, ale cizinec bude vyzván, aby dokumenty doložil. Dokumenty poté buď obstará, nebo správnímu orgánu dodá vysvětlení, proč je obstarat nemohl; toto vysvětlení, aby obstálo, musí být ovšem podloženo relevantními důvody. Důkazní břemeno je sdílené, ale oproti řízení ve věci mezinárodní ochrany se zde předpokládá mnohem větší aktivita žadatele – ten má za povinnost spolupracovat a obstarávat dokumenty podle odstavce 2. Ministerstvo shromažďuje informace o zemích původu – zejména o legislativní úpravě nabývání státního občanství, zpravidla rovněž kontaktuje zastupitelský úřad, může žadateli zajistit doprovod na zastupitelský úřad a zpravidla si rovněž vyžaduje informace od policie či jiných relevantních orgánů, které by mohly disponovat informacemi o totožnosti a státní příslušnosti cizince.

Odstavec 3 vyžaduje uvedení alespoň adresy pro doručování, a to pro zajištění kontaktu se žadatelem.

Odstavec 4 a 5 stanovuje, že po podání žádosti se cizinci vydá průkaz žadatele o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti, který slouží zejména pro možnost přebírat písemnosti. Doba platnosti průkazu je stanovována ministerstvem dle očekávané délky řízení vzhledem k jeho složitosti. Podání žádosti o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti opravňuje žadatele k setrvání na území; setrvání není formou pobytu, nicméně nejde o osobu neoprávněně pobývajících. Rovněž oprávnění setrvat se vztahuje pouze ve směru k řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti, pokud není jinde uvedeno jinak. Dále platí, že založení oprávnění setrvat vznikne pouze u první podané žádosti, zabraňuje se tak řetězení

³⁵ UNHCR. *Handbook on Protection of Stateless Persons*, odst. 84.

těchto žádostí s cílem setrvat na území ČR. Ministerstvo dále poučí žadatele o právech a povinnostech, které bude obsahovat i informaci o tom, že mohou být ze strany ministerstva kontaktovány orgány domnělé země původu. Ve výjimečných případech zejména rodin s nezletilými dětmi nebo jiných zranitelných osob uvedených v § 2 odst. 1 písm. i) zákona o azylu, které nemají dostatečné finanční zajištění, může Správa uprchlických zařízení umožnit ubytování v azylovém zařízení tzv. na výjimku podle § 79 odst. 5 zákona o azylu."

Odstavec 6 přejímá úpravu ze zákona o azylu, žadatel si může pořizovat kopie spisu vlastními prostředky (např. fotoaparátem nebo mobilním telefonem).

V § 49b jsou stanoveny situace, kdy postavení osoby bez státní příslušnosti ex lege zaniká, jedná se o situace smrti daného cizince, vzdání se postavení a získání jiné státní příslušnosti. Tento posledně uváděný důvod reflektuje subsidiárnost statusu - ziskem jakéhokoli státního občanství se aktivuje primární ochrana státem občanství a statusu již tak není zapotřebí.

Vzhledem k podobnému postavení uprchlíků a osob bez státní příslušnosti pověřilo Valné shromáždění OSN Úřad Vysokého komisaře, aby nesl odpovědnost za dozor, prevenci a snižování počtu osob bez státní příslušnosti. V rámci svého mandátu UNHCR spolupracuje s vládami při prevenci vzniku právního postavení osoby bez státní příslušnosti, při řešení existujících případů a při ochraně práv takových osob ve všech zemích světa. Vzhledem k tomuto mandátu získává UNHCR specifická oprávnění související s touto agendou (v § 49c), podobná úprava je rovněž v zákoně o azylu.

K bodům 41, 43, 108, 109 a 161 - hlava III nadpis dílu 5, v názvu § 50a, v § 50a odst. 2, 3 a 5, § 103 písm. k), § 118 odst. 1, 4 a 5, § 119 odst. 1, § 120 odst. 1, § 122 odst. 5, § 123a odst. 1 písm. b) a c) a odst. 3 písm. a) a d), § 123b, § 124 odst. 1, § 124b odst. 1 písm. b), § 163 odst. 1 písm. k) a x), § 164 odst. 1 písm. i) a p), § 167 odst. 1 písm. b), § 170 odst. 1 a 3 a § 174a odst. 2

Změny reagují na výsledky schengenských evaluací a zjištěné nepřesnosti ve stanovení geografického rozsahu povinnosti cizince vycestovat. Zpřesňuje se proto geografický rozsah povinnosti cizince vycestovat a souvisejících prvků tak, aby odpovídal výčtu zemí, které používají směrnici 2008/115/ES (tzv. návratová směrnice).

K bodům 44 a 45 - § 50a odst. 3 (část)

Zpřesňuje se postup policie v situaci, požádá-li cizinec během doby k opuštění území o stanovení nové doby k opuštění území zejména z důvodů podle § 174a odst. 2 - policie vydá nové rozhodnutí podle § 101 správního řádu, ve kterém stanoví novou dobu k opuštění území s ohledem na délku trvání uváděných důvodů, ale samozřejmě pouze pokud shledá, že důvody pro stanovení nové lhůty k vycestování jsou dány. Případné odvolání nemá odkladný účinek.

U § 50a (ale i u správního vyhoštění) vyvstává rovněž zřídka situace, kdy cizinci je soudem uložen zákaz opustit území ČR, což je v realitě schengenského prostoru poněkud vyprázdněný institut. Nicméně pokud orgány cizinecké Policie ČR o rozhodnutí soudu

o zákazu vycestování cizince z území ČR vědí, konzultují svůj postup ve vztahu k danému cizinci s příslušným soudem.

K bodu 46 - § 50b

Záměrem je rozšíření působnosti odborů cizinecké policie krajských ředitelství policie při ukončení pobytu občanů Evropské unie, a to pouze v případech, že nemají vydáno potvrzení o přechodném pobytu podle § 87a zákona o pobytu cizinců. V případech, kdy se jedná o osoby, které jsou pouze krátkodobě na území České republiky, přicestovaly například pouze na fotbalové utkání, a narušily svým jednáním veřejný pořádek, a to i závažným způsobem, je cílem eliminovat pobyt takových cizinců na území České republiky, například jen po dobu trvání takové akce. Dále se jedná o případy cizinců občanů Evropské unie, kteří v tzv. průmyslových zónách páchají přestupky proti veřejnému pořádku, a vydání rozhodnutí o správním vyhoštění není přiměřené závažnosti a druhu protiprávního jednání cizince. Vydání rozhodnutí v těchto konkrétních případech je prvním úkonem v řízení. Zde se jedná o situace, kdy občan Evropské unie musí svůj pobyt na území České republiky ukončit a vycestovat z území České republiky.

K bodům 48, 50, 53 až 55 a 57 - § 67, § 69 odst. 3, § 70 odst. 2, § 70 odst. 5, § 75 odst. 1, § 155b

V § 67 se navrhuje zrušení tohoto historického humanitárního institutu (vložen poslaneckou iniciativou v roce 2003), a to vzhledem k zániku jeho potřeby a ztrátě opodstatnění vzhledem k účelu, pro který byl do zákona včleňován. Tímto účelem bylo reagovat na průtahy v azylovém řízení způsobené jednak obrovským počtem žádostí o udělení azylu a jednak přechodem na nový model správního soudnictví, kdy cca 2500 případů Vrchní soud po nabytí účinnosti soudního řádu správního předal k 1. 1. 2003 k projednání krajským soudům. Původní znění tohoto ustanovení rovněž bylo omezeno na osoby nepocházející z bezpečných zemí původu. Rovněž statistické údaje potvrzují mizivou využívanost a úspěšnost podaných žádostí (v roce 2015 uděleno 2x, 2016 7x, 2017 3x a 2018 7x). Nelze pominout ani riziko zneužívání spojených s žádostmi o toto pobytové oprávnění, vzhledem k tomu, že jde o jedno z mála oprávnění k pobytu, o které lze žádat z výjezdního příkazu (ovšem vydaného pouze podle zákona o azylu) a rovněž vzhledem k řadě možných výjimek, které ustanovení obsahuje. Délka azylového řízení může být nicméně v kombinaci s dalšími faktory jedním z důvodů hodnocených při žádosti o udělení víza za účelem strpění pobytu cizince na území podle § 33.

Změny v dalších ustanoveních jsou legislativně technickým důsledkem zrušení § 67.

K bodu 49 - § 68 odst. 3 písm. f)

MZV zaznamenává případy, nikoli v zanedbatelném počtu, kdy členové personálu zastupitelských úřadů některých cizích států a zejména jejich rodinní příslušníci – v postavení doprovázející osoby během svého diplomatického pobytu na území České republiky, často těsně před jeho ukončením či téměř bezprostředně po jeho ukončení, žádají o pobytová povolení nesouvisející s jejich profesním působením zde. Tyto osoby pak požadují započtení

doby svého diplomatického působení na území České republiky do doby nepřetržitého pobytu na území České republiky rozhodného pro získání povolení k trvalému pobytu. Dle názoru MZV se jedná o zneužívání diplomatického statusu, resp. doby, po níž byl tento status užíván, čemuž je třeba předcházet.

K bodům 51 a 64 - § 69 odst. 5 a § 87h

Jedná se legislativně technickou reakci na zpřesnění definice azylanta a osoby požívající doplňkové ochrany. Obsah ustanovení zůstává nezměněn.

K bodu 52 - § 69 odst. 7

Navrhuje se, aby žádost o vydání povolení k trvalému pobytu z důvodu uvedeného v § 68 byl cizinec oprávněn podat na území, jestliže na území pobývá na základě povolení k pobytu, které je platné, nikoliv v případě, kdy se ve smyslu § 47 odst. 4, 6, 8, 9 nebo 10 pouze za platné považuje, a to do doby rozhodnutí o žádosti cizince o vydání nového povolení k dlouhodobému pobytu nebo o prodloužení jeho platnosti. Zákonem č. 222/2017 Sb. bylo stanoveno, že oprávnění k pobytu podle § 47 odst. 4, 6, 8, 9 nebo 10 se do doby nepřetržitého pobytu započítá pouze tehdy, pokud je nakonec cizinci pobytové oprávnění vydáno nebo prodlouženo. Řízení o žádosti o vydání povolení k trvalému pobytu z důvodu uvedeného v § 68 je tedy na dobu řízení o žádosti o vydání nového povolení k dlouhodobému pobytu nebo o prodloužení jeho platnosti přerušeno z důvodu uvedeného v § 64 odst. 1 písm. c) správního řádu, teprve po jeho skončení lze v řízení pokračovat, tedy shledat podmínku nepřetržitosti pobytu na území za naplněnou nebo naopak v případě, že by žádosti o vydání nebo prodloužení doby platnosti povolení k dlouhodobému pobytu nebylo vyhověno, za nenaplněnou a žádost o vydání povolení k trvalému pobytu zamítnout. Tento postup je však zcela zbytečný a nevhodný, neboť stejného efektu ovšem hospodárnějším způsobem bude docíleno tím, že žádost o vydání povolení k trvalému pobytu z důvodu uvedeného v § 68 zákona bude cizinec moci podat v době, kdy je jeho povolení k dlouhodobému pobytu platné a nikoliv v době, kdy se za platné pouze považuje. Pro cizince samotného bude jednoznačnejší a přehlednější z textu zákona pochopitelné, kdy žádost o pobytové oprávnění může podat a kdy ne. Konečně judikatura bez ohledu na text zákona dospěla již dříve k tomu závěru, že žádost o vydání povolení k trvalému pobytu z důvodu uvedeného v § 68 zákona, tedy po 5 letech nepřetržitého pobytu na území, nelze podat na území, pokud cizinec na území pobývá „pouze“ v rámci tzv. fikce, tedy na základě oprávnění k pobytu dle § 47 odst. 4, 6, 8, 9 nebo 10. (vizte například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 4. 2016, č.j. 3 Azs 96/2015 –44, ze dne 30.3.2017, č.j.: 10 Azs 1/2017 – 34, ze dne 21.3.2018, č.j. 1 Azs 54/2018-27). Legislativní změna tedy reaguje také na výklad ustanovení § 69 odst. 5 zákona provedený soudy. Pro právní jistotu adresátů této právní normy a praxi, bude nepochybně prospěšnější, pokud zákon výslovně stanoví, že žádost o vydání povolení k trvalému pobytu z důvodu uvedeného v § 68 nebude moci být podána na území, pokud žadatel na jejím území pobývá pouze v rámci tzv. fikce.

Provedením navrhované změny v § 69 odst. 7 zákona se stane nadbytečným ustanovení § 68 odst. 3 písm. f) zákona, proto je navrženo jeho zrušení.

Dále se navrhuje, aby se do doby nepřetržitého pobytu na území nezapočítávala doba pobytu cizince na území na základě dlouhodobého víza uděleného cizinci za účelem strpění pobytu na území. Důvod, pro který je udělováno dlouhodobé vízum za účelem strpění pobytu na území, je přechodného charakteru. V případě, že překážka, která je důvodem pro udělení dlouhodobého víza za účelem strpění pobytu na území, trvá déle než 1 rok je až na výjimky cizinec oprávněn podat žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu za tímto účelem. Pobyt na základě dlouhodobého víza za účelem strpění pobytu na území je formálně omezen, a to jednak trváním překážky uvedené v § 33 odst. 1, 3 zákona a pak také tím, že vycestováním z území České republiky platnost tohoto dlouhodobého víza zaniká (§ 62 odst. 4 zákona). Pouze tehdy, jestliže tato překážka trvá nebo se lze důvodně domnívat, že bude trvat po dobu delší jednoho roku, umožňuje zákon cizinci získat povolení k dlouhodobému pobytu za účelem strpění pobytu na území, které již vycestováním cizince z území nezaniká. S ohledem na čl. 3 odst. 2 písm. e) směrnice Rady č. 2003/109/ES, je tedy třeba mít dlouhodobé vízum za účelem strpění pobytu na území za formálně omezené povolení k pobytu, a to zejména proto, že jeho platnost se odvíjí od trvání překážky, která byla důvodem jeho udělení, po jejím odpadnutí je navíc v některých případech cizinec sám povinen požádat o zrušení platnosti tohoto víza (§ 38 odst. 1 zákona) a navíc vycestováním z území jeho platnost zaniká. Z tohoto důvodu bude započitatelný do doby nepřetržitého pobytu na území pro účely získání povolení k trvalému pobytu dlouhodobý pobyt za účelem strpění pobytu na území, nikoliv dlouhodobé vízum udělené za tímto účelem.

K bodům 56 a 65 - § 73 a § 87j odst. 2

Zmíněná ustanovení zákona o pobytu cizinců se zrušují, neboť povinnost Ministerstva vnitra sdělit Ústřední pojišťovně Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky informace k zařazení dotčené skupiny cizinců do centrálního registru pojištěnců bude komplexně řešena v zákoně o veřejném zdravotním pojištění.

K bodu 59 - § 87b odst. 3

Sjednocení terminologie s § 1 a se zákonem č. 186/2013 Sb., o státní občanství České republiky.

K bodu 60 - § 87c odst. 2

Navrhuje se nové znění věty druhé v odstavci 2, jelikož je nadbytečné dosavadní vystavování pobytové karty rodinnému příslušníkovi občana Evropské unie, který na území České republiky pobývá jako člen personálu zastupitelského úřadu cizího státu nebo mezinárodní vládní organizace akreditované v České republice, jenž sám není občanem Evropské unie a je registrován MZV, a to s ohledem na skutečnost, že MZV již vydává rodinným příslušníkům člena personálu zastupitelského úřadu cizího státu nebo mezinárodní vládní organizace akreditované v České republice identifikační průkaz. Tento identifikační průkaz je podle ustanovení §180b odst. 2 dokladem totožnosti a současně povolením k dlouhodobému pobytu; průkaz obsahuje rovněž údaje o rozsahu výsad a imunit, kterých jeho držitel požívá na území

České republiky po dobu registrace Ministerstvem zahraničních věcí. Pro paralelní vydávání pobytové karty i identifikačního průkazu v daných případech neexistuje relevantní důvod.

K bodu 67 - § 88 odst. 3

Dochází ke zpřesnění textu tak, aby bylo jednoznačně zřejmé, že dítě, které se narodí cizinci za pobytu na území České republiky, má vždy následovat pobytový status tohoto cizince. Navrhovaná úprava má za cíl zabránit spekulacím, kdy dotčený cizinec s povoleným dlouhodobým pobytem, žádá za narozené dítě o vydání povolení k trvalému pobytu (zejména s ohledem na zajištění účasti narozeného dítěte v systému veřejného zdravotního pojištění).

Legislativní změna spočívá ve výslovném zakotvení oprávnění k pobytu na území po dobu řízení o žádosti o vydání povolení k dlouhodobému pobytu v případě dítěte, které se narodilo na území a jehož rodič disponuje pouze platným povolením k dlouhodobému pobytu na území. Vznik tohoto oprávnění je podmíněn tím, že žádost o vydání povolení k dlouhodobému pobytu byla podána za podmínek uvedených v odstavci 1 a 4. Navrhovanou změnou se odstraňuje mezera v zákoně, která je v současné praxi překlenována cestou analogie.

Dále se specificky upravuje fikce trvalého pobytu, která vznikne narozením dítěti v situaci, kdy jeho zákonný zástupce na území pobývá na základě trvalého pobyt. Tato fikce trvá 60 dnů od narození a její vznik již není navázán na podání žádosti o trvalý pobyt, ale na okamžik narození. V případě, že je žádost o trvalý pobyt podána, platí fikce až do právní moci rozhodnutí o této žádosti.

K bodu 68 - § 99 odst. 2

Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo vnitra zaujímají dlouhodobě rozdílná stanoviska, zda přenocování v noclehárně podle § 63 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, lze považovat za ubytování ve smyslu § 99 odst. 2 zákona o pobytu cizinců. Jde sice o ambulantní sociální službu poskytovanou osobám bez přístřeší. Podle § 91 zákona o sociálních službách je však poskytována na základě smlouvy, součástí poskytované služby je kromě možnosti přenocovat také možnost vykonat základní hygienu. Texty a cíle obou zákonů si v případě nocleháren do jisté míry odporují a je poměrně obtížné dovozovat vztah speciality.

Proto dospěli zástupci obou resortů k závěru, že možným řešením je úprava legislativy, která výslovně stanoví, že v případě nocleháren nepůjde o ubytování ve smyslu § 99 odst. 2 zákona o pobytu cizinců. Provozovatelé nocleháren podle zákona o sociálních službách tak nebude ubytovateli ve smyslu § 99 odst. 1 zákona o pobytu cizinců a nebudou se na ně vztahovat povinnosti ubytovatele v tomto zákoně uvedené.

K bodům 69 a 70 - § 104 odst. 1 a 6

Navrhované znění je reakcí na požadavek stanovený v čl. 45 odst. 5 nařízení, podle něhož budou dopravci podléhat sankcím stanoveným podle čl. 26 odst. 2 Úmluvy k provedení Schengenské dohody a článku 4 směrnice Rady 2001/51/ES, pokud přepravují přes vnější

hranice státní příslušníky třetích zemí, kteří nejsou držiteli platného cestovního povolení, ačkoli se na ně vztahuje povinnost takové cestovní povolení mít. Za tím účelem budou mít dopravci podle nařízení přístup do informačního systému ETIAS, aby ověřili, zda státní příslušníci třetích zemí, na něž se vztahuje povinnost mít cestovní povolení, jsou skutečně držiteli platného cestovního povolení.

V § 104 odst. 1 se proto rozšiřují v souladu s nařízením ETIAS povinnosti leteckého dopravce o zákaz dopravit z území státu, který není smluvním státem, na území cizince, který nemá platné cestovní povolení, pokud je povinen jej mít podle nařízení ETIAS.

V § 104 odst. 6 se doplňuje, že na velitele letadla na vnějším letu jiném než prováděném provozovatelem obchodní letecké dopravy se tento zákaz vztahovat nebude, jelikož nařízení ETIAS upravuje přístup do informačního systému ETIAS pro účely ověření, zda státní příslušníci třetích zemí, na něž se vztahuje povinnost mít cestovní povolení, jsou skutečně držiteli platného cestovního povolení, pouze provozovatelům obchodní letecké dopravy.

K bodům 71, 72, 80, 121, 124 a 128 - § 108, § 115b, § 163 odst. 1, § 164 odst. 1 písm. e), § 165 písm. h)

Do zákona o pobytu cizinců se vkládá možnost v určitých situacích použít a vydat tzv. evropský cestovní doklad pro návrat, který má právní základ v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1953 ze dne 26. října 2016, kterým se zavádí evropský cestovní doklad pro návrat neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí a zrušuje doporučení Rady ze dne 30. listopadu 1994. Tento doklad se vkládá do výčtu dokladů, které jsou cestovními doklady podle zákona o pobytu cizinců a zakládá se rovněž oprávnění tyto doklady vydávat a to jak pro Policii ČR, tak pro ministerstvo vnitra.

K bodům 73 až 77 a 79 - § 113 a § 115 odst. 3

Úprava vydávání cizineckého pasu osobám požívajícím doplňkové ochrany je ze systematických důvodů přesunuta do zákona o azylu. Doplňuje se odstavec 7, který stanoví nemožnost vydat cizinecký pas podle zákona o pobytu cizinců, pokud existuje souběh s udělenou mezinárodní ochranou podle zákona o azylu. Cestovní doklad se v takovém případě vydá podle zákona o azylu, protože osoba je primárně v postavení poživatele mezinárodní ochrany.

K bodu 78 - § 114 odst. 4

Napравuje se dosavadní, a nutno říci nelogická, absence možnosti vydání cestovního průkazu totožnosti v případech realizace rozhodnutí o povinnosti opustit území ČR nebo členských států EU.

K bodům 81 až 87 a 125 - § 117 a § 164 odst. odst. 1 písm. l)

Změna v odstavci 1 reflektuje stav, kdy cestovní doklad lze zadržet jako neplatný či odcizený i z toho důvodu, že je tak prohlášen v Schengenském informačním systému, a to nemusí být činěno pouze státem, který tento doklad vydal. Změna tak pouze odráží skutečný stav věci.

V odstavci 7 se navrhuje zrušení povinnosti Policie České republiky předávat zadržené cestovní doklady MZV v případě, že je vydal stát, který má diplomatické zastoupení na území České republiky. V takovém případě by je zaslala Policie České republiky na zastupitelský úřad dotčeného státu přímo, a nikoli prostřednictvím MZV. Takový postup MZV má za postup jednodušší, rychlejší a efektivnější. Na MZV by Policie ČR i nadále zasílala zadržené doklady, které vydal stát bez diplomatického zastoupení na území České republiky. MZV by následně, jako dosud, zprostředkoval jejich doručení diplomatickou cestou přes příslušný zastupitelský úřad České republiky.

Změna v odstavci 7 reflektuje stávající praktický stav, kdy policie předává doklady nalezené v ČR souhrnně státu, který tento doklad vydal.

Dle § 163 odst. 1 písm. r) zákona o pobytu cizinců policie (Ředitelství služby cizinecké policie a inspektoráty cizinecké policie) provádí mimo jiné i zadržení dokladu, jehož platnost skončila podle § 87z, § 87aa nebo § 117f téhož zákona. Neplatné průkazy o povolení k pobytu, o jejichž zadržení jde, by mělo mít možnost zadržet i ministerstvo a odbory cizinecké policie, které se s neplatnými doklady setkávají v praxi častěji a musí se spoléhat, že jim průkaz o povolení k pobytu cizinec ponechá dobrovolně v rámci splnění své povinnosti odevzdat neplatný doklad vydaný podle zákona o pobytu cizinců [§ 103 písm. h)]. Také útvary policie na území (obory cizinecké policie) by měly mít možnost zadržet neplatný průkaz o povolení k pobytu, neboť při pobytové kontrole mohou i tyto útvary zjistit cizince, který je již držitelem neplatného průkazu o povolení k pobytu.

Současně je lépe formulována povinnost policie a ministerstva zadržet cestovní a jakýkoliv jiný doklad, který je padělaný či pozměněný.

K bodům 88 až 90 - § 117a odst. 3 písm. a) a b)

Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1954, kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 1030/2002, kterým se stanoví jednotný vzor povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, byla uložena členským státům povinnost, ve stanovené termínu zajistit vydávání nového vzoru „povolení k pobytu“. Uvedené nařízení rovněž stanovuje způsob vyplňování jednotlivých rubrik zmíněného „povolení“. Vzhledem k tomu, že zmíněný vzor obsahuje i rubriku „druh povolení“ a způsob její vyplňování, neměl by vnitrostátní právní předpis (tj. zákon o pobytu cizinců) řešit danou záležitost a z tohoto důvodu dochází ke zpřesnění příslušného ustanovení zákona o pobytu cizinců.

K bodu 91 – k § 117f

K ukončení platnosti povolení pobytu nedochází pouze zrušením jeho platnosti, ale zaniká také ze zákona, a to v případech uvedených v § 62, § 63, § 76, § 86m a § 178c zákona o pobytu cizinců. Navrhované doplnění ustanovení § 117f tak zaplňuje dosavadní mezeru v zákoně.

K bodu 92 - § 118 odst. 3

Tato změna se týká stanovování nové lhůty k vycestování, kdy nemusí jít pouze o důvody podle § 174a odst. 2, ale i o důvody jiné. Dále se zpřesňuje již dnes logicky aplikovaný postup rozhodování o žádosti – tedy že ne ve všech případech podání žádosti musí policie této vyhovět a novou lhůtu stanovit. Rovněž se zpřesňuje, že odvolání nemá odkladný účinek, jinak by byl tento institut zcela otevřen opakovaným žádostem a zneužívání.

K bodům 95, 97 až 99 - § 120a

Dosud v zákoně absentoval mechanismus povinného přezkoumávání trvání důvodů, které znemožňují cizinci vycestování, resp. nebylo ani jasné, jaký subjekt má toho hodnocení provádět – zda policie, která rozhodnutí vydala nebo ministerstvo, které následně vydalo oprávnění k pobytu. Překážka vycestování by měla legalizovat pobyt cizince pouze po dobu, po kterou skutečně trvá. Navazující kroky již pak zákon stanovuje.

V odstavci 6 se ruší v praxi neaplikované omezení spočívající v zániku oprávnění požádat o udělení mezinárodní ochrany. Ustanovení nemá reálný přínos a je zbytečně „tvrdé“.

Do odstavce 8, který upravuje situace, kdy zaniká rozhodnutí o správním vyhoštění, se doplňuje i situace přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti.

K bodu 100 - § 122 odst. 8 a 9

V odstavci 8 se zavádějí procesní odchylky pro řízení o odstranění tvrdosti rozhodnutí o správním vyhoštění, tak aby toto řízení bylo pružnější a odpovídalo charakteru tohoto řízení, kde nejsou přesně dané jednoznačné podmínky pro vyhovění těmto typům žádostí. Povinnost tvrzení a povinnost důkazní je zcela v dispozici cizince.

V odstavci 9 se upravuje pravomoc policie zrušit nebo zkrátit délku zákazu vstupu (platnost rozhodnutí o správním vyhoštění), pokud důvody vyplynou z vlastní činnosti.

K bodům 101, 113 a 114 - § 123 odst. 7, § 145 odst. 2, § 146 odst. 1 a 3, § 147

Jedná se pouze o zpřesňující terminologickou změnu, která reflektuje skutečnost, že ne všechny situace ukončení detence cizince jsou propuštěním. Navrhuje se tak přiléhavější slovo, a to „opuštění“, které zahrnuje všechny formy ukončení zajištění.

K bodům 102 až 107 - § 123a

Dochází ke drobným změnám v ustanovení, které upravuje možnosti a postupy ministerstva při úhradě nákladů spojených s dobrovolným návratem do země původu. Dochází k technické změně, která reaguje na potřebu přesně geograficky vymezit území států, ze kterých je cizinec povinen vycestovat. A dále dochází ke zpřesnění právní úpravy tak, aby bylo možné využívat finanční prostředky agentur Evropské unie a případně jiných finančních zdrojů pro úhradu nákladů spojených s dobrovolným návratem.

Jelikož v zákoně o pobytu cizinců na území České republiky dosud chybí ustanovení, které by opravňovalo Ministerstvo vnitra činit úkony spojené s realizací dobrovolného návratu, například při nákupu letenek či jízdenek, doplňuje se předmětné ustanovení. Toto přispěje k dalšímu usnadnění a urychlení provádění dobrovolných návratů.

K bodu 110 - § 129a odst. 3.

Navrhuje se připodobnit zákonnou možnost požádat o propuštění ze zařízení pro zajištění cizinců, kde je vykonáváno rozhodnutí o zajištění podle zákona o pobytu cizinců úpravě platné pro institut vazby. Navrhuje se oproti stávající úpravě flexibilnější řešení, kdy bude cizinec oprávněn kdykoliv (tedy v souladu s požadavky mezinárodně právních závazků, kterými je Česká republika vázána) požádat o propuštění ze zařízení pro zajištění cizinců. Pokud cizinec bude uvádět stále stejné důvody, které, podle jeho názoru, by měly vést k jeho propuštění, bude moci takovou žádost podat znovu až po třiceti dnech. Dosavadní úprava, která dává cizinci dostatečné možnosti právní ochrany prostřednictvím soudního přezkumu rozhodnutí o zajištění a o prodloužení zajištění, kdy doby zajištění v rozhodnutích jsou stanovovány postupně, a proto i možnost soudního přezkumu je opakovaná tímto návrhem není nijak dotčena.

Tímto ustanovením není dále nijak dotčena možnost cizince uvést nové relevantní skutečnosti ke svému propuštění, policie je totiž povinna podle § 126 písm. a) zkoumat po celou dobu zajištění, zda důvody zajištění trvají a je dána možnost policie propustit cizince ze zajištění s i bez jeho podnětu, pokud shledá důvod.

K bodu 111 – k § 136 odst. 4

Vyjasňuje se obsah pojmu „opuštění zařízení“. Opuštěním zařízení nejsou krátkodobá opuštění např. za účelem lékařského vyšetření nebo účasti na soudním jednání.

K bodu 112 – k § 144 odst. 4

Dle dosavadního výkladu textu zákona osoba umístěná v přísném režimu zařízení pro zajištění cizinců má nárok na návštěvu advokáta či zástupce právnické osoby, který prokáže, že předmětem její činnosti je oprávnění poskytovat právní pomoc cizincům, ovšem pouze za přítomnosti policie. Uvedený výklad je však rozporný s úmyslem zákonodárce i s dalšími principy vyplývajícími z vnitrostátní i evropské judikatury a dále ze standardů Evropského výboru pro prevenci mučení a nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání (CPT). Přístup osob omezených na svobodě k právní pomoci je jedním z důležitých principů prevence špatného zacházení. Za součást práva na přístup k právnímu zástupci přitom CPT označil i právo setkat se s ním bez přítomnosti třetí osoby.

K bodu 115 - § 151 odst. 2

Nově bude možné poskytnout dotaci na rozvoj obce, kde se nachází zařízení pro zajištění cizinců i opakovaně. O konkrétním poskytnutí a výši dotace rozhodne Vláda České republiky.

K bodu 118 - § 158 odst. 1 písm. b) bod 2

Odstraňuje se rozpor v jednotlivých ustanoveních zákona o pobytu cizinců, která obecně stanoví jaké údaje a v jakém rozsahu se o cizincích vedou. Odstraněním, které je navrhováno se řeší nežádoucí duplicita.

K bodu 119 - § 158 odst. 1 písm. j)

Zákonem č. 176/2019 Sb., kterým se, mimo jiné, mění zákon o pobytu cizinců byla pro některé skupiny cizinců zavedena povinnost absolvovat adaptačně-intergační kurz, a to s účinností od 1. ledna 2021. Za účelem efektivní kontroly plnění této povinnosti ze strany cizinců, je žádoucí údaje vážící se k ní evidovat v Informačním systému cizinců. Půjde zejména o informaci, zda cizinec tuto povinnost již splnil nebo zda Ministerstvo vnitra od jejího splnění z důvodů zvláštního zřetele hodných upustilo.

K bodu 120 - § 158 odst. 8 písm. i)

Jde o provazbu na evidenční systémy podle zákona o azylu a nově definovanou položku průkazů žadatele o udělení mezinárodní ochrany.

K bodu 122 - § 163 odst. 2 písm. f)

Jde o nutnou provazbu na nové ustanovení zákona o azylu, které nově opravňuje Policii České republiky provést dopravu i v případě realizace dobrovolného návratu.

K bodu 123 - § 163 odst. 2 písm. h) a i)

V návaznosti na čl. 4 vízového kodexu a v souladu s § 171 odst. 2 zákona o pobytu cizinců se má v zákoně zakotvit stávající praxe. Podstatou této úpravy je, že stanovisko nebude Ředitelství služby cizinecké policie zasílat zastupitelskému úřadu na žádost, nýbrž vždy, což je i stávající praxe. Nejedná se o „závažné stanovisko“ ve smyslu § 149 s. ř.; jde tedy o jeden z podkladů pro rozhodování.

Ředitelství služby cizinecké policie se určuje jako národní jednotka ETIAS podle čl. 8 nařízení ETIAS.

K bodům 126 a 132 - § 164 odst. 1 písm. p) a § 167 odst. 1 písm. b)

Ve výčtu situací, kdy policie snímá daktyloskopické otisky a pořizuje obrazové záznamy, chybně není uvedeno ukončení přechodného pobytu na území, k němuž se vízum nevyžaduje, kde policie postupuje podle § 19.

K bodu 127 - § 165 písm. c)

Doplňuje se oprávnění Ministerstva vnitra vést řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti.

K bodům 129 a 133 - § 165a odst. 1 písm. d) a § 167 odst. 1 písm. e)

Ministerstvo vnitra nebo policie se mohou během různých úkonů setkávat s osobami a může vnímat potřebu je ztotožnit. Aniž by bylo možné na první pohled poznat, zda jde o občana ČR nebo o cizince.

K bodu 130 – § 165a písm. j) a k)

Ministerstvo v řízeních o žádostech o pobytová oprávnění a v případě změny místa hlášeného pobytu cizince na území je povinno prověřit, zda ubytování cizinci poskytuje osoba skutečně oprávněná nemovitost užívat a rovněž, zda existuje právní titul pro to, aby cizinec mohl příslušnou nemovitost nebo její část užívat. Pro tyto účely je v současnosti využíváno nahlížení do Katastru nemovitostí prostřednictvím veřejně přístupné aplikace (www.nahlizenidokn.cz). V celé řadě případů však tyto informace nejsou dostatečné a musí být kontaktována jednotlivá katastrální pracoviště s žádostí o doplňující údaje. Jedná se například o informace o exekucích, výkonu rozhodnutí o změnách v osobě vlastníka nemovitosti. Získáním úplného přístupu do katastru nemovitostí odpadne administrativní zátěž oběma úřadům a povede k urychlení správních řízení.

Do písmene k) se výslovně doplňuje oprávnění zadržet na nezbytně nutnou dobu doklad v souvislosti se zjišťováním nebo projednáváním přestupku. Jedná se typicky o případy ověřování pravosti dokladu. V praxi se stává, že cizinci viní správní orgán ze zadržování cestovního dokladu ve snaze zabránit tím pořízení jeho kopie pro účely probíhajícího správního řízení nebo proto, aby byly zmařeny kroky k posouzení pravosti dokladu či případného zjištění a zahájení řízení o přestupku.

K bodům 131 a 135 - § 166 odst. 3 a nový § 167a

Jako reakce na výsledek schengenského hodnocení v oblasti ochrany dat a osobních údajů se v zákoně explicitně stanoví spolusprávcí údajů, které jsou vedeny ve Vízovém informačním systému, kde se jedním spolusprávcem určuje ministerstvo zahraničních věcí jako orgán, který je odpovědný za údaje, které do systému samo vkládá, a druhým spolusprávcem se určuje Policie ČR jako orgán odpovědný za údaje, které do systému sama vkládá.

Policie ČR bude správcem údajů, které se budou uchovávat v budoucnu nově vytvořeném systému „Entry/Exit“.

Odstavcem 3 pak Česká republika plní svoji povinnost určit orgán, který bude odpovědným za zpracování osobních údajů orgány České republiky v rámci EUROSUR.

K určení orgánů ČR, které jsou oprávněny požádat o nahlédnutí do údajů systému ETIAS

Určení orgánů podle čl. 50 odst. 1 se provede, stejně jako u dalších nařízení, která jsou na rozdíl od směrnice PNR přímo použitelná, formou usnesení vlády, konkrétně v příloze

Národního schengenského plánu 2014. Určené orgány budou následně notifikovány Evropské komisi a agentuře eu-LISA. Stejný postup byl v minulosti zvolen u přístupu do systému VIS a plánuje se také pro systém EES.

Účelem nahlížení do údajů systému ETAS má být prevence, odhalování a vyšetřování teroristických trestných činů nebo jiných závažných trestných činů.

Obecně platí, že přístup za účelem prevence, odhalování a vyšetřování teroristických trestných činů nebo jiných závažných trestných činů by měl být umožněn všem orgánům, které splní podmínky stanovené nařízením. Pokud tyto podmínky splní, mohou být těmito orgány kromě Policie ČR např. také zpravodajské služby.

K bodu 134 - § 167 odst. 1 písm. p)

Současné znění zákona dává pravomoc policii provést osobní prohlídku a prohlídku věcí za podmínek stanovených v ustanovení § 137. Toto ustanovení je možné užít pouze za situace, kdy je rozhodnuto o zajištění cizince do zařízení pro zajištění cizinců, a to za účelem zjištění, zda u sebe nemá cestovní doklad, doklad totožnosti nebo písemnost potvrzující jeho totožnost nebo státní občanství, peněžní prostředky nebo věc, jejíž vnášení do zařízení, vyrábění nebo přechovávání v zařízení je zakázáno. Podle odstavce 2 téhož ustanovení je policie oprávněna provést osobní prohlídku a prohlídku věcí zajištěného cizince také na žádost provozovatele nebo v případě důvodného podezření, že tento cizinec může mít u sebe cestovní doklad, doklad totožnosti nebo písemnost potvrzující jeho totožnost nebo státní občanství nebo věc, jejíž vnášení do zařízení, vyrábění nebo přechovávání v zařízení je zakázáno.

Nejedná se však o jediný institut, kdy je policie svěřena pravomoc provést prohlídku osoby. V úzkém spojení se zajištěním osoby je policista dle § 29 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (dále jen zákon č. 273/2008 Sb.), oprávněn před umístěním osoby do policejní cely přesvědčit se, zda tato osoba u sebe nemá zbraň nebo jinou věc způsobitou ohrozit život anebo zdraví a takovou věc odebrat. Za tímto účelem je policista oprávněn provést prohlídku osoby. Dále policista je oprávněn provést prohlídku osoby dle § 35 zákona č. 273/2008 Sb., nicméně podstatou tohoto ustanovení je zajištění bezpečnosti osob či zasahujících policistů tím, že v určených případech je umožněno provést prohlídku osoby za účelem zjištění, zda tato osoba nemá u sebe zbraň, případně jí tuto zbraň odebrat. Zbraní se zde rozumí cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším v souladu s § 111 písm. e) zákona č. 273/2008. Dané ustanovení má tedy pouze bezpečnostní charakter.

Dlužno dodat, že policie je oprávněna pro účely trestního řízení provést osobní prohlídku v souladu s ustanovením § 82 odst. 3 a 4 a § 83b trestního řádu.

Prohlídku osoby provádí vždy osoba stejného pohlaví.

Jak předestírá současná právní úprava, jestliže není rozhodnuto o zajištění cizince do zařízení pro zajištění cizinců, není policistům svěřena pravomoc, aby za účelem zjištění skutečné identity provedly prohlídku osoby a jeho věcí, zejména zda u sebe nebo ve věcech nemá cestovní doklad, doklad totožnosti písemnost nebo paměťový nosič datových informací potvrzující jeho totožnost nebo jeho státní občanství.

Praxe se stále častěji setkává s případy, kdy dochází ke kontrole cizinců, kteří na výzvu policistů nepředloží doklad totožnosti, i přestože tento doklad u sebe mají, avšak záměrně ho

ukrývají, čímž chtějí zastířit svou skutečnou totožnost. Na podkladě toho jsou prováděny nadbytečné policejní úkony směřující k ověření totožnosti cizince. Nové oprávnění policistů provést osobní prohlídku za účelem nalezení dokumentu svědčící o totožnosti cizince se rovněž jeví jako nezbytné při záchytu většího počtu cizinců neoprávněně vstupujících na území.

Nové oprávnění provádět osobní prohlídku a prohlídku věcí za účelem zjištění totožnosti by policii svěřilo institut umožňující zefektivnění a urychlení práce policie, přičemž podmínky pro provedení osobní prohlídky a prohlídky věcí by byly podobné podmínkám pro provedení osobní prohlídky a prohlídky věcí u již zajištěné osoby do zařízení stanovené ustanovením § 137 zákona č. 326/1999 Sb., tedy za účelem zjištění, zda u sebe nemá cestovní doklad, doklad totožnosti nebo písemnost potvrzující jeho totožnost nebo státní občanství, peněžní prostředky nebo věc, jejíž vnášení do zařízení, vyrábění nebo přechovávání v zařízení je zakázáno.

K bodu 136 - § 168 odst. 1

Do výčtu ustanovení, na něž nedopadají části druhá a třetí správního řádu, se doplňuje výslovně doplnit oznámení změny zaměstnavatele. Oznámení a sdělení ministerstva jsou typickými úkony podle hlavy čtvrté správního řádu, níméně z důvodu přehlednosti a jistoty je žádoucí výslovně tyto úkony do výčtu v tomto ustanovení zařadit.

K bodu 137 - § 168 odst. 3

Předchozí novelou zákona o pobytu cizinců (zákon č. 176/2019 Sb.) bylo na základě poslaneckého pozměňovacího návrhu vloženo ustanovení, podle kterého jsou rozhodnutí ministerstva vnitřní o zrušení pobytového oprávnění z bezpečnostních důvodů (jde o výčet ustanovení) v právní moci již okamžikem jejich oznámení účastníkovi. Pozměňovací návrh pravděpodobně s cílem urychlit rušení pobytu předpokládal, že tak dojde k vyloučení možnosti podat proti rozhodnutí ministerstva odvolání. Cizinec se měl bránit ihned prostřednictvím žaloby podané ke správnímu soudu. Vzhledem k tomu, že zákon neobsahuje výslovné vyloučení možnosti podat opravný prostředek (zde odvolání), vznikají v praxi pochybnosti, jaký význam má slovní spojení „nabývají právní moci jeho oznámením“. Správní soudy tak mohou namítat, že účastník nevyužil svého práva podat odvolání ve správním řízení (rozsudek Nejvyššího správního soudu 6 Azs 192/2020 – 21). Aby byla tato otázka vyjasněna a aby byl současně respektován cíl sledovaný zákonodárcem (urychlit celý proces tím, že odpadne jeden stupeň), navrhuje se v tomto ustanovení výslovně uvést, že „proti výše uvedenému rozhodnutí nelze podat odvolání“.

Zákonem č. 176/2019 Sb., kterým se mění zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, byla pro některé kategorie cizinců zavedena povinnost absolvovat adaptačně intergační kurz. Ministerstvo vnitřní může z důvodů hodných zvláštního zřetele od této povinnosti upustit. Z textu § 155b odst. 4 přímo nevyplývá, zda půjde o rozhodování ve správním řízení zahájením z moci úřední nebo na žádost. Vzhledem k povaze tohoto institutu je ovšem pravděpodobnější druhá možnost, neboť ministerstvo vnitřní nemá informace např. o zdravotním stavu jednotlivých cizinců, na které se tato povinnost vztahuje. Vzhledem k tomu, že rozhodování ministerstva bude spočívat především vposouzení toho, zda situace odpovídá „důvodům zvláštního zřetele hodných“ pro upuštění povinnosti kurz absolvovat, nejví se jako účelné,

aby správní úvaha ministerstva byla předmětem odvolání. Z tohoto důvodu se i v případě rozhodnutí podle § 155b odst. 4 navrhuje vyloučit opravný prostředek. Tento záměr lze dále podpořit i argumentem, že podle aktuálně připravované vyhlášky bude adaptačně-integrační kurz absolvován tím, že se jej cizinec zúčastní. Délka urzu by pak měla činit 4 hodiny. Nejde tudíž o výrazný zásah do života cizince.

Dále lze uvést, že i v případě, že konkrétní okolnosti na straně cizince nepostačí k tomu, aby ministerstvo rozhodlo o upuštění od povinnosti kurz absolvovat, měly by být zohledněny v případném řízení o přestupku, které se cizinec dopustil tím, že kurz neabsolvoval.

K bodu 138 - § 168 odst. 5 a 6

K odstavci 5

Dosavadní judikatura soudů a zejména Nejvyššího správního soudu byla dosud, pokud jde o účastenství v řízeních o žádostech o pobytová oprávnění zcela jednotná, když za účastníka řízení o žádosti byl vždy považován pouze žadatel o toto pobytové oprávnění (například rozsudky Nejvyššího správního soudu z 25.2.2010, č.j.: 2 As 77/2009, z 22.3.2016, č.j. 5 As 244/2015, z 20.10.2011 č.j.: 2 As 61/2011, Krajského soudu v Brně č.j. 32 A 31/2015, Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 17. 12. 2014, č.j. 75 A 18/2014-39. Nicméně se od této judikatury v současnosti Nejvyšší správní soud odchýlil v rozsudku ze dne 23.10.2019, č.j. 9 Azs 256/2019. Ačkoliv se jedná možná o ojedinělou odchylku, ukazuje to na potřebu tuto otázku upravit v zákoně přímo a komplexně, a to především z důvodu specifik takového řízení. Zvolené řešení počítá pouze s jedním účastníkem u řízení vedených podle zákona o pobytu cizinců, a to včetně řízení vedených z moci úřední. V řízeních vedených z moci úřední je totiž správní orgán v drtivé většině případů posuzuje dopad rozhodnutí do soukromého a rodinného života cizince a je tak povinen zohledňovat i zájmy jeho rodinných příslušníků, jejichž účastenství v řízení by v některých případech podle obecné úpravy ve správním řádu přicházelo v úvahu.

K odstavci 6

Navrhuje se výslovně upravit vztah vybraných ustanovení správního řádu a „řízení ve věci cestovního povolení“. Tímto slovním spojením se myslí řízení, ve kterých se rozhoduje ve věci cestovního povolení ve smyslu nařízení ETIAS. Jde jednak o řízení v prvním stupni (zejména řízení o žádosti o vydání cestovního povolení, ale i o řízení zahajovaná z moci úřední, ve kterých může být cestovní povolení prohlášeno za neplatné nebo zrušeno), ale i o řízení ve druhém stupni (nové posouzení důvodů v § 180l).

Řízení v prvním stupni upravuje po procesní stránce přímo nařízení ETIAS. To má aplikační přednost pře právem jednotlivých členských států. Navrhovatel se navíc domnívá, že nařízení obsahuje všechny klíčové instituty, kterými se zabývá správní řád (snad s výjimkou podjatosti). Jde navíc o procesní úpravu společnou všem členským státům. Celý institut podávání a zpracování žádostí o cestovní povolení je navíc navržen tak, aby žadatel mohl žádost podat online ze svého počítače nebo chytrého telefonu. Žádost cizince by měla být posouzena rychle (v řádu hodin nebo nízkých jednotek dnů) a navíc by mělo být v naprosté většině případů o žádosti rozhodováno automaticky (systémem samotným). K „manuálnímu“ zpracování žádosti národní jednotkou příslušného státu dojde jen výjimečně. Navíc bude teprve v průběhu

posuzování žádosti dovozeno, která národní jednotka (národní jednotka kterého členského státu) o žádosti, která bude zpracována manuálně, rozhodne.

Naproti tomu opravný prostředek (řízení ve druhém stupni) nařízení ETIAS sice předpokládá, ale svěřuje jeho úpravu úpravě národní (vize § 180l až 180n). I v případě druhého stupně se však předpokládá, že ve většině případů půjde o komunikaci s cizincem, který se nenachází na území ČR nebo schengenského prostoru a který komunikuje s příslušnými orgány online a který má zájem na vyřízení svého podání poměrně rychle. Vzhledem k těmto specifikům obsahuje návrh v § 180l až 180n úpravu toho, jakým způsobem bude vedeno řízení o žádosti o opětovné posouzení důvodů.

Ani v případě řízení v prvním stupni (které je upraveno kompletně v nařízení ETIAS), ani v případě řízení ve stupni druhém (kde je výslovná úprava v § 180l až 180n) není žádoucí, aby byla u vybraných institutů dovozována subsidiární aplikace vybraných institutů správního řádu. Rozšiřujícím výkladem opírajícím se o obecná ustanovení správního řádu by byla popřena řešení, která mají umožnit vést řízení s cizincem, který není na území ČR, online a rozhodovat o žádostech ve stanovených lhůtách.

K bodu 139 - § 169d odst. 3

Navrhovaná úprava reaguje na praxi, s níž se setkávají zastupitelské úřady, u nichž je naplněna kvóta stanovená podle § 181b odst. 1 a Nařízení vlády č. 220/2019 Sb. o maximálním počtu žádostí o vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání, žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem investování a žádostí o zaměstnaneckou kartu, které lze podat na zastupitelském úřadu. V případě naplnění uvedené kvóty je každá další žádost o příslušné pobytové oprávnění nepřijatelná dle § 169h odst. 3. Nepřijatelnost žádosti nelze žádným způsobem zhojit. V takovém případě je žádost o upuštění od osobního podání žádosti o pobytové oprávnění, která je nepřijatelná, zjevně právně nepřípustná dle § 66 odst. 1 písm. b) správního řádu. Přesto jsou takové žádosti opakovaně podávány. S ohledem na právní jistotu žadatelů je vhodné nemožnost podání žádosti o upuštění od osobního podání žádosti o pobytové oprávnění, která je nepřijatelná, zakotvit přímo do ustanovení zákona, aby se předešlo pochybnostem žadatelů, zda uvedené podání činit či nikoliv. A to zejména za situace, kdy je dále navrhováno zpoplatnění žádosti o upuštění od osobního podání žádosti.

K bodu 140 - § 169f odst. 3

Rozhodnutí o povinnosti opustit území je rozhodnutím, kterým se cizinci stanovuje povinnost vycestovat, ale oproti rozhodnutí o správním vyhoštění toto rozhodnutí neobsahuje zákaz vstupu a cizinci je tak dána možnost bezprostředně si zlegalizovat pobyt podáním žádosti o pobytové oprávnění na příslušném zastupitelském úřadě. Vzhledem přebytku nabídky a poptávky po možnosti podat takovou žádost v některých zemích a rovněž vzhledem k reflexi existence rodinného a soukromého života v ČR se tak stanovuje pevná doba, do kdy musí dojít ke stanovení termínu pro osobní podání žádosti. Vždy tak bude po cizinci požadováno splnění povinnosti vycestovat, a to bez ohledu na vzdálenost země původu, zároveň se mu však umožní co nejdříve podat žádost o pobytové oprávnění.

K bodům 141 a 142 - § 169g

K odstavci 1:

Návrh úpravy vychází z dosavadních zkušeností zastupitelských úřadů při přijímání žádostí o udělení dlouhodobého víza nebo žádostí o vydání povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu cizinců v zemích, jejichž nejsou státními občany, ale mají v nich povolen dlouhodobý či trvalý pobyt, jehož získání je relativně snadné a v zásadě slouží k volbě zastupitelského úřadu České republiky, na němž podají příslušnou žádost. Účelem navrhované úpravy je tak omezit zneužívání benevolentní právní úpravy některých třetích států, které vede k určování příslušnosti zastupitelského úřadu pro podání žádostí podle ust. § 169g. V případě, že žadatelé jsou držiteli dlouhodobého či trvalého pobytu v zemi, avšak v zemi po delší dobu nepobývají, zastupitelský úřad není schopen posoudit skutečnosti rozhodné pro rozhodnutí o žádosti vyplývající z postavení žadatele ve společnosti, jeho socioekonomických vazbách, ekonomické, bezpečnostní a migrační situaci v zemi atd. Tímto dochází k obcházení smyslu příslušnosti zastupitelského úřadu.

K odstavci 3:

Navrženou úpravou se sleduje vyloučení kolize zákonné úpravy obsažené v ust. § 169g odst. 1 a odst. 2 s podzákonnou právní úpravou obsaženou nyní ve vyhlášce č. 429/2010 Sb., stanovící výjimky z povinnosti cizince požádat o vízum nebo povolení k pobytu na místně příslušném zastupitelském úřadu.

K bodům 143 až 146 a 149 - § 169h, § 169i a § 169r odst. 4 písm. c)

K § 169i

Cílem návrhu na úpravu § 169i odst. 2 je vyloučení aplikace institutu výzvy k odstranění vad v řízení o udělení dlouhodobého a trvalého pobytu v případech, kdy je žádost nepřijatelná, t. j. v případě důvodů uvedených v § 169h zákona o pobytu cizinců. Jestliže je žádost nepřijatelná, není řízení vůbec zahájeno a institut výzvy k odstranění vady nemůže být aplikován. V případě řízení o udělení dlouhodobého víza je cílem návrhu na úpravu § 169i odst. 3 rovněž vyloučení aplikace institutu výzvy k odstranění vady v případech, kdy se jedná o vady, které mají za následek nepřijatelnost žádosti. V případě jiných vad (např. na tiskopisu žádosti není vyplněna některá položka), platí, že k odstranění této "dílčí" vady je možné vyzvat žadatele ústně, elektronicky bez podepsání, telefonicky a jinými technickými prostředky. Teprve v případě, že tato vada není odstraněna, vyzve zastupitelský úřad žadatele písemně. K tomu však zastupitelský úřad nestanovuje žádnou lhůtu ani žadatele nepoučuje o následcích neodstranění vady.

K §169r odst. 4 písm. c)

Důvodem návrhu na odstranění ustanovení § 169r odst. c) je skutečnost, že nepředložení náležitostí podle zákona k žádosti o vydání povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu má za následek nepřijatelnosti žádosti, t.j. řízení není vůbec zahájeno, a nikoliv zastavení řízení.

K bodům 147 a 160 - § 169l odst. 5 a § 172a odst. 4

Dochází k vypuštění věty, jejíž text je zavádějící. Rozhodování o námitce týkající se „nekvalitního“ přenosu při využívání videokonferenčních zařízení by nemělo být formálním rozhodováním. Jde spíše o konstatování faktického stavu, který vede k ukončení provádění úkonu touto formou, nikoli o rozhodování o (procesních) právech účastníků.

K bodu 148 - § 169r odst. 1 písm. f)

V současnosti ustanovení § 169r odst. 1 písm. f) ukládá správnímu orgánu povinnost zastavit řízení o žádosti v případě, že cizinec podal žádost o udělení mezinárodní ochrany podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Správní orgán by podle tohoto ustanovení především neměl posuzovat žádost cizince, který po jejím podání požádal o udělení mezinárodní ochrany, neboť se zákon o pobytu cizinců se na něj podle jeho § 2 přestal vztahovat. Toto ustanovení je však formulováno tak, že umožňuje i takový výklad, že lze zastavit jakékoliv řízení o žádosti, když cizinec v minulosti podal žádost o udělení mezinárodní ochrany. Na druhou stranu jím nejsou pokryty ostatní případy uvedené v § 2 zákona o pobytu cizinců, kdy se zákon o pobytu cizinců na žadatele nevztahuje. Jako nejvhodnější se proto jeví upravit dosavadní důvod pro zastavení řízení o žádosti tak, aby dopadal na všechny cizince, na něž se zákon o pobytu cizinců nevztahuje jak v okamžik podání žádosti, tak i na ty, na něž se v průběhu řízení vztahovat přestal.

K bodům 150 a 151 - § 169t odst. 6 písm. h)

Vzhledem k tomu, že v rámci řízení o prodloužení pobytu je nutné prověřit řadu okolností, aby byl zjištěn skutečný stav věci, není příliš velký rozdíl mezi řízením o první žádosti a žádostí o prodloužení, proto se navrhuje lhůta pro rozhodnutí o prodloužení na 60 dnů.

K bodům 152 a 153 - § 169t odst. 8 a 9

S ohledem na vývoj judikatury ve věcech ochrany proti nečinnosti správního orgánu ve věcech pobytu cizinců je nutné přiblížit okamžik, od kterého se staví běh lhůty pro vydání rozhodnutí k okamžiku, kdy správní orgán shledá, že jsou v případě žadatele naplněny podmínky pro vydání požadovaného pobytového oprávnění a učiní o tom záznam do spisu. Zvláště v řízeních o žádostech podaných u zastupitelských úřadů je poněkud nemyslitelné, aby se lhůta stavěla až formálně učiněnou výzvou zastupitelského úřadu adresovanou cizinci, aby se dostavil k vyznačení dlouhodobého víza dle § 30 odst. 2 zákona. Zastupitelské úřady v tomto případě komunikují nejčastěji telefonicky nebo cestou prostého e-mailu, k formalizovaným výzvám přistupují pouze výjimečně a pouze tam, kde je to prakticky možné. Tento postup je hospodárný a nanejvýše efektivní, na druhou stranu by neměl znamenat, že správní orgán bude i přesto shledáván soudy nečinným. V těchto případech je navíc již plně v rukou žadatele o pobytové oprávnění, kdy se k zastupitelskému úřadu dostaví, kdy přicestuje na území ČR a kdy se dostaví na pracoviště správního orgánu za účelem pořízení údajů nezbytných pro vydání průkazu o povolení k pobytu nebo za účelem převzetí rozhodnutí o vydání povolení

k trvalému pobytu. Není tedy možné, aby správní orgán nesl odpovědnost za nečinnost, když nečinný je ve skutečnosti sám žadatel.

K bodu 154 - § 169t odst. 11

Zrušuje se speciální lhůta pro vydání rozhodnutí o správním vyhoštění a nadále tak bude použita obecná lhůta podle správního řádu. Snahou policie je vydat rozhodnutí o správním vyhoštění ještě během prvotního omezení osobní svobody cizince podle zákona o policii. Nelze-li toho však s ohledem na složitý skutkový stav dosáhnout, je lhůta 7 dní na zjištění skutečného stavu lhůtou příliš krátkou.

K bodům 155 a 162 - § 170 odst. 7 a § 179 odst. 2

Odvolací řízení proti rozhodnutí o správním vyhoštění je zahlceno dokládáním stále nových a nových skutečností, které však již existovaly v době prvostupňového řízení o správním vyhoštění a jsou tak používány pouze jako „trumf“ či „zdržovací taktika“. Odvolací řízení je tak velmi zdlouhavé, což není v souladu s cíli tzv. návratové směrnice 2008/115/ES. Zavádí se proto jasná povinnost koncentrovat všechny dostupné skutečnosti do prvostupňového řízení, o čemž bude účastník řízení poučen. S ohledem na možný vznik zásadních nových skutečností a okolností se připouští jejich reflexe policií, avšak musí jít o takové skutečnosti nebo důkazy, které odůvodňují obavy z jednání v zemi původu vůči cizinci v rozporu s čl. 2 až 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod v případě jeho navrácení. Co se týče výčtu článků, vychází se z doporučení Kanceláře vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva. Podobně bylo nutné rozšířit rozsah posuzování hrozby skutečného nebezpečí již v řízení o správním vyhoštění v prvním stupni (§ 179 odst. 2).

Je vhodné upozornit na rozdíly v posuzování hrozby non-refoulement a zásahu do rodinného a soukromého života. Zákon předpokládá dva samostatné mechanismy. Hrozba non-refoulement, přesněji hrozba skutečného nebezpečí podle § 179 odst. 2 se hodnotí podle § 120a odst. 1 zákona pomocí závazného stanoviska. Je-li vyslovena překážka vycestování, rozhodnutí o správním vyhoštění je stále vydáno, ale po dobu trvání překážky není vykonatelné a cizinec obdrží vízum za účelem strpění pobytu. Přiměřenost dopadu rozhodnutí do rodinného a soukromého života se hodnotí podle § 174a v kombinaci s § 119a odst. 2 a § 50a – tedy v tomto případě policie sama hodnotí, zda je rozhodnutí přiměřené a pokud není, rozhodnutí o správním vyhoštění vůbec nevydává. Vydá tak pouze rozhodnutí o povinnosti opustit území, které neobsahuje zákaz vstupu a cizinec má tak možnosti si standardní cestou požádat o některé z pobytových oprávnění na zastupitelském úřadě. Usnadnění této cesty je obsaženo v § 169f odst. 3. Ve výjimečných případech může jít i o situaci vedoucí k vydání víza za účelem strpění (více viz důvodová zpráva k § 14 zákona o azylu).

K bodu 156 - § 170c až § 170f

Řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti je inspirováno řízením o udělení mezinárodní ochrany – přejímá se řada procesních institutů ze zákona o azylu. Přejímá se

rovněž seznam výluk ze správního řádu. Upravuje se rovněž vztah k procesní části zákona o pobytu cizinců, která se na řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti nepoužije. Použije se tedy správní řád - ovšem s výlukami uvedenými v odstavci 1 a mimo institutů upravených specificky v tomto řízení. Pro následně získávané vízum za účelem strpění pobytu cizince na území se již uplatní všechna pravidla obsažená v zákoně o pobytu cizinců.

V odstavci 3 se vymezuje vztah k řízení ve věci mezinárodní ochrany – toto řízení má vzhledem k ochranné povaze přednost, proto podáním žádosti o udělení mezinárodní ochrany, které není nijak omezováno, je ex lege řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti přerušeno do doby, než je konečným rozhodnutím (tedy včetně případných soudních řízení) postaveno najisto, zda osoba získá či nezíská mezinárodní ochranu. Situaci, kdy běží řízení o udělení mezinárodní ochrany a žadatel chtěl podat žádost o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti, není třeba řešit, protože daná osoba je v postavení žadatele o udělení mezinárodní ochrany, na kterou zákon o pobytu cizinců nedopadá. Odstavec 4 řeší výjimečnou situaci případné duplicity práv plynoucích z jiných oprávnění k pobytu, cizinec čerpá práva a benefity vždy jen z jednoho titulu. Nicméně ministerstvo osvědčí, že cizinec je osobou bez státní příslušnosti a vydá dle části čtvrté cizinci o tomto osvědčení.

Odstavec 5 uvádí speciální důvody pro zastavení řízení vzhledem k úpravě zastavení řízení ve správním řádu, těmito důvody jsou obecně řečeno nespolupráce žadatele s ministerstvem.

S určitými odchylkami se přejímá úprava pohovoru ze zákona o azylu. Vzhledem k tomu, že seznam náležitostí je uváděn pouze jako demonstrativní, může být role pohovoru poměrně klíčová. V rámci řízení o určení osoby bez státní příslušnosti je s žadatelem třeba provést pohovor, aby stát zjistil skutkové okolnosti, a aby žadatel měl příležitost v úplnosti předestřít svůj případ, včetně vysvětlení případných nejasností, které mohou v průběhu řízení vyvstat. Žadatel má však povinnost zajistit si vlastního tlumočníka na své náklady, jedná se o totožnou úpravu jako u ostatních cizinců v gesci zákona o pobytu cizinců. Pracovník ministerstva sepiše protokol o pohovoru, jehož náležitosti jsou upraveny v ustanovení § 18 správního řádu. V protokolu je obsažen přepis otázek ministerstva a odpovědí žadatele o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti. Součástí protokolu je vždy i vyjádření právního či jiného zástupce žadatele, pokud je pohovoru přítomen.

Kvůli efektivitě při získání informací by pohovor měl být veden v atmosféře důvěry, měly by při něm být pokládány otevřené otázky a žadatel by měl být veden k tomu, aby podal co nejúplnější informace o všech okolnostech svého případu. Žadatel by měl být na počátku poučen o povinnosti spolupracovat. Zejména v případech důkazní nouze je totiž výpověď žadatele klíčovým podkladem, z něhož správní orgán v řízení vychází. Povinnost spolupráce žadatele je úzce spojena se skutečností, že podobně jako v řízení o mezinárodní ochraně, je břemeno tvrzení plně na žadateli, který skutečnostmi, které uvede a předloží, určuje rámec probíhajícího řízení.

S ohledem na to, že na rozdíl od řízení ve věci mezinárodní ochrany zde není dána zásada důvěrnosti azylového řízení a není tak zapovězen kontakt žadatele (ani správního orgánu) se zemí původu, resp. zemí posuzovanou v rámci řízení o žádosti, může správní orgán v rámci povinnosti spolupráce od žadatele očekávat rovněž aktivní spolupráci při zajišťování dalších podkladů pro vydání rozhodnutí.

Vzhledem k tomu, že často panuje důkazní nouze a autentická výpověď žadatele může být

klíčová k posouzení jeho věci a věrohodnosti výpovědi, je nutné upravit možnost zmocněnce nebo zástupce Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky se k obsahu pohovoru vyjádřit až po jeho skončení a zamezit narušování či ovlivňování pohovoru ze strany právního zástupce a doplňování v jeho průběhu. Právo vyjádřit se k obsahu a přepisu proběhlého pohovoru má i žadatel. Případné námitky je třeba do protokolu o pohovoru zaznamenat a reagovat na ně podle jejich obsahu

Žadatel je povinen se dostavit k provedení pohovoru v místě a čase určeném ministerstvem, předvolání se doručuje nejméně 2 pracovní dny předem, aby se žadatel stihl na pohovor připravit, zajistit si případně právního zástupce, tlumočníka a dopravit se na místo.

Stanovují se situace, kdy se pohovor nemusí provést, ministerstvo má však možnost pohovor provést vždy, pokud je to potřeba ke zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.

Tlumočník bude ministerstvem bezplatně zajištěn pouze v případě, kdy se ministerstvo důvodně domnívá, že žadatel neovládá dostatečně český jazyk.

Co se týče lhůt pro vydání rozhodnutí, přejímá se základní šestiměsíční lhůta ze zákona o azylu. Pokud se jedná o složitý případ, je ministerstvo oprávněno tuto lhůtu prodloužit až o dalších 6 měsíců. O tomto cizinec písemně vyrozumí, pokud o to cizinec požádá.

Nový § 170f upravuje doručování v rámci řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti. Veškeré písemnosti by měly být doručovány do místa hlášeného pobytu nebo na adresu pro doručování, kterou je cizinec povinen uvést. S tím souvisí i povinnost označit si poštovní schránku. Nelze ani vyloučit situace, kdy bude cizinec mít zřízenou datovou schránku, do té bude ministerstvo doručovat přednostně.

Rozhodnutí se podle odstavce 3 doručuje osobně, a to zejména kvůli navázání vydání víza za účelem strpění pobytu na území. V odstavci 4 se upravuje situace, kdy se cizinec nedostaví k předání rozhodnutí, ač mu byla písemná výzva prokazatelně doručena. V takovém případě je sice rozhodnutí ze zákona doručeno v den uvedený ve výzvě k převzetí rozhodnutí, ale rozhodnutí se cizinci zašle, a pokud se doručuje prostřednictvím držitele poštovní licence, může být vhozeno do poštovní schránky.

Rozhodnutí Ministerstva vnitra o přiznání, resp. nepřiznání postavení osoby bez státní příslušnosti nabývá právní moci oznámením tohoto rozhodnutí. Odvolání není přípustné. Rozhodnutí Ministerstva vnitra bude přezkoumatelné správním soudem.

K bodu 157 - § 171 odst. 1 písm. c)

Z přezkoumání soudem se vylučuje rozhodnutí o zamítnutí žádosti o cestovní povolení, prohlášení cestovního povolení za neplatné a zrušení cestovního povolení a rozhodnutí o žádosti o nové posouzení důvodů podle § 180l.

Výjimkou je rozhodnutí o žádosti o cestovní povolení a rozhodnutí o žádosti o nové posouzení důvodů o zamítnutí žádosti o cestovní povolení podané rodinným příslušníkem občana Evropské unie nebo rodinným příslušníkem občana jiného státu požívajícího práva na volný pohyb.

K bodu 158 - § 172 odst. 4

Prodlužuje se lhůta pro předání žaloby (je-li podána prostřednictvím policie), vyjádření k žalobě a dodání správního spisu v případě žaloby proti rozhodnutí o zajištění a o prodloužení trvání doby zajištění. Obzvláště v případech, kdy je podána žaloba například v pátek nebo pracovní den před dny pracovního klidu, je velmi náročné lhůtu 5 dnů dodržet a vyjádření k žalobě nemusí dosahovat potřebné kvality. Tato změna je rovněž reflektována v zákoně o azylu a aplikační praxe po ní volá opakovaně již řadu let.

K bodu 159 - § 172 odst. 11

Navrhuje se, aby z důvodu právní jistoty, byl příslušný krajský správní soud povinen žalobu proti rozhodnutí vydanému v řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti projednat přednostně.

K bodu 173 - § 180e odst. 1 písm. c)

Úprava § 180e odst. 1 písm. c) obsahuje zpřesnění použití institutu „nového posouzení“ na všechny případy možného odepření vstupu podle Schengenského hraničního kodexu.

K bodům 174 a 178 - § 180g odst. 8 a § 182a odst. 1 písm. f)

S ohledem na předpokládaný růst počtu uchazečů o zkoušku z jazyka a s tím souvisejícími zvyšujícími se personálními a finančními nároky na realizaci těchto zkoušek se do zákona doplňuje ustanovení o úplatě za zkoušku z jazyka, jejíž funkce bude jak ekonomická, tak organizační a regulativní (mimo jiné se dá očekávat méně nepřipravených uchazečů přihlašujících se na zkoušku bez odpovídající znalosti jazyka). Přitom je dána možnost poskytovat odůvodněné výjimky z povinnosti úplaty tak, aby se úplata za zkoušku sama o sobě nestala pro některé uchazeče nepřekonatelnou překážkou pro vykonání zkoušky. Dá se uvažovat o bezplatném prvním termínu (pokusu) pro všechny uchazeče, o prominutí úplaty v případě sociálně slabých či zdravotně znevýhodněných uchazečů apod. V souvislosti s tímto se tedy do předmětného ustanovení doplňuje zmocnění pro prováděcí předpis o stanovení nejvyšší možné úplaty za zkoušku z jazyka, její splatnosti a podmínek, kdy se úplata nehradí.

K bodům 175 a 176 - § 180l až 180n a § 182 odst. 2

Tato ustanovení komplexně upravují specifické řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o cestovní povolení, prohlášení cestovního povolení za neplatné nebo zrušení cestovního povolení.

K § 180l

V § 180l odst. 2 je upraven způsob a lhůta pro podání žádosti o nové posouzení důvodů. Řízení o novém posouzení důvodů se zahájí na základě žádosti podané prostřednictvím online formuláře. Žádost o nové posouzení důvodů se podává prostřednictvím národní jednotky ETIAS.

Ustanovení § 180l odst. 3 stanoví povinné údaje, které musí žádost o nové posouzení důvodů obsahovat. Jedná se o standardní základní identifikační údaje, dále o údaje, které umožní jednoznačně určit rozhodnutí, proti němuž je žádostí o nové posouzení důvodů brojeno, a kontaktní údaje sloužící ke komunikaci mezi ministerstvem a žadatelem v rámci nového posouzení důvodů. Pokud bude žádost o nové posouzení důvodů podána jinou osobou, bude nutné vyplnit i základní identifikační údaje této osoby, nebude však vyžadována plná moc udělená jí žadatelem.

Podle odstavci 4 je národní jednotka ETIAS oprávněna cestovní povolení vydat nebo zrušit či změnit své předchozí rozhodnutí o prohlášení cestovního povolení za neplatné nebo o zrušení cestovního povolení, pokud tím žádosti plně vyhoví. Neshledá-li však pro to důvod, žádost postoupí do 5 pracovních dnů ode dne jejího doručení Ministerstvu vnitra. Zde je uplatňován princip autoremedury, aby nedocházelo ke zbytečným průtahům v případech, kdy na základě žádosti o nové posouzení důvodů neudělení víza již orgán rozhodující v prvním stupni shledá na základě žádosti o nové posouzení důvodu rozpor uplatněného důvodu pro nevydání cestovního povolení, jeho zrušení nebo jeho prohlášení za neplatné s důvody pro takové rozhodnutí stanovenými nařízením.

V souladu s odstavcem 5 je orgánem příslušným pro nové posouzení důvodu Ministerstvo vnitra.

K § 180m

Tento paragraf upravuje procesní specifika, která si vyžádala situace, ve které se správní orgány i účastníci řízení nacházejí. Žadatelem o cestovní povolení není na území ČR, nemá datovou schránku a již komunikuje se systémem ETIAS a se správními orgány online. Odstavec 2 zavádí možnost komunikace s žadatelem i v jiném než českém jazyce. Informace, které jiné jazyky než čeština mohou být případně použity, bude předem zveřejněna způsobem umožňujícím dálkový přístup.

K § 180n

Odstavec 2 upravuje způsob posouzení žádosti Ministerstvem vnitra. Ministerstvo vnitra zkoumá soulad důvodů zamítnutí žádosti o cestovní povolení, prohlášení cestovního povolení za neplatné nebo zrušení cestovního povolení s důvody stanovenými v čl. 37, 40 a 41 nařízení ETIAS. Ministerstvo vnitra je oprávněno vyžádat si stanovisko policie, jakož i provedení pohovoru s žadatelem u zastupitelského úřadu České republiky v zahraničí.

V odstavci 3 se stanoví způsoby, jakými může Ministerstvo vnitra o žádosti rozhodnout. Cizinec je o výsledku nového posouzení důvodů informován elektronicky do 30 dnů ode dne doručení žádosti o nové posouzení.

V případě, že Ministerstvo vnitra udělí národní jednotce ETIAS pokyn k vydání cestovního povolení, učiní tak národní jednotka ETIAS podle odst. 4 neprodleně.

K § 182 odst. 2

Pro účely podání žádosti o nové posouzení důvodů podle § 180l se v § 182 odst. 2 doplňuje, že Ministerstvo vnitra zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup k tomu určený formulář.

K bodu 172 - § 182 odst. 3

Pro účely podávání žádostí o oprávnění k pobytu bude územní obvod jednotlivých zastupitelských úřadů, a to spolu s osobním rozsahem jejich činnosti v této oblasti a s výčtem druhů žádostí o pobytová oprávnění jimi zpracovávaných, upraven ve vnitřním předpisu Ministerstva zahraničních věcí. Tento předpis poskytne ucelený, komplexní přehled o rozsahu činnosti jednotlivých zastupitelských úřadů ve věcech udělování víz a povolování pobytu cizinců a bude moci též operativně reagovat na případné změny okolností, v nichž zastupitelské úřady pracují, ať již jde o okolnosti například bezpečnostní či aktuálně okolnosti hygienické/zdravotní. Tento předpis bude uveřejněn na webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí a jednotlivých zastupitelských úřadů, tj. způsobem umožňujícím dálkový přístup. Každý se tak bude moci seznámit s tím, pro jaké řízení a v jaké věci je jednotlivý zastupitelský úřad příslušný.

K čl. IV – přechodná ustanovení

Stanovuje se obecné pravidlo (bod 1), že probíhající řízení a související práva a povinnosti se dokončí a posoudí dle „staré“ právní úpravy. Z tohoto pravidla zná návrh několik výjimek, u kterých převažuje zájem na tom, aby postup správních orgánů byl po nabytí účinnosti zákona jednotný.

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o pojistném na veřejné zdravotní pojištění

K § 3d

Za pojištění dítěte s dlouhodobým pobytem jeho zákonní zástupci odvedou jednorázově platbu v předem dané výši. Tato částka je stejná, jakou by osoba bez zdanitelných příjmů odvedla za dva měsíce svého pojištění. Výše platby je fixní a nemění se podle skutečného počtu dnů, po něž bylo dítě pojištěno. Délka pojištění dětí s dlouhodobým pobytem není totiž vždy stejná, odvíjí se od přesného data (dne) jeho narození s tím, že není kratší než 2 měsíce a není delší než 3 měsíce. Nejeví se jako praktické odvíjet přesnou výši pojistného od počtu dnů, po něž pojištění trvá. Zákodárce proto pro zjednodušení zvolil pevnou výši platby a poměrně jednoduchý způsob určení toho, kdy pojištění vzniká (dnem narození) a zaniká (na konci kalendářního měsíce, v němž dítě dosáhlo 60 dnů věku),

K § 4 odst. 3

Za pojištění dítěte s dlouhodobým pobytem jeho zákonní zástupci odvedou jednorázově platbu v předem dané výši. Tato částka je stejná, jakou by osoba bez zdanitelných příjmů odvedla za dva měsíce svého pojištění. Výše platby je fixní a nemění se podle skutečného počtu dnů, po něž bylo dítě pojištěno. Délka pojištění dětí s dlouhodobým pobytem není totiž vždy stejná, odvíjí se od přesného data (dne) jeho narození s tím, že není kratší než 2 měsíce a není delší než 3 měsíce. Nejeví se jako praktické odvíjet přesnou výši pojistného od počtu dnů, po něž pojištění trvá. Zákodárce proto pro zjednodušení zvolil pevnou výši platby a poměrně

jednoduchý způsob určení toho, kdy pojištění vzniká (dnem narození) a zaniká (na konci kalendářního měsíce, v němž dítě dosáhlo 60 dnů věku),

K § 11a

Zákonní zástupci jsou povinni uhradit pojistné za své dítě kdykoli během trvání jeho účasti v systému v.z.p., nejpozději v poslední den.

ČÁST ČTVRTÁ

Změna zákona o veřejném zdravotním pojištění

Jedná se zejména o legislativně technickou úpravu, jejímž cílem je odstranit většinu (nikoli všechny) fikcí trvalého pobytu z cizineckých zákonů tak, aby byl osobní rozsah veřejného zdravotního pojištění zřejmý již ze samotného zákona o veřejném zdravotním pojištění – vymezení pojištěnců v § 2 odst. 1.

Změny § 2 jsou pak zohledněny i v § 3, který upravuje okamžik vzniku a zániku zdravotního pojištění, a v dalších ustanoveních.

V rámci těchto změn je nezbytné zpřesnit příslušné oznamovací povinnosti Ministerstva vnitra vůči Všeobecné zdravotní pojišťovně ČR jako správci tzv. Centrálního registru pojištěnců (nový § 41b).

Nad rámec uvedených technických změn, se dále rozšiřuje délka pojištění u dětí osob s povoleným trvalým pobytem na území České republiky tak, aby byla shodná s délkou pojištění dětí osob pobývajících na území České republiky na základě povolení k dlouhodobému pobytu, tj. z délky ohraničené 60 kalendářními dny na délku ohraničenou koncem měsíce, v němž dané dítě dovrší šedesátý den věku.

ČÁST PÁTÁ

Změna soudního řádu správního

K § 31 odst. 2

První změna představuje legislativně - technický důsledek změn v zákoně o pobytu cizinců, kde změny reagují na výsledky schengenských evaluací a zjištěné nepřesnosti ve stanovení geografického rozsahu, odkud je cizinec povinen vycestovat.

Vzhledem k tomu, že v otázkách mezinárodní ochrany a správního vyhoštění již rozhoduje specializovaný samosoudce, je vhodné, aby tomu tak bylo i ve věcech, které se týkají pobytu cizince, a to včetně řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti. Proto je navrhována druhá část změn v předmětném ustanovení.

K přechodnému ustanovení

Podle přechodného ustanovení se řízení zahájená pře dnem nabytí účinnosti dokončí podle dosavadní právní úpravy.

ČÁST ŠESTÁ

Změna zákona o dočasné ochraně cizinců

K bodu 1 - § 2 odst. 1

Navrhuje se do první věty doplnit text „při příjezdu policií“. Důvodem tohoto doplnění je zpřesnění situace, kdy cizinec může podat žádost o poskytnutí dočasné ochrany. Je žádoucí, aby z dikce zákona bylo zřejmé, že lze takovou žádost podat v rámci hraniční kontroly pouze při příjezdu. Podání žádosti v rámci hraniční kontroly při odjezdu tedy možné nebude. V praxi tato varianta není pravděpodobná, i přesto je ale vhodné, aby zákon s takovou možností počítal.

K bodu 2 - § 2 odst. 1 písm. b)

Navrhuje se doplnit novou závěrečnou větu tohoto ustanovení. Cílem navrhované změny je analogicky sjednotit úpravu s nově navrhovaným zněním § 4 odst. 3 a dalšími ustanoveními zákona o azylu.

K bodu 3 - § 6 odst. 2

Navrhuje se doplnit novou závěrečnou větu tohoto ustanovení. Cílem navrhované změny je analogicky sjednotit úpravu s nově navrhovaným zněním § 4 odst. 3 a dalšími ustanoveními zákona o azylu.

K bodu 4 - § 8 odst. 2 písm. a)

Do výčtu dle tohoto písmena se navrhuje doplnit slovo „pohlaví“. Cílem navrhované změny je analogicky sjednotit úpravu s § 10 odst. 2 písm. a) zákona o azylu.

K bodu 5 - § 8 odst. 2 písm. f)

Do výčtu dle tohoto písmena se navrhuje doplnit „manželovi nebo registrovanému partnerovi“. Cílem navrhované změny je analogicky sjednotit úpravu s nově navrhovaným zněním § 10 odst. 2 písm. f) zákona o azylu.

K bodu 6 - § 17 odst. 1

Navrhuje se doplnit novou závěrečnou větu tohoto ustanovení. Cílem navrhované změny je analogicky sjednotit úpravu s nově navrhovaným zněním § 32 odst. 5 zákona o azylu.

K bodům 7 a 19 - § 32 odst. 2 a § 57 odst. 2

Zmíněné ustanovení zákona o dočasné ochraně cizinců se zrušuje, neboť povinnost Ministerstva vnitra sdělit Ústřední pojišťovně Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky informace k zařazení dotčené skupiny cizinců do centrálního registru pojištěnců bude komplexně řešena v zákoně o veřejném zdravotním pojištění.

Změna § 57 odst. 2 pak představuje legislativně technický důsledek úpravy provedené v § 32.

K bodům 8 a 9 - § 34a odst. 1 až 3

Navrhuje se přesunout text odst. 2 do režimu odst. 1. Odstavec 3 se pak provedením této změny stává nadbytečným, navrhuje se tedy jej vypustit. Cílem navrhované změny je analogicky sjednotit úpravu s nově navrhovaným zněním § 58 zákona o azylu.

K bodu 10 - § 36 odst. 1 písm. c)

Navrhuje se vypustit z tohoto ustavení odkaz na odstavec. 1. Důvodem je navrhovaná změna § 34a tohoto zákona.

K bodu 11 - § 43

Navrhuje se změna formulační změna tohoto ustanovení. Cílem navrhované změny je analogicky sjednotit úpravu s § 42 odst. 4 zákona o azylu.

K bodům 12 a 13 - § 45 odst. 1 a 2

Navrhuje se doplnit stávající odstavec 1 o novou větu a též doplnit zcela nový odstavec 2. Cílem navrhované změny je analogicky sjednotit úpravu s nově navrhovaným zněním § 84 zákona o azylu.

K bodům 14 a 15 - § 48 písm. a) a b)

Dále se v písm. a) i b) navrhuje prodloužit lhůtu pro podání žádosti o hrazení nákladů spojených s dobrovolným návratem ze strany Ministerstva vnitra, a to ze 7 na 15 dnů. Cílem navrhované změny je analogicky sjednotit úpravu s § 54a písm. c) zákona o azylu. Také se navrhuje vypustit v tomto ustanovení odkaz na písmeno c). Dle tohoto ustanovení může ministerstvo nést náklady spojené s dobrovolným návratem na základě žádosti cizince, pokud mu zaniklo oprávnění k pobytu za účelem dočasné ochrany z důvodu udělení azylu, doplňkové ochrany či přiznání postavení uprchlíka. V praxi se však tato úprava ukázala jako nerelevantní, neboť pokud je osobě udělen azyl, doplňková ochrana či přiznáno postavení uprchlíka, je z podstaty věci zřejmé, že institut dobrovolného návratu se neuplatní.

K bodu 16 - § 49 odst. 1

Do tohoto odstavce navrhuje doplnit nová závěrečná věta, cílem navrhované změny je analogicky sjednotit úpravu s § 71 odst. 1 písm. d) zákona o azylu.

K bodům 17 a 18 - § 51

Změny v ustanovení § 51 reflektují změny v zákoně o azylu, kde bylo nutné jasněji upravit definici „partnera“ ve smyslu většího rozlišení úředně potvrzeného soužití dvou osob stejného

pohlaví od soužití dvou osob bez jakéhokoliv úředního potvrzení. Navrhovaná úprava v zákoně o dočasné ochraně cizinců tedy navazuje na úpravu zákona o azylu.

ČÁST SEDMÁ

Změna zákona o zaměstnanosti

K § 89 odst. 5

Zákon o pobytu cizinců nepřipouští možnost, aby držitelé modrých karet (na rozdíl od držitelů zaměstnaneckých karet) mohli být zaměstnáni na další pracovní pozici. Podle zákona o pobytu cizinců může držitel modré karty pouze změnit zaměstnavatele, případně pracovní zařazení, avšak za předpokladu, že budou splněny podmínky pro vydání modré karty. Domníváme se, že přísnější přístup pro držitele modrých karet není na místě, proto se navrhuje, aby v případě zájmu držitele modré karty o zaměstnání na další pozici, byl tomuto cizinci umožněn výkon práce na základě povolení k zaměstnání.

Ustanovení § 89 odst. 5 bylo do zákona o zaměstnanosti vloženo zákonem č. 101/2014 Sb. (tehdy se jednalo o odst. 4). Z důvodové zprávy předmětného zákona vyplynulo, že tento odstavec byl přijat z důvodu, že se vymezuje, v jakých případech nelze vydat nebo prodloužit povolení k zaměstnání, přičemž bylo uvedeno, že povolení k zaměstnání nelze vydat nebo prodloužit v případech, kdy cizinec je držitelem povolení k dlouhodobému pobytu za jiným účelem než zaměstnání, s ohledem na potřebu regulace trhu práce. Předmětný odstavec rovněž odkazoval na odstavec 2 téhož paragrafu.

Jakkoli je nutné respektovat, že hlavním oprávněním k pobytu za účelem zaměstnání má být zaměstnanecká karta, je současná právní úprava, podle které nelze vydat povolení k zaměstnání cizincům, kteří na území pobývají na základě jiného pobytového oprávnění, značně problematická. Úprava odstavce 5 představuje nerovnost mezi třetizemci na základě pobytového oprávnění, neboť cizinci, který je držitelem dlouhodobého víza (pobyt nad 90 dnů maximálně na 1 rok), může být povolení k zaměstnání vydáno, přičemž cizinci, který je držitelem dlouhodobého pobytu (pobyt nad 90 dnů delší než 1 rok) za týmž účelem jako tomu bylo v případě dlouhodobého víza, již povolení k zaměstnání být vydáno nemůže.

Problematickou je i samotná skutečnost, že jsou vydávána tzv. povolení k dlouhodobému pobytu za účelem „ostatní“. Současná úprava neumožňuje vykonávat závislou práci na základě povolení k zaměstnání cizinci, který je na území na základě dlouhodobého pobytu za účelem „rodinný“ (když ostatně zákon o pobytu cizinců takový pobyt výslovně neupravuje), což zcela jistě není vhodné pro konečnou integraci a sociální postavení těchto cizinců.

Vzhledem ke skutečnosti, že regulaci trhu práce nebrání vydání povolení k zaměstnání, neboť povolení k zaměstnání je vydáváno až poté, co proběhne test trhu práce, není důvod pro

současné omezení. Nadto zákon o pobytu cizinců ukotvuje oprávnění Ministerstva vnitra odejmout příslušné oprávnění k pobytu, pokud není plněn účel, za kterým bylo vydáno.

K § 89 odst. 6 a § 91

Nařízením vlády č. 220/2019. Sb. o maximálním počtu žádostí o vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem podnikání, žádostí o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem investování a žádostí o zaměstnaneckou kartu, které lze podat na zastupitelském úřadu byly na základě § 181b zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, byly zavedeny kvóty na ekonomickou migraci.

Pro vybrané cílové skupiny cizinců, na jejichž ekonomické migraci má český stát zvýšený zájem, byly vládou schváleny programy, jež lze obecně označit za programy k dosažení ekonomického přínosu. Konkrétně byly schváleny a zahájeny Programy cílené ekonomické migrace zahrnující Program kvalifikovaný zaměstnanec, Program vysoce kvalifikovaný zaměstnanec a Program klíčový a vědecký personál.

Současně byly v rámci tripartitního jednání o migračních potřebách České republiky na základě objektivně vykazatelných ekonomických údajů (růst HDP, nezaměstnanost), zahraničně-politických a bezpečnostní zájmy státu, integrační kapacity, poptávky po pracovní síle, pracovních a mzdových podmínkách vyhodnoceny státy, ze kterých není ekonomická migrace podporována. Pro příjem žádostí o zaměstnanecké karty mimo výše uvedené Programy cílené ekonomické migrace na zastupitelských úřadech ČR v těchto zemích je stanovena roční kvóta nula. Tzn., že na těchto zastupitelských úřadech nejsou žádosti o zaměstnanecké karty mimo Programy cílené ekonomické migrace přijímány. V současné době se jedná o zastupitelské úřady v Afghánistánu, Iráku, Severní Koreji, Sýrii a Vietnamu. Ve většině z těchto států je nadále zachován příjem žádostí o zaměstnaneckou kartu v rámci Programu vysoce kvalifikovaný zaměstnanec Programu klíčový a vědecký personál.

Cizinci ze třetích zemí mohou za účelem ekonomické migrace dále využívat krátkodobé vízum za účelem zaměstnání, krátkodobé vízum za účelem sezónního zaměstnání nebo vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem sezónního zaměstnání. Základní náležitostí pro získání těchto typů víza je vydání povolení k zaměstnání pro konkrétního cizince příslušným úřadem práce.

Umožnění práce v České republice na základě povolení k zaměstnání a krátkodobého schengenského víza cizincům, na které se vztahuje nulová kvóta na zaměstnanecké karty mimo Program vysoce kvalifikovaný zaměstnanec a Program klíčový a vědecký personál, by

bylo v rozporu s migrační politikou státu ve vztahu k ekonomické migraci, jak je tato popsána výše.

Nadto, jak již bylo zaznamenáno v praxi zastupitelských úřadů v některých z výše uvedených zemí, cizinci se snaží cestou získání povolení k zaměstnávání a jednoho z výše uvedených typů víz obcházet nařízením vlády stanovenou roční kvótu nula pro zaměstnanecké karty.

S ohledem na výše uvedené se navrhuje předložená právní úprava, která zajistí soulad mezi možnostmi získání pracovního povolení a na jeho základě krátkodobého schengenského víza za účelem zaměstnání a migrační politikou státu ve vztahu k ekonomické migraci. Na základě navrhované právní úpravy uvedeným cizincům nelze vydat povolení k zaměstnání.

V žádosti o povolení k zaměstnání bude cizinec povinen uvést zastupitelský úřad České republiky v zahraniční, na kterém by byl dle vyhlášky č. 233/2019 Sb., o stanovení územních obvodů zastupitelských úřadů pro účely podávání žádostí o oprávnění k pobytu, oprávněn podat žádost o krátkodobé schengenské vízum za účelem zaměstnání. Tento údaj bude podkladem pro rozhodnutí úřadu práce o tom, zda lze cizinci povolení k zaměstnání vydat z hlediska kritéria uvedeného v § 89 odst. 6 zákona o zaměstnanosti.

K § 91 a 92

S ohledem na skutečnost, že povolení k zaměstnání se vyžaduje i v případě, kdy cizinec, jehož zaměstnavatelem je zahraniční subjekt, má být na základě smlouvy s českou právnickou nebo fyzickou osobou svým zaměstnavatelem vyslán k výkonu práce na území České republiky k plnění úkolů vyplývajících z této smlouvy a podle § 3 není česká právnická nebo fyzická osoba, ke které má být cizinec vyslán (§ 95), považována za zaměstnavatele, navrhuje doplnit ustanovení § 91 a § 92 o požadavek na identifikační údaje těchto osob.

K § 98

Jedná se o legislativně technickou úpravu.

K § 99 písm. a)

Jde o legislativně – technickou opravu předchozí nepřesnosti. Je nutné sladit ustanovení § 97 písm. e) a toto ustanovení. Cílem je jednoznačně stanovit, že lhůta 6 měsíců, po kterou žadatel o udělení mezinárodní ochrany není oprávněn na území České republiky pracovat, se počítá od poskytnutí údajů k podané žádosti o udělení mezinárodní ochrany podle § 10 zákona o azylu.

K § 139 a 140

Navrhuje se ukotvit přestupek za umožnění výkonu zastřehého zprostředkování zaměstnání. Zastřehého zprostředkování zaměstnání se neúčastní toliko subjekt, který zastřehě

zprostředkovává, ale i subjekt, který zastřeně zprostředkované zaměstnance využívá, tudíž má rovněž prospěch z této činnosti. Přesto tento příjemce není dosud postihován. Účelem návrhu je tento stav napravit.

ČÁST OSMÁ

Změna zákona o správních poplatcích

K bodu 1 - položka 115

Vzhledem k úpravě v zákoně o azylu, kdy se zrovnoprávníl postup při vydávání cestovních dokladů pro azylanty a osoby požívající doplňkové ochrany, se zrovnoprávňuje i přístup v zákoně o správních poplatcích, kdy první vydání cizineckého pasu pro osoby požívající doplňkové ochrany bude rovněž bez poplatku. Dále dochází k opravě chybného odkazu.

K bodům 2 až 7 - položka 116

V položce 116 se navrhuje celkově snížit správní poplatky týkající se průkazů o povolení k pobytu pro osoby požívající některý z ochranných statusů. Vzhledem k tomu, že jde o osoby, které nemusí prokazovat pro svůj pobyt v ČR příjmy a jde o tzv. osoby ve zranitelném postavení, je vhodné odlišit vybírané správní poplatky od cizinců, kteří na území ČR pobývají podle zákona o pobytu cizinců. Možnost snížení správního poplatku se neosvědčila z důvodu nejasných důvodů a velké administrativní zátěže, jako vhodnější řešení se jeví celkové snížení vybraných správních poplatků.

K bodu 8 - k položce 144

MZV navrhuje zvýšit poplatek za nové posouzení důvodů neudělení víza, prohlášení krátkodobého víza za neplatné nebo zrušení jeho platnosti z dosavadní částky 60 EUR na 80 EUR, a to s ohledem na skutečnost, že od 2. 2. 2020 se zvýšil poplatek za udělení krátkodobého víza podle přímo použitelného právního předpisu Evropské unie. Výše poplatku za opětovné posouzení důvodů neudělení víza, prohlášení krátkodobého víza za neplatné nebo zrušení jeho platnosti by měla být na obdobné výši jako poplatek za udělení předmětného víza, aby nedocházelo k účelovému, neodůvodněnému podávání žádostí o „přezkoumání“ negativního rozhodnutí rozhodujícího orgánu. Navrhované zvýšení poplatku rovněž reflektuje náročnost nového posouzení původního rozhodnutí.

K bodu 9 – k položce 144A

Zavedení nového správního poplatku za přijetí žádosti o upuštění od povinnosti osobního podání žádosti podle § 169d odst. 3 nebo 4 má přispět k pokrytí administrativní náročnosti zpracování těchto žádostí, jejichž počet se neustále zvyšuje a nelze vyloučit ani jejich účelový charakter.

ČÁST DEVÁTÁ

Zrušovací ustanovení

V návaznosti na zrušení zmocňovacího ustanovení v § 182 odst. 3 zákona o pobytu cizinců se navrhuje zrušit vyhlášku č. 35/2020 Sb., která byla podle tohoto zmocnění vydána.

ČÁST DESÁTÁ

Účinnost

Navrhuje se nabytí účinnosti předkládaného zákona dnem 1. července 2021.

Uváděné pravidlo se však netýká ustanovení, která adaptují nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1240 o systému ETIAS. Účinnost souvisejících ustanovení zákona o pobytu cizinců bude odvislá od data zprovoznění systému ETIAS, který bude ve smyslu nařízení vyhlášen Evropskou komisí.

V Praze dne 21. září 2020

Předseda vlády:

Ing. Andrej Babiš v. r.

1. místopředseda vlády a ministr vnitra:

Jan Hamáček v. r.